

Andrei Moldovan

**SCRIITORI DIN
BISTRITA-NĂȘĂUD
DICȚIONAR CRITIC**

**CU 55 DE PARODII ȘI O POSTEAȚĂ ÎN VERSURI
DE LUCIAN PERȚA**

Bibliotheca

Andrei Moldovan

SCRIITORI DIN BISTRIȚA-NĂSĂUD
DICȚIONAR CRITIC
CU 55 DE PARODII ȘI O POSTFAȚĂ ÎN VERSURI
DE LUCIAN PERȚA

Colecția
Bibliotheca

© Editura ȘCOALA ARDELEANĂ

Cluj Napoca, str. Mecanicilor nr. 48

Redacția: tel 0364 117.252; 0728.084.801

e mail: office@scoalaardeleanacluj.ro, redactie@scoalaardeleanacluj.ro

Difuzare: tel/fax 0364 117.246; 0728.084.803

e mail: difuzare@scoalaardeleanacluj.ro, esadifuzare@gmail.com

www.scoalaardeleanacluj.ro

Descrierea CIP este disponibilă la Biblioteca Națională a României

ISBN 978-606-797-242-9

Editor: Vasile George Dâncu

Copertă și tehnoeditare: Ioachim Gherman

Andrei Moldovan

SCRIITORI DIN
BISTRIȚA-NĂȘĂUD
DICȚIONAR CRITIC

CU 55 DE PARODII ȘI O POSTFAȚĂ ÎN VERSURI
DE LUCIAN PERȚA

SOCIETATEA SCRITORILOR DIN BISTRIȚA-NĂȘĂUD

Cluj-Napoca, 2018

Spiritul românesc e unic și cuprinde deopotrivă ardelenismul, moldovenismul, muntenismul sau oricum s-ar numi particularismele din care se alcătuieste fizionomia sufletească a neamului nostru, cea mai unitară poate în toată lumea.

Liviu Rebreanu

Notă asupra ediției

Dicționarul critic pe care îl propunem acum cititorilor interesați include scriitori activi după 1990. Pornim de la convingerea că el este o necesitate pentru oricine ar dori să se informeze în legătură cu mișcarea literară din această parte a țării, destul de bogată și diversificată, în opinia noastră. Dicționarele deja existente, fie că sunt o imagine vizând perioade diferite (Teodor Tanco, *Dicționar literar 1639-1997 al județului Bistrița-Năsăud*, 1998), fie că au avut la bază o selecție sprijinită pe prea multă generozitate, deschizând porțile unei abundențe de diletantism, fie că au luat în seamă și autori cu preocupări exclusiv extraliterare. Lucrarea de față nu este nici o reeditare a antologiei-dicționar de scriitori din Bistrița-Năsăud, *Pretexte*, publicată de noi în 2008 și care își propunea în primul rând promovarea scriitorilor din Societatea Scriitorilor din B-N, nu neapărat oferirea unei imagini echidistante și cât mai complete a mișcării literare din acest ținut, pentru o informare cât se poate de obiectivă.

Pentru a pune la dispoziție o carte care să aibă pretenția că este un instrument de lucru, a fost nevoie ca, în selecția autorilor, să respectăm cu rigoare unele criterii. Primul a fost acela conform căruia am luat în seamă activitatea din revistele literare care contează (cele ale Uniunii Scriitorilor din România (USR), cele care apar sub egida USR, cele de tradiție). Prezența autorilor în astfel de publicații, precum și comentarea cărților care le-au semnat, în astfel de periodice, a reprezentat un criteriu esențial. Nu numărul de volume pe care le-au publicat, acesta putând să fie impresionant uneori (chiar fără a depăși provincialismul mărunț), ci vizibilitatea lor în presa de specialitate ne-a determinat să le dăm atenția cuvenită.

Poate că ar mai trebui clarificat criteriul geografic, pentru că nu neapărat registrul de stare civilă legitimează prezența unui scriitor în acest dicționar cu arie de cuprindere regională, ci activitatea sa. Există scriitori care s-au născut, mai mult sau mai puțin întâmplător, în Bistrița-Năsăud, dar a căror activitate literară nu a avut ulterior nicio

legătură cu ținutul natal (ei nu sunt incluși în volum), precum și autori care s-au născut și locuiesc în altă parte, dar puternic implicați în viața literară din B-N (prezenți în dicționar). Cu alte cuvinte, am dat prioritate unui peisaj scriitoricesc viu, capabil să determine o imagine, să nuanțeze, să definească.

În prezentarea autorilor am redus până la esențializare informațiile biografice și am insistat asupra activității literare: debut, colaborări la presa de specialitate, volume publicate, receptare critică. Concursurile literare fiind foarte numeroase și de nivel valoric foarte diferit, am menționat doar premiile și nominalizările venind din partea Uniunii Scriitorilor din România și a filialelor acesteia. La fel, am renunțat la menționarea antologiilor și dicționarelor în care autorii apar, din aceleași motive. În schimb, am oferit un spațiu mai larg referințelor critice.

Se înțelege, ca în orice dicționar, gruparea scriitoricească este una eterogenă. Există autori care îndeplinesc criteriile ce ne-au ghidat, dar care nu trec cu mult peste această barieră, vocea lor nefiind una foarte convingătoare, alături de scriitori care se situează în primul plan al actualității literare naționale. Cititorul interesat îi va putea distinge în funcție de activitatea lor literară, dar mai cu seamă în funcție de referințele critice, atent de unde vin acestea și care este consistența lor. Dicționarul dă informații, nu stabilește ierarhii valorice.

Apoi, avem autori care mai sunt activi în viața literară de după 1990, fiind pe cale să-și încheie cariera (am luat în seamă întreaga lor activitate), alături de autori tineri care abia se nasc după 1990, dar care reușesc să se afirme în plan național.

O noutate a prezentului dicționar o reprezintă parodierea poeziilor de către Lucian Perța. Parodia, așa cum afirma autorul lor pe bună dreptate, este o formă de receptare critică până la urmă, una inedită, dintr-o perspectivă dezbrăcată de corsete, dar nu mai puțin exigentă, cum este ușor de observat. Îi mulțumesc pentru această inedită, generoasă și extraordinară colaborare.

Pentru realizarea volumului de față am consultat o serie de lucrări de referință, precum: *Dicționar esențial al scriitorilor români* (coord. Mircea Zăciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu), 2001, *Dicționar*

general al literaturii române, vol. I-III, 2004, 2005 (coord. Eugen Simion); *Dicționarul scriitorilor români* (coord. Mircea Zăciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu), 4 vol. 1995-2002; Teodor Tanco, *Dicționar literar 1639-1997 al județului Bistrița-Năsăud*, 1998; *Scriitori ai Transilvaniei 1949-2014* dicționar critic ilustrat alcătuit de Irina Petraș, Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2017; *Cenaclul literar George Coșbuc. 30. Antologie* (Editura Aletheia, 2001, Cuvânt înainte de Eugen Uricaru, prefață de Cornel Moraru, postfață de Ion Moise); *Pretexte. Antologie-dicționar de scriitori din Bistrița-Năsăud*, alcătuită de Andrei Moldovan, Editura Eikon, 2008. La fel, am consultat siteurile Uniunii Scriitorilor din România și ale filialelor teritoriale, blogurile personale ale autorilor, acolo unde acestea există, arhivele unor publicații literare, numeroase lucrări de critică literară, dar am recurs și la informații directe din partea unor autori vizați. Toate acestea nu exclud unele scăpări inevitabile privind aparițiile editoriale ale ultimilor ani, perioadă în care s-a lucrat la dicționar.

Dicționarul critic al scriitorilor din Bistrița-Năsăud, oricând perfectibil, acum, la aproape un veac de la unirea tuturor românilor într-un stat unitar (literatura i-a unit mult mai devreme!), reprezintă o dovadă vie a unei mari bogății și diversități spirituale ale acestui ținut din care nu vor înceta să apară mari valori ale nației noastre. Îl dăm la iveală cu gândul la cuvintele lui Liviu Rebreanu: „Cantitatea, indiferent de valoare, dovedește totuși bogăția râvnei creatoare. Înainte de a alege, trebuie să ai din ce anume să alegi. Cantitatea devine astfel premisa calității. Bogăția cantitativă permite o mai îngrijită selecție calitativă.”

Andrei Moldovan
președintele Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud

Cristi ARDELEAN

(n. 15 octombrie 1989, Bistrița) Prozator.
Absolvent al Facultății de Drept (UBB), 2012.
Este avocat stagiar în cadrul Baroului Cluj.
Publică cronici de carte.
Câștigător al concursului de debut al Editurii
Cartea Românească, ediția 2012, cu romanul
Agenția.
În 2014 publică al doilea roman al său, *Din
Oficiu*, la Editura Karth.

„Toți trebuie să fim salvați de îndată ce mijim ochii și mintea spre
realitate și realizăm absurdul ei. Cultura ne salvează, măcar parțial,
măcar temporar, de la moarte – și nu prin nemurire, ci prin depășirea ei
în forma asumării.”

Referințe critice:

Pe același calapod e construit și imaginarul din cartea de debut a
lui Cristian Ardelean. *Agenția* (Cartea Românească) este tot o poveste
despre mirajul îmbogățirii facile, într-o țară ce sare sprintenă peste orice
valorizare, păstrând aparențe din carton, iar dedesubt, mocnind
imuabil, infernul capitalist, doldora de specimene decăzute, dar
ambitioase nevoie mare.

Marius Miheț

O carte scrisă, de ce nu, dintr-o răsuflare, din tumultul vieții
sociale al unui fin observator, pentru un public asemenea. *Agenția* de
Cristian Ardelean ar putea fi un astfel de pariu cu piața de carte. Tema
pariurilor sportive pare bine desprinsă din realitatea socială a României

„profunde”, din adâncimea oraşului de provincie în care nu se întâmplă multe, dar care are, tocmai de aceea, ilustre personaje – o caricatură de interlop, o taximetristă lesbiană, (...), un bătrân jucător de ultimi bani din pensie la casa de pariuri, un profesoraş suficient de plictisit încât să caute adrenalina într-o casă de pariuri, dar şi suficient de inteligent ca să nu-şi bage banii fără cap acolo. Pe toţi aceştia Cristian Ardelean îi reuneşte într-o Agenţie, îi conturează schematic doar ca tipuri şi comic prin porecle şi nume, după care, aruncaţi pe scena hazardului, îi foloseşte pentru a reduce la scara Agenţiei întregul oraş: bătrânul e un Curcubete, taximetrista e Litus, iar haidamacul, Nikki-Păr-Mărunt. În faţa hazardului, sus-menţionarii devin un soi de parteneri care se reunesc sub cupola acestei Agenţii-„hrube” – loc ce oferă plăcerea de socializare a unei crâşme, dar în care trebuie să intri lucid pentru că vei socoti cote şi probabilităţi. Pariurile sportive nu sunt jocuri de noroc, e bine ca orice cititor să înţeleagă de la început asta, dacă nu vrea să supere naratorul.

Andreea Coroian

Agencia este romanul premiat la ediţia din 2012 a Concursului de Debut al Editurii Cartea Românească. Cu un personaj-narator care nu trădează educaţia juridică a autorului, volumul tinde să se înscrie în direcţia ego-socială deja conturată în literatura română. Cristian Ardelean pune în discuţie o temă centrală a societăţii româneşti actuale – funcţionarea şi relaţia jucătorului cu agenţiile de pariuri sportive.

Oana Purice

Agencia e un roman al românului-victimă, dornic de adrenalină, entuziasmat de fiecare gram de noroc ce nu îi e destinat. (...) E mai degrabă un roman moralist, ce vorbeşte despre lipsa de autocontrol a maşinărilor umane, ahtiate după putere şi bani, ale căror fapte se întorc împotriva lor, garantându-le moartea. Autorul e neînduplecător cu astfel de marionete ale societăţii, lăsându-le să crească în propria lor glorie interioară şi tăindu-le apoi avântul pentru a le aduce într-o stare de depresie, sinonimă cu moartea.

Alexandru Roşu

Avem de-a face cu romanul de debut *Agenția*, semnat de Cristian Ardelean. Cristian Ardelean este câștigătorul Concursului de Debut al Editurii Cartea Românească, ediția 2012. Cum cartea e scrisă viforos, într-un ritm alert și captivant, ca romanele cu cheie, cunoscute drept romane polițistice care abundă de nebuneli, în marea lor majoritate inventate...

Titlul m-a prins din prima, prin scurtimea lui, *Agenția*. Localitatea unde un profesor de franceză, cam fistichiu în școala unde are catedra și nepăsător față de regimul didactic, nu este precizată. Pare a fi Cluj, asta pentru că ne face plăcere să ne așezăm în lectură (...) și pentru că locul îi permite autorului să aibă fantezie fără de margini.

Virgil Rațiu

Agenția e punctul de start. Dat fiind că reprezintă romanul de debut, sper să fie cel care să mă ajute să-mi fac un nume în cercul din păcate tot mai strâmt al scriitorilor români, pe o piață în continuă scădere. Cartea reprezintă mult pentru mine. Tind să cred că am lăsat-o în lume cu tot ce-i trebuie unui copil să se descurce. E suficient de concentrată cât să nu plictisească, are un ritm potrivit și oferă suficientă informație, inclusiv tehnică, încât lasă o puternică impresie de autenticitate. De-acum depinde doar de cititor să o „angajeze” sau nu, deși sunt convins că apetența pentru risc și înțelegerea regulilor hazardului e cumva specifică spațiului românesc.

Sunt mândru de ea și sper să nu dezamăgească niciun cititor care știe să o privească cu rezervă și înțelegere, ca pe orice copil teribil care-și propune multe și reușește în parte.

C. A. în dialog cu Stelian Țurlea

Nicolae AVRAM

(n. 21 decembrie 1966, Năsăud). Poet, romancier.

Licențiat în drept.

Debut: revista *Steaua*, 1982.

Volume publicate: *Cântece de sinucigaș* (cartea I), 2000; *Litanii pentru diavol*, 2006; *Cântece de sinucigaș* (cartea a doua), 2008; *Federeii*, 2010; *All Death Jazz*, 2013, *Mamé*, roman, Editura Polirom, 2016.

Îngrijitorul ediției Aurel Onișor, *Iată cina. Iată taina*, 2007. Este deținător al mai multor premii și distincții.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj și al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

„Noi suntem/ Îndepărtata noapte// Plângând pe umărul unui susur/ Ce vine de dincolo de amar.”

Referințe critice:

Avem de a face cu un poet adevărat, *Nicolae Avram* din Beclean (Bistrița-Năsăud), un poet al cărui „cinism” liric, de mare forță, frizează tragismul existențial, altminteri decât în «joaca de-a tragicul» întâlnită la mulți poeți postmoderniști de profesie.

C. Stănescu

Cu dezgust, umilință, patimă dar mai ales cinism, Nicolae Avram deconspiră nostalgia și orori, autoflagelându-se cu aceeași furie și meticulozitate cu care construiește imagini de mare forță. Pe cât de multă existență, pe atât de multă experiență poetică implicată în poezia sa, încât nu știi ce să prețuiești mai întâi. Oricum, a prețui sună

puțin cam nepotrivit și oarecum vinovat în acest context, căci ar trebui fie să te înfiori și să te cutremuri, fie să negi tu existența, într-un gest de aceeași intensitate. Forța acestei poezii stă în adevărul trăirii și în concentrarea imaginilor.

Mircea A. Diaconu

Nicolae Avram nu e, cu certitudine, un ludic postmodernist și se află la polul opus modelului «optzecist»; el scrie o poezie intens tragică (și în descendența marilor poeți tragici), pe care aș numi-o post-agonală. Vechile teme moderniste ale răului universal și ale sinuciderii, uzitate până la demonetizare, capătă a proaspăt-întunecată splendoare în poezia lui Nicolae Avram.

Raluca Dună

Trebuie să înțelegem că nimic nu este apocaliptic aici, pentru că orice „mântuire” este exclusă. Viziunile catastrofice ale expresioniștilor sunt și ele departe, deși o stimulare din acea direcție nu este exclusă. Poetul simte cu putere riscul dezintegrării de sine care îl fascinează și îi forțează limitele. E o zonă de spectacol total în care au acces doar cei care trec prin încercările limbajului și acceptă că fac parte din peisaj: „Eu sunt ticălos ca și voi/ Și iubesc violul și crima”.

Andrei Moldovan

Lumea federeilor e o lume de întuneric, iar într-o lume neagră nu poți decât să bâjbâi, ferindu-te cât poți de lovituri. Un volum pe de-a-ntregul viu, pulsând de un sânge toxic, *Federeii* e una dintre puținele cărți de poezie nouă care-și țin cititorul în mână de la un capăt la celălalt. Cu un perfect dozaj al tensiunii lirice, fără pudibonderie și fără mistificare, hiperrealitatea poeziei lui Nicolae Avram – fotografia ei netrucată – o plasează în spațiul literaturii de cea mai bună calitate: lucidă, economă, cerebrală. Fără anestezie.

Rita Chirian

Cu recentul *Federeii*, Nicolae Avram mi se impune, dintr-odată, ca un poet format și în același timp de o marcată originalitate. Vine cu o lume a lui, translată în mod vizibil din viață în textul poetic, și își valorifică artistic experiențele dure, construind din materialul lor pagini deliteraturizate de literatura proaspătă. (...) Dacă federeii sunt niște aurolaci avant la lettre, Nicolae Avram e un poet adevărat care sper să fi ieșit, de acum, la lumina recunoașterii critice și publice. Are forță, expresivitate neostentativă, curaj artistic în dislocarea clișeelelor ce tind să sufoce poezia și literatura. Și deține, după cum s-a putut vedea, știința construcției unui poem și a unui volum întreg. Acesta de față nu echivalează cu strângerea la un loc a unor texte disparate, eventual reușite, ci are o miză de proiect coerent și de ansamblu servit prin fiecare piesă.

Daniel Cristea–Enache

Deși deplin format și fără stângăciile pe care alții nu reușesc să le ascundă nici după ce împlinesc o anumită vârstă și un număr respectabil de volume, autorul e puțin cunoscut mediilor literare. Aparițiile sale de până acum: *Cântece de sinucigaș (cartea I)*, 2000, *Litanii pentru diavol*, 2006 și *Cântece de sinucigaș (cartea a II-a)*, 2008, sunt dovada că autorul deține o înaltă pedagogie poetică, însușită, cum e cel mai firesc, prin lectură asiduă.(...) O carte precum *Federeii* de Nicolae Avram lărgeste spațiul fizic, dar și pe cel spiritual-moral al poeziei contemporane, tot mai înclinată spre epos, impune un topos nou, la fel de intens și seducător în oglinzile lui infernale ca acelea create de Ioan Es. Pop, Soviany, Ion Mureșan sau Komartin.

Viorel Mureșan

După *Federeii* – volum de primul raft, în care Nicolae Avram salvează tema casei-de-copii de retorica manipuloare a patetismului și sentimentalismului lacrimogen, surprinzând, în dramatismul ei extrem, ca puțini alții, condiția noastră de ființe aruncate în lume (Geworfenheit) – autorul își continuă turul de forță cu *All Death Jazz*. Adică: aceeași poezie de vână epică și contrapunct liric tulburător, ritmată fără cusur, încât nu poți lăsa cartea din mână, evitând

melodrama în situații care îmbie la melodramă, impunând prin autenticitate, implicată existențial până la ultima fibră. „Aceeși poezie” și mereu alta, relevând fațetele inepuizabile ale unor dezmoșteniți ai soartei în care, deși nu ne vine ușor, sfârșim prin a ne recunoaște pe noi înșine.

Ovidiu Nimigean

Acest gen de poezie, „literală”, este extrem de exigent și se apropie de virtuozitatea *Liliecilor* lui Marin Sorescu. Pe de altă parte, volumul este foarte atent construit, alternând registrele și conferind întregului un ritm al trăirilor extreme, o muzicalitate a sensurilor. De la grotesc la liliac, de la sumbru la angelic, de la crâncen la diafan, de la tragic la comic, de la dezgust la melancolie, Nicolae Avram are harul (și știința!) de a antrena, în cartea sa, străbătută de un subtil fior al morții, toate claviaturile poetice. Pe scurt, mă bucur să redescopăr o voce proaspătă, care s-a reinventat, un poet care întrece în autenticitate cam tot ce se scrie astăzi în poezia românească.

Bogdan Crețu

O parodie de Lucian Perța:

Psalm (2) XIII

(Mă mai citești?/ Trag nădejdea, iubite cititor,// Sau cititoare, c-o să socotești/ Faptul acesta chiar folositor./ Litanii pentru diavol îți ofer/
Și n-are sens// Să lauzi sfinți din cer/ Când diavoli-s cu noi în mers./
Făr' a cârti, am scris și poezii/ Și cântece pentru sinucigași./
Citindu-le, poate-ntr-o zi/ Și înspre viață face-or pași!)

Adriana Rodica BARNA

(n. 21 august 1952, Bistrița) Poet, publicist.

A urmat cursuri la American University by Mail, domeniul History of Arts-Media & Television (1994).

Debutează editorial în volumul colectiv *9 dimineți* (1975).

Colaborează cu poezie și articole la: *Vatra, Tribuna, Steaua, Convorbiri literare, Familia, Luceafărul, Cadran.*

A debutat cu volumul *Manual de supraviețuire* (1994), volum pentru care a primit premiul de debut al Uniunii Scriitorilor din România. Au urmat volumele: *Concurs de împrejurări și Arcimboldo & Comp.* (1999, teatru), *Respirație gură la gură* (Editura Cartea Românească, 2002), *Lentile de contact*, poeme în proză însoțite de comentarii și audiobook (Bistrița, Editura Charmides, 2011), fiind prezentă în antologia de poeme românești în proză tipărită la Polirom de Adam Sorkin (2001). A obținut mai multe premii literare.

În prezent este custode la secția Artă a Muzeului Județean Bistrița-Năsăud.

Membră a Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Alba-Hunedoara.

„Iubesc cu ardoare poezia, m-am sprijinit de poeziile multor poeți în momente dificile. Trăiesc poezia. Nu știu încă dacă știu să o scriu. Nu știu dacă poezia m-a ales să o scriu sau nu. Eu recidivez. Fac asta știind că fiecare poem al fiecărui poet scris oricând în trecut sau care se va scrie dau contururi poeziei. Nu știu dacă sunt scriitor. S-ar putea să nu fiu. Un scriitor adevărat scrie zilnic, fără greutate. Eu scriu în salturi, vreau ca ceea ce scriu să fie înalt sau adânc, ceea ce iese este de cele mai multe ori o pastișă a ceea ce ar trebui să fie scrisul meu. Nu știu dacă voi avea destul timp să învăț să fiu scriitor.”

Referințe critice:

Adriana Barna este o expansivă ce se pierde în mirajul materiei, pe care încearcă să o capteze nediferențiat. Limbajul d-sale cuprinde cu generozitate un conglomerat de conexiuni și intensități, structurile inteligibile dizolvându-se într-un clocot emoțional. Protuberanțele imaginarului ies din tipare, într-o satisfacție a existenței ce aspiră la un exhaustiv al comunicării, aparent în afara oricăror scrupule teoretice, a oricăror limite de program. Poeta e insuflată de o ebrietate a totalității. (...) Succesiunea versurilor nu reprezintă decât un șir de mici explozii ale contactelor insolite dintre cuvinte, ce oglindesc contactele insolite dintre lucruri, adică prospețimea trăirii care-și fabulează condiția.

Gheorghe Grigurcu

Iată însă că, după un ocol de șaptesprezece ani bătuți pe muchie, lirica Adrianei Barna ajunge din nou la cititor, însoțită fastuos de un CD și, în secțiune aparte, de comentariile la poemele postate pe internet de cititorii din cadrul Rețelei literare puse pe picioare de Gelu Vlașin. Cartea este, prin urmare, concepută în ton cu explozia multimediată actuală, permițând trei trepte ale savurării ei: via internet, în volum și în format audio. Câștigă poezia astfel? Fără îndoială că da, măcar ca forță de transmitere, ca șansă de a ajunge la public.

Lăsând deoparte considerațiile referitoare la biografie, împrejurări literare și vehicule de transport liric, mă grăbesc să constat că poemele în proză ale autoarei au, fiecare, parcă, un nucleu epic propriu.

Ovidiu Pecican

E în aceste versuri silueta inconfundabilă, abstrusă, absurdă și tragică a cuiva care face eforturi disperate să devină personaj. Dar liniile și gesturile lui nu prind consistență, fiind condamnat la un etern stadiu larvar. Fotografiatul și vorbitul la telefon sunt

principalele gesturi ale acestei lumi ce nu vrea să fie altceva decât expresia unei realități interioare. Autoarea deține o secretă știință a selecției, decupează exact acea secvență care face memorabilă clipa când se consemnează.

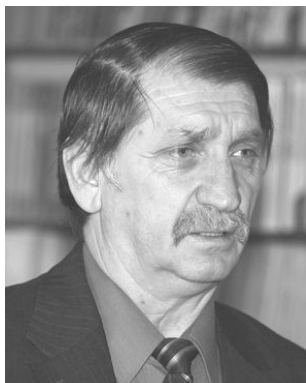
Viorel Mureșan

O parodie de Lucian Perța:

Maci în cana din care bei apă

Îmi fixează lentilele de contact și scriu cu un pix/ un poem abstract despre cum foștii zei au dat chix;/ afară este o harababură de nedescris, macii au împânzit lanurile/ și bolnavii spitalele, dând peste cap toate planurile/ edililor pentru ordine și disciplină, ce să mai zic de animale, pisicile/ fug cu șobolani în gură și uneori și ele, săracele,/ sunt fugărite de șobolani și nu se știe prin ce concurs de împrejurări,/ s-a ajuns la situația asta în care cuvintele se înșiruie doar în întrebări/ și din care nu se poate ieși, constăți cu uimire,/ decât cu ajutorul unui manual de supraviețuire./ Noroc de faptul că la secția Artă a Muzeului Județean, un fel/ de Disneyland pentru oamenii de cultură, acest model/ de harababură, nu a ajuns, deși s-a încercat și aici,/ eu am propus și am reușit, desigur, cu eforturi nicidecum mici,/ să facem ca timpul să curgă la noi circular/ și astfel totul să se învârtă în cerc, după un orar.// În fiecare zi, bine îmbrăcată și pieptănată/ și cu un tricou de-al lui Victor, câteodată,// aștept vizitatorii, după ce la ușa din stradă/ am pus o pancartă, cu litere mari, albe, să se vadă:/ POFTIȚI LA NOI! LUMEA VA SUPRAVIEȚUI NUMAI PRIN ARTĂ!// Unii o citesc și pleacă râzând,/ pe alții îi văd intrând discret.../ Mă scuzați, trebuie să le dau bilet!

Nicolae BĂCIUȚ

(Ioan Nicolae, n. 10 decembrie 1956, Chintelnic, Bistrița-Năsăud).

Poet, publicist.

Facultatea de Filologie, secția română-engleză, UBB, Cluj-Napoca (1982).

A debutat cu publicistică în ziarul bistrițean *Ecoul*, și cu poezie în revista Liceului Liviu Rebreanu din Bistrița.

Volume: *Muzeul de iarnă*, versuri, 1986; *Memoria zăpezii*, poeme, 1989; *Jocuri încrucișate*, versuri pentru copii; *Nostalgii interzise*, versuri, 1991; *America, partea nevăzută a lunii*, 1994; *Anotimpul probabil*, interviuri, 1995; *Casa cu idoli*, versuri, 1996; *A doua Americă*, jurnal, 1996; *Și așa mai departe*, publicistică, 1997; *Curs și recurs*, interviuri, 1997; *Oglinzi paralele*, interviuri, 1997; *Lina lumina*, versuri pentru copii, 1999; *Babel după Babel*, interviuri, 2000; *Manualul de ceară*, versuri, 2001; *Aproape departe*, interviuri, 2001; *Poduri de umbră/Hidak az arnyekok felett*, versuri, trad. Toth Istvan, 2001; *N. Steinhardt. Între lumi. Convorbiri cu Nicolae Băciuț*, 2001; 2006; *Solstițiu la Echinox*, versuri, 2002; *Zona liberă*, interviuri, 2003; *Alb pe alb*, versuri, 2003; *Muntele Athos din Muntele Athos*, jurnal, 2004; *De la San Francisco la Muntele Athos*, 2004; *O istorie a literaturii române contemporane în interviuri*, 2005; *Anotimpul din colivie*, antologie, poeme, 2006; *Trecut provizoriu*, publicistică, 2006; *Credință și ortodoxie*, 2006; *Nichita Stănescu, Cu colțul inimii*, 2006; *Anotimpul din colivie/ Le saison dans la cage*, versiunea franceză Mircea Bătrânu, 2006; *Literatura exilului, exilul literaturii*, 2006; *Nicu Caranica – Dincolo de noapte*, 2006; *Dincolo de Capitală, dincoace de provincie*, 2006, *Mihai Sin – Ierarhiile liniștii*, 2006, *Arheologia clipei*, 2007; *Umbra apei, repere critice*, 2007; *Ferestre fără zid*, 2009; *Lina lumina*, 2009; *La Răsărit de Apus*, publicistică, 2009; *Înapoi, la viitor!*, publicistică, 2009; *Intre lumi, Convorbiri cu N. Steinhardt*, 2010; *Repere culturale mureșene*

2010; *Radiografia umbrei*, 2010; *Vamă pe valoarea adăugată*, dialoguri literare, 2010; *Poemul Phoenix*, 2010/2011; *Femei perfecte/ Perfekte frauen*, versiunea germană de Elena M. Cîmpan, 2011; *Lentila de contact*, publicistică, 2011; *Cincizeci și cincii*, poeme, 2011; *Presa culturală mureșeană contemporană. Reviste, jurnaliști. Repere*, 2011; *În spatele oglinzii*, publicistică, 2013; *Poeme verzi pe pereți*, 2013; *Ștefan Baciu. Privire prin geamlâc în Isarlâc*, 2013; *Lecția de zbor*, antologie, 2013; *Întoarcerea în Babilon*, 2013; *Sens giratoriu*, publicistică, 2014 etc.

A colaborat la periodicele: *Echinox*, *Vatra*, *Steaua*, *Tribuna*, *Astra*, *Convorbiri literare*, *Lucefărul*, *SLAST*, *Flacăra*, *Transilvania*, *Dialog*, *Opinia studentescă*, *Napoca Universitară*, *Mișcarea literară*, *Poesis*, *Nord literar*, *Formula As*, *Mesagerul literar și artistic*, *What's Going On Here*, *The New Farmm*, *Emmaus*, *SUA*, *Poezjia*, *Katowice*, *Polonia*, *Fjala*, *Flaka e vällazarimet*, *Magyar Lettre International etc.*, la Radiodifuziunea Română, studiourile Cluj, Târgu-Mureș, București, și la Televiziunea Română, programele I, II, TVR Cultural, TVR Internațional.

Conduce revista *Vatra veche*.

Este prezent în mai multe dicționare și antologii.

Este deținător al mai multor premii literare.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din România.

„Se prinde carnea pe cuvinte/ ca pe oasele tale subțiri,/ dac-aș fi și eu un cuvânt,/ prin carnea mea ai putea să respiri.// Dac-aș fi măcar o vocală,/ ecoul ei, niciodată pierdut,/ ar rămâne cuvântul o yală,/ silabă fără-nceput.”

Din referințe critice:

Nicolae Băciuț este unul din acei poeți rari care încă din tinerețe iubește și exprimă esențe, contemplă stări limită și o face cu calm și sinceritate emoționantă.

Constanța Buzea

Provenit din grupul de la *Echinox*, Nicolae Băciuț este în *Muzeul de iarnă* un poet interesant, îndeosebi prin finețea scriiturii, elegantă, concisă și cultivată. Se poate cita aproape orice. [...] Remarcabilă este ingeniozitatea metaforică. [...] Acuratețea stilistică e neîndoielnică, Nicolae Băciuț fiind în definitiv un calofil, cu emoții discrete, o natură așa-zicând delicată.

Nicolae Manolescu

Debutanții lui '86 nu au depășit așteptările. Multă versificație, puțină poezie autentică. Există și o excepție: Nicolae Băciuț, *Muzeul de iarnă*. Este un debut de zile mari, care anunță pe unul dintre cei mai talentați poeți ai momentului literar.

Zaharia Sângeorzan

Am găsit cu bucurie și nu fără emoție la Nicolae Băciuț una din marile obsesii ale poeziei din vremea tinereților mele: ideea poemului ca operă impecabilă, ca ideal absolut, unic, suprem, atotîmbărbător și atotbiruitor al oricărui cutează să scrie versuri.

N. Steinhardt

Tânărul poet își divulgă sensibilitatea la nivelul elaborării lirice, așadar nu într-un chip artificios, convențional, alienat, ci, contrar aparențelor, într-unul genuin. [...] Nicolae Băciuț e un poet ce merită urmărit cu interes.

Gh. Grigurcu

Nicolae Băciuț e unul dintre rarii poeți care (pe urmele lui Nichita Stănescu) dematerializează, „dezîncarnează” cuvântul dintr-o tentație absolută: poezia sa pare scrisă într-o purificată stare de rasă, transmițând continuu o jubilație a gândului autarhic...

Cezar Ivănescu

Nicolae Băciuț e un poet al imaginii și închipuirii și nu al „textualizării”, ceea ce ne face să credem că între mai multele modele expresive ce par a-l fi tentat, cel echinoxist rămâne predominant.

Marian Papahagi

Poet instruit și inteligent, sigur pe mijloacele sale, Nicolae Băciuț se afirmă de la început și din interior ca o voce originală în lirica tânără.

Cornel Moraru

Grav și melancolic, geometru abstract al trăirilor, de un senzualism rece, ușor livresc al versurilor, Nicolae Băciuț se înscrie, prin formulă și tematică, în cea mai bună tradiție a poeziei echinoxiste.

Iulian Boldea

Știința ambiguității, a intersecției planului afectiv cu al discursului, este exemplară. Poemul face parte din recuzita imagistică, fiziologicul devine limbaj.

Petru Poantă

Absorbția dramei antologice în câmpul poetic și stringența autoreflexivă și autoreferențială a poemelor estompează și ele indicele de implicare existențială, închizând suferința într-un cerc și privilegiindu-i componenta profesională. Drama poiesisului îi e, într-adevăr, intimă lui Nicolae Băciuț și revelațiile sale din interior sunt tulburătoare. Diagrama așteptării, a pânzei, a eșecului victorios, a amânării și provocării este tema sa de mare productivitate revelată în nuanțe și în profunzime. Spectacolul poetic e, firește, unul implicit existențial și sub acest unghi el cumulează o funcție confesivă mult mai amplă.

Al. Cistelean

O parodie de Lucian Perța:

Duminica acasă

În fiecare duminică,/ drept răsplată, adică,/ pentru casa cu idoli
oferită familiei,/ am program la bucătărie—/ nostalgii interzise se
transformă/ atunci în bucurii și mă/ deturnează de la poezie/ și
găsesc un alt sens, cum s-ar zice,/ vieții printre polonice/ cratițe și
farfurii.// În fiecare duminică acasă,/ indiferent de anotimpul
probabil,/ când bate ceasul de flori la geam,/ îmi scot pe masă/
manualul de ceară cu rețete dietetice/ și, de am musafiri sau nu am,/
mă ascund în preparate estetice.// O mulțime de critici/ ce mi-au
aruncat mănuașă/ așteaptă să fie invitați la masă, oricum,/ și eu să le
deschid ușa,// dar eu nu mă ridic, nici nu fac pași/ fiindcă nimic nu
văd de norul de fum/ de la arsul rântaș.

Emil BĂLĂI

(n. 27 martie 1945, Rodna, jud. Bistrița-Nășăud)
Facultatea de Filologie a UBB (1968).

A fost profesor și director la Școala Generală
Florian Porcius din Rodna.

A debutat în revista *Tribuna* (1980), cu poezia
Decât iubire.

A publicat în periodicele: *Mișcarea literară*,
Minerva, *Zestrea*, *Arhiva Someșană*, *Litera*
Nordului, *Tribuna ideilor*, *Plaiuri nășăudene*,
Cuibul visurilor, *Rodna Veche*, *Tribuna*,
Steaua, *Excelsior* (Cluj), *Heliopolis*, *Viața*

monahală (Timiș), *Târgoviștea*, *Curierul Gintei Latine* (Iași), *Zburătorul*
(Bacău), *Luceafărul* (București) ș.a.

Volume publicate: *Îngerul curgerii. Versuri*, Editura Răsunetul, Bistrița, 1993; *Suflet – kilometrul zero*, Editura Clusium, Cluj-Napoca, 2001. În colaborare, Emil Bălăi, Rodica Bălăi, Mircea Mureșianu, Silvestru Leontin Mureșianu, *Rodna – Pagini de monografie. Ipostaze istorice, geografice, lingvistice și culturale*, Editura Ando-Tours, Timișoara, 1996.

Prezent în mai multe dicționare și antologii.

Este membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

„N-om fi noi cei mai frumoși din lume,/ Nici măcar cât alții
de-ndrăzneți.../Dar, când iar mă strigi încet pe nume,/ Înfloresc
icoane pe pereți.”

Referințe critice:

Poeziile acestea par un țesut mai puțin atins de descompunere, în zona unui spațiu familiar, al comunicării cu ființa ciclică a naturii sau al atitudinii retrospective calme în fața perisabilei existențe.

Anton Horvath

Prozodic, Emil Bălăi se dorește a rămâne un tradiționalist, ceea ce nu provoacă vreun dezavantaj, căci place ritmica, incantația, chiar acolo unde lipsește rima.

Cornel Cotuțiu

Sinceritatea și iubirea patronează acest spațiu, al kilometrului zero al sufletului, tărâm preferat pentru refugiul final „când fi-va semn între stele”.

Ion Radu Zăgreanu

Prin titlul acestui volum (*Suflet – kilometrul zero*, Editura Clusium, 2001) poetul Emil Bălăi ne oferă o dublă interpretare: un punct al maximei sincerități, corelat cu acut presimțita stingere finală.

Tit-Liviu Pop

O parodie de Lucian Perța:

Decât iubire

M-am săturat să cânt iubirea/ Pândind cu spaimă să nu plece,/ Acum,
când toată omenirea/ Iubirea judecă la rece.// Mi-e sufletul la
kilometru/ Zero și-acolo stau pe loc/ Al curgerilor înger, hâtru,/ Nu
mă iubește, văd, deloc.// Și-nchei această poezie/ Citându-l pe Lucică
Perța:/ Decât iubire străvezie,/ Mai bună e indiferența!

Ion BORȘA

(n. 16.09.1934, Budacu de Jos, BN – 2016, Bistrița) Poet.

De profesie asistent medical.

Debutează în revista *Îndrumătorul cultural*, 1976. Pe parcurs, publică poezii în: *Luceafărul*, *România literară*, *Tribuna*, *Steaua*, *Ateneu*, *Transilvania*, *Flacăra*, *Minerva*, *Litera Nordului*.

Volume publicate: *Virtuali în infinit*, Editura Karuna Bistrița, 2008, volum ce a obținut premiul special al juriului la Concursul Național de Poezie „George Coșbuc”, Bistrița, 2008; *Poezie pentru statui*, Editura Karuna Bistrița, 2011; *Șoaptele universului*, Editura Karuna, 2012, ediție bilingvă româno-engleză; *Masca de pe fața lumii* la Editura TipoMoldova; *Zborul albastru*, antologie de autor, Editura Karuna, 2013.

Prezent în mai multe antologii și dicționare.

A fost membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

„Poezia este viața sau viața este poezie, fiind cea mai sublimă parte a sufletului omenesc.”

Referințe critice:

Poezia lui Ioan Borșa, așa cum apare în volumul, *Virtuali în infinit* este rezultatul unui parcurs evolutiv întins pe zeci de ani în sensul cristalizării modului propriu de a „poetiza”. Pornind de la sonorilor clasice, Ioan Borșa a evoluat în propriu-i plan de complexitate, căutându-se și semănând tot mai mult cu sine, iubitor al poeziei care sună frumos, recitată, beneficiind de cuvinte solare, cu multe vocale ce evocă liniștea sufletească sau stări lirice, tensionate cu rară știință, cât să transmită starea de beatitudine cititorului.

Victor Știr

Volumul sau cartea sa de sonete și poeme *Virtuali în infinit* este, în fond, o alcătuire de versuri care cuprinde creația poetică a autorului de la începuturi până în prezent. Din capul locului trebuie să remarcăm că Ioan Borșa cultivă în special meditația de natură clasică, în versuri nu neapărat plină de cumișenie, așa cum ne-am fi așteptat la vârsta lui, ci adesea atinse de semnul modernității prin expresii lirice profunde ideatic și bogat nuanțate în rostiri cu evidente corelative simbolice....

Ion Moise

Ioan Borșa este un romantic, un visător care „citește” lumea din jurul său pentru a se cunoaște mai bine pe sine. Poetului îi plac gesturile mai încărcate cu o anumită teatralitate antică: „Și cuget iar la universul cuprins în largă lui măsură/Si-atât de simplă-mi pare clipa ce o trăiesc mereu fugară/ Născută din nemărginimea ce mai așteaptă un răspuns” („Cugetare”)... Poezia este pentru Ioan Borșa și un răspuns posibil la întrebările timpului.

Ioan Radu Zăgreanu

Ioan Borșa trăiește și scrie poezia. El pare sincer cu cuvintele ei, cu conținutul ce-l înălțăuie, cu realitatea ce-l copleșește și cu talentul ce evident îl are. Nu se hazardează ca poezii sexiști în vulgarități respingătoare ci plutește pe o linie verbală de bun simț. Consecința combustiei sale interne o revarsă în poemele dedicate direct unor mari umbre ale literaturii noastre. Îți face plăcere să citești aceste versuri pline de o cantabilitate nostalgică, versuri ce te ating în grădina sufletului.

Gavril Moldovan

Ioan Borșa scrie o poezie de tip clasic, reflexivă, adesea în forme fixe, sonet, și nu de puține ori apoftegmatică, autorul dovedind o înclinare specială către maxime, cugetări și sentințe. Aici termenul sentințe lirice poate fi interpretat în înțelesul său juridic, nu de puține ori Ioan Borșa ridicând tonul versului pronunțându-se cu semnul exclamării, poate în ideea de a fi mai atent ascultat și receptat. Dincolo de aceste aspecte de fond Ioan Borșa practică un vers bine croșetat în metafore inspirate, proprii, care îi dau distincție.

Virgil Rațiu

Poetul Ioan Borșa prezintă norme de conduită sau prototipuri cu specific universal, conturând măști ale unei fericiri comune, ale unei competențe care poartă același nume pentru toți, ale unui caracter general.

Menuț Maximilian

Volumul de versuri *Din umbra uitării*, nuanțează universul specific al poeziei lui Ioan Borșa printr-o suită de creații ce vizează actul poetic, originea lumii, figuri tutelare ale poeziei (Coșbuc, Eminescu), reverii, comportamente sociale ș.a.

Olimpiu Nușfelean

Iubitor al sonurilor clasice, poezia sa respiră muzical, își caută armonia în cuvinte și în forme, pentru că a ales sonetul să-i fie fagure în

care să pună mierea limbii române. Pentru că dincolo de scris, de profesiunea sa, mai are o pasiune plină de poezie: „păstoritului” de albine, pe care le duce în fiecare an în lumi de flori, parcă vrând să lege polii unei sintagme celebre despre limba română, considerată ca un „fagure de miere”.

Nicolae Băciuț

Ivit din ambianța unor cenecluri tradiționaliste și dintr-o bună cultură de autodidact, Ioan Borșa este un conservator într-o expresie clasicizantă. Criteriul fundamental al poeziei îl constituie pentru el versificația, susținută, desigur, de un *conținut* rațional, întotdeauna cu un mesaj fără echivoc. Frumosul, în sens estetic, este echivalat în acest caz cu performanțele prozodice și, într-adevăr, autorului nu-i lipsesc dexteritatea retorică, fluența melodică a versului și o anume rigurozitate compozițională.

Petru Poantă

O parodie de Lucian Perța:

Cuvinte încrustate

Stau demult în ascultare/ Ce șoptește Universul,/ Vreau să știu cum
poate oare/ Șoapta lui să nască versul.// Stau așa, cu pixu-n mână/ Și
caiete pregătite,/ Inspirația să-mi vină,/ Că de mult timp îmi promite.//
Stau, c-așa-s pensionarii,/ Răbdători scot câte-o carte,/ Toți spun c-au
motive varii,/ Dar pândind celebritate.// Mie nu asta mi-e scuza,/ Spun că
alt chip de stat nu e,/ Stau la poartă pândind muza,/ Pân-oi deveni
statuie!

Nicolae BOSBICIU

(n. 12 august 1967, Rebrîșoara, B-N) Poet, eseist.

Facultatea de Litere a UBB (1995).

Profesor la Colegiul Național George Coșbuc din Năsăud (din 1997).

Debut poetic în revista *Echinox*, nr. 3-4/1991 cu poemele *Simfonie pentru Arcadia și Joc*.

A colaborat la revistele: *Echinox* (Cluj); *Tribuna* (Cluj); *Piața literară* (Cluj); *Poesis* (Satu-Mare); *Cele trei Crișuri* (Oradea);

Contemporanul. Ideea europeană (București); *Leonardo, Convorbiri literare* (Iași); *Viața azi* (Bistrița); *Mișcarea literară* (Bistrița); *Mesagerul literar și artistic* (supliment cultural); *Tribuna ideilor* (Năsăud); *Muza Someșană* (Năsăud); *Arhiva Someșană*; *Plaiuri năsăudene*.

Debut editorial cu volumul de poeme *Manuscris străin* (Editura Clusium) în 1996.

Alte volume publicate: *Dimitrie Stelaru. Lumi poetice* (critică literară), Editura Dyonisos, Oradea, 1998; *Pământ de unică folosință*, poeme, Editura Eikon, Cluj, 2005.

A obținut mai multe premii literare.

Este prezent în mai multe dicționare și antologii.

Este membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

„Dacă ne apropiem unii de alții/ ne este din ce în ce mai frig,/ ca și cum s-ar naște un hău/ ce vântură pleava pe sub streșinile cerului.// Caut o putere în jur/ căci, iată, lumina de aurora/ se precipită să plece.”

Referințe critice:

În peisajul poetic postrevoluționar, în care pe măsura trecerii anilor noii veniți făceau ca miza pe viață, realitate și biografie să câștige în amploare și intensitate, oferind șansa coexistenței unei multitudini de poetici, unele foarte diferite între ele, Nicolae Bosbiciu și-a marcat un loc al său prin opțiunea categorică pentru o poezie confesivă, de substanță elegiacă, expresie a unei personalități de tip insular.

Trebuie remarcat că încă din primul volum (*Manuscris străin*, 1966) ne întâmpină un univers poetic deja consolidat. Povestea începe cu intrarea poetului tânăr „în lume” – entuziasm repede evaporat, deoarece acesta își dă seama că damnarea dintru începuturi nu va putea fi escaladată și, ca atare, va rămâne de-a pururi în închisoarea singurătății, cu trupul „necules”. [...] Poezia adevărată e inevitabil legată la Nicolae Bosbiciu de singurătate, de transcrierea „curată” a suferinței unui suflet pentru care damnarea a ajuns să fie, totuși, mai mult o obsesie decât o realitate propriu-zisă. Ziua e trăită ca o stare de asediu, în care e nevoit să asiste la scoaterea pe tarabă a propriilor vulnerabilități și a consecințelor acestora. A fi „cercetat” devine sinonim cu a fi agresat, în urma unor asemenea acțiuni poetul ieșind totdeauna cu sufletul „schilodit”.

Marius Nenciulescu

Poetul se simte izolat – cuvântul din punct de vedere etimologic este just – și, prin urmare, însingurat, li se adresează celor din jur cu o răceală care devine chiar patetică. [...] Pentru el inima, sufletul și sângele (motive recurente) sunt într-o stare de continuă tulburare. Clocotul acesta intern, neîntrerupt, este cel care induce o stare specială: stare de vis. Visul, departe de a fi coșmar, este totuși populat cu îngeri dacă nu decăzuți, cel puțin ciudați („heruvimi cărunți și osoși”, „îngeri încercănați, reflexivi, iscoditori”) și pare oricând gata de prăbușire, fiindcă nu are la temelie decât ceară și lut.

Roman Pașca

Dincolo de unele pasaje în care expresia descriptiv-metaforică este complicată printr-o reflexivitate/filosofare ce schimbă registrul de receptare al poemului, poemele din acest *Manuscris străin* al lui Nicolae Bosbiciu impun o unitate de ton și de univers reconfortantă, făcând dovada unei înzestrări poetice reale.

Olimpiu Nușfelean

Încă tânărul Nicolae Bosbiciu vine înspre poezie dintr-o direcție tot mai rar căutată, aceea a timidității. Trece conștient peste aria cinismului, deși o înțelege, și încearcă a suferi real prin vers. Cunoaște exact granițele modernității, dar nu se supune celor ale generației. Și cred că bine face. Cartea sa conține iubire trăită, pierdută și ascunsă – sau poate doar imaginată. Cu gesturi actuale își biciuie sensibilitatea, își sfidează temerile, dar se și încântă de ele. Afectivitatea și-o urcă pe un eșafod colorat și o decapitează lent, sec. Tocmai în această execuție rezidă capacitatea de a gândi/simți arhaic, dar de a vorbi contemporan. Tot astfel scapă de seria timpului său și obține permanența și starea filosofică.

Valentin Tașcu

Pământ de unică folosință depune mărturie pentru intrarea autorului într-un alt anotimp, unul al singurătății absolute („Demult n-a mai trecut nimeni pe-aici”), în care nu mai există întâmplări, nici măcar eșuate, ci doar, foarte rar, vești, și acelea contradictorii. Temele sunt aceleași: damnarea, singurătatea, amintirea dureroasă, copilăria ca vârstă fericită, interpelarea divinității, neputința salvării prin poezie.

Marius Nenciulescu

O parodie de Lucian Perța:

Când scrii...

„Când scriu, scriu totdeauna pe malul/ unei ape, de obicei pe malul
cel mai înalt, cu prudență./ acolo, la înălțime, în susurul apei, harul/ și
duhul poetic îmi fac poezia mod de existență.//

Ora când scriu nu contează./ ci doar să fii bine înfipt în pământul
cuvântului/ și pământul să-l simt de unică folosință./ fiindcă azi, cel
ce creează./ am observat, tot mai des și nu-i bine./ să publice e tentat/
și manuscrise străine!”

Ioana BRADEA

(n. 1975, Bistrița) Prozator, jurnalist.

Este fiica sculptorului Grigore Bradea.

A urmat un liceu de muzică, apoi s-a orientat
spre limbi străine.

Este absolventă a Facultății de Litere a
Universității București (secția portugheză-
franceză).

A debutat editorial în 2004, cu romanul *Băgău*
(Editura Est), pentru care a fost distinsă cu
Premiul pentru Debut al Uniunii Scriitorilor din

România.

A mai publicat romanele: *Scotch*, Editura Polirom, 2010 și *Înalt este
numele tău*, Editura Humanitas, 2017.

„N-am dispărut nicăieri. Am stat locului ca până acum. La Bistrița am scris și primul roman, și pe cel de-al doilea și este foarte posibil ca tot aici să mă găsească și cea de-a treia carte la care scriu acum. Sunt mai retrasă din fire, atâta tot. Pentru că mi se pare că scriitorului îi șade bine cu scrisul, iar acesta presupune și o anumită izolare – sau liniște, mai degrabă.”

Referințe critice:

Deși unii ar crede că *Băgău* este aproape un roman-cult care vorbește despre experiențele erotice virtuale ori ba ale unei fete de la liniile erotice, romanul Ioanei Bradea e înainte de toate confesiunea unei singuratic care are, ce-i drept, simțul umorului și o bună dispoziție autoironică molipsitoare.

O fată nu prea atrăgătoare, studentă la literele bucureștene, își tunde părul, ascultă mai mereu muzică și fumează. Pentru a-și plăti chiria lucrează la o linie erotică. Răspunde la numele de Andreea sau Andros. E o femeie sinceră și pasională, bovarică și nubilă. Fără noroc în dragoste. Locuiește cu fratele ei în chirie într-un oraș care face Bistrița natală un soi de topos proustian, cețos și moralmente justițiar. Eroina Ioanei Bradea își descrie cu talent și autenticitate o realitate deloc nouă dar nelipsită din oferta societății de consum. Un roman contemporan, în care o fire teatrală, pasionată de ludicul limbajului se joacă la locul de muncă de-a experiența pe care, altminteri, n-o va fi trăit nicicând. La început, pare aterizată într-o lume diferită fundamental de ceea ce este ea cu adevărat; un fel de purgatoriu social. Că-i vorba de Vasile, Costel, etc. clienții, formând un soi de categorie reprezentând naivii, dezaxații, disperajii, perversii ori blazații alcătuiesc o tagmă diformă, subjucată cărnii și limbajului vulgar. În redarea acestui aspect social stă avantajul Ioanei Bradea față de colegii de generație: faptul cum plasticizează și ornamentează o realitate actuală distinctă. Un subiect inedit, pentru unii datat dar atât de promițător artistic.

Marius Miheț

Schimbarea de formulă nu implică, în cazul Ioanei Bradea, și o schimbare de atitudine: căci, trebuie spus din start, „Scotch” nu e mai puțin experimental decât cartea de debut. Recentul roman are ca punct de plecare, mai mult sau mai puțin conștientizat, inițiativele venite dinspre performance art de a revalorifica din unghi estetic monoliții industriali ai comunismului. Ceea ce surprinde în carte – probabil chiar pariul central al autoarei – e că, departe de a constitui ramele narațiunii, uzinele sau fabricile în ruină devin chiar subiectul ei principal. Majoritatea capitolului nu fac decât să detalieze geografia tentaculară a unui complex de clădiri (semi)părăsite, de la Fabrica de Aliaje Speciale și Întreprinderea de Prelucrări Mecanice, până la Combinatul de Prelucrare a Lemnului, Turnătoria sau Fabrica de Scule. Cartea beneficiază, așadar, de o oarecare poeticitate din oficiu, derivată din natura obiectului. Nostalgia după o lume dispărută, contrastul ascuțit dintre dezolarea actuală și dinamismul inițial, frumusețea involuntară a decăderii amestecată cu speranța unei reconstrucții pe baze umaniste sunt, toate, sentimente și senzații de neocolit în preajma „capodoperelor” postindustriale.

Alex Goldiș

Pornind de la istoria și legendele medievale ale orașului său natal, Bistrița, Ioana Bradea reconstruiește o poveste spectaculoasă, depănată pe rând de locuitorii acestei cetăți „uitate de rege și sfinți”: un preot și notar care consemnează în cronică sa zbuciumatele zile din preajma condamnării la moarte a fostului jude al orașului, rebela Margareta — fiica noului jude, care încalcă normele vremii și ale familiei sale pentru a-și găsi ursitul —, un arhitect italian însărcinat cu renovarea catedralei, vegheați, cu toții, de privirea unui enigmatic călugăr străin.

„Înalt este numele tău” este, poate, acea carte despre care autoarea spunea cândva că nu va reuși niciodată s-o scrie, „o carte doar pentru Dumnezeu, o carte care să-l ajungă, să-l îndoie, să-l mute din loc ca pe munții din bobul de credință”.

Text de prezentare al Editurii Humanitas

Transformându-se în metatext pe alocuri, scrierea reflectă maniera în care sunt întocmite cronicile vremurilor redade, punându-le în același timp în opoziție cu formula narativă aleasă în roman. „Câteva clipe să fi durat toată întâmplarea, dacă o fi fost aieva, căci dacă nu, o asemenea rușine nu poate să apară totuși în istoria cetății, la care muncești cu stăruință și îndârjire de șase ani de zile deja, tot adunând informații și frânturi de povești, punându-le cap la cap și caligrafându-le rar pe foi, cu cerneală scumpă.” (p. 8)

Din imbricarea aceasta a poveștilor personale și a istoriei, textul Ioanei Bradea se dezvoltă cu naturalețe confesivă. Un monolog multistratificat ce devine mărturie lirică a raporturilor individului cu istoria și societatea și care emană imaginea vie și frământată a cetății medievale.

Vasile Vidican

Constantina Raveca BULEU

(n. 16 martie 1979, Bistrița) Eseist, critic literar.

Facultatea de Litere a UBB, secția română – germană (2002). A urmat cursurile de masterat (*Istoria ideilor – istoria imaginilor*), apoi doctorat în filologie cu teza *Paradigma puterii în secolul al XIX-lea*, tot la UBB, cu calificativul *Summa cum laude* (2008).

A publicat studii și eseuri în volume colective și în presă.

Volume: *Reflexul cultural grec în literatură* (2003); *Dostoievski și Nietzsche. Congruențe și incongruențe* (2004); *Patru eseuri despre putere. Napoleon, Dostoievski, Nietzsche și Foucault* (2007).

Este membră a Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj.

„Instituțiile autohtone prin care este perindat Iisus, odată ajuns pe pământ, nu sunt interesate decât de identitatea sa umană, legiferată și demonstrată printr-un act. Inexistența acestui act îl plasează automat în sfera suspiciunii, a probabilității delincvente, clinic schizoide sau monahal apostate.”

Referințe critice:

Fire în esență senină, ludică, sublimată auster în identitatea unei sobrietăți disciplinate ce urcă din respectul obiectiv și avizat pentru actul de cultură, Constantina Raveca Buleu e cel mai realizat nume de până acum al seriei postdecembriste de tineri comparatiști clujeni. Ea a pornit la drum sistematic, ambițios și precis, făcând remarcabile studii de diacronie culturală, materializate în volumul *Reflexul cultural grec în literatură* (Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2003), a trecut apoi la abordarea preponderent speculativă, de profunzime, a unei relații intelectuale specializate (*Dostoievski și Nietzsche: Congruențe și incongruențe*, Cluj-Napoca: Editura Limes, 2004), oprindu-se în cele din urmă, preț de un doctorat aflat în curs de finalizare, la reprezentările culturale și literare ale puterii în secolul al XIX-lea. [...] Cărțile de până acum ale Constantinei Raveca Buleu confirmă din plin stilul înalt, perfecționist al omului care le-a conceput. Conținând numeroase aspecte discutate în premieră în exegeza românească, de pe poziția unei excelențe stilistice echilibrate, care face ca volumele să fie foarte dense la lectură, cărțile Constantinei Raveca Buleu confirmă o vocație erudită de tip universitar, combinată cu o disciplină bibliofilă de esență constructivă, sistematizatoare, caracteristică pentru un om cu har și chemare pentru actul peren de cultură, care suferă atunci când nu găsește toate cărțile de care are nevoie și exultă atunci când liniștea bibliotecii îi oferă calmul uman și intelectual în spiritul cărora a ales, foarte frumos și discret, să trăiască.

Ștefan Borbély

Contează poate contextul formării, dar mai cu seamă înzestrarea și studiul autoarei. Tânăra cercetătoare cu nume aiuritor izbutește să fascineze lectorul într-un volum care numai facil nu este, dar se citește ca romanele polițiste.[...] studiul despre Napoleon ar merita două coperti de carte, ba și un premiu pe care un juriu dibaci ar trebui să îl acorde. Talentul fără erudiție e ca pălăria fără cap, dar Constantina [...] le are pe amândouă, adică pe toate patru, cum se vede și dintr-o poză de copertă. Bravo ei, să mai scrie!

Horia Gârbea

Scriam altădată că trebuie să subliniem, cu toate superlativele de veghe, energiile tânărului cărturar Constantina Buleu care își trăiește în *Paradigma puterii...* pasiunea de a recupera cărți, personaje, idei. Nimic nu e lăsat să moară – nimic nu devine inutil. [...] Încă din primul capitol al cărții descoperim că ne aflăm în fața unui proiect cultural major, coerent, în care timpul prezent al culturii nu-i deloc nesemnificativ.

Cornel Ungureanu

Mircea Gelu BUTA

(n. 21 aprilie 1952, Bistrița) Prozator, memorialist, eseist.

Este medic primar în specialitatea *pediatrie*.

A colaborat la reviste culturale și de specialitate: *Renașterea*, *Tabor*, *Cuvântul*, *Mișcarea Literară*, *Revista Ilustrată*, *Revista Junimea Iași*, *Studia Universitatis – Theologia Orthodoxa*, *Mesagerul de Bistrița-Năsăud*, *Anuarul Bârgăuan*, *Cetatea Rodnei* ș.a.

Volume publicate: *Emil Cioran; psihanaliza adolescenței* (ed. bilingvă română-franceză),

Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001 (în colaborare cu Liliana Buta);

Biserica din Spital, Editura Anastasia, București, 2004 (în colaborare cu Dan Ciachir, reeditată la Editura Eikon din Cluj-Napoca în anul 2005); *Tabloul de absolvire*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2007; *Reflecții colocviale*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2008; *Dumnezeul unei lumi mărunte*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2010; *Bârgăul lui Tini Pavel*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2010; *Bistrița Bârgăului. Contribuții documentare*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2010 (în colaborare cu Adrian Onofreiu); *Față către față*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2011 (în colaborare cu Dan Ciachir); *Constantin Pavel. Întemeietorul...*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2011; *Bârgăul sub pajura imperială*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2011 (în colaborare cu Adrian Onofreiu și Andreea Salvan); *Petiții din Granița năsăudeană în a doua jumătate a secolului al XIX-lea*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2012 (în colaborare cu Adrian Onofreiu); *Bustul de la poalele Heniului*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2012; *Personalități în dialog*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2012; *Din intimitatea unei arhive*, Editura Charmides, Bistrița, 2013 (în colaborare cu Adrian Onofreiu); *Victor Moldovan. Memoriile unui politician din perioada interbelică*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca (în colaborare cu Adrian Onofreiu); *Biserica din spital și alte dialoguri*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2013 (în colaborare cu Dan Ciachir); *Amintiri despre Mitropolitul Bartolomeu Anania*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2013; *Memorabilia momenta – Clipe memorabile*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2014 (în colaborare cu Ioan Chirilă); *Tabloul de absolvire*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2015; *Victor Moldovan – Memoriile unui politician din perioada interbelică*, vol. II, Documente, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2015 (în colaborare cu Adrian Onofreiu).

I s-au acordat mai multe premii și distincții.

Este Cetățean de onoare al comunei Bistrița Bârgăului (2013).

Este membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj.

„Dăruiește, când simți cu toată ființa ta nevoia de a dăruia, iar bucuria aceasta va fi cea mai mare recunoștință pe care o vei putea primi vreodată!”.

Referințe critice:

Autorii acestui insolit studiu – apărut de altfel în revista *Cuvântul*, cu numai câteva luni în urmă – au ținut să fundamenteze științific o concluzie deja în circulație de mai multă vreme: profilul gândirii cioraniene este profund îndatorat unor traume afective din perioada copilăriei și adolescenței. Mică antologie de texte confesive, selectate din opera lui Cioran spre a demonstra teza de mai sus este supusă verificării prin câteva idei și trăsături devenite, cu timpul, obsesie ireductibilă. În opinia autorilor acestea ar fi: conștiința propriei valori, a unicității talentului său, combinată cu o autoexigență marcată, apoi o serie de „procedee ale gândirii ocolite”, precum „atenția selectivă”, respectiv selectarea exclusiv a acelor fapte care-i confirmă credințele, ori „interferența arbitrară „prin care Cioran trage concluzii fără a avea dovezi concludente, supra generalizarea, gândirea dihotomică, alături de „amplificarea erorilor și minimalizarea valorilor”.

Dan C. Mihăilescu

Dincolo de temele pe care le discută cu mult profesionalism și cu deosebită acribie ortodoxă „un apologet tăios, cu o mare perspicacitate intelectuală” (Dan Ciachir) și „un medic de prestigiu”, excelând față de ceilalți „printr-o inteligență a credinței” (Dr. Mircea Gelu Buta), cum îi definește pe cei doi, în *Postfața cărții*, Pr. prof. Radu Dorin Micu, aceste dialoguri pot fi citite și din altă perspectivă, dintr-un alt unghi de lectură. Acea, prin care, în primul rând, Dr. Mircea Gelu Buta este descoperit ca mărturisitor, ca ins care prin pur și simpla lui mărturisire (despre credința lui, despre profesiunea lui și

limitele medicinei, despre proiectele, nemulțumirile și împlinirile lui etc.) evidențiază un posibil model de mirean implicat cu rost în viața Bisericii. Eu mi-am rezervat bucuria și plăcerea de a le citi astfel.

Ioan Pinte

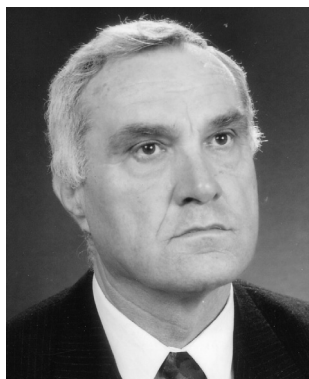
Autorul psihanalizei adolescentului Cioran nu pierde prilejul să-și psihanalizeze propria adolescență. El se transpune în pielea elevului care a fost acum treizeci și cinci de ani, își umple sufletul cu visele și speranțele sale de atunci și încearcă, din perspectiva maturului de azi să constate ce s-a ales de viața sa și a colegilor de generație. La vârsta liceului fiecare avea viața în față, toate visele păreau realizabile, chipurile erau luminate de speranță și încredere în viitor. O vârsta a inocenței și generozității, la care nimeni nu își imagina că viața este făcută și din intrigi strecurate abil în urechea celui mereu gata să le asculte și să le propage ca pe adevăruri demonstrate, lovituri pe la spate, mârșăvii de tot felul, trădări și ipocrizie. Există o stare de spirit, specifică vârstei adolescenței, indiferent de epocă și de condițiile istorice. Este vârsta paradisiacă, la care nimic nu este definitiv pierdut, eșecurile par glume și bucuria vieții irumpe la tot pasul.

Tudorel Urianu

Șansa de a rămâne pentru posteritate o asemenea carte – precum „Reflecții colocviale” – de a sluji nu numai prezentul, ci și viitorimea, ține de calitatea profesională și morală a autorului și de puterea sa de a discerne între insignifiant și valoare, de a ocoli nimicul circumstanțial și a reține dimensiunea, componenta de generalitate a momentului social-politic, acel nucleu de perenitate acolo unde există, dacă există.

Cornel Cotuțiu

Ion BUZAȘI

(n. 11 aprilie 1943, Mintiu Gherlii, jud. Cluj)
Istoric și critic literar.

Pseudonime: Ion Blăjanu, B. Ion, B. Ionaș, Ion B. Salvanu.

Facultatea de Filologie a UBB (1965)

Doctorat: *Andrei Mureșanu; Viața și opera*, UBB.

Colaborări la reviste: *Tribuna, Steaua, Astra, Vatra, Familia, România literară, Tomis, Contemporanul, Viața Românească, Adevărul*

literar și artistic, Discobolul, Cetatea culturală, Poesis, Minerva, Mișcarea literară, Cultura creștină etc.

Colaborări la volume colective: *Bariț și contemporanii săi* – coordonatori Ștefan Pascu și Iosif Pervain, vol. IV, 1978; *Bariț și contemporanii săi* – coordonatori Ștefan Pascu și Ioan Chindriș, vol. IX, 1995.

Debutul absolut: ziarul *Făclia* (Cluj), 1963.

Debutul editorial: *Povestitori ardeleni*, ediție îngrijită, note biobibliografice și glosar, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1974 (seria „Restituiri”).

Opera tipărită: *Samuil Micu, Poezii și scrieri religioase*, Antologie și prefață, 2007; *Povestitori ardeleni*, 1974; *Preot deșteptării noastre, semnelor vremii profet. Poezii închinat lui Andrei Mureșanu*, 1991; *Câmpia libertății în literatură*, 1998; *Învățătorii în literatura română*, 1998; *Amintiri despre Pavel Dan*, 2003 (în colaborare); *Andrei Mureșanu, monografie*, 1988; *Eminescu și Blajul*, 1994; *Andrei Mureșanu. Bibliografia Imnului Național*, 1996; *Eminescu și Transilvania*, 1997; *Scriitorii români și Blajul*, 1998; *Eminescu. Radiografii Transilvane*, 2000 (în colaborare); *Literatura pentru copii*, 1999; *Literatura pentru copii* (în colaborare), 2000; *Andrei Mureșanu*.

Poetul Revoluției de la 1848, 2003; *Eminescu. Studii și articole*, 1999; *Timotei Cipariu – scriitorul*, 2005.

I s-au acordat mai multe premii și distincții.

Membru al Uniunii Scriitorilor din România.

Membru al Asociației Oamenilor de Știință.

Membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

Ordinul „Pentru merit în grad de cavaler”, acordat de Președinția României în anul 2000;

Cetățean de onoare al comunei Sâncel (satul Pânade).

Cetățean de onoare al municipiului Blaj.

„Viețile unor scriitori sunt tot atât de exemplare ca operele lor.”

Referințe critice:

Cartea lui Ion Buzași, *Eminescu și Blajul* este o reconstituire istorico-literară în care accentul principal cade pe documente, iar interpretarea acestora este făcută, mai peste tot, cu spirit critic.

Gabriel Dimisianu

L-aș include pe Ion Buzași în categoria eminescologilor pozitiviști, în sensul cel mai bun al cuvântului, în familia ilustră a unor Vatamaniuc sau Augustin Z.N. Pop. Consider contribuțiile lui Ion Buzași absolut meritoase. Ele vor intra în bibliografia curentă a eminescologului.

Theodor Codreanu

Cum stă bine unei reprezentative cărți de istorie literară, semnată de Ion Buzași, profesorul universitar blăjean reține statistic și cronologic *Cărți despre Andrei Mureșanu* și un florilegiu critic referitor la poemul *Deșteaptă-te române!*

Așadar o carte împlinită, concepută după toate normele academice, pe care Ion Buzași a atribuit-o unui scriitor, dacă nu

fundamental, oricum de referință pe linia idealurilor românești dintotdeauna.

Marian Barbu

Ion Buzași riscă o revendicare și o ancorare istorică surprinzătoare: Niceta de Remesiana, de la începutul sec. al V-lea, când nu existau nici popor român, nici literatură română.

Ion Simuț

Constantin CATALANO

(n. 25.11.1946, Coșbuc, BN) Istoric literar.

Absolvent al UBB, Facultatea de Filologie A funcționat în calitate de cercetător științific, șef al *Secției case memoriale* din cadrul Complexului Muzeal Bistrița-Năsăud.

Volume publicate: *G. Coșbuc – Poezii uitate*, Editura George Coșbuc, Bistrița, 1990; *G. Coșbuc – povestind copiilor*, Editura George Coșbuc, Bistrița 1994 (antologie); *G. Coșbuc – poezia creștină* – antologie și cuvânt înainte de C.

Catalano, Editura Mediamira, Cluj-Napoca, 1999; *G. Coșbuc – Poezia și proza creștină* – ed. a II-a, revăzută și adăugită cu o prefață de C. Catalano, Editura George Coșbuc, Bistrița, 2000, *George Coșbuc – poet de lume* – antologie, note și postfață de C. Catalano, Editura Supergraph, Cluj-Napoca, 2000; *George Coșbuc, elevul-poet* – antologie, selecție și postfață de C. Catalano, Editura George Coșbuc, Bistrița, 2001; *George Coșbuc – epos românesc* – antologie, selecție și postfață de C. Catalano, Editura Supergraph, Cluj-Napoca, 2005; *Constantin Catalano, Hordou (Coșbuc) studiu monografic* vol. I, Editura Pegasus, București, 2005.

A colaborat la diverse publicații culturale: *Tribuna*, *Steaua*, *Scânteia Tineretului*, *Îndrumătorul cultural*, *Revista Muzeelor*, *Zestrea*, *Mișcarea literară* etc.

Este prezent în antologii, dicționare, volume de studii și comunicări, cu peste 100 de colaborări.

Este membru de onoare al Societății literare „GEORGE COȘBUC”– BELGIA-ROMÂNIA, afiliată la „LA LIGUE COOPERATION CULTURELLE ROUMANIE-FRANCE et ou CONSEIL NATIONAL ROUMAIN

Ordinul Meritul Cultural clasa a III-a, 2004.

Este membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

„Poetul cetățean încearcă înțelegerea eposului nostru nu ca un observator, ci ca un participant afectiv la trăirile conaționalilor săi...”

Referințe critice:

Când am citit antologia „George Coșbuc, elevul-poet” ...am făcut un calcul simplu, aflând câți ani avea poetul din Hordou atunci când a scris aceste versuri...

Ion Radu Zăgreanu

Demersul lui Constantin Catalano reprezintă evidențierea cu toată puterea a unei fațete a creației coșbuciene.

Victor Știr

Cartea e un studiu monografic de un tip special: informația (rezultă firește, din cercetare, documentare are însă însoțirea unui halo evocator, memorialistic. De aici referiri la anii copilăriei, la tată, la bunic... Lucrarea e ferită de căscatul inevitabil al unei monografii oricând gândită de ariditate și pasiunea pentru detaliu insignifiant.

Cornel Cotuțiu

Antologia lui Constantin Catalano e în măsură să ne dea o imagine edificatoare a elevului poet.

Ion Simuț

Vasile CIHEREAN

(n. 01.01.1953, Bichigiu, B-N). Poet.

Absolvent al Institutului Teologic Ortodox de grad universitar București, 1978.

Preot în Parohia Lunca Ilvei.

Debut revuistic: în revista *Steaua*, 1972.

A mai colaborat la publicațiile: *Steaua*, *Mișcarea literară*, *Răsunetul* etc.

Debut editorial: *A șaptea viziune*, cu o prefață de Ioan Pinteș, Editura Aletheia, Bistrița, 2003.

A mai publicat: *Miercurea pe dinăuntru*, versuri, Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2006; *Mănăstirea Bic, cetate a biruinței*, Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2008.

Este membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

„altfel/ în fiecare zi/ se micșorează/ distanța dintre lucruri”

Referințe critice:

Vasile Cihorean se ferește să folosească în construcția poemului evlavia dulceagă, cantabilitatea siropoasă și lacrimogenă.

Ioan Pinteș

Poezia lui Vasile Cihorean relevă spații largi populate cu elemente metafizice.

Ion Miloș

Vasile Ciherean este un însingurat, un poet a cărui privire de cuvinte, aruncată peste lucrurile din jurul său, devine un strigăt al durerii înăbușite în suflet.

Ion Radu Zăgreanu

Poezia lui Vasile Ciherean este aceea care descrie „nemiloasa luptă a vieții, nu cu moartea, ci cu sfârșitul ei”.

Virgil Rațiu

Vasile Ciherean oscilează între a cânta bucuriile vieții în consonanță cu ritmurile naturii dumnezeiești și presimțirea halucinantă a dezmembrării îmbrăcăminții trupești.

Emil Bălăi

O parodie de Lucian Perța:

dincolo de stradă

la vecinul din apartamentul de sus,/ de obicei miercurea,/ nu știu dacă
v-am mai spus,/ se fac chefuri toată noaptea// asta pe dinăuntru, pe
dinafară/ el nu recunoaște nimic—/ am zis că-i plimb și câinele,
bunăoară,/ dacă mai lasă chefurile-un pic// de șapte ori, cu legea-n
față, liniște i-am cerut,/ că eu scriu și poezie,/ dar nu mi-a împărtășit
dorința, așa că o să mă mut/ în altă parohie!

Ioan CIOBA

(Cioba, Ioan Marian, n.13 noiembrie 1967, Lechința, B-N) Poet.

Facultatea de Drept; Masterat Facultatea de Studii Europene, UBB.

Debut în *Cetatea culturală*, Cluj-Napoca, 1998

A colaborat la publicațiile: *Cetatea culturală*, *Grai*, *Poesis*, *Mișcarea literară*, *Amfiteatru*, *Târnava*, *Mesagerul transilvan*, *Litera Nordului*, *Coșbuciana*, *Adevărul de Cluj*, *Răsunetul*,

Mesagerul de Bistrița-Năsăud etc.

Volume publicate: *Treizecișitrei*, Editura Napoca Star, 1999 (preață Constantin Cubleşan, *creion* Dumitru Cerna); *Noți la Vișoara*, Editura Napoca Star, ediția I în 2001 (bilingv, versiune în limba franceză Rodica Lucia Crișan, desene Radu Feldiorean, cu o prezentare de Petru Poantă); ediția a II-a în 2003 – în limba franceză, versiune în limba franceză Constantin Frosin, desene Radu Feldiorean; *Ioan din Satul Păgânilor*, Editura Charmides, 2013 (preață Cleopatra Lorințiu, desene Radu Feldiorean).

Fondator și redactor-șef adj. al revistei de literatură și artă GRAI.

Prezent în mai multe dicționare și antologii.

A obținut mai multe premii și mențiuni.

„... la tâmpla poemului/ îmi așez cuvintele pentru veghe/ și-nlăuntru lor mă ghemui tot/ căuș febril stins în uluci/ pământii.”

Referințe critice:

Noți la Vișoara este, în fond, un poem unitar în care poeziile constituie secvențe, și ele de sine stătătoare, ale ansamblului și în care versurile inițiale ale fiecăreia alcătuiesc piesa matricială, fondatoare a

viziunii, atmosferei și a tonului poetic. Autorul configurează aici un topos liric expresiv, în linia tradiționalismului rafinat al lui Ion Pillat și Ion Horea. La Ioan Cioba locul apare însă într-o proiecție fantasmală și fantastică, cu reverii saturate de o melancolie iradiantă și de o melodiosă tristețe metafizică.

Petru Poantă

Ioan (din Satul păgânilor) cutreieră lumea. Nu ține un jurnal de călătorie strict spațial și cronologic, ca mărgelele înșirate pe o ață ci ne oferă niște instantanee, nearanjate după niciun criteriu, într-o dezordine interioară care se dovedește o ordine superioară, de fapt. Poemele au un aer enigmatic, aer care vine din tehnica lui, inspirată de poezii ermetici italieni ai secolului douăzeci, Montale în primul rând. El se plimbă și, plimbându-se, are aceste iluminări ciudate, în sensul enigmatic, pentru că el nu transcrie, ci epurează, ne oferă o imagine personalizată, transfigurată.

Adrian Popescu

... elementul vizual predomină de-a lungul macropoemului cu o structură inedită, cele 17 poeme intersectându-se pe tematica drumurilor toamnei și succedându-se într-un ton minor, ca de ecou, odată cu ultimul poem într-un vers, specie cultivată și de alții: *Mă întunec Doamne ca un con de pin (mă întunec)*. Scrise cu litera inițială mică, toate versurile reprezintă o textură dintr-un întreg mai mare, reflexiv și cu sugestii psihanalitice, în care regressus ad uterum este asociat cu anotimpul autumnal...

Amalia Voicu

Ioan din Satul Păgânilor e un volum ce definește deplin ipostaza de acum a poetului Cioba, aici definindu-se pe sine într-o mereu și obsedantă căutare a propriei individualități artistice, ajunsă la o formulă de expresie inconfundabilă...

Constantin Cubleșan

Mă simt aproape de poezia lui Ioan Cioba căci facem parte, zic eu, din aceeași familie poetică. Tresărim la aceiași pași și ne farmecă aceleași nuanțe, răspundem la aceleași coduri și nu de puține ori ele ne vin din Rilke, din T.S. Eliot, din Montale. Aflat la maturitatea sa literară, autorul ne dăruiește în *Ioan din Satul Păgânilor* cartea de vârf a vieții sale omenești și poetice, momentul de maximă emoție și de înțelepțire, în care de la bucurie la durere, faci un pas mic.

Cleopatra Lorințiu

Noaptele la Viișoara se țes dintr-un ghem perfect rotund, fiecare poem născându-se sub semnul unei metafore-nucleu, fiecare simbol prins în sintagmele poemului inițial corespunzând unui arhetip al emoției în care dăinuie, latente, gesturile reverențioase ale poetului în fața sacralității lumii.

Diana Câmpan

Elegiac serafic și paseist, Ioan Cioba are curajul de a-și asuma un model (acela pillatian) ce poate părea din perspectiva postmodernismului nostru cam agresiv-desuet și chiar păgubos. Nobila calofilie își cere, iată, cu demnitate, dreptul de a ființa (iarăși) întru poezie – prin rostirea unui autor încă tânăr și faptul acesta este, cred eu de bun augur pentru anii ce vor urma...

Marian Dopcea

Cu o foarte fină intuiție poetică, Ioan Cioba definește bucuria înnoirii lumii printr-o tendință de desprindere și de căutare a altceva într-un vers din alt poem, unde zice: „ziua mijește străin”. Înstrăinarea este o mișcare generată de chiar condiția „păgânească” a satului de obârșie, care, copleșit de o anume vetustețe, dar și bucuros de poezia acestei vetusteți, îndeamnă la vacantare, la căutarea bucuriei și în altă parte.

Olimpiu Nușfelean

O parodie de Lucian Perța:

***

dragă Viișoară, te-am făcut celebră,/ te-am vârât în versuri și te-am scos din umbră// noapțile în tine, când eram copil,/ mi-au rămas și-acuma un model util// de tot ce înseamnă vrajă și bun gust,/ drept e că pe-atuncea nu beam vin, ci must// drumurile toamnei din tine plecau,/ se-ntorceau cu iarna, caii nechezau,// nu știam ce-i frica de nămeți ori ger,/ n-aveam trei cojoace, însă aveam fler// și-apoi primăvara, cum intra pe uși,/ o zbugheam pe dealuri, să culeg brânduși// le găseam prin frunze, unele-ngropate,/ le luam cu grijă și, îmbuchetate,// le-ofeream sfielnic fetelor frumoase,/ mai erau pe-atuncea, pe la multe case// timpul ăsta însă a trecut demult,/ eu am crescut mare și-am devenit cult// noapțile de-acuma altfel sunt aici,/ nimeni nu se plimbă-n noaptea calmă, nici// păsări nu mai cântă cum cântau, cu dor,/ oameni-s în casă, la televizor// nimeni nu privește cerul plin de stele,/ oameni-s în casă, la telenovele// nici must nu mai este, cum demult era,/ astăzi toată lumea numai whisky bea// treizeci și trei de crâșme satul astăzi are/ și mai tot pe-atâtea sunt în ridicare// dragă Viișoară, stau la o răscruce:/ duce-m-aș din tine, n-am unde mă duce// că oriunde-aș merge, pân' și-n Franța chiar,/ oameni-s aceeași, plângu-mă-n zadar// stau cuminte-n casă și mai scriu puțin,/ și mă iartă, Doamne, dar mai beau și-un vin!

Călin Emilian CIRA

(n.13.09.1987, Năsăud). Publicist, eseist.

Licențiat al Facultății de Istorie și Filosofie (2009) și al Facultății de Teologie Ortodoxă (2011); masterat: *Istorie, Memorie, Oralitate în sec XX.* (2011) toate în cadrul UBB.

Stagiu de mobilitate la Universitatea Paul Valéry, Montpellier III, Franța (septembrie 2014). Doctor în istorie – UBB (2015).

Este bibliotecar la Biblioteca Centrală Universitară Lucian Blaga, Cluj-Napoca (Departamentul Colecții Speciale); cadru didactic asociat la UBB.

Debut în revista *Verso* (2008).

Publicații la care a colaborat: *Verso, Convorbiri literare, Poesis, Renașterea, Tabor, Tribuna, Mișcarea literară, Vatra Veche, Revista ilustrată, Revista Teologică, Arhiva Someșană, Anuarul Institutului de Istorie Orală, Oglinda literară, Familia română.*

Debut editorial: *Convorbiri despre N. Steinhardt*, vol. I, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2010.

Alte volume publicate: *Convorbiri despre N. Steinhardt*, vol. II, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2012; „*Am ascultat de porunca Bisericii*”. *Arhiepiscopul Justinian Chira în dialog cu Călin Emilian Cira*, Editura Eikon, 2012; „*Am ascultat de porunca Bisericii*”. *Arhiepiscopul Justinian Chira în dialog cu Călin Emilian Cira*, ediția a doua revăzută și adăugită, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2016; Coautor la: *Anuarul Istoriografic al României 2012*, vol. II, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2015; *Anuarul Istoriografic al României 2013*, vol. III, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2016.

Este prezent în mai multe antologii și volume colective.

„A venit în '66, ne spune înaltul ierarh despre Ioan Alexandru. A venit cu un prieten de-al lui care era cam compromis moral. Și i-am spus când prietenul lui a plecat să se culce, iar eu am rămas numai cu Ioan Alexandru: «Ioane, ai grijă. Păstrează-ți trupul tău curat.» Eu știam ce spun. El s-a uitat în ochii mei și a zis: «Te-am înțeles.» Și din acel moment s-a înstrăinat de cele rele și s-a întors cu fața către Dumnezeu. De aici a început vizita și legăturile cu mănăstirea Rohia.”

Referințe critice:

Printre cei care compun portretul fascinant al lui Steinhardt se numără personalități teologice și culturale (...). Toate mărturiile sunt tulburătoare, de la cele din detenția politică până la evocarea ultimelor clipe de viață ale lui Steinhardt.

Claudiu Groza

E greu să mai scrii ceva despre Nicolae Steinhardt, de nu chiar imposibil, după edificatoarea monografie a lui George Ardeleanu. Dar o carte de flash-uri memorialistice ale celor care l-au cunoscut e oricând binevenită, tocmai fiindcă persoana „reală” a monahului de la Rohia nu e încă epuizată de niciuna dintre cărțile scrise de sau despre ea. Exact asta e antologia de interviuri a tânărului specialist în istorie și memorie orală, Călin Emilian Cira, publicată sub titlul *Convorbiri despre N. Steinhardt* (Eikon, Cluj-Napoca, 2010), o contribuție deloc tautologică la portretul încă misterios al marelui evreu convertit.

A.G. Romila

În fine, se cuvine un cuvânt de admirație pentru autorul cărții, ale cărei intervenții, poate prea timide, într-o ascendentă șlefuire, dau rigoare și culoare întregului demers. În mod limpede, o carte-eveniment. Și un exemplu de proiect care ar merita să fie preluat și de alți tineri studiosi. Căci există încă în cultura română mari

personalității a căror forță de iradiere ar trebui cercetată (și) în această modalitate.

Marius Vasileanu

Tânărul autor își asumă un drum greu, proiectat probabil de-a lungul mai multor etape. (...) aflate, așadar, la primul volum, *Convorbirile despre Nicolae Steinhardt* reușesc să pună în relief adevărata importanță a fenomenului Steinhardt, nelimitându-se artificial la „Jurnalul fericirii”, ci inventariind din aproape în aproape un mod original de a fi.

Marius Manta

Cele 23 de persoane care răspund întrebărilor iscoditoare ale tânărului istoric conturează portretul unui om smerit, al unui monah ortodox care a reușit să înfrunte o ideologie demonică și să trăiască, în vremuri tulburi, asemeni monahilor de odinioară. (...) inițiativa autorului de a aduce la lumină mărturii despre Steinhardt e mai mult decât binevenită. Volumul merită parcurs deoarece, „monahul De la Rohia”, privit prin ochii acestor apropiați, ne apare ca un model foarte atașant, fie că ne raportăm la activitatea lui cărturărească, ori la ortodoxia trăită într-o manieră autentică.

Claudiu-Ioan Coman

Călin Emilian Cira se dovedește nu numai bine informat cu privire la etapele și momentele cele mai importante din viața lui N. Steinhardt (detenția, botezul, călugărirea, viața de la mănăstire etc.), ci și inspirat atât în alegerea interlocutorilor, cât și a întrebărilor puse celor care, într-un fel sau altul, s-au intersectat cu viața sau cu opera monahului de la Rohia. (...) Prin întrebări bine alese și atent puse, Călin Emilian Cira reușește să refacă portretul moral și fizic, dar și intelectual al omului N. Steinhardt, un portret tulburător și memorabil în simplitatea sa. Nimic encomiastic, nimic strident nu vom găsi în acest portret configurat în posteritate.

Florian Roatiș

(...) aproape toți interlocutorii lui Călin Emilian Cira subliniază că acest evreu convertit la ortodoxie prețuia așa cum se cuvine rugăciunea și postirea (...). Foarte multe relatări din carte se raportează mereu și mereu la *Jurnalul fericirii*, acest «jurnal» existențial, manual al nădăjduirii creștine, și al depășirii culmilor disperării!

Amalia Voicu

Ideea de a realiza un dialog, de fapt de a-l provoca la aduceri-aminte pe Arhiepiscopul Iustinian Chira, de la Baia Mare, a fost una cât se poate de inspirată și Călin Emilian Cira, doctorand în istorie, dar absolvent al Facultății de Teologie a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj, s-a achitat excelent de sarcina ce și-a propus (...). Întreg acest dialog are calitatea de necontestat a unor mărturii documentare dintr-o epocă de mari frământări și restriști (...).

Constantin Cubleşan

O carte de amintiri, confesiuni și mărturii despre oameni, locuri, întâmplări dintr-o viață aproape centenară (...). Un dialog cât o carte, am mai adăuga noi. O carte-testament, după cum mărturisește chiar arhiepiscopul Justinian: „Cartea aceasta mă reprezintă pentru că redă întru totul gândurile mele”.

Aurel Podaru

În final, nu pot să nu-i mulțumesc „iscoditorului” – cum îl tachinează la un moment dat Arhiepiscopul Justinian – Călin Emilian Cira, pentru că acum, la puțin timp de la trecerea la cele veșnice a părintelui Justinian Chira, s-a străduit să ne readucă înaintea figura și personalitatea acestui ierarh unic al Bisericii noastre republicând dialogurile sale cu răposatul.

Mircea Gheorghe Abrudan

Elena M. CÎMPAN

(n. 28 august 1967, Lucăcești, jud. Suceava)
Poet, prozator, eseist, publicist.

A absolvit Facultatea de Litere (română-germană), la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași.

Este profesoară la Colegiul Național Liviu Rebreanu din Bistrița.

Volume publicate: *Dilem(n)e*, Editura Limes, Cluj, 2001; *Dansul verde*, Editura Limes, Cluj, 2003; *De la tu la el*, Editura Limes, Cluj, 2006;

Poezia noastră cea de toate zilele, Editura Nico, Mureș, 2009; *Dulcele meu amar*, Editura Eikon, Cluj, 2009; *Pianul și alte poeme*, Editura Limes, Cluj, 2010; *Cel mai frumos poem*, Editura Nico, Mureș, 2011; *Sentimentele lucrurilor*, Editura Limes, 2012; *Postume antume*, Editura Limes, 2014; *Cabina de probă*, Editura Karuna, Bistrița, 2007; *Eseul de cleștar*, Editura Limes, 2010; *Drumul până la drum*, Editura Limes, 2012; *Pe bază de lectură*, Editura Nico, Mureș, 2010; *Gândul care unește*, Editura Nico, Mureș, 2010; *Cu ochii în carte*, Editura Limes, Cluj, 2013; *Jurnal reflexiv*, Editura Karuna, Bistrița, 2008; *Jurnalul nefericirii*, Editura Napoca Star, Cluj, 2012; *Alltag*, Editura Nosa Nostra, Bistrița, 2013; *Cartea de joc*, Editura Eikon, Cluj, 2008; *Barca de salvare*, Editura Limes, Cluj, 2013;

Este președintă a Societății literare Conexiuni, la Centrul Cultural Municipal George Coșbuc, Bistrița.

Este membră a Uniunii Scriitorilor din România (USR) și a Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România (UZPR).

Este membră a Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

„A fi poet înseamnă să ai o aripă ruptă, fericirea./ Cu cealaltă, poezia, mai poți zbura.”

Referințe critice:

Nota distinctivă a poemelor este dozajul subtil de trăire și livresc, de concretețe și idealitate.

Mircea Petean

Ideea că totul ar fi un text pe care-l preluăm prin rescriere, sau, dimpotrivă, că el, textul, ne-ar putea scrie pe noi, nu e doar o figură ludică în poezia Elenei M. Cîmpan. (...) Versul este elegiac, marcat blagian, discret, delicat, expresie a unui patetism reținut.

Adrian Costache

Naturaletă versurilor... trădează reminiscențe adolescente, parfum din livada de acasă, dar și melancolii strecurate prin perdeaua de pelin a unor înfrângeri pe care memoria se încăpățânează să nu le piardă. (...) Poezia Elenei M. Cîmpan nu-i aservită livrescului decât în țesătura ei exterioară, în miezul ei se zbate viața, viul.

Constantin Hrehor

Citind cartea Elenei M. Cîmpan, ai revelația poeziei autentice, expresia binomului atât de uman, solitudine-timp.

Tit Liviu Pop

Poezia Elenei M. Cîmpan este o întoarcere din prezent, din lumea contemporană spre copilărie, prin intermediul amintirilor.

Ion Radu Zăgreanu

Elena M. Cîmpan inițiază un univers Olimp livresc cu firescul cu care o pasăre de primăvara trece printr-o livadă înflorită...

Olimpiu Nușfelean

Elena M. Cîmpan vizitează câțiva mari autori: Canetti, Cioran, Eliade, Octavio Paz, Ortega Y Gasset, Tournier, Rilke și face „cărare” în jurul lor. Îi frecventează cu asiduitate și insistență încât poemele pe care le scrie primesc o aură livrescă din start.

Ioan Pintea

Insertiile lirice în textul prozastic fac casă bună cu fragmente de amintiri a la Proust (madlena și ceaiul), încercându-se o topire în ceea ce biruie până la urmă-povestea. Construcția cărții amintește de strategia alcătuirii celebrei culegeri „O mie și una de nopți” sau „Halima”, în care se povestește pentru a supraviețui.

Victor Știr

Cabina de probă este o carte de proze scurte, dar cuvântul proză, în cazul acesta, nu este cel mai potrivit. Ar trebui inventat un cuvânt care să numească acest gen practicat de doamna M. Sunt proze scrise cu umor și cu spirit ludic, jucăuș. Doamna M. are o plăcere de a se juca cu cuvintele. Cuvintele nu mai sunt cuvinte, ci sunt un fel de clinchete de clopoței. Dacă citești proza doamnei M., rămâi cu impresia că auzi o muzică interpretată la niște clopoței de argint. Este limba română foarte muzicală folosită de doamna M., cu foarte multă fantezie.

Alex. Ștefănescu

Povestirile au mereu o tentă de clevetire voioasă și bavardaj isteț, însă ferite de ingrediente ale imediatului social (ceea ce, cred, i-ar fi plăcut esteticianului Benedetto Croce). Risc, din această perspectivă, o apropiere a scriitoarei de Hortensia Papadat-Bengescu, pe care Călinescu o considera cea mai clevetitoare prozatoare din literatura română. Doar că aceasta șoptea în social, pe când Elena M. Cîmpan o face în fantast.

Cornel Cotuțiu

I-am parcurs atât poezia cât și proza Elenei M. Cîmpan, acceptându-i „jocul cu mărgelile de sticlă” ca variantă imbatabilă în lupta cu disconfortul realității din afara sau dinăuntru ego-ului, în deplin consens cu afirmația că: „Din toată zăpada, numai un bulgăre poți lua în pumn”.

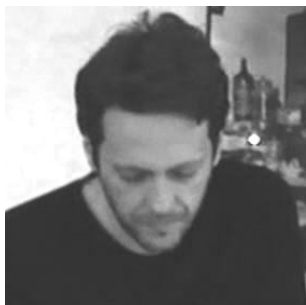
Mariana Cristescu

O parodie de Lucian Perța:

Fără glas

De la tu la el vorbesc/ Cu postumele-mi antume,/ Doar ca să le
dovedesc/ Că nu-s singură pe lume// Le vorbesc și le explic/ Dacă au,
când au, dilem(n)e,/ Numai eu pot să le zic/ Ca mereu să fie demne.//
Le vorbesc seară de seară/ Cu glas dulce și amar,/ Dimineața le spun
iară/ Cu glas răspicat și rar// Câte-n lună și în stele,/ Le spun calmă,
pas cu pas,/ Strig doar uneori la ele/ Până rămân fără glas!

Dan COMAN

(n. 27 iulie 1975, Gersa, B-N). Poet, prozator.

Facultatea de Filosofie la UBB

Debut în revista *Minerva* (1993).

Debut în volumul colectiv *Camera* (1995),
alături de Marin Mălaicu-Hondrari și Florin
Partene.

Volume: *Anul cârțiței galbene*, 2003 (Premiul
Național de Poezie „Mihai Eminescu” opera
prima și Premiul pentru debut al UR); *ghinga*, 2005; *d great coman*
(antologie), 2007; *dicționarul mara*, 2009; *Irezistibil* (proză), 2010;

Compania poezilor tineri în 100 de titluri, alese de Dan Coman și Petru Romoșan (Compania, 2011); *Parohia* (proză), 2012; *ERG* (antologie) 2012, *Căsnicie*, proză, 2015.

A publicat poezie în majoritatea revistelor literare importante din țară. În anul 2007, a susținut o lectură din poemele sale, traduse în limba franceză de Linda Maria Baros, la Paris, iar în 2009 a participat la un atelier de poezie și traduceri în Suedia (Insula Gotland).

În 2010 beneficiază de o bursă pentru literatură acordată de Akademie Schloss Solitude (juror Mircea Cărtărescu).

„e acum începutul. locuim la bistriz, deasupra mării,/ la doi ani lumină de ceva foarte, foarte fragil./ am crescut mari și-acum că suntem oameni mari/ îngrijim și iubim o fetiță.// la oamenii mari dimineața e altfel: doar/ din reflex mai ducem acum ceașca la gură/ și doar un caimac prăfuit mai suflăm înainte/ de-a ne preface că bem...”

Referințe critice:

O investiție sigură, cum s-ar zice: „anul cârțiței galbene” marchează o turnantă majoră a liricii românești de ultimă oră, comparabilă întrucâtva cu un alt debut antologic de acum 24 de ani, *Cartea de iarnă* a lui Ion Mureșan. Altminteri, critica nu a ezitat să-l situeze în descendența poetului clujean, fără a-i pune la îndoială izbitoarea-i originalitate. Ceea ce copleșește în poezia lui Dan Coman este forța sa vizionară. Temperament vulcanic, versurile sale țâșnesc ca din gură de profet, revărsându-se – lavă fierbinte – în imagini flamboiante: „suspendat între pământ și negrul pământului/ acolo unde o femeie înaltă lovește atât de tare aerul cu genunchii/ încât de fiecare dată când trag aer în piept/ parcă aş trage un alt bărbat peste mine”. Odată cu „anul cârțiței galbene”, deceniul Dan Coman a și început.

Em. Galaicu-Păun

Caracterului neutru al limbajului îi corespunde o detașare a ființei, o ieșire din sine și din lucruri într-un spațiu care, în mod tradițional, ar putea fi unul al contemplației, numai că poetul pare să se rezume la rolul de simplu observator, dar nicidecum un observator comun. Notațiile sale lirice, perspectivele de o mare diversitate, de natură să dea textului un caracter proteic, ludismul accentuat în recompunerea unui univers ce-i scapă sau din care se simte scăpat sunt tentative de luat în seamă, făcute parcă să caute un alt început, în orgoliul său de creator. Lipsa de angajare într-o ordine a lucrurilor sau în una afectivă îl avantajează în acest sens.

Andrei Moldovan

Marea capcană pe care o întinde lecturii *Dicționarul Mara* o reprezintă tensionarea unei așteptări de *celălalt*: s-ar putea crede că Dan Coman scrie chiar despre fetița lui sau că, *mutatis mutandis*, eul poetic vorbește despre proaspătul *alter*, abia intrat în poem. Nimic mai fals: Mara nu este, în propriul dicționar, decât un *modul al eului*. Poemele se scriu tot în jurul *eului* și al modificărilor lui, prezentând noua față a lumii după Mara, oferindu-i acesteia din urmă rolul de uragan domestic sau de tsunami poetic.

Mihaela Ursa

Dacă pe Dan Coman nu-l interesează – sau n-are talent pentru – construcția epică pe spații vaste, în schimb, el e deja un maestru al genului miniatural. Nu fragmente de proză scurtă, ci mici tablouri aproape comportamentiste despre „moravurile” unei umanități sucite fac savoarea acestei proze de citit cu lupa. Nimic liricoid în spatele gesturilor exotice ale personajelor, căci, ca un prozator adevărat, Dan Coman are deja știința economiei cuvintelor și a gesturilor.

Alex Goldiș

De o frumusețe stranie prin lirismul grotesc în care se amestecă religiosul, fantasticul, ruralul și political, *Parohia* este o carte admirabilă ce conține câteva episoade memorabile (pe lângă cele deja amintite ale revoltei parohiei împotriva milițianului și a încercării de a urmări meciul de fotbal cu televizorul suit într-un copac, noaptea în timpul priveghiului,

scenele slujbelor, ale mersului cu crucea prin sat, ale unei pețiri și a nunții dintre băiat și Ninia sunt alte capitole scrise cu vervă). Inspirată din și descriind lumea rurală cu ritualurile gospodărești și religioase specifice (exceptându-l pe Sorin Stoica, cine dintre tinerii scriitori a mai publicat o carte întreagă cu acest subiect ieșit din moda literară acum câteva decenii?!), scrisă aproape fără cusur, *Parohia* este una dintre cele mai bune cărți ale lui Dan Coman. Oricum, preferata mea.

Marius Chivu

Tristă și deseori macabră în fibra ei expresivă, proza poetică a lui Dan Coman are ceva din feeria irealității. *Parohia* este un roman al realităților contorsionate, în care plasticitatea gravează deopotrivă o istorie vie și una a neantului. Rămâne de văzut cum se reinventează Dan Coman odată trecut de vămile stranietății și de imaginarul greu temperat al freneziilor bolnăvicioase. O carte frumoasă și un prag periculos...

Marius Miheț

O parodie de Lucian Perța:

Plimbarea

acum nu mai poți să te plimbi ca mai anii trecuți/ de la Bistrița la Stuttgart fără să te împiedici cu grație/ ca de niște mușuroaie galbene de cârțiță de tinerii poeți/ din ultima, de fapt, cea mai recentă generație;/ asta ca asta, dar îți declară și război,/ ei fiind în război de când se știu/ cu toate generațiile și lucrurile poeticești de la noi, fără să le fie rușine/ că-și rostesc în pustiu declarațiile lor purtând stigmatul urii/ până fac spume și bubițe galbene la gură/ și toate acestea cică pentru bunul mers al literaturii/ numai eu, spun ei, pot într-o oarecare măsură,/ ajutat de Teodora, Crina și mara,/ să nivelez, începând din propria-mi bătătură,/ de la mine, mușuroaiele de cârțiță, adunând din toată țara/ tinerii poeți într-o sută de titluri. no, bine?!

Marius CONKAN

(n. 27 februarie 1988, Rodna, B-N) Poet, eseist.

Facultatea de Litere a UBB.

A participat, ca elev, la primele reuniuni ale *Cenaculum*-ului.

A publicat poezie, studii literare și cronici în revistele *Steaua*, *Echinox*, *Poesis International*, *Tiuk*, *Tomis*, *Exquisite Corpse* (revistă editată de Andrei Codrescu), precum

și pe LiterNet.

A fost redactor al revistei *Echinox*.

A debutat editorial în aprilie 2009, cu volumul *Sopor*, apărut la Editura Vinea.

Volume publicate: *Sopor*, Editura Vinea, București, 2009; *Ținutul Celălalt*, poem-roman, scris în colaborare cu Ruxandra Cesereanu, Editura Cartea Românească, 2011; *Extazul Sfântului Markon*, Editura Tracus Arte, București, 2012.

„Mi-am mai dat seama că poemul-graf poate fi, pentru vremurile actuale, un nou tip de poezie vizionară, o poezie în care încep să cred tot mai mult.”

Referințe critice:

Cine își poate închipui un ospiciu fictiv, populat cu personajele chinute ale lui Egon Schiele, adaptate la vremurile noastre (adică la începutul de mileniu trei), are în față această carte-lume, *Sopor*, scrisă de Marius Conkan. Un microcosm care conține spaime, ghemuiri, răsuciri spasmodice și fantasme, migălite fiecare în

cotloanele și sipetele lor. *Soporia* este violentă, dar violența ei este râvnită a fi cathartică. Tocmai de aceea nuanțele psihanalitice ale acestei cărți-lume sunt făcute să limpezească substraturile de frică, suferință și oroare care zac în noi toți, fapte umane supuse unei condiții adesea impuse și neasumate întru totul. Poemele acestei cărți sunt, metaforic și simbolic vorbind, niște cămăși de forță care pot fi îmbrăcate sau nu: esențial este faptul că ele au fost croite, cusute și discutate de un poet vizionar care știe ce vrea de la sine și de la cititorii săi. „Delirul” lui este moștenit de la întunecații poeți ai secolelor trecute, dar, în același timp, este personalizat printr-o sensibilitate hipertrofiată aparte.

Ruxandra Cesereanu

...din acest „ospiciu fictiv”, continuat și în a treia secțiune a cărții – *entry for death* –, se naște un poet a cărui carte de debut poate fi considerată una dintre cele mai bune ale întregului val poetic născut, la noi, în ultimii cinci ani.

Gellu Dorian

Fie că vorbește despre animalul-pereche, despre metrosexual, despre întâlnirea înspăimântătoare a celui care scrie *alerg înăuntrul craniului meu cu craniul meu în mână* sau despre emopoezie, manechinul care pozează în fața ratării sau „patria noastră” care se *rezumă la servilism prostituție și umilință*, Marius Conkan își construiește o intrare rapidă, tăioasă; iar acestea sunt și un fel de facultăți ale poeziei sale instruite acid pentru supraviețuire.

Florin Balotescu

Alin CORDOȘ

(n. 22 martie 1970, Bistrița). Jurnalist și prozator.

Facultatea de Științele Comunicării.

Lucrează în presa video.

A debutat cu proză fantastică și SF în ziarele *Ecoul*, *Răsunetul*, *Jurnal SF*, *Almanahul Anticipația* și *Univers SF*. De asemenea, îi sunt publicate primele proze de factură

realistă în revistele *Tribuna* din Cluj-Napoca și *Mișcarea Literară*.

Prima sa carte, *Ape întunecate*, apare în anul 2007 la Editura Karuna din Cluj-Napoca. A doua carte, tot proză, este tipărită în 2016 la Editura Școala Ardeleană. Cartea *Suflete oarbe* este bine primită în unele cercuri literare din Bistrița, Beclean și Cluj.

Este prezent în mai multe antologii și volume colective.

„*Andrei*’ cap de iarnă, cum îi spun bucovinenii, permite astfel interferența planurilor malefice cu cele benefice, lucrurile importante din existența oamenilor putând fi întoarse de la matca lor firească. Se crede că în această noapte „umblă strigoii” să fure „mana vacilor”, „mințile oamenilor” și „rodul livezilor”. Împotriva acestor primejdii, țăranul român folosește usturoiul. În egală măsură, casa, grajdul, cotețele, ușile și ferestrele acestora sunt unse cu usturoi pisat, ca să alunge duhurilor rele de la oameni și animale.”

Referințe critice:

În cartea *Suflete oarbe* există proză, așadar există și un prozator, în măsura în care acesta va confirma forma bună literară în care se află.

Ion Mureșan

Alin Cordoș a pătruns pe ușa din față a literaturii prin debutul său cu *Ape întunecate*, carte apărută la editura bistrițeană Karuna, prin care autorul își demonstrează calitățile unui scriitor deja format, care se desparte temporar de jurnalist, oferind cititorului autentice pagini de proză ce alternează între comentarea unor esențiale amintiri acumulate și posibile alte trăiri, uneori presărate cu suave nuanțe lirice dar și cu treceri directe la proza scurtă.

Păstrând același stil, în noua sa carte încă în lucru, autorul este naratorul gândirilor și ideilor sale, într-un dialog aproape cu sine însuși, pe o largă gamă a temelor, asemeni unui jurnal răsfirat, dar cu trimiteri având o țintă precisă, uneori enigmatică, pentru cititor.

Niculae Vrășmaș

Suflete oarbe este o carte de povestiri care, aparent, nu au tangență, însă, pe măsura lecturii, cititorul regăsește aceleași motive și frământări: lupta dintre bine și rău, iubirea, nonsensul vieții și moartea. Dialoguri imaginare, întâmplări înfiorătoare, imagini macabre, toate sub înfățișarea grotescului, sunt menite să releve cititorului o altfel de lume, o lume a subconștientului în care natura umană nu cunoaște limite. Îmbinând epicul cu poezia, Alin Cordoș creează un univers aproape fantastic, cu personaje-simbol, din care transpar, rând pe rând, imagini ale decadentei umane. *Suflete oarbe* este o carte-martor la „zvârcolirile” metafizice care supun vocea naratorului.

Sandra Cibicenco

Dorel COSMA

(n. 29 octombrie 1950, Bistrița) Publicist, poet. Universitatea „Al. I. Cuza” Iași, Facultatea de filologie (română-germană).

Universitatea de Stat Moldova – Chișinău – doctor în filologie.

Volum publicat: *Repere culturale* (1998); *Viață visată – viață trăită* (2001); *O lume fascinantă* (2003); *Cultura Populară – Aspirații și împliniri* (2004), *Realități provocate* (2005); *Pe moșia baronului* (2005); *Rădăcinile*

Eternității (2006); *Festivalul Nunta Zamferei în imagini și comentarii* (2007); *De la Tirana la Ciudad de Mexico* (2008); *Tendențe ale evoluției interviului în presa românească* (2008); *Bistrița în Revoluție* (2008); *Dominantly European Reportages* (2009); *Bistrița during the Revolution* (2009); *Bistritz während der Revolutionzeit* (2009).

Membru și fondator a mai multor asociații, societăți, fundații, publicații, realizator de emisiuni TV.

Membru al Clubului Român de Presă și al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România

Cetățean de onoare al orașului Năsăud.

Președinte al Federației Internaționale de Folclor IGF.

Este fondator al Societății Scriitorilor „Conexiuni”.

Este membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Sibiu.

„Simt pulsul universului în/ gânduri ce/ anunță revenirea și/ suflarea inexprimabilă,/ percepția fină,/ vulnerabilă.”

Referințe critice:

Edificator este poemul „Malul tăcerii” care fixează metaforic coordonatele existențiale ca devenire în „Lumina” pe calea modelării sufletului în dimensiunea geometriei cosmice: „Suntem la malul tăcerii/ fideli cuvântului dat/ niciun obiect în plus/ În geometria timpului/ compasul înscrie/ cercuri de veșnicii”. Într-o retorică sobră, modernă și de o evidentă originalitate și îndrăzneală, cartea poetului Dorel Cosma, „Malul tăcerii” e o identificare a lecției vieții despre Tăcere ca atribut al Înțelepciunii Omului creator, e bucuria darului oferit celor aleși, „Biletul de călătorie” „în lumea/ emoțiilor tulburătoare,/ a contemplației pure”. Dar pe care poetul îl împarte cu generozitate și onestitate semenilor, între copertile acestei rare cărți.

Antonia Bodea

Poetul este un spirit retractil și, în definitiv, prudent, dovedind o constituție morală solidă și încredere în destinul său: „De multe ori/ crezi/ că ai libertatea/ de-ați alege/ destinul,/ că poți atinge/ proiecte îndrăznețe,// (...) Când cazii/ chiar și dragostea/ te arde/ apoi cu adieri/ de vânt/ se stinge/ lăsându-te orb” („Destin”). Cu acest poem se deschide cartea, fiind, prin subtilitatea lui, o profesiune de credință, pe care poetul o respectă cu sfințenie pe tot parcursul volumului de o excepțională ținută estetică, grafică și tipografică, unde puterea unei celule etice se conservă, fără îndoială, în aceste poezii într-un chip cu totul natural.

Al. Florin Țene

Mie, parcurgând aceste pagini, fără să vreau, în anumite momente, mi s-au înrourat genele și a trebuit să respir adânc de câteva ori pentru a pune barieră lacrimilor ce voiau a țâșni. Știți de ce? Pentru că, dincolo de prezentarea marcantelor locuri de călătorie: Vatican și întâlnirea cu Papa, Complexul muzeal Dante din Ravenna, Casa lui Cristofor Columb din Gran Canaria, Comunitatea română din New York, Manhattan-ul și Statuia Libertății precum și exotica

Malaezie, trecând de la o emisferă la alta, emoția devine puternică la gândul că poezia, cărțile bistrițenilor au îmbogățit patrimoniul cultural din locațiile respective.

Rodica Fercana

Dincolo de relatarea propriu-zisă, „Duminica în Manhattan” semnifică sensul spiritual al călătoriei, prin beneficiile cunoașterii pe care le oferă, orice călătorie fiind într-un anumit registru și o inițiere. Volumul este prefațat de scriitorul și jurnalistul Zorin Diaconescu, care scrie, între altele: „Starea de duminică este o stare de grație, o sărbătoare a spiritului și o bucurie a sufletelor ce se deschid în fața lumii”.

Victor Știr

Pentru că Dorel Cosma scrie o literatură personală, națională și universală în același timp, așa cum ar trebui să fie toate scrierile noastre. Faptul că gândurile lui se potrivesc unei gândiri naționale și apoi general umane și că au posibilitatea de-a fi cunoscute în multe alte limbi reprezintă o coincidență fericită pentru un destin de scriitor.

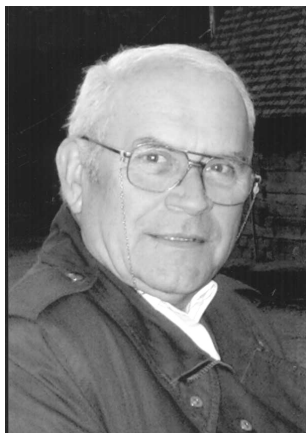
Elena M. Cîmpan

O parodie de Lucian Perța:

Strig

Viața m-a dus de multe ori peste hotare/ cu *Codrișorul* și *Balada*,/ cu dansatori și dansatoare/ cu care am umplut ograda/ folclorului, chiar mondial,/ și nu că-i laudă-n ce spun,/ dar mai mereu am fost pe val/ și-n lumea-aceea fascinantă/ am fost în toate cel mai bun,/ c-am provocat realitatea/ și am făcut-o-nteressantă,/ trăind mereu viața visată,/ luând măsuri,/ adică de nu m-asculta,/ strigam la ea/ cu strigături!

Cornel COTUȚIU

(n. 15 februarie 1945, Beclean, Bistrița-Năsăud). Prozator, publicist.

A absolvit Facultatea de Filologie (1971).

A frecventat cenaclurile „Tribuna” din Cluj-Napoca, „Saeculum” din Dej-Beclean și „Cenaculum”.

Debutează publicistic în 1964 în revista *Tribuna* cu o povestire.

Debutul editorial are loc în 1978, cu volumul de proză *În căutarea altui final* (Editura Dacia).

Colaborează cu proză scurtă și articole de opinie la revistele: *Tribuna*, *Steaua*, *Astra*, *Vatra*, *Tomis*, *Familia*, *Convorbiri Literare*, *Euphorion* și altele.

Volume: *În căutarea altui final*, nuvele, 1978; *Opt zile pentru totdeauna*, roman, 1982; *Șarpele albastru*, roman, 1989; *Taifas în purgatoriu*, publicistică, 1995; *Am fost pe lumea cealaltă. Eșantioane dintr-o geografie interioară*, publicistică, 2000; *Cărăbușii de sub pernă, mozaic de tristeți cotidiene*, 2001; *Ce rămâne*, roman, 2002; *Spate în spate*, povestiri, 2004; *Securea cu roțile*, publicistică, 2005; *Veverița de pe Rue Noël* (2007); *Pompa de iluzii* (2008); *Scorbură în cuib*, 2009; *După cinci minute*, 2011; *Douăzeci* (antologie), proză scurtă, 2013; *La noi*, vol. I (2008), *La noi*, vol. II (2010), *La noi*, vol. III (2012), *Dincolo dar tot aici*, proză nonfictivă, 2013.

A alcătuit antologiile *Nexus editorial al școlilor din Beclean* (2006) și *Saeculum, dincolo de nostalgie* (2006), a publicat ediția a doua a cărții *Amintirile unui școlar de altădată* de Ion Pop Reteganul (2006, 2013 – ediția a III-a).

Premiul Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Tg. Mureș, 1995, pentru publicistică;

Premiul „Pavel Dan” pentru proză al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj, 2010; Ordinul Meritul Cultural în grad de Cavaler, 2004.

Prezent în mai multe dicționare și antologii.

Este deținătorul premiului pentru proză al Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor (1995, 2016).

Este membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj, al Asociației Scriitorilor Profesioniști din România – ASPRO și al Asociației Sindicale a Scriitorilor din Cluj (ASISC).

„În ce mă privește, merg, din când în când, la Dumbrăvița, în satul tatălui meu, și stau de vorbă cu cei câțiva copii pe care-i mai are școala și le donez exemplare din proxima mea tipăritură. E... un gest, căci mă gândesc la un tânăr amic, originar de acolo, care, văzându-mi câte o carte proprie, se amuză invariabil: «Iar o celuloză?!»”

Referințe critice:

Meritul lui Cotuțiu [în vol. *În căutarea altui final*] vine și din strădania sa de a deosebi adevărul vieții de falsitatea care de atâtea ori creează confuzii, de a descoperi diferența dintre ce pare că este și ce este cu adevărat.

D.R. Popescu

Norocul lui Cornel Cotuțiu stă în darul său de observator, în susținuta atenție cerută de urmărirea nuanțelor psihologice de extremă finețe, în capacitatea transmutării cuvintelor chiar sordide în tot atâtea manifestări ale unor stări sufletești ori mintale decantate până la sfertul de ton și la granulația infinitezimală.

N. Steinhardt

Cartea lui Cornel Cotuțiu [*Șarpele albastru*] este dintre cele pe care mi-ar plăcea să le recitesc în reeditări fără cătușe și fără căluș. Deci, așa cum este ea acum, îmi poate ajunge. Aparținând ultimelor luni de pâclă, reușește, ca și eroul principal, să lumineze straniu, ici-colo, semnalizând primejdia.

Irina Petraș

Cel mai însemnat merit al *Șarpelui albastru* cred că este, totuși, punerea convenției în stare de dezechilibru. C. Cotuțiu își începe discursul epic în două planuri distincte: al normalității și al anormalității. Este constatarea, de fapt, a convenției. Apoi, se produce parcă un cutremur, în care tot ce este convențional așezat de mîntea omenească își pierde locul prestabilit, valorile și nonvalorile se mișcă în căutarea propriei lor identități. Convenția se dezechilibrează, normalul și anormalul își pierd sensurile sau, mai bine spus, își caută adevăratele sensuri. Aruncarea aceasta în haos a convenției echivalează în roman cu șansa unei noi nașteri, a unei zămisliri noi a valorilor umane. Confruntarea permanentă cu inerția îl face pe autorul-orchestrator să înalțe conflictul deasupra timpului ce trece în cotidian, către clipa dilatată a tainelor despre Om. Aici este și tributul pe care scriitorul îl plătește romantismului, dar unui romantism de azi.

Andrei Moldovan

După *Taifas în Purgatoriu* (Editura Clusium, 1995), cota lui Cornel Cotuțiu, un spirit rafinat (...), semnând comentarii acide, pătrunse – parcă – de o maliție obosită și, totodată, un interesant prozator, urcă, credem noi.”

Adrian Dinu Rachieru

De la primele nuvele, incluse în sumarul unui volum intitulat nu întâmplător *În căutarea altui final* (1978), și până la romanul *Șarpele albastru* (1989), prozatorul se relevă ca un martor implicat cu luciditate în istoria pe care îi este dat să o traverseze. Unghiul său de observație este, în esență, al unui moralist discret, preocupat înainte de toate de felul în care fiecare individ reușește sau nu să-și conserve

autenticitatea în raporturile cotidiene cu lumea. Postura sa pare a fi a unui sceptic dezabuzat, care totuși nu poate rămâne indiferent față de falsitatea ce se întretese inextricabil în relațiile interumane.

Teodor Tihan

Cornel Cotuțiu este un virtuoz al tabletei, articol publicistic de mici dimensiuni, de obicei pe o temă de actualitate și adesea ca o variantă a pamfletului literar. [...]. Cornel Cotuțiu merge pe linia tabletei argheziene căci el însuși se aut prezintă ca „un observator trist al unor realități umane din preajmă”. Dacă anticul poet latin spunea că „indignarea face versuri”, am putea zice că tristețea produce tablete.

Ion Buzași

Cartea sa (*Securea cu rotile* – n.n.) – o adevărată colecție de întâmplări cotidiene – este structurată în șapte capitole – părți dintr-o suită de teme – pe care autorul le abordează, spre deliciul cititorului, cu aceeași siguranță și măiestrie. „Momente și schițe” s-ar mai putea numi tabletele lui Cornel Cotuțiu, acest maestru al conciziei, cu un acut simț al proporțiilor și cu darul de-a ajunge direct la esența subiectului; greu, însă, de stabilit câtă realitate și câtă ficțiune ascund textele sale. Dar un lucru e cert: bucuria și plăcerea lecturii acestor pagini, emblematice pentru publicistica românească. Aici, publicistul Cornel Cotuțiu și prozatorul Cornel Cotuțiu își dau, frățește, mâna. Și cu real folos pentru cititor.

Aurel Podaru

Există la Cornel Cotuțiu, ca și la Octavian Paler, o neliniște scriitoricească iscodind suprafețe și adâncimi, netedul și colțurosul vieții, o neliniște născută. Pe de o parte, din neîmpăcarea cu limitele și suferințele ființei, pe de altă parte, dintr-o superbă libertate artistică din care se compune simfonia zborului.

Viorica Pop

Călin CRĂCIUN

Călin Crăciun (n. 1975, Posmuș, com. Șieu, Bistrița-Năsăud).

Absolvent al Facultății de Filologie a UBB (2003), profesor de limba și literatura română la un liceu din Târgu-Mureș. A absolvit Facultatea de Litere a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, în 2003. Masterul la Universitatea „Petru Maior” din

Târgu-Mureș, în 2007, cu lucrarea *Istoria literaturii și sistemul criticii literare*. În 2011, obține titlul de „Doctor în Filologie”, cu o variantă intermediară a cărții *Etnocritica*, Editura Paralela 45, Pitești, 2013, în colecția „Studii”.

Este redactor al revistei *Vatra*.

„Or, «critica națională» este o realitate obiectivă, compusă din totalitatea formulelor sau perspectivelor critice aplicate în cadrul literaturii naționale, între care se include și etnocritica.”

Referințe critice:

În privința componentei arhaice, Călin Crăciun ține să facă delimitările semantice necesare pentru a nu confunda folcloricul cu arhaicul sau creștinismul cu aceeași noțiune, în sensul acceptat pe bună dreptate de autor. Relația cu miticul este și ea analizată cu luciditate. Multitudinea problemelor abordate, nu într-o simplă îngrămădire, ci cu convergență spre problematica bine desenată a cărții, sunt de natură să facă din cititor un părtaș la explorarea unui domeniu în care deschiderile invită la exprimare, la dialog, la completări. Stilul criticului este unul atractiv și antrenant, fără să facă

rabat rigorii științifice, dar ademeneste, de parcă ar fi pe cale să se întoarcă la arhetipala structură a povestirii.

Andrei Moldovan

Lucrarea lui Călin Crăciun, intitulată *Etnocritica*, la origine teză de doctorat, aduce în actualitate una din temele fundamentale ale edificării culturii românești de-a lungul secolelor, temă aruncată la un moment dat în derizoriu și considerată anacronică odată cu triumful modernității estetice, cam pe la sfârșitul perioadei dintre cele două războaie mondiale.

Cornel Moraru

Cartea de față propune instituirea unui nou domeniu al cercetării literare, etnocritica, cu un obiect de cercetare, criterii și o denumire specifice, ba chiar cu o hermeneutică specifică. Ea are o rază de acțiune și pondere enormă: însăși literatura, și chiar cultura, națională, cea română, dar aplicabilă, de fapt, la oricare literatură și cultură națională. Așa ceva presupune o muncă de asimilare și apropiere ieșite din comun, dar și, nu mai puțin, o creativitate reală.

Virgil Podoabă

Un debut îndrăzneț în idee – poate chiar riscant – care pare a repropune și reargumenta o perspectivă exegetică ocultată – ori doar ocolită – de ultima modernitate. Ca la orice temeritate de acest fel, decisivă e, însă, argumentația; iar argumentația lui Călin Crăciun e temeinică, atentă la nuanțe și, nu mai puțin, dialectică.

Al. Cistelean

E, practic, o istorie succintă și bine articulată a ideologiei literare românești, scrisă din perspectiva etnocriticii și cu mijloacele ei de cercetare.

Gheorghe Perian

Călin Crăciun valorifică, în cartea sa, principii, metode și concepte ale istoriei literare, ale criticii, teoriei literare și literaturii

comparate, într-o demonstrație logică, riguroasă și măsurată, ce scoate în evidență trăsături și dimensiuni ale literaturii române din perspectiva etnocrucii.

Iulian Boldea

Icu CRĂCIUN

(Crăciun Vasile, n. 3 decembrie 1951, Maieru, Bistrița-Năsăud). Prozator, dramaturg, eseist.

Absolvent al Facultății de Filologie din cadrul UBB (1982, română-engleză).

Debut absolut: 1972, în cotidianul *Ecoul* cu schița *Eu director, el director*.

Debut editorial: *În căutarea Graalului* (publicistică culturală, 2003).

Alte volume: *În spatele călărețului* (roman, 2005); *Întoarcerea la clasici* (publicistică literară, 2007); *Izbăvirea prin cultură* (publicistică literară, 2008); *Pești și parașute* (roman, 2008); *Scrisori incomode* (publicistică literară, 2008); *Mitingul* (proză scurtă, 2009); *Gânduri pentru prieteni* (reflecții și reflexii, 2009); *Povestiri cu personaje dubioase* (proză scurtă, 2011); *Teatru pentru toate vârstele* (teatru, 2011); *Gradele de comparație* (roman, 2013); *Pantofii* (antologie de proză scurtă, 2013); *Împreună* (publicistică literară, 2014); *Omul cu inelarul retezat* (roman, 2014); *Autori măiereni* (antologie, coautor cu Iacob Naroș, 2015); *Revanșa* (roman, 2016); *Scurtmetraje. Vistorii* (proză scurtă, 2016); *In brevis* (Editura TipoMoldova, 2017).

A colaborat la periodicele: *România literară*, *Apostrof*, *Vatra*, *Cronica*, *Mișcarea literară*, *Revista ilustrată*, *Zestrea*, *Mesagerul literar și artistic*, *Răsunetul cultural*, *Cuibul visurilor*, *Cadran*, *Caiete Silvane*, *Mărturii culturale*, *Acolada* etc.

A obținut mai multe premii și distincții literare.

A editat și îngrijit: *Scrisori de pe front*, de Octavian Hodoroga, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2007 și *In Honorem Emil Boșca-Mălin (1913-2013)* – comunicări, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2013.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj.

Este vicepreședinte al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

Este redactor-șef al publicației Cuibul visurilor.

Este membru al Uniunii Ziarștilor Profesioniști din România.

„Cred că prozatorul este un creator de lumi și de caractere care fac concurență realității imediate. Nu se poate cuantifica cât revine vocației și cât trudei când vorbim de o carte bună. Cert este că, atunci când cele două se înțeleg, iese un lucru frumos, fără să fie deformat.”

Referințe critice:

Putem spune, cu îndreptățire, că Icu Crăciun este un povestitor. Recentul său volum (*Omul cu inelarul retezat*, Editura Charmides, 2014) o dovedește din plin, atâta vreme cât curge ca o veritabilă povestire, chiar dacă structura narativă își pierde contururile clasice, tinde spre o redefinire. O vom spune de la început, povestea scrierii unei cărți despre un personaj mai puțin obișnuit, atins de demonul aventurii, concurează cu povestea propriu-zisă a lui Dan Șuteanu, personajul principal, relatată de el însuși. Se poate urmări astfel „aventura” autorului în căutarea unui subiect de roman, pe de o parte, în paralel cu viața tumultoasă și colorată a eroului său.

Andrei Moldovan

Cartea aceasta (*Omul cu inelarul retezat*) a ajuns la limpezimea adâncului. Îi laud și limpezimea scriiturii. Și vârtejurile molcome ale memoriei. Poate că, mai sus decât orice, îi laud bunătatea. Bucuria.

Ioan Negru

Volumul *Povestiri cu personaje dubioase* conturează definitiv un prozator matur, care stăpânește în amănunt mijloacele și tehnica povestirii.

Virgil Rațiu

Prozator înzestrat cu arta detalierii scrupuloase a cadrului ambiental, aplecat ardelenește asupra analizei psihologice a eroilor săi, Icu Crăciun îmbină cu dezinvoltură discursul elevat, ușor gomos în arhitectura frazei, cu drăgălășenia de sorginte a utilizării neaoșismelor sugubețe. Rezultatul obținut este un limbaj pitoresc, viu, colorat, întotdeauna adecvat conținutului narativ sau fluenței expositive. Observația lui e subtil pătrunzătoare, precisă, stenică, nu lipsită de ironia mușcătoare a moralistului *in nuce*. El știe să potențeze funcția detaliului în centrul povestirii, fără a deveni plictisitor sau artificial în expresie. Deși impregnată cu inevitabile elemente semnificative ale localismului transilvan, coloratura de ansamblu a frazei sale primește irizări procedurale dintr-un postmodernism asumat neostentativ. Prozele volumului se axează pe dezvăluirea balanței dintre valul de înnoiri și persistența cutumelor din societatea noastră de astăzi.

Adrian Țion

Pentru cât am reușit să-l cunosc nemijlocit citindu-l, îl simt printre cei mai buni prozatori tradiționaliști nu numai ai locului.

Teodor Tanco

Gradele de comparație (Editura TipoMoldova, Iași, 2013) al lui Icu Crăciun este un roman consistent, scris cu mână sigură de către un autor căruia îi vine ușor de acum să se apropie de stiluri și chiar tonalități narrative diferite în interiorul aceluiași volum, fără a crea impresia artificialității.

V. Vidican

Icu Crăciun asumă pe cont propriu o cruciadă tăcută, dar nu mai puțin reprezentativă pentru vremurile ciudate în care trăim. El a decis să nu lase să moară un gen de excelență al culturii scrise de la Carpați și

Dunăre: proza scurtă. Genericul este însă, poate, prea vag și de aceea titlul este lămuritor în privința tendințelor autorului. În timp ce „scurtmetraje” poate însemna un echivalent al schiței sau al povestirii succinte, dar unul asupra căruia stăruie duhul și urma impactului cinematografului documentare și artistice – poate arta cea mai dinamică a ultimului secol –, „vistorii” vine de la „V.’s stories”, adică reprezintă o contragere și, totodată, o adaptare românească a unui titlu în stil și în limba anglo-saxonă care înseamnă, cum poate preciza oricine, poveștile/palavrele/ întâmplările/ peripețiile lui V. Oarecum paradoxal, scurtmetrajele, termen cinematografic ce înlocuiește „momentele” caragialești, propunând, pasămite, măsurarea cantității lor brefs în metri de peliculă, sunt, totuși, ceva mai lungi decât scurtissimele proze din panoplia lui V., douăzeci la număr, care sunt prefațate și de un cuvânt înainte. Anonimul V., numit prin inițială în tradiția protagonistului kafkian K., este un homo ludens, un ins căruia îi face mare plăcere să fabuleze; prin urmare, un soi de Münchhausen, de Švejk, un mitoman. Icu Crăciun recunoaște – cu sinceritatea prozei de ficțiune, desigur – că inițial „... m-a bătut gândul să le prelucrez, să le transform în niște schițe mai mult sau mai puțin comice, dar, în final, mi-am zis că așa face mai bine dacă le-aș lăsa așa cum le-am cules, cu limbajul lor frust, neaoș, pentru a păstra autenticitatea lor seducătoare...” (p. 175). Propunerea autorului de a lansa „vistoria, o nouă specie în literatura română, ceva ce poate fi încadrată între bancul sec și gluma spumoasă”, cu diferența că autorul nu este anonim, ci doar anonimizat de secretarul lui beletristic autoînstituit este interesantă în sine, dar nu întrunește, mi se pare mie, care, pe măsura trecerii anilor, am nevoie parcă de tot mai multă precizie și rigoare (păcatele... tinereții!), nici destule condiții formale, nici de conținut. De fapt, vistoriile lui Icu Crăciun sunt niște simpatice mini-münchhausiade, simple și ingenioase ca niște păsări improvizate cu ușurință, dar și cu artă, din hârtie, adevărate origami comice, fără preocupări tributare poeticii mimesisului, fabulații ale unui spirit ușor și liber, „minciuni cu coarne” – vorba lui Cantemir – care te bine dispun definitiv, pentru o bucată de vreme.

Ce păcat că, în loc să fie două sute, vistoriile sunt doar douăzeci, la capăt de carte... N-ar fi fost rău nici ca volumul, în loc să se deschidă în

două paneluri foarte diferite, să fie ori realist și serios, în întregime, ori „vistoric” de la un capăt la altul. Nu este vorba atât de vechiul principiu al unității și coerenței, cât de ideea că o carte se structurează în jurul unui ax compozițional care nu o lasă să se împrăștie în direcții diferite. Oricum, Icu Crăciun este un autor de proză talentat, cu mai multe romane și cu o serie de volume de epică scurtă, care la un recensământ al cultivatorilor genului de excelență al literelor române, experte, cum am spus deja, la *multum in parvum*, nu poate fi trecut, fără pagubă, cu vederea.

Ovidiu Pecican

Melania CUC

(n. 22 iunie 1946, Archiud, BN). Poet, prozator, eseist, jurnalist.

A absolvit Școala Tehnică de Horticultură din Bistrița (1965), cursurile Universității Dalles din București, secția Literatura română și universală (1973). În prezent este redactor la revista (electronică) AGERO din Stuttgart și realizator programe la TV Bistrița.

A debutat în publicistică în 1962, în cotidianul *Făclia* din Cluj.

Colaborări (1975-1989) la Radio România (cu tablete, reportaje literare etc.).

Debut literar: *Luceafărul*, 1973, cu poemul „Plopii în Ardeal”.

A publicat grupaje de poezie, eseuri și reportaje literare în *Luceafărul*, *România Literară*, *Contemporanul*, *Flacăra*, *Femeia*, *Pentru Patrie*, *Tribuna*, *Informația Bucureștiului*, *Suplimentul Scânteii Tineretului*, *Munca*, *Săptămâna*, *Litera Nordului*, *Grai* etc.

Volume publicate: *Peisaj Lăuntric* – poeme, Editura Litera, București, 1985; *Dincolo de jertfă și iubire* – poeme, Târgoviște, Editura Macarie, 1991; *Impozit pe dragoste* – roman, Editura Macarie, Târgoviște, 1999; *Vine Moș Crăciun* – poezie pentru copii, Bistrița, Editura Răsunetul, 1999; *Galaxii paralele* – eseuri, Bistrița, Editura G. Coșbuc, 2000;

Destin – proză biografică, Bistrița, Editura Răsunetul, 2000; *Tablete contra disperării* – eseuri, Editura Aletheia, Bistrița, 2002; *Cinând cu Dracula* – roman, Bistrița, Editura Aletheia, 2003; *Biografia unui miracol* – proză, Bistrița, Editura G. Coșbuc, 2003; *Versuri scrise pe zăpadă* – poezii pentru copii, Bistrița, Editura G. Coșbuc, 2003; *Căsuța cu povești* – versuri pentru copii, Bistrița, Editura G. Coșbuc, 2005; *Șotron*, eseuri, Bistrița, Editura G. Coșbuc, 2005; *Fructul oprit* – roman, Bistrița, Editura Karuna, 2006; *Iisus din podul bisericii* – proză, Cluj-Napoca, Editura Limes, 2006; *Fără nume* – tablete-șotron, Editura Ardealul, Târgu Mureș, 2006; *Femeie în fața lui Dumnezeu* – roman, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2007; *Graal* – roman, Editura Nico, Tg. Mureș, 2007; *Miercurea din cenușă* – roman, Editura ZIP, București, 2008; *Dantela de Babilon* – roman, Editura Nico, Tg. Mureș, 2009; *Autoportret* – poeme, Editura Nico, Tg. Mureș, 2010; *Lebăda pe asfalt* – poeme, Editura Anamarol, București, 2010; *Jurnalul de la Lăpușna* – jurnal, Editura Nico, Tg. Mureș, 2010; *Vânătoare cu șoim* – tablete-șotron, Editura Dacia XXI, Cluj-Napoca, 2010; *Via Dolorosa* – poeme, Editura Nico, Tg. Mureș, 2011.

Prezentă în mai multe antologii și volume colective.

Este membră a Uniunii Scriitorilor din România.

„Cu Iisus al meu m-am întâlnit de miliarde de ori în răstimp, dar nu l-am văzut de prea multe ori așa trist ca acolo, în podul bisericii mele. Iisus al meu este, dacă nu vesel din cale afară, atunci creativ ca un reactiv din alambicul în care fierbe în lacrimă de răs și plâns chiar piatra filozofală.”

Referințe critice:

Numele scriitoarei Melania Cuc îl întâlnesc cu o oarecare frecvență, în presa literară și neliterară din capitală cât și din provincie. Este un nume care mi-a reținut atenția prin unele poezii, proze, însemnări, interviuri, reportaje și anchete literare ce au impus-o în

peisajul literaturii române contemporane ca pe o scriitoare originală și înzestrată cu multiple disponibilități creatoare. Scrierea Melaniei Cuc e un semn al celor aleși, poeta își edifică o biografie din cele mai interesante. Opiniile celor avizați de până acum, asupra scriitoarei Melania Cuc, sunt unanim favorabile. Originalitatea scriiturii și a universului ideatic au suscitât interesul criticii literare pentru un nume care se impune convingător. M.C. a debutat cu o carte de poezie care onorează poezia noastră contemporană.

Nicolae Scurtu

O voce distinctă se anunță în universul poeziei feminine. Se numește Melania Cuc, care într-o cromatică bine stăpânită a metaforei ne oferă un fabulos, dar în același timp cenzurat „Peisaj lăuntric”.

Ion Văduva Poenaru

Exact cum se întâmplă cu umbrele învărtite ale lutului în rotire, cuvintele îi vin de peste tot, se ating de toate cele ale universului deținut la „degetul mic” și pus pe lut, dar apoi se restrâng, se referă la sine, la partea poetică a autoarei, lăsând o serie de autodefiniri. Frumos spus (nu e vorba doar despre vorbele mele) ci și demonstrativ.

Valentin Tașcu

Creația Melaniei Cuc impresionează prin diversitate, exuberanță în a se exprima și încredere în steaua ei. Această atitudine este neobișnuită la scriitorul român recent, care își traduce spaima de a nu se putea defini, într-un amestec de îndrăzneală neconținutistică și o privire venită de „sus”. Nimic din toate acestea în alcătuirea inactuală a Melaniei Cuc, unde ceea ce creează, într-un fel rapsodic, se aseamănă cu încrederea absentă, fără nici o clătinare, ce ne impresionează. Scriitoarea scrie cum respiră.

Artur Silvestri

Textele Melaniei Cuc sunt mai greu de încadrat literar, fiind poeme în proză prin lirism subiectivism și structură metaforică a comunicării, și eseu prin dimensiuni, fantezie și interpretări personale,

toate sub focul de artificii al ineditului stilistic (...) personalizându-le inconfundabil.

Tit Liviu Pop

Cinând cu Dracula este un apel pentru dreptul la viață, credință și dragoste.

Victor Știr

Autoarea a ajuns la dezinhibare, la desprinderea de complexe modelelor și de la acest stadiu are posibilități de desfășurare proprii, curajoase.

Lucia Verona

Recunosc sincer că nu sunt un cititor asiduu de literatura modernă, dar, cartea Melaniei Cuc m-a liniștit sufletește. De atunci, ori de câte ori grijile cotidiene mă apasă, recitesc fragmente din opera acestei scriitoare, fără de care literatura română ar fi mai săracă. Scriitura sa mă eliberează de era coca-cola și de Microsoft. Recomand cu căldură cărțile acestea, și vă mulțumesc, stimată doamnă Melania Cuc, pentru rara bucurie prilejuită, de o astfel de lectura bună.

Călin Țiplea

Citesc „șotroanele” Melaniei Cuc cu mare încântare. În acest sens, da, specia „ȘOTRON” îi aparține! Este o artă poetică foarte personală, care pornește de la scrieri nevăzute în eter și ajunge la scrijeliri palpabile pe pământ.

Nicolae Georgescu

Cărți ca cele ale Melaniei Cuc mă revitalizează, mă fac să nu îmi pară rău că nu am plecat, ca alți autori talentați, din România, la spălat WC-uri în Occident. Am avut și motiv, ce să mai ascund, am nădăjduit că până la urmă se va alege grâul de neghină și în literatura română. Ceea ce am citit din cartea Melaniei Cuc mi-a demonstrat că nu am sperat în zadar.

Doru Dăncuș

O parodie de Lucian Perța:

Sandalele cu nisip

Am aruncat tălpii de lemn înflorit/ Încă din adolescență, de când am zărit/ La o mănăstire măicuțe cu pantofi cu toc cui./ N-am spus atunci nimic nimănui./ Dar în sinea mea m-am gândit/ Că dacă ele poartă fructul oprit./ Eu de ce n-aș putea juca șotron/ Cu pantofi cu tocul cui de bonton?/ Și destinul a făcut ulterior/ Ca gestul meu să fie triumfător./ În fața lui Dumnezeu am devenit/ O femeie elegantă în sfârșit./ Doar că pentru dragostea pentru pantofi, nefiresc./ Impozite grele-am plătit și plătesc./ De aceea, mai ales când merg pe nisip,/ Port și sandale, c-altceva nu e chip!

Mircea DAROȘI

(n. 6 februarie 1947, Nepos, B-N). Poet, prozator, eseist.

Facultatea de Filologie din Tg. Mureș și
Facultatea de Istorie din cadrul UBB.

A debutat în literatură cu poezie în anul 1970 la revista *Atheneum* din Tg. Mureș și colaborează la câteva ziare și reviste: *Răsunetul*, *Clujul liber*, *Bistrița News*; revistele: *Tribuna învățământului*, *Mișcarea literară*, *Conexiuni* (Bistrița), *Agora literară* (Cluj-Napoca), *Vatra veche* (Tg. Mureș), *Convorbiri literare*, *Virtus Romana Rediviva* (Cluj-Napoca), *Claviaturi* (Brașov).

A obținut mai multe premii literare.

Este prezent în mai multe antologii și volume colective.

Volume publicate: *Icoane de suflet* – culegere de folclor, Editura George Coșbuc, Bistrița, 2003; *Parva, un nume de legendă* – Editura George Coșbuc, 2003, monografie; *Nepos, vatră de legendă* – Editura George Coșbuc, 2004; *Pe urmele lui Vasile Scurtu* – Editura Răsunetul, Bistrița, 2006; *Monografia Bisericii Ortodoxe „Buna Vestire” din Nepos*, 2005; *Coloana de lumină* – Editura Karuna, Bistrița, 2010; *Zestrea etnoculturală a satului Nepos* – Editura Karuna, 2010; *Stelian Gheorghe – o viață în slujba comunității* – Editura Karuna, 2011, eseu; *Colaborări cotidiene* – Editura Aletheia, Bistrița, 2012; *Gavril Istrate – Decanul filologilor români*, Editura Mesagerul, 2013; *Vetre de lumină*, Editura Mesagerul, 2013, *Radiografii literare*, Editura Mesagerul, 2014 – critică literară; *Nisipul clepsidrei* – poezii, Editura Mesagerul, 2015; *Evocări – Gavril Istrate*, Editura Mesagerul, 2015; *Un actor grăbit* – proză, 2015.

Este membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

„Îmi place să scriu pentru că, întotdeauna am ceva de spus, ceva de împărtășit, ceva de dăruit oamenilor prin neprețuitul Cuvânt.”

Referințe critice:

De altfel, considerăm că miza reală a studiului lui Mircea Daroși este de a ne face cunoștință îndeaproape cu modelul uman care stă în spatele supranumelui de „Decan al filologilor români”. O face cu multă îndemânare, pe nesimțite, punându-ne la dispoziție date biobibliografice cu multă migală culese, mărturii, opinii, amintiri, scrisori, etc., toate acestea conducându-ne înspre figura senină, a celui ce în ciuda greutăților vieții avea să plece din Nepos (fără a-l părăsi însă vreodată cu adevărat) pentru a se dedica studiului și răspândirii luminii cunoașterii printre semeni.

Vasile Vidican

Mircea Daroși, aflat la cea de-a patra carte publicată, face dovada maturității sale creatoare, a experienței acumulate în cercetarea monografică (istorico-literară printr-o remarcabilă capacitate de sinteză, printr-o judicioasă relevare și îmbinare a elementului biografic major al personalității lingvistului Vasile Scurtu, cu cel mărunț, dar semnificativ, și nu în ultimul rând, printr-un discurs narativ atractiv.

Ioan Radu Zăgreanu

Cartea lui Mircea Daroși intitulată *Pe urmele lui Vasile Scurtu se încadrează* în colecția mai veche de istorie literară a Editurii Sport-Turism și urmărește, într-o expunere biografică antrenantă, treptele formării intelectuale ale celui care, alături de Sever Pop din Lunca Ilvei și Gavril Istrate din Neșos vor constitui cea mai însemnată contribuție a ținutului năsăudean la lingvistica românească.

Ioan Buzași

Mircea Daroși ne surprinde prin cartea *Coloana de lumină*, apărută în anul 2010 la Editura Karuna, Bistrița, prin materiale cu iz psihologic, portrete ale dascălului ideal, un Domn Trandafir în epoca de tranziție, un încălzitor de suflete al elevului postmodern, al emoțiilor constructive ale activității educative, care au ca rod frumusețea chipului și sufletului.

Menuț Maximilian

Cartea *Gavril Istrate – Decanul filologilor români* nu putea fi scrisă mai bine de nimeni, decât de profesorul Mircea Daroși, care cunoștea atât de bine mediul uman în care s-a născut, s-a educat, a muncit și a trăit distinsul om de cultură al Ținutului năsăudean, profesorul universitar, dr. doc. Gavril Istrate. Ea este scrisă într-un stil plăcut și atractiv, în care fraza se derulează firesc și convingător.

Ioan Seni

Monografist autentic, publicist și cercetător dedicat fenomenului cultural, analist competent și fin, dar și scriitor cu vocația evocării, își construiește cu fiecare carte scrisă și publicată o identitate literară vizibilă, adevărată și originală.

Dumitru Munteanu

Parcurgând paginile cărții, rămâi plăcut surprins de aura solară degajată de acest adevărat „patriarh al limbii române”, care este prof. univ. dr. doc. Gavril Istrate. Materialul documentar, bine strunit științific și literar, îl poate convinge, prin tehnica flashback-ului, pe orice cititor, chiar mai puțin avizat de importanța științifică și culturală națională a acestui savant, dar și dascăl, părinte, dar mai ales OM.

Mircea Prahase

Mircea Daroși împlânzește lumea prin puritate și noblețea poeziei din *Nisipul clepsidrei*. Este o poezie ca un altar al sentimentelor, al clipelor unei călătorii pământene de excelență, un abur blând de nemurire. La ușa sufletului său e bagheta magică a înțelepciunii din necuprinsul clipelor. Mircea Daroși, poet de lumină și har, a încercat nemărginirea și necunoscutul în poeziile sale. El reușește să cucerească inimile iubitorilor de poezie cu o carte frumoasă și emoționantă.

Emilia Dabu

Originalitatea universului poetic al autorului se remarcă și prin intuiția poetică pătrunzătoare în a descoperi valențele și nuanțele; cum este și cea a „gândului”, căruia îi identifică o multitudine de înțelesuri valorice exprimate prin metafore neașteptate ce exprimă reflecții și revelații filozofice nebănuite, fapt ce dovedește o disponibilitate poetică de excepție.

Ioan Șimon

O parodie de Lucian Perța:

Nostalgie

Am intrat în toamnă și urmează gerul,/ Merele livezii încă-mi stau pe ram,
Nu am timp de ele, îmi urmez doar flerul/ Literar și zilnic intru în program.
// Ploaie de cuvinte las pe foi veline,/ Ca dintr-o clepsidră un nisip de foc,
Deși grea e munca, știu c-așa e bine,/ Că o monografie nu-i așa, un joc.
// N-am timp nici de vise, că străin mi-e somnul,
Cum străine-s multe când te-apuci să scrii/ Evocări, istorii, și-acum dat-a Domnul/
Să îmi vină pofta și de poezii!

Vasile DÂNCU

(n. 11.05.1939, Runcu Salvei, BN). Poet.

A debutat în revista *Albina*, București, 1967.

A colaborat la *Steaua*, *Tribuna*, *România literară* și altele.

A publicat volume de poezie: *Cântece*, Editura Dacia, 1974; *Gravuri lapidare*, Editura Dacia, 1990; *Simple propoziții*, 2001, ediția a II-a – 2007; *Slove rurale*, 2010; *Cântece*, 2012; *Chants*, antologie de poeme în limba

franceză, trad. Letiția Ilea, 2013 (participant la Salon du livre, Paris); *75 de poeme*, Editura Școala Ardeleană, 2015.

Despre creația sa poetică au scris Laurențiu Ulici, D.R. Popescu, Victor Felea, Petru Poantă, Irina Petraș, Al. Cistelecan, Andrei Moldovan, Marin Bucur, I. Mureșan, N. Bosbiciu.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din România.

Este membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

Trecut-am dealul/ vorbind cu mine însumi,/ gesticulând din mâini,/ visând, sperând/ la nemaipomenite succese ale vieții./ Și am ajuns/ în drumul cu asfalt,/ și am văzut/ mașinile alergând/ pe lângă și peste/ visurile mele...

Referințe critice:

Vasile Dâncu trăiește în satul Runcu Salvei. Casa lui e undeva pe un deal. Acolo își cumpănește gândul și versul după cum înverzește sau veștejește, după cum dă muguri sau se usucă sub ploii și zăpezi ceasul cel mare al pământului. De acolo se uită în lume și peste lume. Acolo stă el și face planuri de evadare, acolo îmbătrânește visând lungi călătorii.

Atât a fost omul acesta de ocupat cu studiul hărților lumii, cu rânduirea celor de folos la drum lung și la drum scurt, cu desenarea schițelor corabiei sale, încât abia târziu a observat că marea cea mare s-a retras, iar casa lui a ajuns un port pe un deal, un port ciudat pe un deal transilvan. De acolo, de la „căpitănia portului”, Vasile Dâncu a început într-o bună zi, prin 1966, să emită acte: documente cu deplină valabilitate pe Mările Imaginarului.

Ion Mureșan

Vasile Dâncu nu este un țăran care scrie poezii, el este un poet extraordinar care trăiește la țară, el este o specie ciudată azi, de neînchipuit pentru mulți. Trebuie să ai într-adevăr o mare siguranță de tine și o mare nepăsare de ce-ar putea să spună despre tine cutare și cutare ins cu condei, trebuie să ai o răbdare grozavă, trebuie să ai... Vasile Dâncu seamănă cumva cu acei mari scriitori americani care creșteau capre și mergeau din când în când la târg să-și vândă catârii.

D. R. Popescu

Prezență exotică și tonică în poezia de azi, Vasile Dâncu profită, oricât nu și-ar fi propus, de ingenuitatea scripturală, de candoarea

conceptului. Poetul e un preraphaelit inocent, devenind hieratic, o biografie decantată în simplități și rostită cu un timbru senin.

Al. Cistelean

Îmi erau (aproape) limpezi – după prima lectură a versurilor lui Vasile Dâncu – două lucruri: 1. că avem de-a face cu un poet al *locuirii*, unul pentru care locul obârșiei are o atât de mare însemnătate, încât dependența doar dorul de ducă întreținut anume o poate mulcomi. Un poet care experimentează într-o variantă proprie balansul între *exod* și *înrdăcinare* pe care îl trăia/scria un Ion Pillat, să zicem. Instalat domnește în satul lui din deal, dintre dealuri, cu casa sprijinită pe cărți, nu doar pe stâlpi trainici, el visează călătorii. Și 2: că inocența lui e jucată, căci sforile poemelor sunt trase de o minte lucid-ironică, încântată de dansul ei pe sârmă *între*.

Irina Petraș

Poemele lui Vasile Dâncu nu sunt încadrabile în vreo direcție literară contemporană, nici istorică, pentru că, raportându-se la marea literatură, el realizează o poezie a unei debordante sincerități față de sine însuși mai întâi, de o naturalețe care surprinde și care nu este cultivată de către confrății de generație într-o astfel de ipostază, poemele sale putând fi apropiate mai degrabă de opera pictorului postimpresionist Henri Rousseau-Vameșul. Iată un autoportret liric absolut neașteptat pentru un poet al colinelor, fie ele și cugetătoare: „Cei doisprezece,/ adunați prin tragere la sorti,/ așteptau supuși/ cu arma la picior./ Li s-a spus/ că după execuție/ fiecare/ va primi câte o soldă în plus./ Iată-i noaptea/ alergând pe străzi/ să-și schimbe banii/ pe vin ori pe femei,/ însă unul/ a cărui pușcă nu luase foc/ și-a cumpărat/ din prima librărie/ un caiet cu linii/ și un mugur de creion.” (*Plutonul*) Scriitorul ca un ucigaș ratat este fără îndoială o viziune coborâtore din spiritul dostoevskian.

Andrei Moldovan

O parodie de Lucian Perța:

Alt meleag

„Vor veni înainte de potop/ oameni de bine,/ cu declaratul scop/ să mă salveze din Runcu,/ nu atât pe mine,/ cât pruncu' meu— cântecele./ Îmi vor spune să-i las acolo, la poliție,/ toate jucăriile de lemn și scutecele/ și să iau cu mine la plecare/ doar cele câteva gravuri lapidare./ Dar eu voi spune ca orice țaran român/ o simplă propoziție:/ Apoi, eu aici rămân!”

Vasile George DÂNCU

(n. 3 august 1973, Năsăud). Poet, publicist, editor.

Facultatea de Filosofie a UBB Cluj.

Conduce Editura Școala Ardeleană.

Debut absolut în 1995 în revista Arhiepiscopiei Ortodoxe a Vadului, Feleacului și Clujului, *Renașterea*, cu un eseu despre raportul dintre artă și religie.

Colaborări cu eseuri și cronică de carte la: *Monitorul de Cluj*, *Avertisment din Nord-Vest*,

Convorbiri literare, *Mesagerul de Bistrița-Năsăud*, *Ziarul de BN*, *Mesagerul de Cluj*, *Ziua de Cluj*, *Transilvania Reporter*, *Mișcarea literară*, *Tribuna*, *Familia*, *Viața românească*, *Fabrica de cărți*, *Piața literară*, *Răsunetul cultural*.

Volume: *Biografia secretă*, 2003 (Premiul de debut al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj); 2006, *Universul Mama*, Casa de editură Max Blecher, 2015.

Prezent în antologia bilingvă *Un pahar cu lumină. Poeți contemporani clujeni*, 2005.

Vicepreședinte al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

Cetățean de onoare al comunei Runcu Salvei.

„Căci eternitatea se naște în timp/ Și moartea de-a lungul vieții./ Iar omul uită de cele mai multe ori/ De eternitate și de moarte./ Dar vine Dumnezeu și îi amintește/ Că eternitatea se naște în timp/ Și moartea de-a lungul vieții...”

Referințe critice:

Volumul de debut al editorului și poetului Vasile George Dâncu, *Biografia secretă*, este reluat acum (ediția a doua, cu o postfață a autorului, 2006, 56 pag.) cu reproducerea textului escortă semnat de Aurel Codoban care identifica „secretele biografice” în reperele existențial-culturale ale eului, în măsură să recupereze secvențe existențiale din „iureșul vorbăriei cotidiene”. Asumându-și această descriere și considerând-o încă operantă, autorul adaugă o postfață despre tăcere, elogiind ușor patetic și în falduri jucate de verset măreția tăcerii „înălțătoare de rostiri”, rostirea esențială, cea care nu cade în vorbă, cuvântarea și pre-cuvântarea poetică. Toată cartea e, în cele din urmă, un fel de joc de om serios. Se poate bănuși la fiecare pas mișcarea dublă și anume alunecoasă între ironie și autoironie, între sentință și dibuire, între grotesc și diafan, amândouă blânde și degustate ca ingrediente obligatorii ale ospățului lumii. Acest echilibru precar și fecund între contrarii e exploatat în tot volumul. Iată două mini-poeme exemplare: *Satanism poetic* – „Să visezi la uciderea oamenilor,/ Prin hăituirea lor,/ De către două strofe ale unui poem” sau, mai ales, *Carnea de poem* – „Mă cam ustură ochii/ De-atâtea cărți de poezie citite./ Le voi arunca într-o groapă,/ Și când voi reveni să le dezgrop,/ – deoarece sigur mă voi răzgândi,/ Și-mi va părea rău de ceea ce am făcut –/ Ele vor fi pline de viermi./ Ce dulce-i carnea de poem!/ Vor rosti viermii în cor,/ Începând să stea în poziție verticală.” Nici o certitudine nu e lăsată să se

rotunjească, deși sentințele, cum spuneam, răsar la fiecare pagină. Poetul e un sentențios îndoit, laconic, *secret*. Despre marile teme – viață, moarte, timp – vorbește prin miniparabole ori remake-uri. Poemele se spun prin voci ale altora, eul exersează vieți, măști, ipostaze. Scrie *după* Hegel și Bonaparte, după Borges (*O mărturisire de-a lui Borges*: „Tânărl fiind, am descoperit/ în Biblioteca Lumii o carte./ Era plină de praf/ Și-am suflat peste ea –/ Și cartea s-a risipit”) și Maiakovski ori după Esenin (*O meditație de-a lui Serghei Esenin*: „Versurile mele,/ Se întorc împotriva mea,/ – din fericire! –/ Spre deosebire de ale/ Lui Maiakovski, care/ Se întorc împotriva lumii”). Tăcerea și cuvântul *versus* vorba-vorbele colorează o biografie ea însăși între: *Cândva între joi și vineri* – „M-am născut în noaptea de joi înspre vineri, –/ Și lumea a devenit pentru mine/ Un drum dinspre joi înspre vineri./ Niciodată n-am reușit să știu/ Dacă eu sunt mai mult joi decât vineri,/ Iar lumea este mai mult vineri decât joi/ Și invers./ M-am născut când noaptea se îngâna cu ziua/ Și lumea a devenit pentru mine/ Un drum de la întuneric la lumină/ Dar de câte ori vedeam zorii de lumină/ Mă învingea memoria rece a întunericului./ Undeva între cearta tihnei cu recea căutare./ M-am născut pe la cântători, –/ Și întotdeauna viața mea am căutat-o/ Undeva între joi și vineri;/ Undeva între gheață și flacăra./ O! răcoritoarele mele vise,/ Pierdute undeva între cenușă și aripă/ neîmpăcare este numele vieții mele!/ M-am născut în noaptea de joi înspre vineri,/ în trecerea de la ziua cărnurilor prăjite/ La intrarea în postul negru,/ Spre mâhnirea tatălui și bucuria mamei./ Undeva între Aici și Departe.” Inegal și imprevizibil, volumul e tocmai de aceea incitant și în stare să te așeze în așteptarea poemelor care vor urma.

Irina Petraș

Există, fără îndoială, în acest amplu poem o structură care ar putea fi asemuită mai degrabă cu aceea a unei simfonii, cu o temă majoră care se dezvoltă prin reluare, schimbare de planuri, de perspective, dezvoltări relevante, dar și teme care se desprind din cea de bază, cu tendințe de personalizare mai pronunțate, dar care nu fac decât să consolideze armonia generală. Am putea aminti în acest sens frecvența cu care revine tema morții, precum în variațiuni pe aceeași temă: „când

tata era bolnav/ aveam nouă ani/ pășteam mieii cu o carte în mână/ și tu ai venit la mine și mi-ai spus/ *tatăl tău mai are/ câteva zile de trăit//* am auzit un zgomot aspru al frunzelor/ și cam atât// la înmormântarea lui/ alergam după fete prin spatele bisericii/ nu înțelegeam nimic// am simțit gustul morții la douăzeci și cinci de ani/ când a murit Săplăcan/ era pe patul de spital/ galben la față și pentru prima dată înfrânt”. (X. *Întâlnire cu moartea*) Sunt toate acestea secvențe care, până la urmă, se raportează la moartea Mamei, dar și la ipotetica moarte, prin înstrăinare, a poetului. Trecerea dramei umane în valori poetice, după Vasile George Dâncu, nu este recuperativă, nu aduce o regăsire de sine, un echilibru lăuntric, ci, dimpotrivă, accentuează îndepărtarea și înstrăinarea de valorile esențiale cu care cândva ființa lui s-a identificat. Astfel, poetul devine de o neobișnuită asprime cu propria-i devenire: „acum când nu ești cărțile mă ajută/ pe unele le citesc/ pe altele le răsfoiesc/ pe majoritatea le mângâi/ visând în timp ce citesc să scriu o carte despre tine/ evident/ cu scopul de a te uita/ și de a crea o distanță/ și mai mare între noi doi”. (XVIII. *Zidul de cărți*).

Volumul pare să fie o durere care crește, care nu își găsește nici un fel de alinare, o confesiune aspră despre sine, despre un univers în care sentimentele se rătăcesc iremediabil, despre o alienare a ființei care rămâne, nu a celei care pleacă: „Te rog pe Tine/ Doamne/ ajut-o pe Mama mea/ Gafta/ căci numai așa salvezi sufletul meu/ Amin”. (XIX. *Rugăciune*). Cum am mai amintit, universul gravitează în jurul propriului suflet, a unei îngrijorătoare crize de sentimente, de identități, de identificări cu valorile durabile într-o lume tulburată și care nu este doar a poetului.

Andrei Moldovan

Scrisorile lui Vasile George Dâncu joacă rolul de Naștere, de Nuntă, de Moarte, înviind Ființa. E în această carte (*Universul Mama*, Casa de Editură Max Blecher, Bistrița, 2015) o matematică a filozofiei morale pe care o pot defini eternă. Deși epistolierul reclamă nevroza pe care i-o producea matematica pe vremea când era la Generală, cuvintele din rândurile scrise mamei sunt așezate matematizat. În toate există o ordine și oarecare legi, care nici astăzi încă nu sunt lămurite chiar de către

savanți. Versurile din scrisori sunt foarte simple, niciun cuvânt nu e așezat anapoda în texte.

Virgil Rațiu

Am citit cartea cu o atenție specială însoțită de o bucurie pe măsură. Mi-am amintit, căzut pe gânduri, ceea ce Apostolul Pavel le-a spus grecilor din Areopag atunci când epuizându-și argumentele despre „Dumnezeul necunoscut” a făcut apel la poezii lor. Mi-am pus și o întrebare. Mi-am dat și un răspuns. Au curaj poezii tineri ai anului 2004 să se întoarcă la greci? la teme? Au, cred, de vreme ce George Vasile Dâncu face un asemenea gest și pas cu *Biografia secretă*.

Ioan Pinte

Încă de la început, în cea mai recentă carte a lui, *Universul Mama* (Editura Casa de editură Max Blecher), Vasile George Dâncu statuează rivalitatea ca altă artă, dintre fotografie și literatură. Fotografia, cu darul ei mecanicist: „țac pac/ face aparatul” (*Fotografii de familie*), se adresează privitului, a doua, poezia, sufletului, dar amândouă au același rol, de a eterniza obiectivul, în cazul de față, familia. Beneficiarul ambelor arte este poetul care, în timp ce privește „un set de fotografii”, își aduce aminte de explicațiile pe marginea lor, conferite de mamă: „de câte ori îmi arătai aceste fotografii râdeai/ că tata avea când a fost mire cizmele rupte”. Elementele biografice sunt aranjate ca într-o poveste, avându-l ca protagonist, la diverse vârste, pe autor. Mereu, el s-a bucurat de sprijinul necondiționat al mamei. Finalul primei poezii este emoționant. Mai sus ca mama e numai Dumnezeu, dar nu catalizând dragostea fiului, ci repetata-i rugămintă: „și acum o las pe Mama/ și mă întorc spre Tine/ Doamne/ nu vreau glorie și nici cititori/ vreau doar un singur lucru prin aceste versuri –/ să prindă viață familia mea/ rămasă în niște fotografii”. Această adresare amintește de Pygmalion care vrea viață pentru propria-i sculptură, pentru a-și bucura el sufletul cu dragoste. Vasile George Dâncu invocă reînvierea familiei, pentru ea însăși, pentru reînnodarea unui spirit cu sens al ei.

Dan Ionescu

O parodie de Lucian Perța:

Așteptări...(I)

Am fost așteptat încă de când m-am născut,/ În 3 august `73 la Năsăud, la maternitate.// Apoi, mai târziu, când am crescut,/ S-au așteptat de la mine rezultate.// Femeile așteptau toate să le iubesc/ Și prietenii cu bere să-i cinstesc.// La Cluj o instituție de editat carte/ M-a așteptat s-o salvez de la moarte.// Până și parodistul Perța ar vrea/ Să scriu versuri adevărate/ Ca să poată scrie parodii așijderea.// Ce să mai spun, și soția-mi dă ghes/ Să trec pe-acasă mai des.// Dar lângă mine muza îmi explică/ Că nu le pot face pe toate nicicum.// Așa că spre binele vostru, va să zică,/ Ia mai descurcați-vă singuri de-acum!

Vasile Sebastian DÂNCU

(n. 25 noiembrie 1961, Năsăud) Eseist, traducător, sociolog.

Este fiul poetului Vasile Dâncu.

Facultatea de Istorie și Filosofie, secția Filosofie, a UBB.

Prof. univ. dr. Universitatea din București și Universitatea „Babeș-Bolyai”, Președinte IRES 2004-2008 senator, membru al Comisiei pentru cultură, artă și mijloace de informare în masă 2005-2007, observator și deputat în

Parlamentul European, membru al Comisiei pentru Dezvoltare Regională, Fost ministru în Ministerul Informațiilor Publice în Guvernul României, fost viceprim-ministru.

Director al revistelor *Transilvania Reporter* și *Sinteza*.

Debut absolut: revista *Convingeri comuniste*, 1983.

Volume: *Audiența radio în România*, 1998; *Societatea civilă și administrația locală*, 1999; *Comunicarea simbolică. Arhitectura discursului publicitar*, eseu sociologic, 1999; *Comunicarea în managementul instituțional*, 1999; *Țara telespectatorilor fericiți. Contraideologii*, eseuri, 2000; *Politica inutilă*, eseuri, 2007; *Comunicare simbolică. Arhitectura discursului publicitar*, reeditare, eseu sociologic, 2009; *Țara telespectatorilor fericiți. Contraideologii*, reeditare, eseuri, 2010; *Patrie de Unică Folosință. Eseuri de critică sociologică*, 2010; *Mitologii, fantasme și idolatrie (meditații și flashmob-uri)*, eseuri, 2011; *Poveștile, viața și moartea (50 de texte pentru 50 de ani)*, eseuri, 2013; *O Românie interioară*, eseuri, 2013. Coautor al volumelor: *Cartea blogurilor politice*, 2010; *Protecting Minorities in the Future Europe – Between Political Interest and International Law*, 2002; *Sociologie*, 1996; *Methodology for Developing a Local Policy for Poverty Alleviation*, International Training Center ONU, 1999. Traduceri: Claude Javeau – *Conversație Durkheim-Weber asupra libertății și determinismului. Un dialog Filosofic*, 1993.

A colaborat la periodicele: *Studia*, *Transilvania Review*, *Tribuna*, *Dilema Veche*, 22, *Cultura*, *Steaua* etc.

Membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj.

Cetățean de onoare al județului Bistrița-Năsăud.

„Cultura este rezultatul complexității formelor de comunicare și interacțiune intersubiective. Dar cultura este, de asemenea, cea care generează și gradul de indeterminare din cadrul social și face diferența între natural și social.”

Referințe critice:

Cititorul nu e uitat, textele i se adresează, este somat să se implice. Un pretext la zi este dezvoltat în meditații și divagări, eventual sprijinit cu trimeri la exemple celebre, pentru ca finalul să se rostească precum o morală. Dimensiunea etică nu lipsește niciodată din cărțile lui Vasile Sebastian Dâncu. Intelectualul ardelean păstrează fine nuanțe

iluministe în gesticulația sa. El împlinește nu doar o datorie personală când își rotunjește poveștile, ci și una de neam. Subiectele pot fi punctuale și aparent minore, dar ele sunt cel mai adesea teme grave, cu prelungi reverberații. Iată câteva titluri: *File din războiul nostru de o mie de ani cu ungurii*, *Scrisul ca o armă*, *Moartea ca spectacol*, *Politica noastră ucide speranța*, *Fericirea într-o lume simplă*, *România oamenilor invizibili*, *Lungul drum spre Celălalt*, *Singurătatea noastră istorică*, *Transilvania, patria mea de hârtie și celoid*. Și așa mai departe. Cartea se sprijină și pe evocarea unor scriitori cu care autorul se simte afin sau a căror operă i-a slujit de model. Sunt prezenți astfel Valeriu Anania, Mircea Ivănescu, Nicolae Breban, Ana Blandiana, Mircea Dinescu, Ioan Es. Pop, Ion Mureșan, Ioan Pinteș și alții. Cu o undă vagă de patetism, cât să dea căldură textelor, cu mici trucuri de orator deprins să vorbească celorlalți pentru a-i atrage, cu puneri în scenă menite să pună în lumină sensuri adânci sau ascunse, Vasile Sebastian Dâncu e un scriitor cu care merită să stai la taclale preț de-o carte sau de mai multe.

Irina Petraș

Finalul de pe coperta acestei lucrări complexe, informate și înțesate cu comentarii aplicate, este concludent pentru întrebările și meditațiile viitoare nu atât despre structura (circumscrisă convingător), cât despre impactul psihosocial și poate despre efectul de bumerang al discursului publicitar contemporan. Pe de o parte, „prin publicitate și prin spectacolul ei se proiectează poate mersul înainte spre alte forme de civilizație”; pe de altă parte, citim tot aici, „mesianismul publicitar este un spectacol care ascunde foarte bine, prin imaginile paradisiace, armături ideologice care nu mai au singure forța de a duce înainte societatea”.

Mircea Muthu

Ceea ce leagă *Poveștile*, *viața și moartea de O Românie interioară* este, întâi de toate, povestea. O găsim în toate întâmplările zilei, fie ele sociale, politice, economice, culturale sau religioase. Aș asemăna textele cuprinse în această carte cu niște aparate de zbor care rulează pe pista realității imediate numai atâta timp cât să se poată desprinde și să urce

pe cerul nuanțelor. Marile conexiuni și marile revelații acolo se află. Și tot acolo se află și poezia acestei cărți.

Ioan Es. Pop

Ceea ce am numit „paradoxul Patriei” este un paradox interiorizat adânc de domnul Vasile Sebastian Dâncu, în modalitatea specială a *disperării*. Kierkegaard era marcat de disperare în relația lui cu Dumnezeu, Emil Cioran era marcat de disperare în relația lui cu Neantul, Metafizicianul poate fi marcat de disperare în relația lui cu Cuprinsul de necuprins al Existenței. Vasile Sebastian Dâncu este marcat de disperare în relația lui cu Patria. [...] Autorul cărții *Poveștile. Viața și Moartea* are – chiar în limbajul dânsului – mai multe „roluri”. Noi (eu) am numărat 7, adică: el însuși (1), membru de familie (2), profesor (3), om de știință (4), om politic (5), poet, ca și tatăl dânsului (6), jurnalist (7). Cred că rolurile 3 și 5 rămân, totuși, concurențiale. Dar, rolurile 6 și 7 aproape că se suprapun, iar cititorul poate fi încântat de *metaforele epistemice*, diseminate în întreaga carte; carte în care interferează toate cele 7 roluri, ipostaze. În cazul lui Vasile Sebastian Dâncu, rolurile menționate pot fi scrise liniștit cu Majuscule.

Tudor Cățineanu

Susana DEAC

(n. 13 iunie 1952, Sângeorzul de Pădure, Mureș). Poet, prozator, eseist.

Facultatea de psihologie la UBB, Cluj. A funcționat ca psiholog școlar, director la diferite școli, inspector școlar de specialitate. Locuiește la Bistrița.

Debut în revista literară *Utunk*, Cluj, 1972.

Volume publicate: *Cine suntem și cine vom fi* – proză scurtă, Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2006; *Viața, ca o dispoziție* – proză scurtă, Editura Grinta, Cluj-Napoca,

2007; *Exerciții pentru dezvoltarea inteligenței la copiii de 6-12 ani* – Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2007; *Meteora* – poezii, Editura Karuna, Bistrița, 2008; *Femeia și bărbatul, Chemarea identității* – roman, Editura Karuna, Bistrița, 2009; *Podul suspendat* – proză scurtă, Editura Transilvania, Baia Mare, 2011; *Sărutați de ploaie* – poezii, Editura PIM, Iași, 2011; *Pisica năzdrăvană*, literatură pentru copii, Editura PIM, Iași, 2012; *Exerciții pentru dezvoltarea inteligenței la copiii*, Editura PIM, Iași, 2012.

Colaborări la reviste literare: *Mișcarea literară*, *Revista ilustrată*, *Napút (Drumul soarelui)*, revistă de literatură și artă, Budapesta; *Vatra Veche*, *Conexiuni*, *Mesagerul literar și artistic*, *Răsunetul cultural*. Este membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

„iubeam frunza care îndrăznește// să se trezească pentru fiecare zi// cinteza din decor cânta/ imnul singurătății/ copacii s-au unit cu dealul/ un lanț verde contra timp// știu că visele mele se întorc/ într-o iarnă...”

Referințe critice:

În lumea miraculoasă a Suzanei Deac nu trebuie înghițit pastile în încăperi aparținând unor lumi iluzorii, trebuie pășit cu grijă în castele de sticlă învăluite în ceață, pe insule necunoscute pline de verdeață unde nimeni nu-l mănâncă pe celălalt; această lume te face să înțelegi cuceririle unor inimi de regi rătăciți pe plaiurile îndepărtate de vânătoare, te vei pierde în soarele după-amiezii pe țărături învechite de mare, vei afla ascunse salturi profunde în lanțuri de argint ca să cobori vertiginos, până amețești de amplitudinea căderii într-un onirism studiat și creativ. Vei descifra de asemeni taina înfrățirii și înmuguririi legumelor... fiecare cu misterul ei, vei dansa, visa și te vei înălța alături de balerine delicate, vei întâlni dragostea nevăzută și vei admira trecerile în revistă ale unor iubiri încolăcite!

De data asta în lumea Suzanei Deac există două personaje... restul e umplut cu lucruri minunate pe care prințesa abia așteaptă să le descopere. Sunt însă și capcane și de aceea trebuie ferită de ele...

adiacent, trebuiesc ocolite și tratate ca și cum n-ar exista. Ea trebuie să vadă numai ce este frumos, de aceea este prințesă!

Și totuși nimeni nu este perfect. Lecțiile de viață necesare pentru a introduce prințesa pe-o scară nesfârșită a timpului sunt practic din înțelepciunea autoarei și ar trebui să citim din ele, mai întâi noi... să le învățăm, să le aplicăm, pentru a deveni mai buni, însă din păcate viața ne împinge de multe ori aiurea.

Totul se petrece în plan ideatic, avem de învățat mult de la cunoașterea universului, a naturii, a animalelor, a plantelor.... privește Discovery și ce inventăm noi în războaie sunt idei absurde și reprezintă încă un grad de incultură din așa-zisa noastră civilizație.

Stănescu Aurel Avram

O parodie de Lucian Perța:

Unde-i poezia?

întotdeauna în asistențele mele ca inspector de specialitate,/ psiholog școlar, la diferite școli, am/ pus problema, se știe,/ cu încăpățânare chiar, că nu se poate/ proces instructiv-educativ fără poezie,/ că ea trebuie extrasă, creată din tot și din toate// pentru aceasta am propus și un set de exerciții/ pentru dezvoltarea inteligenței/ la copii de 6-12 ani, precum și/ la profesorii suplinitori și asta în condiții/ de vădită scădere a frecvenței,/ poezia salvând în multe situații/ și aducând la zi,/ efectiv,/ procesul instructiv-educativ// este aceasta o metodă posibilă,/ mi s-a spus, doar în viitor,/ astăzi ea fiind dureroasă și ireversibilă// fiindcă poezia, când e poezie, trăiește din dor/ și trece prin tine ca un meteor!

Zorin DIACONESCU

(n. 11 septembrie 1948, Timișoara). Prozator, poet, eseist.

Absolvent al Facultății de Filologie (engleză-germană) a UBB.

Profesor, redactor la radio și TV Cluj, apoi la TV Bistrița.

A publicat sporadic în periodice critică, recenzie și eseu.

A făcut parte din cenaclurile *Saeculum* și *Cenaculum*.

Prezent în mai multe antologii și volume colective.

În 2009 i-a apărut volumul *Schimbarea la față* la Editura Eikon din Cluj-Napoca.

Din 2012 susține o rubrică permanentă, „Confesiuni incomode”, în revista *Mișcarea literară*.

„Cred că scrisul este o profesie care se învață, trebuie exersată și merită să fie răsplătită. Deoarece trăim o explozie a comunicării, mă străduiesc să apropiez lumea literară de tehnicile de comunicare.”

Referințe critice:

Știam că, deși numele lor au fost protejate, mulți dintre cei prezenți se vor recunoaște în carte. Și-și vor reaminti ultimele luni ale anului 1989 și primele luni ale anului 1990 așa cum le-au trăit în realitate și nu cum le-au păstrat, cu nostalgie, în memorie. Își vor reaminti toate iluziile în care au crezut, gesturile, emoțiile și acțiunile acelor zile când credeau cu adevărat că „fac revoluție”. Că „fac revoluție” schimbând directori, alegând primarul, organizând greve, publicând un ziar local și trăind sub amenințarea că fostul șef al Securității din oraș a otrăvit apa. Iar cartea lui Zorin, demontează cu

ironie toate aceste acțiuni care atunci căpătaseră valența unor acte de vitejie, de eroism, scoțând la iveală adevărata lor față – cea în care predomină ridicolul.

Cu această carte, Dejul și dejenii au intrat în istorie. Dar într-o istorie, cum spuneam, deloc comodă. Și nu răsuflați liniștiți. Pentru că *Schimbarea la față* nu se referă doar la Dej. Ea este reprezentativă pentru „revoluția română” din 99% dintre localitățile țării. O „revoluție” care trebuia să imite la scară mai mică „revoluția” servită în direct la televizor. Din aceste motive este cartea lui Zorin periculoasă. Pentru că nu recurge la argumentele analitice și statistici ale cercetătorilor și istoricilor, ci la relatarea unor întâmplări trăite pe viu, aparent banale sau ne semnificative.

Habar nu am la ce concluzie au ajuns istoricii în privința celei mai mari minciuni care ne-a fost servită în decembrie 89 și în lunile care au urmat. Din punctul meu de vedere, pe primul loc în topul minciunilor despre Revoluție se află iluzia conform căreia toți românii au avut o contribuție la înlăturarea lui Ceaușescu și la instaurarea „noului regim democratic”. Ei bine, aceasta este iluzia pe care o spulberă *Schimbarea la față*. Sunt convins că dacă o veți citi, cei care ați prins acele zile, vă veți recunoaște, desigur în alt context, în multe dintre întâmplările relatate. Așadar, gândiți-vă de două ori înainte de a vă hotărî să o cumpărați.

Până la urmă, aceste lucruri le-am spus și participanților la lansarea de la Dej. Au zâmbit și au aplaudat la finalul prezentării. Așadar, mai mult ca sigur, nu vor ține cont de atenționare. Cred că vor citi cartea. Mă rog. Pe riscul lor, dar să nu spună apoi că nu au fost preveniți...

Mihai Goțiu

O parodie de Lucian Perța:

Poemă nostalgică

poemul e curtezanul poeziei; clar?// că poezia e frumusețea și gingășia, se știe.../ zicea odată-n studentia mea la Cluj un grădinar/ că-n orice floare există poezie —/ eu am preluat ideea și chiar/ m-am certat pentru ea ulterior./ când am ajuns director la Radio,/ nu mi-a fost ușor/ să explic tuturor ionilor/ și gheorghilor, fără să se supere,/ că ne trebuie o/ schimbare la față a Radiodifuziunii —/ le-am spus dând cu pumnul în masă,/ și românește și în germană și în engleză, ba până și ungurește, în fine,/ domnilor,/ fără un pic de poezie/ nu se face meserie!// ia faceți bine,/ dacă vă pasă,/ și puneți câte-o vază de flori pe masă!

David DORIAN

(n. 27 martie 1957, Bistrița). Poet, prozator, eseist.

A absolvit Facultatea de Inginerie Mecanică și Facultatea de Inginerie Electrică.

Din anul 2006 lucrează ca bibliograf la Biblioteca Județeană Bistrița-Năsăud.

Debut în anul 1973 în revista *Primii pași*, a Liceului A. Mureșanu din Bistrița, coordonată de profesorul și scriitorul Ioan Cutova.

Debutează editorial cu volumul de poezii *Retorica ninsorii*, apărut în anul 1993 la Editura Tipomur din Târgu-Mureș.

Volumele publicate: *Umilințele*, 1993; *Fețele personajului*, 1994 și *Paradisele derizorii*, 1995, toate la Editura Tipomur din Târgu-Mureș.

În anul 1999 publică volumul de proză intitulat *Jurnal iluzoriu*, Editura Eminescu, București. În 2005 îi apare la Editura Arcade antologia de poezie *Euridice* (Premiul Uniunii Scriitorilor – Filiala Mureș). Tot în anul 2005 publică la Editura Eikon din Cluj cartea de publicistică intitulată *Îngrijitorul de cuvinte*. În anul 2006, la aceeași Editură Eikon din Cluj, publică romanul epistolar *Scrisorile lui Tristan*.

Prezent în mai multe antologii, dicționare și volume colective.

A obținut mai multe premii și distincții literare.

Membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Târgu-Mureș.

Membru al Uniunii Ziariștilor profesioniști din România.

Membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

„Ce curioasă și năvalnică e viața! Într-adevăr, trebuie să gustăm din plin miracolul ei.”

Referințe critice:

Mai toate poemele, grupate selectiv în cicluri, par etape depășite și restituite totodată, pe măsură ce explorările interioare continuă, iar registrul poetic este el însuși mai degrabă oscilant: între tonalitatea șoptită a celor mai multe versuri ale sale și semnele unui limbaj oracular, nelipsit de note originale autentice.

Cornel Morar

David Dorian se dovedește un poet remarcabil cristalizat, aparținând, mai degrabă, liniei echinoxiste și ieșene decât aceleia, ironic-batjocoritoare, a Cenaclului de Luni și a celorlalte grupări munteneste. O retorică nordică, care chiar explicită în titlul primului volum și o viziune, mai degrabă tragică a existenței, abil (sau spontan) subîntinsă de o anumită fervoare religioasă.

Liviu Antonesei

Editura Tipomur ne prilejuiește, iată printr-o foarte recentă apariție, întâlnirea cu un poet autentic, ale cărui disponibilități mi-au reținut, chiar de la o primă lectură, atenția. Acesta este David Dorian, iar volumul său de versuri, *Umilințele*, trădează o acuratețe stilistică și o „practică” a metaforei ce sunt apanajul realei poezii, girând evoluția unui talent autentic, de mare forță. Cel de-al doilea volum de poezii al lui David Dorian e dovada unui destin poetic remarcabil.

Iulian Boldea

David Dorian ne propune un lirism naturalist, o înțepenire a melancoliei în materii dure, marcate de sarcasm. E o exaltare a solitudinii pe care provincia o încarcă neconținut cu neagra-i energie.(...) Tip asocial, cu izbucniri incomode (la nivelul discursului!), poetul își înscrie existența într-o marginalizare structurală, pe care o savurează la modul antinarcisiac.

Treptat, bardul ajunge la o emfază a mizeriei, poza în cauză având un substrat de conștiință contradictorie (o expiere prin conștiința roasă de remușcări și totodată exhibiționistă). Această singularizare orgolioasă a căderii, această vermină ce se simte regală îl apropie de familia patronată de un Stelaru, de un Caraion.

G. Grigurcu

Volumele lui David Dorian păstrează o unitate a viziunii care ne sugerează o anumită siguranță a poetului în raportarea sa la lume și la divinitate. Obsesiile tematice nu sunt simple accesorii intelectuale sau numai venite din experiența lecturii, ci sunt autentice și mature.

Dan Lungu

Un discurs poetic ce nu cochetează cu superficialul. O aplecare asupra abisului din noi, o transpunere a existențialului în forme aproape neverosimile în contextul poeziei actuale. David Dorian pătrunde în zona noastră de percepere prin sensul profund al spiritului său.

Emil Mladin

Fețele versului ascund, dincolo de autocontemplare ascetică, o concentrare de adâncime, o proiectare a eului în „personaj”. Actul cognitiv al dedublării are și un efect recuperator: existența supraindividuală reface un număr de destine esențiale. Între Orfeu și Ișus, oglindirea își asumă trupul fiecărui cuvânt ce pătrunde, încărcat de intensitatea trăirii, teritoriul proiecției. Versul primește în mărturisirile sale fragmentare părți de lume umplute cu substanța sinelui, o unitate a construcției organice.

Horea Poenar

Cărțile lui Dorian sunt tăiate fiecare în două, fără ca tăietura să marcheze neapărat o schimbare de registru, fie el stilistic, fie tematic. O intenție de a da, însă, o coerență internă fiecărui ciclu există, dusă chiar până la un acord contrapunctic în care unor poeme ce se stârnesc spre viziune le răspund altele, înclinare spre atmosferă și elegie.

Al. Cistelean

O parodie de Lucian Perța:

Sufletul

Mă pregătesc să merg la servicii./ Serviciul meu este la Biblioteca Județeană „George Coșbuc” și sufletul meu se simte ca în rai aici./ Puteam, desigur, și în alte locuri să mă duc./ fiind inginer, puteam găsi multe paradise derizorii./ puteam să stau la o tețghea sau la un birou./ picior peste picior, obținând mărunte victorii./ îndurând umilințele clienților./ considerându-le drept cadou./ Aici la bibliotecă însă mi-e mulțumit și cuminte/ sufletul, fiindcă mi-e îngrijitor de cuvinte.

Ana DRAGU

(n. 13 noiembrie 1976, Bistrița). Poet, prozator, jurnalist.

A lucrat în presa județeană și centrală.

Este fondatoarea și președinta Asociației Autism Europa Bistrița. A înființat Centrul de Resurse și Referință în Autism „Micul Prinț” Bistrița și „2 Elefanți”.

Editează o revistă despre autism, prima publicație periodică de această specialitate din România. A publicat volumele de versuri: *Iarbă pentru fiare*, Editura Charmides, 2004; *Păpușa de ceară*, Editura Charmides, 2008; *Păzitoarea*, Editura Charmides, 2012, precum și *Mâini cuminți: Copilul meu autist*, Editura Polirom, 2014, col. „Ego-Grafii”.

„nimic din ce e făcut să reziste nu se poate prăbuși/ se surpă doar structurile care conțin erori de proiectare/ iar dragostea mea/ e o cobră regală/ nemuritoare și esențială”

Referințe critice:

Așa cum se poate vorbi despre un biografism fantast, la fel de bine s-ar putea spune despre poezia Anei Dragu că patentează un suprealism minimalist, contrapunctic, unul de expresie, nu de construcție. O altă influență interesantă, deși vagă, acolo unde există sugestia unei sexualități bolnăvicioase, ar putea fi Angela Marinescu care ar fi putut scrie un poem cu titlul „totalitarism sexual”. Mixajul delicateții gesturilor apropierii, cu percepțiile dark și cu viziunile de coșmar ale subconștientului din acest discurs poetic deopotrivă oniric și biografic, erotic și funebru, tandru și violent, face din *Păzitoarea* un

original poem topografic ce (supra)aproximează, cu o simplitate uneori dezarmantă a expresiei, mișcările și formele incandescente, rarefiate, instabile ale dragostei, straniu animal interior ce trebuie îngrijit și păzit să nu scape în nopțile cu lună „aproape rotunjită”.

Marius Chivu

Conștientă că „toate poetele bune sunt nefericite”, Ana Dragu a descoperit o narativitate fragmentată, caleidoscopică prin intermediul căreia răzbate o feminitate puternică în fragilitatea ei. Forța *Păzitoarei* vine din pregnantul fond uman pe care îl orchestrează. Doar reglajul proporțiilor, nicidecum viziunea, o menține deocamdată, la un pas distanță de marea poezie.

Claudiu Turcuș

Păzitoarea Anei Dragu este un exercițiu de „terapie” prin cuvinte cât se poate de reușit. Odată intrat în atmosfera de confesiune erotică, cititorul nu poate decât să empatizeze și să aprobe sentințele autoarei, care pare să se „priceapă” tot mai bine la a scrie o poezie traumatică, devastatoare, dar surprinzătoare: „azi cuvintele par la fel de înfiorătoare/ ca dragostea/ ajunsă pe mâinile unor nepricepuți”. Nu putem decât să reluăm cuvintele ei și să îi recunoaștem talentul de a face „din orice o sărbătoare tristă” dar spectaculoasă.

Ștefan Baghiu

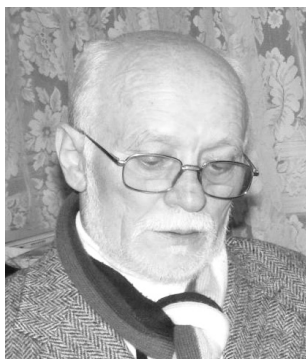
Cartea încearcă să prezinte autismul din două perspective: una familiară ce urmărește schimbările pe care le aduce boala în existența unei familii, precum și felul în care este văzută lumea din perspectiva unui autist, și una științifică, în care autoarea încearcă să explice ce este autismul, cum trebuie interacționat cu un copil autist, care sunt ultimele cercetări în domeniile care se ocupă de această boală (de la genetică și biologie moleculară, până la psihoterapie și neuroștiințe), trecând, în același timp, în revistă și câteva dintre tratamentele propuse în prezent (unele doar amăgitoare, altele extrem de nocive). Efortul ei este cu atât mai binevenit cu cât în România terapia

persoanelor cu autism este, pe de o parte, foarte scumpă, și, pe de altă parte, aflată într-o fază de început.

Demersul Anei Dragu vizează deopotrivă conștientizarea bolii, cât și invitația la acceptarea diferenței, o invitație pentru toți părinții (în special părinții copiilor autiști, dar nu numai) de a-și accepta copiii pentru ceea ce sunt, de a renunța la pretenția de a avea copii perfecți (fizic și psihic).

Laura Câlțea

Emil DREPTATE

(n. 13 iulie 1946, Miceștii de Câmpie, B-N).
Poet, jurnalist.

Facultatea de Filologie a UBB.

A fost director al cotidianului *Mesagerul din Bistrița-Năsăud*.

A publicat volumele: *Vicleana vânătoare*, Editura Eminescu, 1984; *Cenușa unui zeu*, Editura Eminescu, 1987; *Mâine cântecul acesta*, Editura Dacia, 1989; *Vestirile despre tine*, Editura George Coșbuc, 1995;

Netălmăcit, așteptările, Editura Eminescu, 1996; *Păzitorul de cântece*, Editura Eminescu, 2001 – Colecția Poeți români contemporani.

Colaborări la revistele: *Steaua*, *Tribuna*, *Vatra*, *Viața studentescă*, *Familia*, *România literară*, *Transilvania*, *Cronica*, *Lucafăru*, *Ramuri*, *Convorbiri literare*, *Minerva*, *Amfiteatru*, *Ateneu* etc.

Prezent în mai multe antologii, dicționare și volume colective.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Târgu-Mureș și al Uniunii Ziariștilor Profesioniști.

Este vicepreședinte al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

„Eu știu o gară rătăcita-n vis,/ Spre ea mereu vin trenuri paralele,/ Și stau să le aștept într-un târziu,/ Tu poți veni cu-oricare dintre ele.”

Referințe critice:

Muzicală, strânsă cu eleganță în tiparele unei proze tradiționale, producția lui Emil Dreptate exprimă o tendință a decorporalizării trăirilor. Sângele său apare subțiat, întomnat, răspunzând cu melancolie decorului medieval local, într-un amestec de reflexe istorice și uneori declinante... Neîndoios, fundalul acestei incantații dureros dematerializante e unul mistic.

Gheorghe Grigurcu

Realitate și vis, neliniște și reculegere se conjugă într-un scenariu de paradoxuri, de amânate replici ale ființei, expansiuni ale realului ce cunoaște în final revelația cuvântului luminii. Neiertătorul strigă anunță nașterea luminii, purificarea de păcatele lumii.

Zaharia Sângeorzan

Puțin resemnat, Emil Dreptate se împacă cu sine și ia viața așa cum este. Apele poeziei sale s-au liniștit. Poetul își pune aceleași întrebări ca și la debutul său, dar acestea parcă nu-l sperie ca altădată, dându-ne impresia că pentru unele a găsit răspuns, sau că este convins că la unele dintre ele nu se poate da un răspuns.

Ion Radu Zăgreanu

Emil Dreptate nu se sfiește să-și ascundă filiația lirică, destul de complexă de altfel. Poetul vine dinspre hoinăreala profund umană a lui Villon, imagismul esenian, sonurile melancolice ale lui Goga, exaltarea frumos-naivă a lui Labiș și setea de pustie din tinerețea poetică a lui Ioan Alexandru. Esența sa lirică se regăsește în componente și

simboluri ale vânătorii: o vânătoare primordială și una a clipei ce trece, o vânătoare în care nu totdeauna se știe cine vânează și cine este vânat, dar asta nici măcar nu e foarte important.

Andrei Moldovan

O asemenea poezie nu face niciodată front (deși destui se înrolează în decența ei), nu agresionează timpul prezent ci, mai curând, așteaptă timpul să se întoarcă la ea, ceea ce se întâmplă din când în când. Emil Dreptate este și el un poet al permanenței răbdătoare.

Valentin Tașcu

O parodie de Lucian Perța:

Cine-a strigat

Nu e frumos, acum când se știe/ Că suntem și noi europeni,/ Să se strige așa în poezie.// Eu păzitor de cântece sunt/ Și-aștept tălmăciri chiar acum,/ Dar faptul acesta doare-mă crunt.// Cine-a strigat? Nu se poate!/ Vicleană vânătoare-o să fac,/ Să-l prind, să se facă dreptate.// Că-n răget se poate preface/ Altfel mâine strigătul, dorind/ În piei de animal să se-mbrace.

Florica DURA

(n. 6 ianuarie 1960, Șieu, B-N) Poet și jurnalist.
Debut: Revista *Zări Senine*, Bistrița, 1977.
Volume publicate: *Evanghelia de apă*,
poeme, Iași, Editura Moldova, 1996, debut
editorial. A mai publicat volumele *Biserica din
Efes* și *Biserica din Smirna*. În 2002 a publicat
la Editura Timpul antologia *Poeme*.
Este membră a Uniunii Scriitorilor din
România – Filiala Iași.

„viața trecea și prietenii mei mureau/ de boli ale cuvintelor/ ori de
maladii ale cifrelor/ în singurătățile lor populate cu rude/ cunoscuți și
femei în care își oglindeau spaima.”

Referințe critice:

Culegere densă, reprezentativă a poetei din Bistrița, membră a Filialei Iași a Uniunii Scriitorilor. Cartea reunește pagini din *Evanghelia de apă*, din *Biserica din Efes* și din *Biserica din Smirna*. Ca adaos, câteva poeme inedite. În total, un remarcabil poem amplu, unitar, irigat de fluvii și efluvii erotice, sub semnul zidirii prin cuvânt și credință.

Lucian Vasiliu

Valentin FALUB

(n. 1 aprilie 1946, Ciceu-Poieni, B-N) Prozator, dramaturg, publicist.

Absolvent al Liceului de cultură generală Beclean.

A avut diferite funcții culturale sau administrative.

Debut absolut: ziarul *Ecoul*, Bistrița, cu reportaj, 1973.

Debut literar: revista *Tribuna*, 1985, cu proză scurtă.

Debut editorial: *Priveagul* (teatru scurt), Editura Clubul Saeculum, 2003.

A mai publicat: *Cartea cu întâmplări*, Editura Napoca Star, 2008; *Ciceu-Poeni, istorie și credință* (în colaborare cu Dumitru Știr și Beatrice Știr), Editura Eikon, 2011; *Reporter*, Editura Eikon, 2013.

Este prezent în mai multe antologii și volume colective.

Este membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

„Mi-am întors ochii de la Tănase și m-am cufundat și eu în gânduri. Aveam aripi și zburam spre cer. Am ajuns la lună. Era galbenă, galbenă ca o floare de pădărie... Sau poate ca o rujă de floarea-soarelui.”

Referințe critice:

Valentin Falub nu poate scăpa, orice ar face, de blestemul personajului. I-a fost hărăzit să fie mereu personaj și prea rar creator sau stăpân de personaje. De altfel, *Cartea cu întâmplări* nu este altceva decât revanșa pe care personajul Valentin încearcă să o ia față de nostalgia care l-a reanimat și subjugat mereu.

Sorin Gârjan

Întâmplarea face că am finalizat aceste însemnări, ale cititoarei ce sunt, în zorii acestei Sfinte Zile și, în limita spațiului tipografic limitat, am să menționez faptul că sunt impresionată cum, prin această carte, Valentin Falub ne aduce la cunoștință o latură a personalității poetului Mircea Dinescu, respectiv, faptul că îi tratează fără respect pe preoți și pe credincioși, așa, de-a valma, obicei al poetului despre care nu știam.

Jenița Naidin

Povestirile din prima parte a cărții au „materia” epică extrasă din memoria afectivă a autorului care a copilărit la Poienari, cum numește satul său natal într-un text. Întâmplări ale copilăriei-vesele: la fumat, la furat de mere din coasta lui Emil, a cărților de la bibliotecă (se putea presupune de atunci că Falub va ajunge scriitor, devreme ce iubea într-atât lectura), dar și la furat „Briceagul” unchiului Nichita sau mere de la Boznicu. Autorul este un povestitor interesat de epicul ca atare, nu insistă asupra detaliilor care pot deveni plicticoase pentru unii, ci spune, construcția epică a povestirii fiind chiar succesiunea naturală a întâmplării, fără căutări de structurare pretențioase și prețioase. Este o scriitură în gen clasic, dar vioaie, alertă, pentru că povestitorul are abilitatea schimbărilor de situație și de temporalitate. Întâmplările sunt ingenuie ca și copilăria, iar efectul lecturii – nostalgia după un timp paradisiac, pierdut.

Victor Știr

Valentin Falub scrie pentru că așa se simte el bine, scriind. Ne comunică fapte, întâmplări, ne vorbește de oameni și locuri care au căpătat o anumită semnificație și care s-au constituit în momente importante ale vieții lui. Sufletul lui este mare, dar, cu măsura de precauție, și-l împacă bine cu indiferență afișată, dar mereu la pândă, să știe ce mai e, cum mai e. Câteodată, oameni suntem, are accente de răutate. Inutil însă. Faptele sunt consumate, vremurile sunt trecute.

Flavia Monica Poenar

Victoria FĂTU NALAȚIU

(n. 08.08.1941, Domnești, BN) Poet, pictor.

Este absolventă a Liceului Andrei Mureșanu – Dej (1969), a Școlii postliceale de Biblioteconomie din București (1975), precum și a Școlii Populare de Artă – secția pictură (1983), clasa pictorului Octavian Stoia.

A debutat în ziarul *Ecoul*, 1975 (suplimentul literar „Ritmuri”).

Publicații culturale la care a colaborat: *Minerva, Biblioteca, Adevărul literar și artistic, Literatorul, Tribuna Învățământului, Die Woche, Adevărul de Cluj, Cronica română, Adevărul, Ultima oră, In the Shadow Of The Sacred, Nine O'clock, Ecard.*

Debut literar în volum cu *Examen de credință* (poezii despre pictori), Editura Aletheia, Bistrița, 1997.

Cărți publicate: *Examen de credință* (poezii despre pictori), Editura Aletheia, Bistrița, 1997; *Scrisori de la Ancuța* (versuri pentru copii), Editura Aletheia, Bistrița, 1998; *Dincolo de vis* (poezii Haiku), Editura Mesagerul, Bistrița, 2000; *Fragmentele din izvoarele verzi* (proză), Editura Aletheia, Bistrița, 2002; *Scări de foc* (poezii Haiku), Editura Aletheia, Bistrița, 2004.

Este prezentă în mai multe antologii și volume colective.

A obținut mai multe diplome și distincții în domeniul literaturii și al artelor plastice.

Este membră a Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

„A vibra cu problemele timpului, ale momentului istoric, e o mistuire-n vânt? Cultura românească e încremenită, sângerează... De ce nu vedeți frumoasele noastre sate golite de prunci? Tot tineretul ia drumul pribegiei și pământurile noastre roditoare rămân pustii. Bătrânii trudiți de vreme stârnesc o milă de plâns. Nimeni nu-i mai bagă-n seamă... Cultura trebuie văzută prin aceștia pentru aflarea adevărului...”

Referințe critice:

Dând sens Bibliopolisului în care trăiește de o viață, această alcătuire omenească respiră cu discreție și competență în aerul rarefiat al culturii autentice. (...) Este, cred, un joc tainic în care consumatorul de cuvinte transformă totul în imagini și reprezentări urmând ca, în urma unei alchimii proprii imaginile să se încuvânteze purtând o pecete și o efigie personală. Imaginarul lumii prin expresiile sale de excelență – de la Andrei Rubliov la Cezanne – devin cuvânt poetic în alcătuirea pe care încearcă să o dea acestei lumi Victoria Fătu Nalațiu.

Mircea Oliv

Poezia se naște și este întreținută de vraja picturii universale prin unii din cei mai iluștri reprezentanți ai ei. În fața operei pictate, autoarea, într-o deplină libertate a impresiei, notează stări intime din cele mai diverse. În fața „Troitei lui Rubliov” impulsul ce vine din adâncuri și cheamă mărturisirea credinței.

Emil Vasilescu

Mi-ar fi plăcut să văd la ce anume meditează Victoria Fătu Nalațiu atunci când își privește propriile picturi, dar, în smerenia ei creatoare, poeta privește doar spre maeștrii care au fundamentat principiile artei, abia îndrăznind să-și aducă aminte că face parte (sau cel puțin tinde) din marea familie a artei plastice.

Cristiana Sabău

Poezia se rotunjește ca un bulgăre, sugerând cu delicatețe, cu gingășie, stări sentimente și emoții. Pentru cititor fiecare poem este o clipă de revelație, desferecând porțile sufletului cu aplecare asupra curgerii noastre. „Cerul ascultă/ rugăciunea viselor/ aprinse de ploi...” (*Taina*); „Un ghiocel:/ glasul divin/ pe pânza răsăritului” (*Semn*); „Linii de fugă/ animă poezia/ ce înlănțuiește” (*Iubire*) – iată doar trei exemple din volum, adevărate bijuterii poetice. Desenele care însoțesc poeziile realizate tot de autoare, sprijină suportul verbal în dimensiunea plastică. Dincolo de vis, o carte de mici dimensiuni ce poate încăpea cu ușurință în palmă sau în buzunar, ne invită să descoperim gustul pentru poezie.

Corina Costopol

Poeta ne întinde de fapt o cursă, avertizându-ne, că vechii făuritori de cărți, printr-un preambul adresat cititorului, că vom intra într-o lume de „dincolo de vis”, dacă ne vom lepăda „gândurile”. În realitate, Victoria Fătu Nalațiu nu ne transbordează într-o onirică ogradă a visului, ci privește în alt mod universul nostru cotidian, sesizând ceea ce scapă ochiului obișnuit. Avertizat de autoare, deschid volumul ei, ca ușa unei duminici, în care ești predispus să te apropii mai mult de tine însuși, percepând mai intens omniprezența divinității.

Ion Radu Zăgreanu

Victoria Fătu Nalațiu ne propune acum un volum de haik-uri, înmănuncheate sub titlul *Scări de foc* cuprinzând șapte capitole: „Adevăr și taine” „Labirintul invidiei”, „Piramidele timpului”, „Oglinzile tinereții”, „Imagini interzise”, „Săpând în izvor” și „Postul tăcerii”. Versurile beneficiază de o versiune în limba franceză semnată de Mircea Bătrânu.

Virgil Rațiu

Poeta scrie versuri sub impresia covârșitoare produsă de lucrările unor artiști străini și români: Rubliov, Botticelli, El Greco, Da Vinci, Rembrandt, Van Gogh, Pallady, Luchian ș.a. Pictura e doar momentul impulsului liric, versul născându-se liber spre a surprinde în

acolada gândului o altă lume imaginară: „Prietene,/ când pictezi/ să nu te temi/ de încetineală./ Lasă vulcanii/ să-și arunce lava/ în afară,/ să-ți poți domina/ inima.../ Mâna/ va deveni ascultătoare,/ ordonând/ planurile răsucite/ din care vor răsări/ oglinzile cerești...”.

C. J. Titor

Textul e fotografia unei clipe de grație, așa cum de altfel este și haiku-ul. Este redată, cu un mecanism sufletesc care face cuvintele inefabile, geneza unui tablou: *Casa durerii*, pictat după o poezie de Dinescu. Însemnarea conține două secvențe: clipa de sincretism când s-a produs nașterea pânzei și destinul neașteptat al tabloului într-o pinacotecă din Cluj. *Fila de jurnal* conține și subtile gânduri scăpate în fuga condeiului de mâna unui critic de artă.

Viorel Mureșan

O parodie de Lucian Perța:

Un gând către cititori

Bibliotecile mijlocesc intrarea cuvintelor în curcubeu,/ descompunându-le și adunându-le în cărți, ca într-un vis,/ dincolo de vis puțini ajung, dar eu,/ însăsmânțând lumina printre cuvinte, în scris,/ am reușit aceasta și mulțumită mi-s.// Pare-o împlânzire-a timpului aici în ce-am făcut,/ dar timpu-n Bibliotecă e fără început.// Pe scări de foc se-ajunge la cuvinte/ de vrei, cu-adevărat a le cunoaște,/ iar ca surplus, de vrei cumva și-n minte/ să le păstrezi, sălbatic chin te paște/ iubite cititor, fiindcă învie și vibrează/ în mintea ta și-n inimă, îmbătându-te cu nectar,/ o altă lume, cu alte simboluri creează,/ și uneori, de vrei să te întorci, e în zadar...// Numai parodia împrăștie vedeniile călătorului prin lumea aceea/ și numai un parodist a reușit mijlocirea ieșirii din ea!

Vasile V. FILIP

(n. 20.09.1953, Chiuza, BN). Etnolog, eseist. Facultatea de Filologie a UBB, secția română-rusă (1979). A obținut un doctorat în filologie, specialitatea folclor (1998). Este profesor la Colegiul Național Liviu Rebreanu, Bistrița.

Debut în revista *Samvs*, Dej, 1979.

Publicații culturale la care a colaborat: *Samvs* (Dej), *Miorița* (Câmpulung Moldovenesc), *Minerva*, *Zestrea*, *Revista ilustrată* (Bistrița), *Studia Universitatis Babeș-Bolyai*, *Tabor*

(Cluj-Napoca), *Vatra*, *Nord literar* (Baia Mare), *22*, *Folclor literar* (Timișoara), *Atheneu*, *Răsunetul cultural*.

Debut editorial: *Universul colindei românești (în perspectiva unor structuri de mentalitate arhaică)*, Editura Saeculum I.O., București, 1999.

Alte volume publicate: *Eseuri ± etnologice*, Editura Eikon & Arcade, Cluj-Napoca, 2008, *Cuvânt înainte de Ion Șeuleanu; Cultura tradițională imaterială românească din Bistrița-Năsăud, vol. I Riturile de trecere* (coautor, Menuț Maximinian), Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2012; *Cultura tradițională imaterială românească din Bistrița-Năsăud*, volumul II – *Sărbătorile ciclului social și calendaristic sau Munci și zile în Ținutul Bistriței și Năsăudului* de Vasile V. Filip și Menuț Maximinian, Editura Școala Ardeleană, 2015, *Popasuri și povești din piemontul Călimanilor*, Editura Charmides (coautor Voichița Stejerean), 2016.

A obținut mai multe premii și distincții.

Este membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

„Așadar nebunul (bătrâna), bețivul (epilepticul), copilul... Prin glasul lor se strecoară mereu, de mii de ani încoace, firimiturile unui adevăr transcendent, ce întârzie să se întregească și să se înfățișeze în lumina rațiunii.”

Referințe critice:

Foarte interesant în ansamblu (...), volumul lui Vasile Filip fascinează prin frumusețea și densitatea semantică a textelor utilizate în analiză, prin subtilitatea stabilirii semnificațiilor acestora și prin patosul cu care sunt conduse demonstrațiile.

Otilia Hedeșan

Rezultat al unui laborios demers de documentație și de reflecție, calibrat la durata a doua decenii, cartea lui Vasile V. Filip (...) reprezintă, în contextul cercetării etnologice românești de după 1989, un reper valoric și, în toată puterea cuvântului, un model de abnegație și de probitate intelectuală.

Ioan Urcan

Așadar de la aceste structuri trebuie pornit în analiză și o încercare fericită în această privință face Vasile V. Filip în lucrarea *Universul colindei românești (În perspectiva unor structuri de mentalitate arhaică)*, 1999. Este una dintre cele mai noi și mai serioase cercetări asupra colindei românești, care pleacă dinspre trecut (paleofolcloristica) spre prezent, și nu invers, cum se face, de cele mai multe ori, astăzi.

Lucia Berdan

Cercetătorul abordează cu erudiție și talent amplul univers mitic al colindei românești, recunoscând dintru început riscurile pe care le presupune un asemenea demers (...). Privit în ansamblu, studiul este foarte bine structurat, autorul dând dovada unei temeinice

pregătiri, care i-a permis să alcătuiască o analiză coerent scrisă și laborios documentată.

Carmen Apostu

Cercetare de paleofolcloristică, studiul lui Filip oferă o citire în profunzime a unei largi game de componente ale imaginarului colindei românești, o citire din care se rețin nu puține puncte de vedere personale, cum sunt, între altele, cele privind motivul *lupta cu leul* și refrenul *lerui-ler*.

Iordan Datcu

Referindu-se la tema „mănăstirii” din colinde, Vasile Filip citează opiniile unor N. Densușianu, R. Vulcănescu și V. Kernbach despre amintirea unei misterioase „mănăstiri dalbe”, păstrată în memoria orală și a unor vestigii arheologice (...) El remarcă, fapt la care subscriem, că textele colindelor românești nu perpetuează amintirea unei construcții concrete, ci imaginea unei zidiri sacre, arhetipale, aflate dincolo de orice argumentare istorică.

Silvia Chițimia

Prin complexitatea tematicii abordate, prin structurarea ideilor într-o arhitectură unitară, prin analiza profundă a structurilor imaginarului mitic, cartea profesorului Vasile Filip rămâne un punct de referință marcant în domeniul etnologiei și folcloristicii românești, reconstituind, prin detalii sugestive, profilul spiritual al celor mai vechi locuitori ai *spațiului mioritic*.

Carmina Popescu

Dinu FLĂMÂND

(n. 24 iunie 1947, Susenii Bârgăului, județul Bistrița-Năsăud) Poet, eseist, jurnalist, traducător.

Este licențiat al Facultății de Filologie a UBB (1970) Membru întemeietor al cenaclului, iar apoi al revistei *Echinox*. A lucrat în diverse redacții de ziare și reviste.

În anii '80 pleacă din țară și se refugiază în exil la Paris (locuiește până în 2010 în Franța).

Îndeplinește diferite misiuni diplomatice.

Volume de poeme: *Apeiron*, Editura Cartea Românească, 1971; *Poezii*, Editura Cartea Românească, 1974; *Altoiuri*, Editura Eminescu, 1976; *Stare de asediu*, Editura Cartea Românească, 1983; *Viață de probă*, Editura Fundației Culturale Române, 1998; *Dincolo/De l'autre côté*, ediție bilingvă româno-franceză, în românește de Pierre Drogi, cu desene ale sculptorului Neculai Păduraru, Editura Universalia, 2000; *Tags*, Editura Dacia Internațional, 2002; *Migrația pietrelor*, antologie cu o prefață de Ion Pop, Editura Cartea Românească, București, ed. I, 2000, ed. a II-a, 2003; *Grădini/ Jardins*, ediție bilingvă, traduceri în franceză de Claudia Fontu, Editura Idea, Cluj-Napoca, 2005; *Frigul intermediar*, Editura Paralela 45, 2006; *Opera poetică*, 2 vol., col. „Poesis”, Editura Cartier, Chișinău, 2007; *Umbre și Faleză*, ediție ilustrată de Savina Tarsitano, Editura Brumar, 2010; *Biopoeme*, antologie de autor 1970-2010, prefață de Eugen Negrici, Colecția 101 Poeme, Editura Academiei Române, 2010; *Stive de tăcere*, antologie și postfață de Ion Pop, Editura Paralela 45, 2011; *Stare de asediu*, ediția a II-a, revizuită, prefață de Mircea Martin, Editura Școala ardeleană, 2015; *Veghea și Somnul*, un an de sonete, Editura Școala Ardeleană, 2016. Eseuri critice: *Introducere în opera lui G. Bacovia*, Editura Minerva, 1979; *Ascunsul Bacovia*, a doua ediție revizuită și completată,

Editura Pergamon, Bistrița, 2007; *Intimitatea textului*, Editura Eminescu, 1985.

A tradus în limba română din autori precum: Martin Boot, Fernando Pessoa, Dominique de Villepin, Philippe Sollers, Georges Semprun, Samuel Beckett, Jean-Claude Guillebaud, Umberto Saba, Jean-Pierre Siméon, Omar Lara, Carlos Drummond de Andrade, Antonio Gamoneda António Lobo Antunes, Pablo Neruda, Luis García Montero ș. a.

A obținut mai multe premii naționale și internaționale.

Doctor Honoris Causa al Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, 25.05.2010.

Cetățean de onoare al mai multor localități, între care al comunei natale.

În ianuarie 2011 a fost distins cu Premiul Național de Poezie „Mihai Eminescu” pentru Opera Omnia.

„Am citit că sumerienii făceau la fel:/ nășteau toate lucrurile pronunțându-le./ Atunci, ce e golul din noi fără nume?/ Și cum să numesc sufocarea de zi cu zi, ghimpele/ aerului, apa tulbure pe care o refuză și aspirina.../ Spune tu, istepto, cum se pronunță mâine/ când nu știm cum să-l ademenim pe sub ușă/ cu magnetul?”

Referințe critice:

Poemele lui Dinu Flămând îmi par definibile prin această distorsiune frumoasă, bună. Genitivele sale – multe, chiar copleșitoare și visând exclusivitatea – sunt catahreze alăturându-și, în doze pedant cântărite, oximoronul. Așa încât ele nu mai sunt simple, confortabile, consolatoare apartenențe în luptă inegală cu singurătatea, ci repetate, calm tensionate tentative de *mutare* a realului în *alt* loc și în coordonate altele decât cele tradiționale. Exilul însuși nu e schimbare punctuală, aș zice, de loc, ci permanentă realizare mentală, psihică, verbal/scripturală a *mutării* (strania „migrație a pietrelor”) care nu se poate încheia decât odată cu moartea. Amintiri ale „apartenenței rele

și duioase” dinspre „bolovanii” anilor tineri vin să tulbure cu o lumină amarmierie seninătatea dezastrului asumat. *Furișări, aciueri, zgribuliri, ascunderi și pânde* numesc gesturile celui mereu fără-de-loc, invadat de certitudinea unui *dincolo* de neocolit în ciuda mutărilor neobosite. Simpla înșirare a genitivelor catahrezice și, uneori oximoronice poate da seama despre timbrul specific poetului [...] eliberat de „morală primitivă a iernii/ în alb și negru”, Dinu Flămând înaintează spre fragila așezare a infinitivelor lungi (*tăcere, uimire, priviri, nepăsare, atingeri și neatingeri, mișcare, mângâiere, amintire* într-un singur poem de *Dincolo!*) chemate de „nerăbdarea nimicului”. Genitivele sale distorsionate se strecoară „prin aglomerarea de nimicuri”, goluri, viduri tot mai încolăcite în jurul singurei certitudini: „nu-ți rămâne decât/ să te împrietenești cu moartea-n absența ei”. Despre obsesia thanatică, însă, altădată: „dacă noi nu suntem decât un nod sau altul/ pe firul timpului,/ ghici, ghicitoarea mea: cine vine să ne deznoade?”.

Irina Petraș

Autorul demonstrează o neașteptată înclinare către analiza minuțioasă, ce îmbină verva și aplicația, utilizarea unui limbaj specializat și gustul pentru divagație. Există întotdeauna în aceste texte despre poeți și poezie o idee precisă a autorului, o temă de lucru ce susține și ordonează discuția: preocuparea dominantă privește tipurile de «expresivitate» [...] voluntară, desigur, și conștientă.

Marian Papahagi

Oarecum la antipod față de reculeasa transfigurare existentă la Adrian Popescu, poezia lui Dinu Flămând este agitată de o neliniște nedefinită, de un zbucium pe care, în primele lui volume, scriitorul caută să-l disciplineze prin încrîptări adesea laborioase. Magma supusă unui îngheț voluntar, cu asperități și violențe expresive cărora sugestiile livrești uneori foarte explicite le conferă aspectul straniu al unei turmentări lucide sau al unei lucidități turmentate. Influența livrescă, *Les chants de Maldoror*, sau angoasa existențială, *mal d'horreur*, fapt este că, după inevitabila cenzură ce a urmat plecării

sale din România comunistă, în chiar anul ce avea să se încheie cu prăbușirea regimului de dictatură, Dinu Flămând practică astăzi o poezie distilată până la a nu mai fi decât caligrafia nevrotică a unui spasm. E, poate, și o anumită apropiere de lirica lui Fernando Pessoa, din care Dinu Flămând a tradus masiv în românește, e, poate, și o răsucire în sine, epuizantă și epuizată, a zbuciumului de odinioară. *Tags*, volumul al cărui titlu trimite la delirul imagistic de graffiti de pe metrourele și zidurile pariziene, construiește un tragic univers al singurătății și al indiferenței. E cartea unui prinț al scepticismului vital.

Mircea Iorgulescu

Umbre și faleze configurează, melancolic, o poetică a prezenței absente sau a absenței prezente – ca proiecție întunecată și evanescentă pe ecranul luminos al memoriei și al visului. Poezia devine, astfel, o „opinteală a incomunicabilului”, o „păcălire a indicibilului”, o serie de „ceremonii ale invizibilului”, o încercare de a da consistență nimicului, în complicitate cu atracția limbajului spre metaforă și comparație plastică: „iar sub arcadele privirilor/ mele stinse imagini cu capul în jos atârând/ tresar ca o colonie de lilieci”. În înfiorarea neagră și în asprimea naturală a imaginilor poetice („tăcerea lăptoasă – bătrânețea/ acestei singurătăți fumegând/ ca lâna pe oaia rămasă-n ploaie”) se infiltrează însă și hieratismul unei scene gotice în clar-obscurul lămpii cu petrol (o cină alături de „fețe necunoscute”) ori suavități de pictură impresionistă: „cum în adâncul râului/ umbra peștelui mângâie pietrele”. Fragmentele fără titlu din secțiunea Umbrelor (cea mai puternică din punct de vedere estetic) reprezintă, de fapt, un lung poem despre eflorescența întunericului interior, mediu propice băntuirilor spectrale, unde „totul rămâne, dar continuă să dispară”.

Gabriela Gheorghisor

În biblioteca unchiului său, poetul Aurel Rău, făcuse o bună inițiere în literatură, având nu doar plăcerea viscerală a textului, ci și rigoarea intelectuală a studiului. Pentru formația și devenirea sa ulterioară este semnificativ faptul că, în primul număr al revistei,

debutează cu o rubrică de „idei literare” intitulată *Însemnările lui Lafcadio*, unde și-l ia ca însoțitor pe celebrul personaj al lui A. Gide, un personaj emblematic al modernității.

Petru Poantă

Alteori, așa cum se întâmplă în poemul *Ovidiu la Tomis*, demersul liric se adâncește mult, cu o capacitate uimitoare de a interfera planurile, imaginea poetului latin nu doar că este transpusă în lumea de azi, dar conturează cât se poate de bine soarta Poetului devorat de viață. Autorul realizează în același timp și o profundă și aspră contemplare a propriei ființe: „Faci praf o chenzină în câteva zile,/ abia mai găsești, cu mersul împleticit,/ stația troleibuzului. Te împiedici și dai din coate,/ te cerți și înjuri în traducere liberă/ când revii spre casă cu o pâine lungă/ sub braț;/ te închizi apoi între patru pereți,/ mănânci pe ziarul cu știri râncezite,/ muști lacom din cârnatul uscat și privești/ obosit/ cum ploaia împinge o pasăre moartă-n rigolă...” Poemul este bogat în semnificații. Dincolo de faptul că ar putea fi interpretat ca un răspuns târziu (sau poate nu!) la scrisorile lui Ovidiu, este și o asumare (poetică desigur) a scriitorului latin, și nu doar una individuală: „Chinuiești gramatica stepei scite/ să exprime vechea ta văicăreală,/ scrii epistole noi – cine știe? – poate vor avea ele/ mai multă trecere la masa imperială/ după dansul măscăriciului, până sosesc prepelițele/ umplute cu mirodenii.”

Oricum ar fi, Dinu Flămând are privirea spre o lume bănuită a fi altfel, o contemplare poetică între luciditate și revărsare lirică stăpânită, elegantă, dar nu lipsită de dramatism, cu mijloace care surprind nu de puține ori, așa cum ar fi atracția paronimică devenind modalitate de interferare a planurilor (*Afina și fulgerul sudorului*).

Andrei Moldovan

O parodie de Lucian Perța:

Ovăzul

Ce comentează colo-n lan ovăzul/ că nu-i luat în seamă în cultură/ și nu își dau țăraniii interesul?// Amenință cu starea de asediu,/ orice-ar mai pune ei în arătură./ Numai poetul va găsi remediul// acestei stări, că are o idee:/ lingușitor ca vântul intră-n lan/ citind poeme despre graminee,// spune cum Ceres zămisli ovăzul/ în primul rând și l-a lăsat cu-n plan:/ să stimuleze oamenilor văzul,// și cum a născocit diverse soiuri,/ cu boabele din ce în ce mai mari,/ de-ai crede c-a făcut în spic altoiuri// și totul doar ca faima lui să crească.../ Ivit în drum, un cal cu ochelari,/ intră în lan și începu să pască.// Pofțim cultură-n Țara Românească!

Daniela FULGA

(n.11 nov. 1962, Beclean, Bistrița-Năsăud).
Eseist și critic literar.

Facultatea de Litere, Universitatea Babeș-Bolyai (1985). Doctoratul în litere cu teza *Semiotica lui Umberto Eco – o știință a semnificatului*, UBB, 1996. Bursieră MEN la Universitatea Carolina din Praga (1999).

Profesoară la Colegiul Național Liviu Rebreanu din Bistrița.

Debutază în timpul studenției clujene în revista *Echinox* cu varii studii critice despre poezia și proza contemporană.

Reviste: *Steaua*, *Mișcarea literară*, *Observator cultural*, *Tribuna*, *Apostrof*.

În 1998 îi apare cartea *Zâmbetul îngerului – De la teoria semiotică la roman – Umberto Eco*, Editura Clusium, Cluj-Napoca.

Între 2003 și 2011 publică trei cărți de critică didactică a literaturii: *Română. Bacalaureat. Proza*. (2003, Editura Booklet, București); *Română. Bacalaureat. Poezia* (2006, Editura Booklet, București); *Pentru o lectură didactică a poeziei* (2011, Editura Nomina, București).

„Discursul critic încearcă să țină echilibrul între critica propriu-zisă (care se supune obiectului discutat), pe de o parte, și propensiunea eseistică speculativă (care surclasează sau chiar trădează obiectul discutat). Astfel, întâlnirea dintre judecata de valoare aspră și riguroasă și detenta speculativă modulată liric permite metatextului să primească o stranie autonomie și putere de seducție. În felul acesta, discursul critic tinde spre libertatea textului ficțional în care fascinează, pe alocuri, spectacolul ideilor.”

Vasile GĂUREAN

(n. 4 noiembrie 1943, Cristur-Șieu, BN). Eseist, publicist, poet.

Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Filologie, 1966.

Colaborări la: *Tribuna*, *Luceafărul*, *Dacia Literară*, *Răsunetul*, *Mesagerul*, *Caiete silvane*.

Volume publicate: *Eminescu și Ovidiu – sub raza aceluiași Luceafăr*, Editura Junimea, 2014; *Marmura cuvintelor –1101 narațiuni sapiențiale*, vol. I și II, Editura Junimea, Iași,

2014; *Odisee spațială – de la Pământ la marginea Universului* (micropoeme), Editura Junimea, Iași, 2014.

Este membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

„Toate religiile din lume spun că suicidul e un păcat. Întâi să nu lăsăm pesimismul să intre pe poarta vieții. El duce la dezgustul de viață, iar acest dezgust duce la disperare și sinucidere. Kant e părintele pesimismului, din care coboară existențialismul modern al lui Sartre, Camus și toți copleșiții de „spleenul” inventat de britanici..., ba chiar avem „generație emo”. Aceasta fiindcă între civilizație și fericire este o contradicție ireductibilă, dacă omitem pe Dumnezeu, cel ce este Alfa și Omega Universului întreg și a fiecărei ființe în parte.”

Referințe critice:

În fiecare pagină a lucrării sale, prof. Vasile Găurean este mereu preocupat de a nu lăsa lucrurile insuficient clarificate. O aserțiune este urmată de argumente indubitabile, granitice, pentru acreditarea lor fiind invocate texte critice și exemple multiforme. Autorul reușește o interpretare clădită pe baze reale și complementare.

Corneliu Crăciun

Preocupat de domeniul sintezelor și paralelelor culturale, prof. Vasile Găurean este autorul unui studiu de largă respirație, care poate sta alături de cele mai de seamă cercetări din istoriografia literară contemporană. Avem o lucrare bine structurată, bogată în argumentări, dovadă a unei excelente pregătiri a profesorului de limbă națională.

Mircea Daroși

Marmura cuvintelor (vol. I, II) se constituie ca una din cele mai captivante și folositoare lucrări ce mi-a fost dat să le întâlnesc vreodată. Pasionante prin miezul tematic, simțim că narațiunile se adresează direct inimii noastre, sensibilității noastre integrale.

Nada-St. Popa

Prezenta lucrare (*Eminescu și Ovidiu... – n.n.*) întinde un pod din Antichitate până azi și face ca doi „îngeri între oameni” să-și descopere tănuitele motive politice care au generat „valurile, vânturile” exilului și morții lor în însingurare.

Nicolae Feier

Autorul pășește într-un domeniu atractiv, care totdeauna s-a bucurat de mare audiență în plan național și european. Istoria, filosofia, psihologia, artele, demonstrează erudiția literară și general culturală a autorului.

Virginia Brănescu

Sorin GÂRJAN

(n. 17 iunie 1962, Anina, jud. Caraș-Severin)
Poet.

Studii postliceale de biblioteconomie, Bușteni (1994), Facultatea de Comunicare și Relații Publice a Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative, București.

Este bibliotecar la Biblioteca Orășenească Liviu Rebreanu Beclean (BN).

Debut cu poezie în *Tribuna*, 1986.

A colaborat la publicațiile: *România literară*, *Luceafărul*, *Viața Românească*, *Orizont*, *Familia*, *Vatra*, *Tribuna*, *Convorbiri literare*, *Poezia*, *POESIS*, *Dacia literară*, *Reflex*, *Semenicul*, *Knijevni život*, *Minerva*, *Mișcarea literară*, *Archeus*, *România Km.0*, *Confluente*, *Ziua literară*, *Signum* (Germania), *Optima* (Franța) ș.a.

Poezia sa a fost tradusă în franceză, germană și sârbă.

Volume publicate: *Tăierea aripilor la îngeri*, Timișoara, Editura Hestia, 1993; *Îmblânzirea sinelui*, Timișoara, Editura Hestia, 1994; *Frontiera de*

cretă, Reșița, Biblioteca Județeană Paul Iorgovici, 1995; *Lecția de anatomie în aer liber*, Timișoara, Editura Hestia, 1996; *Sezonul de vânătoare*, Timișoara, Editura Hestia, 1997; *Îngerul nimănui. Poeme siameze*, Timișoara, Editura Hestia, 1998; *Iani...(oceanul cu vitralii)*, Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2003.

Prezent în mai multe antologii și volume colective.

Premiul pentru debut al Uniunii Scriitorilor din România (1993).

Deținător și al altor numeroase premii.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Timișoara.

„Începuturile, ca și sfârșiturile de altfel, au o aură mai proeminentă decât ceea ce se întâmplă între ele. Cu timpul, veridicitatea faptelor se alterează, amintirile reinventează devenind mai mult sau mai puțin infidele. Îmi dau seama acum ca am intrat în viață ca o poezie proastă într-un volum bunicel, din eroare. Cum am sa ies?”.

Referințe critice:

Sorin Gârjan cultivă, s-ar zice, o poezie cu o precisă priză a realului. Tăietura poemelor încadrează, cu suficientă strictețe, un tablou al sinelui ce-și cenzurează grijuliu afectele, dând propriilor trăiri o turnură obiectivată, cu alte cuvinte instaurând și cultivând cu bună știință o distanță sugestivă între eu și lume sau între propria interioritate și textul ce o transcrie cu acuitate și nu fără un anume patetism, ca în *Poem ușor de dresat*: „lacrimile unora atârână de pleoape ca o zgură – ce mort frumos! – își dau țatele cu părerea,/ dar eu mă gândesc la mărul viermănos/ ce-l ascunde în gât,/ la praștia cu gumiță de lapte,/ cu care-l pândeam seară de seară/ când ieșea fluierând din câte-o femeie/ și trecea prin dreptul internatului/ cu părul său negru și lung,/ cu lădița aceea de sticlă sub braț./ Acum e putred pe jumătate –/ restul, zace în imaginea mută a inimii: un costum «La patru ace» și doi șoricei/ – rămași fără un gram de iubire –/ un poem ușor de dresat”. Prins într-o formulare memorabilă și, mai ales, adevărată de poetul Ion Mureșan, Sorin Gârjan „îmbină

obraznicia adolescentină a internatului de băieți cu melancolia înțeleaptă a azilului de bătrâni”. Într-adevăr, lirismul din aceste versuri traduce o asemenea dualitate afectivă și de viziune. O sensibilitate acută la antinomiile existenței, la polifonia stridentă a universului face ca poemele sale să se manifeste printr-o turnură elegiacă ori evocatoare, prin care imaginea lirică e (pre)dispusă la reverii delicate ori la întorsături calofile ale frazei („când mâna se oprește din scris,/ nevăzutul va înceta să-ți vorbească;/ poezia ca orice viață – te va părăsi,/ după ce ți-ai cheltuit cu ea toate clipele/ de virilitate; doar limba ei, obosită,/ ca a unui copoi ce a alergat îndelung/ îți poartă sigiliile,/ amenințarea altor plecări”). În astfel de poeme, acordul dintre subiectul liric și lume se joacă la linia de demarcație dintre interiorizarea delicat desenată și proiecția sinelui într-o exterioritate nediferențiată sau pur și simplu indiferentă. Gramatica poeziei lui Sorin Gârjan așază, astfel, accentul pe morfologia imaginilor, pe forma lor, când suav delicată, când, dimpotrivă, agrestă, erodată de morbul timpului.

Iulian Boldea

De obicei profund și grav, Sorin Gârjan nu își cenzurează decât arareori poza juvenil-romantică, de ins neliniștit, care observă (printr-o ceață metafizică ce amintește melancolia unui de Chirico) cum gheizerii imaginarului țâșnesc din toate colțurile imunde ale cotidianului. Poet al tragicului existențial, Sorin Gârjan ne aruncă adevărul în față ca pe un prosop salvator, plin însă de scoriile unei realități crude, nefardate, surprinse într-o viguroasă viziune expresionistă, ce-l situează printre poeții cei mai profunzi ai dramaticei noastre actualități.

Ion Cristofor

Poemele lui Sorin Gârjan comportă un ton grav, propriu cântecului de jale, viața fiind resimțită blagian ca o „mare trecere” înspre moarte. (...) lirica autorului, înglobează frecvent sensuri răsturnate: nimic nu mai este ceea ce s-a încetățenit a fi.

Ioana Cistelean

După șase volume de versuri semnate – dintre care *Tăierea aripilor la înger* a obținut Premiul pentru debut al URSS în 1993 –, Sorin Gârjan are șansa de a se impune definitiv în peisajul poetic contemporan, prin volumul *Iani... (oceanul cu vitralii)*, apărut la editura clujeană Eikon în 2003. Pentru că nu se rezumă la țișatul diferit al unei noi generații, poezia lui Sorin Gârjan răzbate mai greu drumul spre cititorul fidel versului, fiind însă capabilă să ofere rafinate surprize intelectuale. Stilul poetului este unul eclectic, deschis celor mai variate influențe, de la suprarealismul naumian la optzecismul vizionar și fluidic (Ion Mureșan, Nichita Danilov), la literatura sordidului și a kitschului (asumată ca o „tradiție” mitteleuropeană de autorul bănățean). Volumul se constituie într-un spațiu – de cele mai multe ori benefic – al mixajului între metaforă și proză, între tablouri lucrate strălucitor și maniacal și insule de prozaism (biografism ce exhibă durerile provocate de totalitarism). Eliberat din chingile strânse ale prozodiei clasice, poemul (narativ) se va desfășura aglutinant și halucinant, vorticist, păstrând straturi ale unor succesive (re)scrieri.

Ștefan Manasia

Încă de la primele sale volume de poezie apărute începând cu deceniul trecut, Sorin Gârjan era perceput de majoritatea comentatorilor săi ca un poet ce mizează decisiv pe o „viguroasă viziune expresionistă” (Ion Cristofor). În mare parte, coordonatele scrisului său rămân aceleași și în cazul ultimei cărți de poeme, *Iani... (oceanul cu vitralii)*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2003. Stimulii activității poetice sunt, așa cum precizează însuși autorul raport anual (2003) asupra poeziei 115 într-o notă de început, „memoria unui bunic hâtru și fermecător, Iani, vodka Moskoff și această străinătate care omoară și-nvie mereu! Rândurile confesive nu sunt însă urmate și de o prezență susținută a biograficului și a realității exilului: cele două se vor dovedi nu atât ingredientele de bază cât mai curând impulsuri, care doar pe alocuri se vor coagula în materia unor texte poetice. Rolul lor se limitează la acela de a fi catalizatorii unor stări de bulversare a ființei, de decădere a ei din schemele

ordonate dar constrângătoare ale lumii, lăsând-o pradă febrei, bolii, lingorii/akediei, halucinațiilor.

Georgeta Moarcă

O parodie de Lucian Perța:

(cerșetorii sunt în curs de a deveni majoritari) și aici/ la noi în Beclean,/ ei nu sunt nici muncitori, nici țărani și nici/ intelectuali, dar de la an la an/ devin tot mai inteligenți și mai rasați,/ mai pricepuți în tăierea frunzelor la câini/ – total nefiresc! – și dacă vor mai fi lăsați/ în pace, vom ajunge ca mâini/ să plângem cu lacrimi de sânge// de aceea propun/ pentru îmblânzirea sinelui și pentru a învinge/ disperarea să instituim și să deschidem un/ sezon de vânatoare a acelor,/ a tuturor/ celor ce cu viclenie și prefăcătorie/ se ocupă cu spor/ de cerșetorie// numai prin această adevărată lecție, sperăm,/ de educație civică, în aer liber,/ o să fie/ posibil să tămăduim societatea și să o-ndreptăm/ spre prosperitate și poezie!

Leon Iosif GRAPINI

(n. 3 mai 1961, Șanț, Bistrița-Năsăud). Poet, prozator.

Școala Militară de Ofițeri Activi Nicolae Bălcescu Sibiu (1983) și Facultatea de geografie a UBB Cluj (2001).

Debut absolut în *Inimi sub drapel*, Alba Iulia, 1980.

Volume: *Livada cu poeme, versuri*, 1997; *Aripi de întuneric, versuri*, 1999; *Gândurile trupuri, versuri*, 2000; *Cetatea cu nebuni*, proză scurtă, 2000; *Capătul lumii*, roman, 2004; *Memorialul cetății*, roman, 2010.

Coordonator al lucrării jurnalistice *Orizont militar – Secvențe din cotidian*.
Prezent în volume colective și antologii.
Membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj.

„... lumea era mare și multe popoare trăiau în ea, stăpânul lumii a zis Să se găsească pe tot cuprinsul pământului un ținut binecuvântat, pentru o zidire măreață, nemaiîntâlnită, ce va dăinui cât veacurile, și s-a găsit... S-a înălțat o zidire uriașă, trainică, impunătoare și maiestuoasă, cum alta nu a mai fost, nu mai este și nu va mai fi în veacul veacurilor.”

Referințe critice:

După trei plachete de poezie, o carte de proze surprinzătoare, argumentând o neîndoielnică vocație. [...] Prozele sale sunt compuse cu o artă matură a dozării – minuțioasă, dar neștirbind nicidecum firescul frazei. Observația realistă se împletește cu fina disecție psihologică, magia verbului dibuiește liber în mulțimea interpretărilor posibile, ambiguitatea e exploatată ca trăsătură fundamentală a lumii vorbite, umorul subtil își alătură ironia discretă, autoironia e mereu conținută, iar morala cu iz ardelenesc se înfiripă de la sine, printre rânduri. [...] Miniparabole cu final neașteptat și incitant, prozele lui Grapini pot fi citite în mai multe registre, cuceritoare fiind mai ales sintaxa.

Irina Petraș

Dacă autorul va ști să treacă de tentația speculării paradoxurilor și va stăruii mai mult la umplerea cu *carne epică* a surprinzătoarei puteri de imaginare cu care este dotat, ne putem aștepta la apariția unui prozator de mare calibru în literatura contemporană.

Nicolae Boghian

Leon-Iosif Grapini a făcut mai mult decât alți autori care au resuscitat personaje din propriile scrieri sau ale altora: mai răbdător,

mai aplicat (ardelean), mai entuziast (italian, după nume), el a valorificat profund, în povestiri migălite și construcții bine încheiate, imensa potențialitate a unor personaje „nedrept” închise în textele unor scriitori români. [...] Sunt în total zece povestiri, fiecare cu finalul ei neașteptat și, putem bănuși, provizoriu. Căci, nu-i așa, dacă nu s-a încheiat în opera inițială, traseul personajelor poate continua și după înscrierea lor în opera lui Leon-Iosif Grapini, ingeniosul lor vivificator. Volumul de față nu este doar literatură postmodernă, el este, implicit, și o carte de istorie și critică literară.

Horia Gârbea

Leon-Iosif Grapini face un exercițiu care l-ar califica pentru a ține un curs de inițiere în naratologie empirică, demonstrând, încă o dată, că literatura tot cu „urme” se re-face, la infinit, etalând o „monotonie” aptă de a departaja criticii ei.

Gabriel Coșoveanu

Leon-Iosif Grapini cultivă o epică evocatoare, într-o molcomă descriere de tablouri oarecum exotice și de indivizi mitologizați, de situații cruciale și de stări emoționale trăite într-o istorie fabuloasă prin tocmai dilatarea detaliului realist al viețuirii unei colectivități pe cât de autentică, pe atât de misterioasă în păstrarea datinilor strămoșești. *Memorialul Cetății* este un roman inițiativ; un roman scris într-o caligrafie galantă și ușor melancolizată; un roman cu frumuseți naratoriale ce țin de un anume rafinament al descrițiilor factologiilor metaforizate; un roman emblematic în creația acestui prozator, capabil însă, cum ne-a obișnuit deja, de surprize în viitor.

Constantin Cubleşan

Andrea HEDEȘ

(n. 23.02.1977 la Dej, jud. Cluj). A fost redactor al publicației *Răsunetul cultural* (Bistrița).

Facultatea de Teologie Greco-Catolică – Litere (Engleză), UBB.

Facultatea de Istorie și Filosofie, Specializarea Studii Culturale, UBB.

Rubrică permanentă de recenzii în revista *Luceafărul de Dimineată* (București) din 2011.

Rubrică permanentă de cronică de carte în perioada 2010-2015 la revistele *Mișcarea*

Literară, *Mesagerul Literar și Artistic de Bistrița-Năsăud*, *Răsunetul cultural* (toate apărute sub egida Uniunii Scriitorilor din România) până la începerea activității la Editura NEUMA, unde este și director.

Colaborări la revistele *Verso* (revista UBB Cluj), *Hiperboreea*, *Convorbiri Literare*, *Literatorul*.

Este fondator și director al revistei literare *Neuma*.

Volume: *Cartea cu Fluturi*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2008; *Aritmii*, Editura Neuma, Cluj-Napoca, 2015; *Orele aspre*, Editura Neuma, Cluj-Napoca, 2017.

Debut în paginile Revistei *Echinox* cu poeme.

Membră a Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud (SSBN).

„Miluiește-mă Dumnezeule după mare mila Ta/ și după mulțimea îndurărilor Tale/ șterge singurătatea mea/ mai vârtos mă spală de singurătatea mea/ și de însingurarea mea mă curățește/ că singurătatea mea eu o cunosc/ și însingurarea mea înaintea mea este pururea/ căci iată întru însingurare m-am zămislit/ și în singurătate m-a născut maica mea...”

Referințe critice:

Un poet își dezvăluie harul, misterul și unicitatea din primele pagini. Așa mi s-a întâmplat, imaginându-mi calul care trece prin Mărăști în prima poezie. Un cal ca un candelabru – scrie poeta – și din clipa aceea am realizat că mă aflu în fața poeziei adevărate, care reușește să transgreseze orice limite impuse, năvălind dinspre ludic cu o dexteritate de invidiat.

Alexandru Jurcan

Andreea H. Hedeș (care s-a afirmat și printr-o susținută activitate de critic literar în paginile revistei *Luceafărul de dimineață*) scrie o poezie reflexivă, bătând spre ermetism, exprimându-se eliptic, într-o rostire aproape „albă”, ce decantează imponderabilele. Un poem întreg se poate alcătui astfel doar din „șoapte”, „ninsori”, „puf de lebedă”, „scânteii ca de rouă”, „muguri de gheață”. Pe de altă parte, folosind metafora „aritmilor”, poeta (aflată la cea de-a doua carte de versuri) încearcă să ne atragă atenția asupra unor ritmuri diferite ale relației întreținute cu taina, cu misterul, cu entitățile spirituale.

Dan Cristea

Nu bănuiam că înzestrata comentatoare literară Andreea Hedeș este și un înzestrat poet. Atât de înzestrat încât riscă să-l pună în umbră pe comentator. Cu atât mai bine pentru ea și pentru poezia română! (...) Căci moartea face parte din viață, e aici chiar dacă pare că „nimic nu moare”. E aici, prezentă în nevăzutul ei și nevăzută în prezența-i perpetuă, soră geamănă vieții. S-o cânti și să-o încânti, știind bine că un asemenea exorcism nu e posibil pentru ea, ci doar pentru acela care știe că orice drum duce spre moarte. E soluția pe care ne-o propune Andreea Hedeș într-un discurs de o maturitate, sobrietate și forță lirică exemplare. Să ne bucurăm de sosirea printre noi a unui poet adevărat, profund, stăpân pe mijloacele sale expresive.

Horia Bădescu

(...) freamățul poetic adună în centrul său ca pe un lucru cu adevărat de taină, esența pură, nerostirea, de teamă că, scăpată din opreliști, nu doar că ar putea deveni impură, ci ar fi de nestăpânit, ar putea cutremura lumea. Este un lucru care se simte dincolo de tensiunea lirică sau prin ea, de puține ori trecut în imagini poetice: „Se înșiră pe linia orizontului/ tăcerile mele de-o viață/ cu capul în cer și tălpile sub pământ/ se țin de mână și joacă/ în linie pe linia orizontului/ în cruce pe azima sufletului/ aerul rece de săbii/ anevoie răstiri de lumină/ sub betea de se/ prin blide cu patimi/ aromite căderi/ rotocoale de cântec/ adăpate cu aripi/ inserarea cu umblet de femeie grea/ urnește soarele din pături de ceară/ străverzimele cad în cute ușoare/se scutură pământul/ tăcerile joacă.” (*Ibid.*, p. 26) Nu doar rostirile, ci și nerostirile dimensionează universul poetic.

Andrei Moldovan

Cu totul neasemănătoare ei înseși, cea din sprintăra *Carte cu fluturi*, Andrea Hedeș din *Aritmii*, convinge pe fiecare poem și în ansamblul unui volum construit cu un fin echilibru, de marea sensibilitate și de fina intuiție artistică prin care se situează, acum, la un nivel pe care foarte puțini poeți pot spera măcar să-l atingă. Orice ar urma după această carte, locul pe care și l-a cucerit Andrea Hedeș este unul din „top ten”.

Horia Gârbea

Lectura biblică, nici iconoclastă, nici reverențioasă, ci cu umană și măsurată insolență, merge până la joc. Ființa poetică se deghizează într-o bătrână ce-și duce visele lui Dumnezeu. E ars poetica, e profesiunea de credință, lipsită de inutila solemnitate, cu un bine plasat abur ludic. Deghizată într-un autoportret cu blândă și înțelegătoare autoironie. Imaginile poetice au greutate, mereu neostentativă, defel discursive, au naturalețe: „inserarea cu umblet de femeie grea/ urnește soarele din pături de ceară”. Totuși, poeta n-are probleme să polemizeze en passant cu mitul lui Icar.

Radu-Illarion Munteanu

O parodie de Lucian Perța:

Când vreau să plec

Când am vrut să pornesc/ și eu spre editură,/ deodată primesc/ așa, ca o lovitură/ sub centură,/ telefonul Tău:/ draga Mea,/ eu voi întârzia,/ știe Dumnezeu,/ numai Dumnezeu știe,/ cât – ca să nu-ți fie/ urât,/ scrie/ și tu o poezie/ cu fluturi mulți,/ atât –/ mi-e dor de Tine,/ să nu mă uiți,/ bine?

Vasile LEAC

(n. 3 iunie 1973, Năsăud). Poet.

A debutat publicistic în anul 2000 în revista *ARCA* din Arad. Debutul editorial a avut loc în anul 2001 cu volumul *Apocrifele lui Gengis Khan* pentru care a fost premiat cu Premiul de Debut al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Arad.

Este membru fondator al grupării literare *Celebrul animal* și al revistei literare *Ca și cum*.

A publicat în diverse reviste literare: *Arca*, *Tribuna*, *Vatra*, *Poesis*, *Ziua literară*, *Ca și cum*, *Tiuk*, *Orizont*, *Familia*, *Pana mea*.

Volume publicate: *Apocrifele lui Gengis Khan*, Editura Mirador, Arad, 2001; *Sera cu bozii*, Editura Mirador, Arad, 2003, *Seymour: sonata pentru cornet de hârtie*, Editura Hartmann, 2005, Editura Vinea, 2006; *Dicționar de vise*, Editura Cartea Românească, București, 2006; *Lucian*, Editura NinPress, 2009; *Toți sunt îngrijorați*, Editura TracusArte, București, 2010; *Unchiul este încântat*, Editura Charmides, Bistrița, 2013.

„eu vreau să vii în februarie pentru că mi-e dor de tine/ trăim într-o lume în care nu merită să faci nimic trainic/ dar totuși e o lume așa de frumoasă încât simți că înnebunești/ când te bate vântul ăla rece și tâmpit în față.”

Referințe critice:

Dacă până acum nu l-ați citit pe Vasile Leac, mă îndoiesc, totuși, că nu l-ați văzut, într-un fel sau altul. Fiindcă tricourile purtând inscripții ca NOIKA (collecting people), CHE AUȘESCU (el cârmacho), NIE TZSCHE bine-mi stă, DOSTOIEVSKI FM ș.a.m.d., de găsit în marile librării bucureștene, la târgurile de carte și în garderobebele tinerilor scriitori, sunt create de el împreună cu cei câțiva prieteni arădeni care alcătuiesc subversiva și amuzanta grupare *Celebrul animal*. Poate că nu întotdeauna haina face pe om, dar cu puțină imaginație, putem intui destule lucruri semnificative despre stilul lui Leac cam de la distanța de la care privești o helancă imprimată. E un exercițiu potrivit în pauza dintre două lecturi succesive ale proaspăt apărutului volum *Dicționar de vise* (Editura Cartea Românească). Ne vom apropia, așadar, de carte printr-un algoritm simplu, repetat ardeleneste, fără întreruperi și fără derogări: promisiune – confirmare. *Dicționarul de vise* are un umor greu epuizabil, *Dicționarul de vise* e la fel de plin de personaje docile pe cât sunt jocurile din colecția LEGO, *Dicționarul de vise* se dezvoltă treptat pe structura câte unui discurs gurmand, ramificat și acaparator, *Dicționarul de vise* reușește performanța tehnică de a înjumătăți sau de a dubla – după caz – orice voce prezentă accidental în text. Și încă: există o pasiune aproape filatelice de a colecționa, o plăcere a citatului minor și a vorbirii indirecte. O atenție a scriiturii care ajunge până la scrupule de punctuație. Pe de altă parte, însă, deși avem în față un volum unitar, legăturile dintre poeme nu se stabilesc la un nivel de adâncime, freatic și constant. Ceea ce la unele e un soi de peliculă, de epidermă stilistică. O atitudine expresivă, sau, în termeni publicitari, un brand. Ne putem

explica, acum, de ce criteriul dicționarului de care se folosește Vasile Leac e acela borgesian, al clasificării în absența claselor, al sertarelor cu fund dublu, în care regăsim deopotrivă cuvinte și oameni, animale bizare și obiecte ale copilăriei. Lexiconul lipsit de index (la urma urmelor e unul oniric, nu-i așa?) se dovedește, la un examen rapid, cea mai amplă colecție de nume și de gesturi din literatura actuală. Îi întâlnim, de pildă, pe Dan Sociu, Claudiu Komartin, Răzvan Lupa, Marius Ianuș, Dan Coman, Constantin Vică, Livia Roșca, Andra Rotaru, T.S. Khasis, Cătălin Lazurca, Bogdan Perdivară, Cosmin Perța etc. Procedeu e optzecist, iar întinderea listei, obositoare, veți spune. Dacă însă adaug că unii dintre aceștia triază cărțile Bibliotecii Naționale cocoțați pe scări, că alții verifică, cu un ciocănel ortopedic, starea poeziei românești, că unii predau teorie literară undeva în Turcia, iar alții huzuresc pe litoral printre femei frumoase, veți zâmbi cu mult mai liniștiți. Visul colosal al lui Vasile Leac se transformă într-un foarte hazos clip publicitar dedicat tinerilor scriitori. Din care nu are sens să extragem ierarhii (sunt autori de toată mâna), ci numai concluzia naturală că vârsta nu dăunează deloc scrisului. Iată cum poți ajunge celebru fără voie, prin numai câteva versuri bine plasate: „salut/salut./ salut, Surule!/ frate, nu te mint deloc, mi s-a rupt inima/ când a-nceput Suru să povestească:/ – azi trebuia să adun niște buruieni, dar/ bunica m-a înțeles. niște cunoscuți mi-au spus că m-au dat la proteve./ eram în spital în pijama și mi-am zis că visez,/ așa că am închis ochii. când i-am deschis tot în spital eram./ păi, ce dracu? n-am murit? trăiam?!/ ce zici de faza asta? stai că-ți spun./ o asistentă: ce faci?/ – îmi fac freza, zic, mă pișam în chiuvetă,/ eram amețit rău. tipa mi-a dat pace./ eu ca prostu, fără să citesc nimic,/ am luat vreo 5 diazepamă și pusesem cola/ peste vreo 60 de amitriptilină și le-am băut./ pe urmă am citit prospectu; și să vezi:/ folosit în cantități excesive, produce comă./ așa am ajuns eu pe proteve” (Trei într-o berărie). Văd în *Dicționar de vise* o carte care se citește nu doar cu, ci și de plăcere, ale cărei mize sunt oricum, numai nu egoiste și narcisiace. Închizând-o, m-am grăbit să reiau câteva volume de poezie publicate din 2000 încoace. Nu ridicăți prematur piatra: marea diferență dintre Vasile

Leac și un copywriter este că Leac scrie literatură. Și o face precis, gratuit, ca pe un gest de supremă prietenie.

Cosmin Ciotloș

Există autori care pot fi foarte greu de ținut minte pentru câteva poeme specifice. Unul dintre aceștia este V. Leac. Cu un parcurs ciudat, mereu într-un soi de underground poetic, autorul pare, odată cu publicarea volumului „unchiul este încântat”, unul dintre cei mai consecvenți poeți ai ultimei generații. Consecvența lui, dincolo de aspectul nonconformist al scriiturii, ține de aerul „neserios” (cum l-am mai numit în cronică la cartea *Toți sunt îngrijorați*) și de felul propriu de a anula orice formulă lirică ce poate părea depășită. Iar această aparentă renegare a formulelor clasice – deși vine în continuarea imediată a lui Petre M. Haș, Liviu Ioan Stoiciu sau Alexandru Mușina (din zonele ludice ale poeziei ultimului) – arată tot mai clar că Leac este notabil pentru simpla prezență în peisajul românesc. Rar găsești poeți – din nou, cum spuneam într-o cronică anterioară – mai puțin interesați de propria lor poezie. Însă, cum avangarda va fi mereu un fenomen marginal, important doar pentru evoluția internă a literaturii, V. Leac rămâne pentru cititorii săi un poet dificil de parcurs, care nu reușește decât foarte rar să facă rabat de la naratologia banalului. Desigur, cei care au recunoscut livrescul și artificialul din poemele sale rămân la ideea falsă – țin să precizez – că jocul poetului surclasează tendințele criticii de a-i analiza poezia fără mari eforturi de hermeneutică literară. Și atitudinea corectă pentru a interpreta astfel de scrieri îmi pare următoarea: dacă autorul reușește, folosindu-se de referințe subtile, să creeze o poezie puternică (deci fără ca aceste anexe livrești să devină singurul resort poetic și, eventual, scuză în momentul în care critica îl acuză de incapacitatea de a crea efectul de poezie), atunci acestea intră în subordinea decodărilor, însă o poezie aridă, lipsită de orice urmă de entuziasm, care poate fi decodată referențial rămâne la nivelul simplelor jocuri conceptuale.

Ștefan Baghiu

O parodie de Lucian Perța:

alt nume figura pe sonerie

și fără să-mi dau seama pot să jur/ în gând cu dicționarul de vise cum
să fie/ am ajuns în cartierul tău aglomerat/ și sub un balcon și-am
cântat ohoho Seymour/ sonata pentru cornet de hârtie/ eu tot insistam
să cobori/ tu că e maică-ta pe fază/ și apoi că de ce n-am și flori/ să
revin că m-aștepți tu trează/ am revenit într-adevăr mai târziu/ te voi
găsi mi-am zis atunci cumva/ dau sper de camera ta urcă pe scări/
întuneric ca într-o seră cu bozii pustiu/ întunericul cred e de vină fără
supărări/ am ajuns am sunat am intrat/ mai apoi după o săptămână/
pur și simplu m-am și însurat/ dar n-ai fost tu ce să fac așa fu să fie/
alt nume figura pe sonerie!

Vasile LECHINȚAN

(n. 21 ianuarie 1949, Silivașu de Câmpie, Bistrița-Năsăud). Istoric, prozator.

Volume: *Comoara lui Mitruț*, povești, 2011; *Crișan Mircioiu*, album, 2013. Coautor la volume colective: *Clujul din cuvinte*, 2008; *Legendele Clujului*, 2010; *Clujul din povești*, 2011.

„Pe strada Turzii, în partea exterioară (azi str. Avram Iancu), lângă cimitir, era stația de diligențe a întreprinzătorului italian, stabilit la Cluj, Gaetano Biasini. Clujeanul care voia să meargă la București, de exemplu, lua diligența lui Biasini din stația de pe strada Turzii Exterioară.”

Referințe critice:

Istoricul Vasile Lechințan este de mult cunoscut clujenilor pentru istoriile savuroase din trecutul Cetății pe care le scoate la lumina zilei în seriale publicate în presa locală ori în broșuri (în colaborare) precum *Legendele Clujului*. Poveștile din *Comoara lui Mitruț* au ca punct de plecare date reale culese de autor din documentele de arhivă pe care le cercetează de o viață. Clujul secolului al XVII-lea coboară în pagină prin intermediul a trei copilandri. Clujeanul Mitruț e călăuză „ocoșă” pentru Dan, puiul de țăran ce-și însoțește părinții la târg, și pentru Ian, copil de nobil polonez refugiat la Cluj din cauza prigoanei religioase din țara lui. Cei trei descoperă străzi, oameni, întâmplări, locuri tainice, fiind spectatori curioși și actori de ocazie în felurite peripeții, multe cu tâlc. Autorul intervine adesea, între paranteze, pentru a explica un cuvânt sau pentru a lega denumiri vechi de locurile de astăzi ale orașului. O carte pentru copii, dar și pentru oameni mari, plăcută și instructivă.

Irina Petraș

Vasile Lechințan scotocește de zeci de ani prin arhivele istoriei transilvănene, concentrându-se în vremea din urmă pe cercetarea vieții cotidiene a Clujului din epoci mai mult sau mai puțin îndepărtate. E nevoie de fler și de pricepere ca să descoperi informațiile relevante și, mai ales, să le asamblezi într-o imagine coerentă și sugestivă, iar când e vorba despre secolele de dinaintea apariției presei, un asemenea demers nu-i posibil în absența imaginației și a unei pasiuni ieșite din comun. Pe o asemenea temă, Vasile Lechințan a publicat deocamdată în revistele și ziarele locale niște secvențe factologice, prelucrate sumar, însă de un timp încearcă și proza de coloratură istorică. O narațiune fermecătoare în acest sens este *Comoara lui Mitruț. Poveste din Clujul secolului 17*, apărută recent la Casa Cărții de Știință, în colecția „Scriitorii Transilvaniei” (cu o prezentare de Irina Petraș). Scrisă în principiu pentru copii, ea are într-adevăr un aer copilăros, însă centrul de greutate nu îl constituie povestea ca atare,

adică peripețiile protagoniștilor, și ei copii, ci orașul Cluj din secolul 17, cu structura sa urbană și cu existența domestică a locuitorilor săi. Performanța autorului constă în faptul că toate informațiile și amănunțele despre această lume sunt conținute în mod firesc și deloc fastidios în discursul narativ. Sunt chiar substanța lui. Altminteri, scenariul epic e simplu și eficient: trei băieți în pragul adolescenței, unul fiu de țărani, unul orășean și altul, fiul unor nobili polonezi unitarieni refugiați din cauza persecuției religioase se întâlnesc la Cluj. Mitruț, copil de căruțaș din cetate, este călăuza celorlalți doi și, în intervalul unei zile, le arată acestora orașul. Clujul avea atunci încă intact zidul de împrejmuire cu vestitele sale turnuri construite și întreținute de diversele bresle. În oraș se intră prin câteva porți păzite. Comunitatea lui e destul de pestriță, formată în principal de unguri și sași, dar și din câțiva români care practică diverse munci utile. Oamenii se cunosc între ei și par să conviețuiască într-o tihnă aproape idilică. Țăranii din împrejurimi, în genere români, își aduc produsele la târgul din Piața Mare, de lângă catedrala Sf. Mihail; din viile orașului din afara zidurilor se culeg strugurii; în Casa Sfatului se aprobă o hotărâre care interzice introducerea obiectelor contondente în cetate; trâmbițașul urbei trimite o scrisoare de dragoste iubitei sale prin curierul Mitruț; la hanul doamnei Razman se pregătește cina pentru oaspeții printre care se află și Dan cu părinții, aceștia veniți la târg cu șindrila din Țara Călatei. Foarte expresivă prin cromatică și dinamismul ei rămâne imaginea pieței. Impresia e de abundență și forfotă omenească: un tablou jubilent al pestriței lumi medievale.

Petru Poantă

Cleopatra LORINȚIU

(n. 26 septembrie 1957 la Nășăud). Poet, jurnalist, realizatoare de televiziune.

Este absolventă a Facultății de cibernetică economică (ASE București, promoția 1980), cursuri de geopolitică, geostrategie, diplomație.

În prezent este corespondent pentru România al *Observatoire d'études Géopolitiques* din Paris, realizator TV pentru

Televiziunea Română și editor șef al publicației bilunare *ZAMAN ROMÂNIA*, ediția în limba română (din februarie 2013).

Cărți publicate: *Regina cu pași furați*, Editura Dacia, 1978 – premiul de debut pentru poezie; *Ora culorilor*, Editura Ion Creangă, 1979; *Libeluliada*, proză, Editura Ion Creangă, 1980; *Peisajul din care lipsesc*, poeme, Editura Cartea Românească, 1981; *Terasa cu oleandri*, poeme, Editura Dacia, 1985; *Exerciții de vacanță*, proză, Editura Ion Creangă, 1984; *Casa cu volubură*, nuvele, în limba rusă, Editura publicațiilor pentru străinătate, 1985; *Aproape imaginară*, poeme, Editura Cartea Românească, 1987; *Există un limpede loc*, eseuri, Editura Sport-Turism, 1989; *Coronița de premiant*, povestiri, Editura Ion Creangă, 1990; *Fetița care eram*, roman pentru copii, Editura Intact, 1992; *Iubirea nu trece*, roman, Editura Luna, 1992; *Ceaiul amantilor*, poeme, Editura Quadrata, 1994; *Cineva din trecut*, nuvele și poeme, Editura Luna 1995; *Un ghem de vise*, povestiri, Editura Mondocart; *O lumină suplimentară*, volum de eseuri și interviuri, Editura Muzeum, 2002; *Sufiu efemer (Souffle éphémère)*, volum bilingv de poezie și extrase de critică, Editura Axa, 2002; *Vocația căii singuratice* (eseu despre opera lui Artur Silvestri), Editura Carpathia, 2009; *Pălăria de pai*, roman, Editura Eikon, 2013.

Autoare a unor volume în colaborare, precum și a unor traduceri.

A fost soția lui Gheorghe Tomozei.

Membru al Uniunii Scriitorilor din România.

Membră a UCIN, Asociația scenariștilor.

Cetățean de onoare al județului Bistrița-Năsăud.

„De dragul tău aş scrie o poveste nemaivăzută și nemaiauzită, întâmplată la o margine de mare, pe o epavă de bric, printre alge lucioase și crabi care-și găsesc culcuș într-o cală ruginită.”

Referințe critice:

Scriitura nu mai e agilă ci dimpotrivă, frântă și găfâită, cu cezuri plasate premeditat „nelalocul” lor și cu utilizarea frecventă a ingambamentului. Poemele se încarcă de figuri livrești, dar conotațiile acestora sunt întoarse mai degrabă spre eficiența confesivă. Invadat de real e poemul *Oaspetele mic al neputinței imaginare*, incapabil să mai ofere lumi compensatorii sau să destindă arcul încordat al frustrărilor. Sintaxa se destinde în *Peisajul din care lipsesc* (1981) deschis atât reveriilor naturiste cât și celor ale memoriei. În pofida perseverenței elegiace, sensibilitatea poetei recuperează ceva din mirajul lumii și ea se reîntregește cu starea de grație.

Alexandru Cistelean

Stenograma unor sentimente împărțite între reținere, insatisfacții și exultanță e poezia Cleopatrei Lorințiu, al cărei volum, foarte curat, apărut recent, *Peisajul din care lipsesc*, merită luare-aminte. Biografia e subțire și criptică, se ghicește parcă traiectoria unei iubiri, privită cu un ochean răsturnat care îndeapărtează în loc să apropie. Poeta – ființă senzitivă – înregistrează totul cu radar de fluture, ceea ce o ajută să evite cu grație contactul cu prea-concretul, căruia I se preferă regimul evanescenței. De aceea până și sentimentul de contrariere, ce pare a fi starea cea mai radicală a incompletitudinilor psihice ale eroinei acestor poeme, ajunge la cititor filtrat sonor prin cortine succesive-ninsori sau efluvii miresmatice – sau printr-o pânză de lânzezeală care se așterne

ușor. Evanescența aceasta atinge forme amintitoare de anemiile simboliste în clipa în care poeta-supremă levitație din real-are sentimentul „*peisajului din care lipsește*”, iar nostalgia ei cea mai elocventă nu e, ca de pildă, la poezii robiți vitalului, o aspirație de purificare, ci chiar procedeul invers – fixarea într-un peisaj cât mai particular și materiale, la nevoie chiar arid și inospitalier, când nu, dimpotrivă.

Cornel Regman

Cleopatra Lorințiu face parte dintre poezii care ies în lume gata formați.

Sunt poeți care își descoperă stilul fără să-l caute îndelung: și-l descoperă ca printr-o iluminare. De înnoit se înnoiesc în cadrele lui, mai degrabă la nivelul simbolurilor din care se plămădește viziunea decât la cel al retoricii propriu-zise. La drept vorbind, aceasta este precocitatea: nu poate fi de mirare că, foarte tânără fiind, Cleopatra Lorințiu este de foarte multă vreme un nume în peisajul liric al generației sale. Între *Peisajul din care lipsesc* (Cartea Românească, 1981), și *Terasa cu oleandri* (Dacia, 1985) nu e o deosebire de formulă, ci de tonus. Versurile Cleopatrei Lorințiu se mișcă egal, ca o apă care se rotește în cercuri concentrice, tot mai stinse, în jurul punctului în care au căzut, în levitație, o frunză, o floare sau un fruct ce se refuză să se lase înghițit de abis.

Constantin Sorescu

Febrilitatea sentimentului e comprimată în notația cvasi eliptică, linia devine sugestivă prin practicarea unor decupaje deschise. „Tehnica” nu e deloc naivă. Confesiunea se conformează, programatic unui regim stilistic minimalist, discursul luând uneori alura unor stenograme sau, alcătuit altădată, din reverberații livrești într-un spațiu al memoriei afective.

Grație unor asemenea conture de stampă poate fi încă și mai fină prin suspendarea sentimentului: rămâne mișcarea pură a desenului. Adâncimea însă, se obține de obicei prin notație eliptică, disonantă, prin

disparitatea enunțurilor. Este, deocamdată, performanța cea mai bună a Cleopatrei Lorințiu. *Aproape imaginară* (un vers sună astfel: „*viața aceasta aproape imaginară*”, sugerând poate situarea propriei existențe în fantomatic) rămâne deocamdată volumul reprezentativ al Cleopatrei Lorințiu. Versurile sale „stinsse” acoperă o fosforescență misterioasă de poezie veritabilă.

Petru Poantă

Dacă le-am acorda valoare de etalon, poemele cu care începe volumul Cleopatrei Lorințiu, *Regina cu pași furați*, ar îndreptăți constatarea că ne aflăm în prezența unei sensibilități adolescentin-feminine, dispusă a contempla existența dintr-o perspectivă senzitiv-idealizantă.

Nicolae Ciobanu

Nastasia MANIU

(n. 12 ian. 1950, Zagra, BN). Poetă, eseistă, prozatoare, jurnalistă.

Universitatea Babeș-Bolyai, Filologie, 1973.

Debutează cu un grupaj de poezii în *Tribuna*, 1973.

Colaborează cu poezie, eseuri, recenzii și fragmente de proză în reviste literare și culturale, printre care: *România literară*, *Lucaefărul*, *Steaua*, *Echinox*, *Contrapunct*, *Orizont*, *Rostire Românească*, *Meridianul Timișoara*, *Caligraf*, *Cetatea Culturală* și altele.

Volum: *Legământul de fidelitate* (1981); *Cartea cu pereți de sticlă* (1983); *Vedere din poem* (1986); *Drumul către Mund Eluez* (1991); *Iisus în poeme sau Cuvântul care vindecă* (1995); *Am văzut surâsul lui Dumnezeu* (2000), *Nimic despre dragostea dintre un poem și o telenovelă* (2003); *Poemele cu ochi frumoși* (2006).

Prezentă în mai multe antologii și volume colective.

Membră a Uniunii Scriitorilor din România, Asociația Scriitorilor din București.

„Ah, cuvinte mâncate de molii,/ orgie a neputinței,/ strigăt spânzurat/
de grinda adevărurilor deșuchiate,/ molipsitoare singurătate,/ vid
înconjurat de mâncătorii de c...t!/
Cine m-a pus să scriu zeului mort,/ să
trimit epistole de dragoste/ pe adresa neantului/ într-o clipă de
slăbiciune/ care n-are decât durata unei amărâte de vieți?”

Referințe critice:

În pofida chipului juvenil care ne zâmbește de pe coperta a patra, autoarea este o optzecistă venerabilă, cu calitățile și metehnele generației respective. Plecând de la motivul samizdatului („Poezia nu-i decât o prostituată/flămânzind în sertare întunecoase”), Nastasia Maniu încearcă să recupereze timpul pierdut survolând realitatea contemporană și dezamăgirile ei. Doar că ochiul auctorial deviază obstinat înspre vidul obiectual și abstracțiunea melancolică până când „brusc, în poem se lăsă întunericul/și-ncepu să nu se mai vadă”. Cine altcineva se face vinovat de vecernia picotită a lirismului, dacă nu condeiu care nu se decide între filosofarea celestă și sarcasmul social („Stau pe muchia unui vers cum aș sta/pe granița dintre două lumi virtuale”). Fără doar și poate, formulările reușite nu sunt puține („sângele-mi aleargă năvalnic prin venele textului”, „poezia îmi intră în formele de relief ale spiritului”, „Aș fi putut să înalț în sângele tău catedrale de maci,/ crânguri de miresme ar fi devenit bulevarde/ce duc spre inima ta”), însă ele tind să fie anihilate de corpolența lăptoasă a unui text indecis. Ternul și discursivitatea cu metodă dezmembrează nu de puține ori tonul profund sau scrisul inspirat: „Mă urmăreau cuvintele tale fără contur,/ gândurile tale prost articulate,/ frământările, lipsa de gust/ care te făceau să te arunci cu voluptate/ în brațele kitsch-ului,/ în aplauzele tuturo”. Corectitudine, așadar, atât în exprimare, cât și în etalarea gândirii critice. Dacă poeta ar fi mizat

mai mult pe „Paradisul confort III” unde hălăduiesc „boschetarii lumii de-apoi”, zău că aş fi crezut-o că aruncă pe masa de joc a paginii „nişte curve, nişte putori de poeme,/ abandonate pe o planetă de analfabeţi”. Aşa însă, rămâne gustul gălbui al concluziei că „poezia, domnii mei, nu rentează”.

Felix Nicolau

O parodie de Lucian Perţa:

Ah, cuvintele mâncate de molii!

Vai, vai ce-au ajuns peste noapte/ bibliotecile noastre,/ cum sunt mâncate/ de molii, cărţile valoroase—/ eu am propus demult zeilor de acum/ ca toate cărţile/ să aibă şi la noi coperti de sticlă, precum/ am văzut la străini în toate părţile,/ dar zeii aceştia sunt nişte coprofagi/ şi propunerile mele au luat calea neantului,/ aşa că toate cărţile, mie dragi,/ au rămas pradă dezastrului./ Ah, cum au fost neglijaţi autorii valoroşi,/ de parc-ar fi fost nişte beţivani,/ doar cărţile scoase pe ochi frumoşi,/ sau pe bani,/ au avut parte de publicitate!/ Ah, toate cărţile siliconatelor,/ care de care mai despuiate,/ desprinse parcă din lumile telenovelelor,/ şi ele din belşug pe piaţă aruncate,/ râd în vitrinele librăriilor./ Eu am văzut însă surâsul lui Dumnezeu/ şi-am înţeles ce demult trebuia să se-nţeleagă:/ că în curând o să vină/ vremea să se aleagă/ grâul de neghină!

Valentin MARICA

(n. 9 decembrie 1949, Zoreni, Bistrița-Năsăud). Poet, istoric literar și publicist.

Facultatea de Litere a UBB, specialitatea română-italiană (1972). Doctorat în litere cu teza *Thanatosul ca ipostază a tragicului în literatura română*, 2003.

Debut absolut cu versuri în revista *Cronica* (1970).

Volume: *Metanii*, 1996; *Vecernii*, 1998;

Laguna umbrei, 1999; *Secantă la ochiul mimozei*, 1999; *Cruci în deșert*, 2000; *Alluviuni-Alluvia*, ediție bilingvă română-engleză, traducere de Virgil Stanciu, 2000; *Ziua canonului*, 2001; *În naosul râului*, 2002; *Linia de contur*, publicistică, 2002; *Manuscrisul de jad*, 2005; *Mâini de alint*, 2005; *Schitul numelui*, ediție bilingvă română-franceză, traduceri de Alexandre Luca și Anca Clitan, 2005; *Îndurarea amiezii*, 2007; *Studii de istorie literară*, 2007; *În apa Duhului*, eseuri, 2008; *La fântâna îngerilor*, 2009; *Ceasornic de lut*, 2009; *Vânători de inefabil*, interviuri literare, 2009; *Nicolae Băciuș – Cina din cuvânt*, critică literară, 2009; *Conjugarea verdelui*, publicistică, 2010; *Tăcerea magilor*, 2010; *Absidă pentru ziua a treia (Poemele Zoreniului)*, 2010.

Prezent în mai multe antologii și volume colective.

Premiul pentru poezie al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Mureș, 2000, 2002, 2005.

Membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj.

„Când tot mai puțini oameni citesc în cartea conștiinței, când purtăm sentimentul că suntem ființe rămase pe-dinafară (v. Nichifor Crainic, *Puncte cardinale în haos*), când ziua e *strâmbă* și pâinea-i de *zгурă*, vorba cronicarului, ne reîntoarcem la *leagăn-prag-poartă-pom~ și cruce*, ne reîntoarcem Acasă unde e și Mama, și Patria. Așadar, mă regăsesc în triada lui Ioan Alexandru, Fiu-Mamă-Patrie – este și triada din lirica lui Grigore Vieru – pentru a putea bea potirul până la fund în jarul adevărului, pentru a putea fi *în rodire*.”

Referințe critice:

În poezia lui Valentin Marica verbul pare a-și găsi dimensiunea sacră de la începutul lumilor. Pentru că ea nu mai este zicere a sinelui în relație cu semenii, ci devine incantație, rugăciune, dialog (de data aceasta nefrustrat) cu divinitatea (...) Majoritatea textelor sunt metafore ample, generate de analogii subtile, de asociații inedite, ce dovedesc o receptare deosebită a imaginii ca într-o încercare de instaurare a unei relații ontice unice sub privirea filtrată a unui fel de oeil surplombant starobinskian.

Laura Lazăr

O temă poetică de mare dramatism în poezia lui Valentin Marica este cea a suferinței și penitenței, întrepărunse, o temă extrem de importantă pentru poezia acestui sfârșit de mileniu și pentru poezia mileniului următor, cum îndrăznesc să cred. Suferința și penitența nu pot fi deplin conștientizate și asumate decât prin abordarea lor ca valori ale creștinătății, ceea ce, din câte mi-am dat seama, Valentin Marica pare să fi înțeles cu adevărat. Într-o vreme deloc prielnică pentru poezie, *Secantă la ochiul mimozei* (...) vine să confirme și să consacre un poet.

Mihai Sin

Metanii (1997), *Vecernii* (1998), *Laguna umbrei* (...), alături de *Aluviuni-Alluvia* (Editura Dacia, 2000) împlinesc efigia acestui poet

delicat și erudit totodată. Aceasta din urmă, masivă antologie de autor în ediție bilingvă româno-engleză (traducerea aparține anglistului prof. Virgil Stanciu) exprimă „gândul cărunt” al unui poet pentru care „răsuflarea/ e ca un strigăt de disperare/ pe când o frunză se desprinde/ să-ți fie pleoapă”.

Titus Vîjeu

E limpede că Valentin Marica e un poet de structură orfică; versurile sale își extrag semnificațiile dintr-o nevoie tulburătoare de re-întemeiere a lumii, de răsturnare a unui univers demitizat prin resursele logosului mântuitor. Cuvântul devine vină și expiere, extaz și culpă nemotivată, în timp ce „poemul nu are nicicând început”, iar trupul „ieșit din scâncet își desenează repaosul”...

Iulian Boldea

Luciditatea și fantezia, manifestate simultan în lirica lui Valentin Marica, generează un soi de viziune hiperbolizantă, un transfer de stări și de corelații între diferite noțiuni, toate în spirit suprealist: „Ochii se închid/ sub pâlparea Carului Mic (...) Turnul bisericii/ era o pietricică/ pe care o purtam în buzunar/ până când adormeam/ în aburii presărați/ de mâna mamei, în mijlocul mesei”...

Silvia Chirilă

Valentin Marica este o figură singulară și foarte discretă. Modul de a fi al domniei sale, această discreție, este și în tonalitatea poetică. Discursul poetic este limpede, migălos șlefuit, cu mare economie de mijloace. Se simte influența lui Blaga, însă este mai atent la lingvisticitatea discursului, unul mai eterat. Valentin Marica nu merge pe forța plastică a cuvântului sau pe valoarea cuvântului în sine, dar scrie o poezie plină de substanță, dominantă fiind tema morții, a ispășirii. Dincolo de textul poetic ca atare mai este ceva, un ritual existențial care presupune ispășirea și o contemplare permanentă în cuvânt. Poetul chiar spune: „cuvântul mă face să fiu viu...”

Cornel Moraru

Meniu MAXIMINIAN

(n. 10 iulie 1979, Timișoara; din Dumbrăvița, BN). Poet, jurnalist, etnolog, critic literar.

Director la cotidianul *Răsunetul* de Bistrița-Năsăud. Realizator de emisiuni la AS TV și Radio Someș.

Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Litere, secția română-etnologie (2006), cu masterat în Etnologie la Universitatea de Nord Baia Mare-2010.

Debut absolut: *Răsunetul*, 1997 – eseu.

Debut editorial: *Confesiuni*, Editura Arcade, 2004

Volume: *Confesiuni*, Editura Arcade, 2004 – interviu; *Cartea Diuganilor*, Editura Karuna, 2006 – monografie; *Generația în blugi*, Editura Karuna, 2007 – eseu; *Chip de înger*, Editura Karuna, 2007 – jurnal; *Pe aripa cerului*, Editura Karuna, 2008 – proză; *Rădăcini împrumutate*, Editura Karuna, 2009 – monografie; *Rugăciunea cântată*, Editura Eikon, 2010 – biografie; *Vremea sintagmelor*, Editura Karuna, 2010 – eseu; *Pomul cu litere*, Editura Karuna, 2011 – eseu; *Stop reportofon*, Editura Karuna, 2011 – interviu; *Cartea cu coperți de sticlă*, Editura Semănătorul, 2011 – online, biografie, reeditată, *Cartea cu coperți de aer*, Editura Karuna, 2012 – varianta print, *Copila de Sub Vii*, Editura Eikon, 2012 – etnologie; *Noduri în haos*, Editura Eurobit Publishing House Timișoara, 2012 – poezie; *Riturile de trecere* (în colaborare cu Vasile V. Filip), Editura Eikon, 2012 – etnologie; *Muchia malului*, Editura TipoMoldova, 2013 – poezie; *Cronica de gardă*, Editura Karuna, 2014 – critică; *Crucea Noptii*, Editura Școala Ardeleană, 2018, versuri.

A colaborat la periodicele: *Timpul*, *Tribuna*, *Literatorul*, *Dacia literară*, *Apostrof*, *Agero-Stuttgart*, *Romanian Tribune-Chicago*, *Litera Nordului*, *Vatra veche*, *Gând românesc*, *Mișcarea Literară*, *Conexiuni*, *Renașterea*, *Revista ilustrată*, *Steaua* ș.a.

A primit numeroase premii literare în țară și străinătate.

Este prezent în mai multe dicționare și antologii.

Membru al Societății Scriitorilor Conexiuni.

Președinte al Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România – Filiala Bistrița-Năsăud.

Secretar al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

Membru al Asociației de Științe Etnologice din România.

„Dacă noi doi am fi unul/ Grija cui aş mai purta// Dacă doi am fi unul/
Chîpul cui aş mai privi// Dacă noi am fi unul/ Buzele cui aş săruta//
Dacă am fi unul/ Inima cui aş asculta.”

Referințe critice:

Poetul și animatorul cultural impetuos de la Bistrița, Menuț Maximinian, oscilează între spațiul rural cântat de Coșbuc și Goga și (post)modernitatea citadină...Poetului îi place să îți provoace emoții prin construirea cu voluptate a unor scenarii grandioase sau terifiante. Sfinții și „oile raiului” se amestecă uneori cu „esență de morți”. Peisajele mărețe sunt evocate cu fiori și accente grave. Poetul e un ludic ce-și neagă natura. Așa se poartă un gentleman... și, când se lasă în voia propriei naturi, reușește strofe puternice.

Horia Gârbea

Universul lui Menuț Maximinian are în centrul său satul. Nu domină nostalgia după repere pierdute în trecerea vremii, ci risipirea lui într-o lume de azi, poate chiar o naștere nouă a rusticului într-un spațiu spiritual nou care își caută identitatea printr-o vibrație poetică nu lipsită de adâncimi tulburătoare: „Când sticla de la lampă crapă sub ger,/ cerul e sprijinit de vârful căpițelor de otavă./ Satul plutește./ Sfârcurile mugurilor tresar./ Vine primăvara,/ o simte calul alb...// Pe ulița din capătul de sus al lumii,/ nu e nevoie de fluier,/ mioarele pasc pe cărarea cât un fir de ață.// Biserica înfiptă în mijlocul satului/ miroase a cer,/ Maica Sfântă bea ceai din fructe sălbatice...”

(*Primăvară în Transilvania*) Se produce o demitizare a valorilor tradiționale, dar una dată de supralicitarea lor, de trecerea lor în rândul întâmplărilor obișnuite ale cotidianului, în care rezonanțele se pierd, iar ființa se închide mai mult în sine, în căutarea unor trăiri care se lasă așteptate: „Rugăciuni/ Se strecoară prin ferestre../ Pe banca de lemn,/ La umbra nukului,/ Tatăl și fiul../ Mă descalt la poarta vieții./ Bat cu pumnii în fierul rece../ Aștept/ cruci plutitoare, din pământ iertător,/ morminte călătoare,/ inimi împietrite...” (*Cruci*) Readucerea copilăriei în clipa care curge nu este una nostalgică și nu pentru regrete horațiene este ea invocată, ci pentru transparentă, pentru imaginea care se deschide dincolo de timpul de obicei poetic sperat: „Precum mângâierile bunicii/ în nopți de iarnă, // lumina arde sub covor/ purtând în ea poveștile/ îngerilor. // Sub sticla apei/ lumea începuturilor. // Copiii/ vestesc/ în ritm de nea, // munți albi/ țin în căluș/ vatra satului.” (*Stele albe*).

Uneori, edificiul liric amenințat de pericole lăuntrice care îi primejduiesc fragilitatea, precum în orice construcție poetică, lasă loc unor viziuni neoexpresioniste capabile să-l tulbure, adică să dea viață poematică întregului: „Vuiet de luptă/ pe casa mea. // Să fie ploaia?... // Mușcata tremură // După gratii” / focul se tânguie... // Tropic de cai/ pune stăpânire pe timpan/ până la apusul lumii...” (*Apus*) Acesta este și contextul în care iubirea devine un sentiment într-o eternă risipire („Iubirea noastră... / precum pălăria luată de vânt”), disiparea poetului în lumea din jur fiind de domeniul permanenței: „Ne-am întâlnit într-un sărut, / mâna ta era prelungirea mâinii mele. / Acum, nu ne mai spunem nimic. // Ne-am întâlnit în amăruiala florilor. / Acum, nu...” (*Acum nu ne mai spunem nimic*)

De altfel, întregul univers poetic al lui Menuț Maximilian amintește de povestea blagiană a florarului și a risipei sale.

Andrei Moldovan

Poezii ce atestă un extraordinar plin sufletesc, o bogăție a spiritului rar întâlnite. Oricine va deschide volumul și va citi o poezie va fi curios să citească alta și alta. Frumusețea versurilor te transpune în spații spirituale diverse. Fii fericit, Menuț Maximilian! Prin versurile

tale ai reușit să-i întreci pe foarte mulți dintre contemporanii tăi, confrăți întru poezie. Opera ta este percepută ca un mod de a ieși din cotidian, pentru „a respira” frumuseți? Succes! Timpul este de partea ta.

Luminița Cornea

Generozitatea subiectului se întâlnește cu disponibilitatea autorului de-a i se opune opacității zilei noastre prin cartea bine scrisă și inspirat editată. Să ne trezim la viața spirituală prin cărți – consemna Mircea Eliade în Încercarea labirintului.

Valentin Marica

Tonul îngăduitor cu care învăluie privirea critică, încrederea în reînvierea elanului patriei, glasului „țării țărilor”, fraza clară, stilul limpede, căldura mesajului, fac din lectura cărții un moment de înaripare spre deschiderea unui cer îndatoritor.

Antonia Bodea

Preocupat de cultura vie și netrecătoare, de credința mărturisită și de tot ceea ce înseamnă înțelepciune și doxologie, Menuț Maximinian, „provoacă” prin scrierile lui, la modul rodnic și ziditor, nemerniciile și găunoșeniile zilei. Scrie cu profesionalism și competență, are darul de a te face cititorul lui fidel. Și nu e puțin lucru. Cărțile lui se constituie, după părerea mea, într-un adevărat exercițiu de comuniune. El știe, ceea ce demult am uitat cu toții, să stea de vorbă cu Celălalt, să tăifăsuiască în numele pasiunilor culturale.

Ioan Pinte

Partea originală și de „rezistență” a poeziilor lui Menuț Maximinian descrie secvențe ale unui topos rural, necontaminat, în sens distructiv, de binefacerile civilizației. Poetul se retrage în „țara rece”, reușită metaforă pentru un spațiu purtător și păstrător al unor valori mitice, etice și estetice.

Ion Radu Zăgreanu

Menuț Maximinian, scrie repede și bine. Iată-l scriind despre vrăji și descânțece, despre pana păunului, pana cu o mie de ochi, talisman în stare să ferească de ochiul răului...Și toată scriitura are ceva de tăietură rapidă, de grabă plăcută de genul, hai că avem atâtea de făcut. E aici o scriitură de... scriitor. L-am citit de vreo câteva ori, e așa de bun că-ți vine să-l tot recitești. Pot spune că mizez pe talentul scriitorului bistrițean, pe incisivitate și umor, pe spirit de observație și iubirea de metaforă, pe ce e nou și ce e vechi în scrisul acestui tânăr autor.

Cleopatra Lorințiu

Modernitatea unei astfel de creații se impune de la sine, poetul demonstrând-o cu evidență printr-o scriitură suplă, mereu sugestivă în imaginarul cultivat cu dezinvoltura trăirilor sincere și plene. Menuț Maximinian e o voce distinctă în ansamblul generației sale tinere, noul volum (*Crucea nopții*, n.n.) înlesnind cititorului descoperirea unui temperament delicat, din stirpea acelor care pot să jubileze trăindu-și viața prin poezie.

Constantin Cubleşan

Scrisă dezinhibat, cu vioiciune și fluentă, cartea lui Maximinian Menuț convinge și este folositoare celor care urmăresc atât fenomenul literar bistrițean, cât și devenirea autorului, unul dintre cei mai dăruți culturii scrise din zona noastră.

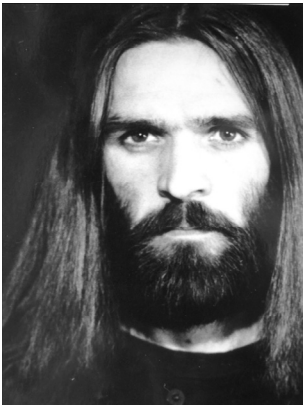
Victor Știr

O parodie de Lucian Perța:

Scrisoare din Madrid

Îți scriu din Madrid, draga mea muză,/ am ajuns pe aripa cerului cu bine/ și mă scuză/ dacă până acum nu am luat legătura cu tine// Îți scriu din Madrid, chipul meu de înger,/ gândul mi-e mereu la tine/ și asta-mi dă o putere aproape de fier/ să rezist în aceste cuprinsuri străine// Îți scriu din Madrid, draga mea,/ sunt mii de români pe aici/ care să se re-ntoarcă acasă ar vrea// Îți scriu din Madrid, precum vezi,/ deși știu că tu nu-mi vei răspunde,/ dar poți măcar să-mi telefonezi// Ți-aș scrie din Madrid și un poem/ dar fără tine cuvintele n-au răsunet// așa că în proză te chem/ să vii lângă mine urgent!

Marin MĂLAICU-HONDRARI

(n. 29 ianuarie 1971, Sângeorz-Băi, Bistrița-Năsăud). Poet, prozator și traducător. A locuit o perioadă în Spania.

Volume: *Zborul femeii pe deasupra bărbatului*, poeme, Editura Eikon, 2004 (premiul pentru debut alUSR – Filiala Cluj); *Cartea tuturor intențiilor*, roman, Editura Vinea, 2006, Editura Cartea Românească, 2008, ediția a II-a; *Apropierea*, roman, Editura Cartea Românească, 2010; *La două zile distanță*, poeme, Editura Charmides, Bistrița,

2011; *Lunetistul*, roman, Editura Polirom, 2013.

Traduceri: Luis Landero – *Portretul unui bărbat imatur*, Editura All; *Dragostea în spaniolă* – Antologie de povestiri de clasici ai literaturii

spaniole, Editura All; Mario Vargas Llosa – *Visul celtului*, Editura Humanitas; Mario Vargas Llosa – *Călătoria către ficțiune – Lumea lui Juan Carlos Onetti*, Editura Humanitas; Enrique Noguera – *Ore la Mogoșoaia/Horas de Mogoșoaia*, ediție bilingvă, Editura Charmides; Mario Vargas Llosa – *Arme și utopii*, Editura Humanitas; Care Santos – *Încăperi ferecate*, Editura Humanitas; Mario Vargas Llosa – *Eroul tăcut*, Editura Humanitas.

„eu eram cel singur și nebun după poezie./ nu-mi trebuia familie/ nici să înalț o casă;/ n-am plantat în viața mea un arbore/ eu voiam să scriu poezie./ totul până când a apărut ea./ mai întâi a făcut dragoste cu perdeaua/ apoi cu fereastra/ apoi cu lumina care intra pe fereastră./ nu-și dorea copii/ nu o interesa ziua de mâine/ nici ce va face în viață./ scria poeme atât de frumoase!”

Referințe critice:

Poet în fibra lui intimă, dar – ca atâția poeți buni – atras irezistibil de roman, Marin Mălaicu-Hondrari este un spirit cultivat, puternic interiorizat. Discursul său „alb”, de un rafinament aproape auster, are o discretă, dar autentică noblețe, iar nevoia de echilibru „clasic” merge mână în mână cu fascinația „coborârilor în Infern”. Marele său atu, pe care cred că va ști să-l exploateze până la capăt, este forța interioară, dublată de o capacitate neobișnuită de esențializare a experiențelor-limită.

Paul Cernat

Cartea tuturor intențiilor – „O carte curată, puternică intelectual, a unui om care-a trăit fapte nebunești și a avut forța să le noteze la rece. E cartea care ne îmbogățește azi și pe noi, cei ce iubim cu adevărat literatura.

Mircea Cărtărescu

Nu o carte despre moarte, despre curajul sau lașitatea de a decide asupra instaurării acesteia, ci mai curând una despre fascinația literaturii, despre cum falsifică sau, dimpotrivă, cum poate aceasta să acutizeze ideile transformându-le în obsesii.

Bogdan Crețu

Impresionantă este documentarea acestui roman, care trebuie să fi necesitat genul de efort dedicat, de obicei, tezelor științifice. În plus, transformarea istoriei inedite a marilor sinucigași în pretext de ficțiune este admirabilă, cu atât mai mult, cu cât propria poveste funcționează ca un palimpsest al altora, scrise cu mult înainte, de către moartea însăși. Deja foarte interesant ca prozator, Marin Mălaicu poate deveni – cu ceva mai multă grijă la un anumit tezism autosubminant – unul dintre autorii la care să dorești să revii, adică scriitor în toată puterea cuvântului.

Mihaela Ursa

Impresionantă e, la Mălaicu-Hondrari, tocmai formula light; și nu mă refer aici doar la ușurința lecturii, ci mai ales la dozajul extrem de nuanțat al ingredientelor. Istoriile din *Lunetistul* sunt „microstudii” despre evadarea din propria viață, menite să pună în act ecuația subtilă a prozei lui Mălaicu-Hondrari: o proză care, sub aparența suprafețelor limpezi, face apologia rătăcitorului aventurier în aceeași măsură cu a ascetului bântuit de nostalgiile și de fantasmalele reclusiunii. Prin lejeritatea discursului și prin lipsa de obligații moral-filozofice, *Lunetistul* nu obligă cititorul la nimic, în afara empatiei hedoniste.

Alex Goldiș

Scrisul la Marin Mălaicu-Hondrari pare să reprezinte un demers ce conține o dublă semnificație. Actul scrierii în sine este mai întâi o manieră de a reda existența într-o formulă tensionată, încărcată de sinceritatea apăsătoare a mărturisirii. Astfel că atunci când vorbim despre proza autorului, nu se poate să nu o apropiem din unele puncte de vedere actului poetic. Textele narrative ale acestuia conțin

importante elemente poetice, elemente recunosibile în însăși structura funciară a demersului narativ. O semnificație existențială, așadar! Dar aceasta nu exclude un alt aspect, definitoriu pentru receptarea textelor scriitorului.

Este vorba de caracterul livresc al acestora. Astfel că se poate vorbi în proza lui Marin Mălaicu-Hondrari atât de existențializarea literaturii, cât și de literaturizarea vieții, de o trecere a acesteia printr-o sită a ficțiunii și a proceselor specifice actului scrierii ca formă de mărturisire.

Vasile Vidican

O parodie de Lucian Perța:

unu (fragment)

între în Spania cu părul și barba scurtate:/ imaginea fetiș a
occidentului./ am venit pentru a mă dedica soarelui/ și sudului/
luminii mistice a Andaluciei.// de cu seară, cu mult înaintea lunii/
scânteiază reclamele./ idolatria comerțului incendiază cerul./ aici luna
luminează prin o mie de văluri/ dar la miezul nopții, dacă te
abandonezi unui instinct/ ce nu aparține Orientului nici Occidentului/
ci Ubicuității,/ poți vedea copacul plin de păsări adormite/ (puțină
umilință și știință a razei/ de a străbate frunzișul)// mă voi converti
într-un poet în costum?/ voi accepta moneda calpă,/ recunoștința
burlescă a Perturbatorului?// iată-mă,/ un muribund asistând siderat/
la căpătâiul acru al celor trei culturi cordobese muribunde./ îmi spăl
fața cu apa calcaroasă și cu fiecare dimineață/ îngroș albul feței de
paiață.// mă doare capul./ mă dor dinții./ mă dor vintrele.
mint,/ iar când nu mint, răstălmăcesc.

Mircea MĂLUȚ

(Seserman, Marcel, n. 9 iulie 1963, Beclean, Bistrița-Năsăud). Poet, critic, eseist.

Universitatea Babeș Bolyai, Facultatea de Matematică (1987).

Din 2000 Șef serviciu la Biblioteca Județeană Bistrița-Năsăud.

Debut în poezie în 1989 – revista *Steaua*, nr 2.

Debut în critica literară: revista *Astra*, nr.9, sept. 1989.

Debut editorial – 1992, cu volumul de versuri *Exilul lacrimii*, Editura Clusium, Cluj-Napoca.

Redactor și redactor șef al publicației *Săptămâna* din Bistrița, alături de scriitorul Lucian Valea.

Colaborator la revistele: *Astra*, *Steaua*, *Dacia literară*, *Minerva*, 22, *Mișcarea literară* etc..

Volume: *Exilul lacrimii* (versuri), Editura Clusium, 1992, Cluj-Napoca; *Fragmente din monografiile imperiului* (versuri), Editura Limes, 2002, Cluj-Napoca; *Topografii critice* (critică literară), Editura Eikon, 2004, Cluj-Napoca; *Fragments des monographies de l'empire*, Editura Limes, 2006, Cluj-Napoca, versiune franceză de Tudor Ionescu; *Fragmente din monografiile imperiului*, Editura TipoMoldova, 2012, Iași; *Meandre* – scenariu de film, Editura Tracus Arte, București, 2013.

Îngrijitor al: volumelor: *Generația amânată* de Lucian Valea, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2002; *Jucătorul de cărți* de Lucian Valea, Editura Limes, 2004; *Opere (I – VI)* de Lucian Valea, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2012.

Este prezent în mai multe dicționare literare și antologii.

A obținut mai multe premii literare.

Membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

Membru al Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România.

Membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj.

„așa ne-a fost dat nouă/ să ne naștem între două căderi/ aflați totdeauna în dosarele călăilor/ victimele necesare echilibrului// visurile noastre/ sunt insomniile gropii// umbra îngerului/ și confidenții negației suntem/ de la o vreme numai asfințituri// prezenți la ora aceea/ când se toarnă moartea în lucruri”

Referințe critice:

Figura lirică a lui Mircea Măluț e una a retragerii: „să ai reflexul retragerii/ să iubești marginea/ să nu mai aștepți” (*ecouri fierbinți*). Cele trei versuri, aparent disparate, prezintă o coerență speculativă, care dezvoltă conceptul de noi indicat drept factor generator al acestei producții. Întrucât retragerea, devenită reflex secund (ținând de a doua natură, spirituală), duce la cultul marginii și conservării de sine a unui limbaj. Iar așteptarea nu e oare suspendată prin chiar asumarea existenței delimitate, inclusiv a celei închinată poeziei? Retrăgerea prin sensibilitate, ca și prin necesitățile stilistice ale creației, poetul se retrage strategic în propria ființă, aidoma unui melc, a unei țestoase. Nu e o „cedare de teren”, ci o manevră a identificării defensive, o regăsire în intimitatea eului creator, amenințat de intruziunile Celuilalt, ca și de rumoarea, de carnalitatea excesivă, de toate aspectele contingentului cărora li se supune eul empiric: „dacă ei sunt cei care aduc/ otrava în pocale de aur// acum nu mă simt sărbătoarea nimănui/ aidoma celui ce ieșea în plină/ noapte sub lună/ arăta cu degetul golul și cânta// precis era un cântec din spatele/ portativului/ zgomote de aur striga/ marele imperiu își retrage tentaculele/ și ar trebui să se retragă și carnea/ și doar sânge pre sânge călcând” (sânge pre sânge călcând. Marginea devine obsedantă ca un factor vital al afirmării de sine a poetului.

Gheorghe Grigurcu

Poet de agilități melancolice și de abilități speculare, Mircea Măluț a ieșit cu un debut remarcabil, chiar dacă și-a supralicitat pe bune porțiuni gama vocalică.

Al. Cistelecan

Ceea ce impresionează însă la Mircea Măluț este gravitatea, precizia și transparența versului. Sugestia este aceea a mărturiilor disparate despre o lume aflată dincolo de marginea marginii, ceva în genul prozei lui Julien Gracq din *Țărnuțel*: undeva în provinciile imperiului/ se roagă feții în pânțele femeilor/ să nu se mai nască/ și plâng neauziți la marginea lumilor/ nepregătiți pentru acest echinox (nepregătiți pentru acest echinox). Sau acest fragment din *Monografiile apocrife ale imperiului*, cea de a doua secțiune a cărții: îmi bat valurile exilurilor în umeri/ valurile apelor moarte/ păsări ciudate își leapadă aripile uscate/ aproapele păsării mute sunt/ aici la hotarul târziei/ geme neștiutul de îmbrățișarea sângelui/ înveninatule înveninatule/ tu vezi că-i răsăritul timpului tău// parcă aud geamătul surd/ al unei religii murind (aproapele păsării mute sunt).

În tot, o remarcabilă carte de poeme care sintetizează disperări, angoase și frustrări ale unui exilat în proprie țară. Un poet al marginii care își află locul său bine delimitat undeva între poetul tristelor și cântărețul teritoriilor de dincolo de marginea marginii.

Mircea Petean

Ca o dovadă că Mircea Măluț iubește simetriile stă grija cu care și-a construit cuprinsul acestei antologii. Cartea se compune din două părți egale: fragmente din monografiile oficiale ale imperiului (31 de poeme) și fragmente din monografiile apocrife ale imperiului (31 de poeme). Identificăm o teatralitate lirică, un gest ludic mai degrabă, în faptul că autorul își ascunde eul poetizant în dosul unor măști, al unor voci, mai mult sau mai puțin gălăgioase, pe parcursul paginilor: scribul, călătorul, ucenicul, martorul. Lor li se vor adăuga și niște ființe spectrale, dar tăcute, care locuiesc imperiul de la granița

dintre realitate și ficțiune al cărții: crainicul, fratele, fugitul, nebunul, păsuitorul, plecatul, renegatul, sinucigașul, străinul, tăinuitorul, traducătorul, uitatul, veghetorul, vitregul.

Viorel Mureșan

Mircea Măluț propune în această colecție de versuri un edificiu fantastic, lucrat cu o minuție superbă, cu atenție la detaliu și la efect, la macro și micro, o construcție lucrată în materialul fin, ireal aproape, abia palpabil cu buricele gândului, visului, imaginației, al unei alte lumi, din fire având ceva din lejeritatea, suplețea, finețea, delicatețea, zborul și transparența, fragilitatea firului de mătase din care e țesută această capodoperă arhitecturală care este pânza de păianjen, sfidând gravitația, având aceeași asumată smerenie, dar și aderență care captivează cititorul călător pe această margine de lumi surprinsă între coperti, fire ireale având însă rezistența și tenacitatea firelor de oțel, un edificiu lucrat cu tipic de orfevru, cu dimensiunile unei bijuterii dar cu prezența impunătoare a unei bazilici, având încă în plus un ceva care aruncă lumini neliniștitoare, stârnind învolburare de umbre, un edificiu proiectat într-un alt loc și într-un alt timp, cu rost și chip într-o altă lume pe care o locuiește și de care e locuit. E o lume de cerneală și de lac negru, de străluciri fantomatice peste care se cerne pulberea tristeților lumii. (...). Mircea Măluț lucrează cu acribie la acest edificiu miniatral, în arhitectura acestuia vădindu-se dubla sa calitate: aceea de matematician și poet. Volumul e un joc de idei, de simetrii, de geometrii, de sfere și emisfere, de șah, cum am și menționat deja, de forme și volume, de oglinzi, o desfășurare de forțe similară celei a lui Lewis Carroll, foarte interesant de urmărit ca dans nu în țara minunilor, nu în țara oglinzii ci în imperiul poeziei (...).

Andrea Hedeș

Am notat performanța sa în acest fel pentru că Mircea Măluț face aici dovada unui foarte acribic și aplicat critic literar. În „desfășurările” sale nu este deloc zgârcit cu citatele extrem de bine alese, ca temelie a opiniilor sale. Atenția și-a îndreptat-o către 17 poeți, de la Ioan Alexandru (un prim studiu), până la Ion Vinea.

Remarcabile și argumentate sunt considerațiile sale asupra fiecăruia în parte.

Virgil Rațiu

În cazul lui Mircea Măluț – *Fragmente din monografiile imperiului* (Editura Limes, Cluj-Napoca, 2002) –, matematica face casă bună cu poezia. Teoremele limitei și semnificațiile esoterice ale cifrelor structurează și amplifică materia lirică a *Imperiului* său liric, transcrisă în *monografii oficiale și apocrife*. (...). Viața imaginată de Mircea Măluț în *Imperiul* său liric seamănă teribil de mult cu a noastră, ambelor le lipsește în primul rând „linia fericirii”. În lumea noastră înstrăinată, ne întrebăm și noi împreună cu poetul: „ce-ar trebui să se întâmple/ pentru a ne recunoaște cu adevărat/ sub cerul imperiului”?

Lucian Gruia

O parodie de Lucian Perța:

restul din rest

cu un gest firesc am întins mâna/ să plătesc/ cumpărăturile pe care-n
toată săptămâna/ aici le târguiesc// aveam o bancnotă de 500,
neschimbată,/ luasem salariul de la bibliotecă și, deci,/ mă simțeam
pe cai mari, deocamdată// nu mi-aș fi închipuit în veci/ că de-aici o să
se nască/ o idee de poem, de meandre plin,/ ca o lacrimă exilată,
nefirească// casiera, o tânără trasă prin inel,/ s-a uitat la bani și la
mine, cu spaimă puțin,/ din reflex, m-am uitat și eu la ea,/ la fel —/ ea
îmi tot număra restul, metodic, băbește,/ eu simțeam că mai este ceva/
să-mi ofere, ca și-un rest la rest// și văzând-o cât de galeș mă
privește,/ am și căzut pe gânduri, scriind poemul acesta!

Ioan MĂRGINEAN

(n. 20.03.1954, Măluț, BN). Poet.

A absolvit Institutul teologic de grad universitar Sibiu (1977).

Este preot la Câțcău, județul Cluj.

Debut literar în revista: *Astra dejeană*, nr. 5/1996.

A colaborat la publicațiile: *Mesagerul literar și artistic*, *Răsunetul cultural*, *Astra Dej*, *Gazeta someșană*, *Monitorul de Someș*, *Observatorul someșan*, *Glusul*, *Liceenii* (Dej).

Debut literar în volum: *Inevitabila călătorie* (poezii), postfața Ion Mureșan, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2002.

Volume de autor: *Monolog lângă lampă* (poezii), postfață Ion Mureșan, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2006; *Pasărea din cerul gurii* (poezii), prefața Ioan Pinteș, Editura Astra, Dej, 2004; *Inevitabila călătorie* (poezii), postfața Ion Mureșan, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2002; *Anotimpul din Patmos*, Editura Brumar, 2011.

Coautor: *Cățcău – o comună europeană* (monografie), Editura Glasul, Huedin, 2002.

Este prezent în mai multe antologii și volume colective.

Este membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

„Ostenit și cu gâtul uscat/ eu respir normal pentru zodia mea/ și foarte subțire mi-e umbra.”

Referințe critice:

Pentru cine cunoaște debutul din 2002 (timid și șchiop – *Inevitabila călătorie*) și episodul 2 din 2004 (curajos, dar stângaci – *Pasărea din cerul gurii*), actuala versiune lirică a literaturii, pe care I.M. o propune, devine momentul unei neașteptate (dar oportune!) treceri de la poezia leneșă a sentimentalismului religios și erotic mut, la poezia unei angajări dure, grave în real și la poezia unei crize a comunicării și a deslușirii (...) Retrospecția „civilizată”, evitarea delirului amintirii și al meditației, tonul ușor ironic și imprevizibil, siguranța discursivă, varietatea și sugestivitatea imaginarului poetic – toate sunt câteva dintre tehnicile ce dau valoare poemelor.

Luigi Bambulea

Cu *Monolog lângă lampă* (Editura Limes, 2006) poezia lui Ioan Mărginean a trecut la o pozitivă erezie estetică. Ceea ce, credem noi, semnalizează uimitor de rapida trezire la realitatea estetică contemporană (...). Ai impresia, iar asta e semn al poetului autentic, că Ioan Mărginean nu caută cuvântul potrivit, ci cuvântul nepotrivit la locul potrivit. (...). Uninominal, se-nțelege, îi dăm votul.

Ion Mureșan

Ca rod al unei naturi înfiorate, etic și estetic, poezia lui Ioan Mărginean se reazemă pe dilatarea unei circumferințe personale, și atunci când își elaborează lax poemul din stări elegiace, cu trimitere în sacru și-n mitologie, dar și atunci când alunecă poemul pe o concentrare ce atinge inteligența haiku-ului. (...) Fascinat de implicațiile ori conotațiile metaforice, poemul pare a fi mereu frust și ludic, disciplinat prozodic și ceremonios prin taină, estetizând prin sintagmă granița dintre ființă-neființă, real-ireal.

Victor Sterom

Un alt reper sigur este pentru I. Mărginean poezia. În fața timpului, scrisul asigură perenitatea unui nume: „aflu că veșnicia-l scurtă/ în orașul care/ atunci când busola se sparge/ trăiește din respirația unei stele.” („Timpul”). Poezia este un bocet personal la căpătâiul timpului care îl asaltează pe poet: „La fiecă răscruce/ despici poemul/ ca pe un bocet.” („Apus”). I. Mărginean își inventează libertăți de destin prin poezie, biruind timpul și trecerea: „stăpân peste clipe/ peste noaptea aceasta/ în care munții se coc”.

Ion Radu Zăgreanu

Îl știu pe Ioan Mărginean de-o viață și niciodată nu l-am văzut, ca în această carte, așa de grav. Are un cuvânt greu și suferă de-o serie de boli pe care puțini și le asumă: armonia lumii (care se strică), risipirile iubirilor (...), durerile fluturilor (obligați să ia calea retragerii în clepsidra colecțiilor) și veșnic noua poveste a fiecărui trăitor (moartea, plecarea). (...) Temele și metaforele sunt de-o gravitate îndelung răbdătoare, cântecul este șlefuit și meșteșugit asemeni pietrelor prețioase.

Traian Parva Săsărman

Citindu-i primul volum, mi-am dat seama că poezia, nici mai mult, nici mai puțin, face parte din viața lui. (...) El duce o luptă specială cu Cuvântul. Din două puncte de vedere: spiritual și poetic. În jurul unor teme esențiale își rotește fulgerător și lent, după nevoile sentimentului, sabia ascuțită a poemului.

Ioan Pinte

O parodie de Lucian Perța:

Era alt timp

Enoriașii mă-ntâmpinau cu ochi pioși/ Când mă-ntorceam din inevitabila călătorie/ De la Dej, da, de la Dej și erau bucuroși/ Din nou la Câțcău să mă știe./ Își frecau palmele și salutau/ Cu ochii aburiți de respect./ Bătrânele, unele, chiar lăcraimau/ Și eu le binecuvântam direct/ Acolo-n poartă, din mers./ Păstram în minte imaginea lor/ Și noaptea o reproduceam în vers/ Și versul în poem răscolitor./ Și tu, draga mea, erai acolo./ În amintirea aceasta frumoasă./ Mă așteptai de cele mai multe ori solo,/ Iar câteodată cu câteva vecine acasă./ Că era primăvară sau toamnă,/ Totdeauna pe masă aveam/ O fructieră cu mere și tu, ca o doamnă./ Ne serveai și noi cu poftă mâncam./ Parcă păsări, îmi amintesc./ În cerul gurii atunci ne zburau./ Aveau merele un gust dumnezeiesc./ Dar și alte fructe același gust aveau./ Cafeaua, e drept, uneori mirosea a năut./ Dar nu mult timp, numai în post./ Aveam la anticariat un poet cunoscut/ Care imediat îmi făcea de cafea rost./ Nici de brânză nu duceam lipsă./ Ce de plăcinte făcea mama.../ Ei, dar timpul acela a intrat în eclipsă./ Altor vremi dăm acum vama./ Important e că astăzi pot despre orice să scriu/ Că dacă faci bine, găsești la fel bine bine./ Și mai ales faptul că la Câțcău/ Întâlnirea scriitorilor încă se ține!

Ștefan MIHUȚ

(n. 3 iunie 1936, Coldău, Bistrița-Năsăud).

Dramaturg, prozator și publicist.

Facultatea de drept a UBB (1981).

Volume: *Candidați la fericire* – teatru, Editura Astra-Dej, 2004; *Cioburi de oglindă din viața noastră* – publicistică, Editura Texte Dej, 2008; *Labirintul din amurg* – reflecții și povestiri atipice, Editura Astra-Dej, 2012; *Un mariaj cu viața* – povestiri vesele și nu prea, Editura Astra-Dej, 2013; *Pânza reginei – elogii aduse femeii*, Editura Astra-Dej, 2014.

A colaborat la următoarele publicații: *Tribuna*; *Revista Română* – Iași, *Foaia poporului* – Sibiu, *Viața de pretutindeni* – Arad, *Gazeta Someșeană*, *Astra dejeană*.

Membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

„Teatrul este o tribună pe care ne regăsim cu toții, luminați de spirit și umbriți de patimi”

Referințe critice:

În teatrul lui Ștefan Mihuț, atât în cel jucat înainte de 1990, și mă refer aici la farsa în două părți *Umbre în plin soare* (1977) și drama *Ultima percheziție* (1980), cât și după perioada postdecembristă din comedia *Vaca olandeză* (1996), vom găsi imagini veridice ale epocilor corespunzătoare cu tarele și idealurile eterne ale ființei umane.

Recenta sa carte de teatru, *Balurile din tranziție* (Editura Astra, Dej, 2016), îmi confirmă această afirmație. Personajele din cele două piese: „Expertul universal” și „Frizerii tranziției”, cuprinse în volumul amintit, ne sunt contemporane. Protagonistul care dă titlul primei

comedii amare, de actualitate, este un fost lider de sindicat, care făcuse lucruri de mântuială în organizație, dar, fiind o lichea cu „soluții ingenioase”, dornic de onoruri și câștiguri financiare fără efort și având drept model un înaintaș ce fusese racolat de partid, ajuns deputat în Parlament, de unde „în doi timpi și trei mișcări” a fost promovat ministru, are experiență pentru a urma același traseu politic. Expertul nostru este trimis de la centru în control la o filială din provincie, unde este întâmpinat de Activistul local – la rândul său fost bodyguard – care vine cu propunerea de a înjumătăți numărul angajaților din orchestra județeană, întrucât partidul le-a cumpărat instrumentele, iar ei trebuie să cânte ce le dictează partidul, argumentându-și aserțiunea astfel în fața Cameramanului: „Dacă partidul le cumpără instrumentele și uniforma, să le spui că n-au voie să cânte cu ele numai melodiile pe care le indică partidu’ prin dom’ președinte”, iar dacă se va întâmpla ca unul dintre instrumentiști să cânte altă melodie decât cea indicată, instrumentul să-i fie confiscat, iar vinovatul să fie dat afară din serviciu, liber să cânte cu gura „orice hore, da nu cu instrumentu’ partidului”. Același activist povestește cu mare aplomb și cu titlu de glorie, cum a fost bătut în campania electorală anterioară de propriii colegi de partid și nu a făcut nicio plângere, ba este și mulțumit, deoarece, dacă l-ar fi bătut niște străini, ar fi rămas „și bătut, și fără servicii”. Absurdul se propagă până acolo încât alți colegi îi cer să le spună numele bătaușilor pentru a fi și ei caftiți în schimbul unei slujbe ușoare. Demagogia și populismul cu limba lor de lemn înfloresc în gura Expertului, „curat ca lacrima, cinstit și ostaș credincios al partidului”, cum se autocaracterizează, a Activistului obedient, cel care mulțumește pentru „indicațiile prețioase”, dar, fiind din aceeași stirpe cu Expertul, cunoaște slăbiciunile superiorului de partid (femeile și țuica), și a Liderului Sindical, personaj cu liceul seral fără bacalaureat și cu școala populară de artă din care „a ieșit trombonist”, „antrenat în arta oratoriei”. „Țelul partidului este ridicarea standardului de viață al oamenilor” perorează Expertul la un moment dat. Și exemplele ar putea continua.

Noul Lider Sindical se lasă șantajat de Expert care îi face niște propuneri tentante: echivalarea celor trei ani de școală populară de artă cu studii superioare și funcția de ministru al armatei.

Morala acestei piese nu este una subtilă sau sofisticată: o țară unde locurile eligibile de deputat și de senator se cumpără cu sume exorbitante de către cei cu bani, neținând cont de caracter și de cât de competenți sunt, nu va progresa niciodată.

De actualitate este și comedia „Frizerii tranziției”. Frizeria este locul unde dintotdeauna s-a făcut politică, s-au discutat vrute și nevrute, s-a bârfit. Într-o astfel de locație se petrece și acțiunea acestei piese. Aici conversează Frizerul, care, deși altoit bine de mineri în timpul mineriadelor, rămâne un exponent al slugărnicii și un ins priceput la osanale, Șomerul, ajuns în pragul sinuciderii din cauza sărăciei, Alegătorul, care poartă o sacoșă goală ce „reprezintă rușinea națională”, și Deputatul, fost nomenclaturist comunist pe vremea Împușcatului. Până la apariția Deputatului, celelalte personaje comentează cu ardoare situația politică și socială a țării cu veșnicele comparații a ceea ce a fost înainte de 1990. După ce Frizerul pleacă din proprie inițiativă să-i aducă d-lui Deputat ceva rece de băut, parlamentarul dă o sumedenie de telefoane din care aflăm lucruri „inedite” din viața acestuia: ba că își construiește o cabană la munte și o vilă la țară și că materialele de la diverse firme sunt deja pe drum, ba că a intervenit pentru un prieten la Cameră, bineînțeles aflăm că are și o pipiță care îl așteaptă nerăbdătoare la un hotel discret de cinci stele, dar și că va lipsi de la ședința deputaților, însă un coleg binevoitor va semna și va vota în locul său. Alegătorul este singurul care critică discursul a la Cațavencu, mios și umil al candidaților de parlamentari din timpul campaniei electorale, „gata să se sacrifice pentru binele țării”, deveniți peste noapte credincioși smeriți, dar și atitudinea arțăgos-distantă a acestora după ce primesc votul, susținând că minciuna lor a fost, de fapt, o nevinovată exagerare atunci când au promis că se vor ocupa de soarta celor care le-au dat votul.

Icu Crăciun

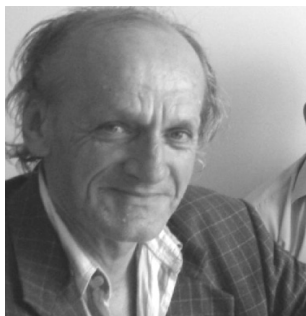
Mai întâi s-a dovedit un dramaturg cu reale valențe actricești, apoi publicist de vocație, memorialist de excepție și un narator pe măsura unei arte care se respectă din toate punctele de vedere. Atent la fenomenele sociale pe care le surprinde, Ștefan Mihuț se face mesagerul unor idei ce înnobilează viața și arta în general care îl pun la loc de cinste în panteonul valorilor noastre culturale.

Cartea care mi-a atras atenția în mod deosebit și care i-a adus un succes binemeritat sub luminile rampei și care marchează începutul carierei sale literare este „Candidați la fericire”. O parte din aceste piese de teatru au fost jucate pe scenă, au fost premiate și autorul a cules aplauzele spectatorilor. Chiar dacă ele oglindesc o perioadă când se scriau piese de teatru „la comandă”, ele reflectă timpul pe care unii dintre noi l-am trăit și ne-a marcat sub toate aspectele sale.

Cele șapte piese cuprinse în acest volum sunt rezultatul unei experiențe care dovedește cu prisosință că este bine inițiat în arta dramatică. Întâlnim aici comicul de situație și de limbaj, ironia ușor-usturătoare, farsa cu gust amar ca în piesele „Plasa” sau „Umbre în plin soare”. În altele, ridicolul își face loc cu multă ușurință, dezvăluind adevăratele fațete ale lumii. Autorul ne poartă în medii sociale diferite punând în contrast virtuțile oamenilor simpli cu marile decăderi morale ale celor puși să ne conducă destinele.

Mircea Daroși

Alexandru Cristian MILOȘ

(n. 23 septembrie 1952, Bistrița). Poet și prozator SF.

Studii de Medicină, neterminate.

Debut absolut în *Luceafărul*, 1976.

Debut editorial în volumul colectiv *Cântec pentru zorii de zi*, 1987.

Volume: *Stele amintite*, 1994; *Ființe de lumină*, 1994; *Nume din Cer*, 1995; *Sertarul*

astral al Profetului, bilingv, 1996; *Poemele omului electric*, 1998; *Poemele planetelor*, 1999; *Închisoarea timpului/ Drumurile cerului*, 2000; *Prințesa zburătoare valahă*, 2000; *Timpul Babilonului albastru*, 2001; *Cartea Oceanului G*, 2002; *Națiunea cosmică*, antologie, 2002; *Copiii cosmici. Noua rasă*, 2003; *Biții memoriei*, 2003 (ediție germană, 2004); *Poeme preîntâlnite sub Sirius*, 2004; *Cetățenii cosmosului*, bilingv; *Allo, Le Cosmos a l'appareil; Nume din cer; Poeme reîntâlnite sub Sirius*.

Este deținătorul mai multor premii literare.

Membru al mai multor asociații, societăți și fundații din țară și străinătate.

Membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

Membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj.

„Poetul are patria sa./ Un ținut în formă de inimă/ Cu văi, cu mame, dealuri, furnale și cartiere albe/ Unde cuvântul liber și puternic e/ Trimis să schimbe lumea.”

Referințe critice:

Situându-și unele vise de astronaut pe raza unor lecturi din Jules Verne, Wells, Bradbury, Asimov, menționându-i pe Einstein și Heisenberg, dar trăgând cu ochiul (și) la Isus, bardul bistrițean e un trubadur al Omului Cosmic, al fotonilor al clonărilor, al ADNului. Noutatea, să recunoaștem, îndrăzneată, a acestui poet, constă în faptul că operează cu conceptele științei și tehnicii, prin intermediul cărora gândește imaginativ și își compune cu dezinvoltură, metaforele adecvate. Când scria, reprobativ, din punct de vedere al iubitei: „Iar te-ai cufundat în stele/ și în nori, și-n ceruri nalte”, Eminescu nu bănuia că un urmaș al său, din Bistrița Năsăudului, pe nume Alexandru-Cristian Miloș, va ilustra această ipostază figurată a poetului, amuzant – pierdut în lumea imaginarului, la modul cel mai propriu...

Gheorghe Grigurcu

Fără îndoială talentat, Alexandru-Cristian Miloș e un liric de peisaje și de experiențe sufletești pe care le evocă într-o diversitate de ritmuri...

Laurențiu Ulici

Abstracțiuni și sentimente se adună ca într-o inundație bruscă și necontrolată, ducând cu ele insule de poezie, parcă rămase din cărțile anterioare ale acestui autor fantast – care editează revista *Univers SF*.

Nicolae Prelipceanu

E toată această poezie un fel de a aborda, de a denunța drama umanității terestre – prin sentimentul apartenenței sale la o comunitate cosmică. E poezia unei noi respirații, e poezia unui nou limbaj.

Constantin Cubleşan

Din *Sertarele secrete ale Profetului*, ca într-o magică și misterioasă cutie a Pandorei, ies nu doar profeții serafice, imagini globulare și luminiscente, ci și viziuni macabre, ființe teratologice trimițând la întâlnirile de gradul 0 ale science-fiction-ului... Copertile volumului chiar sugerează apetența pentru acel horror cultivat de un Lovecraft, dar și straniul și miraculosul unui Poe.

Al. Pintescu

Membru fantast în trei Academii de științe poeticești, Alexandru-Cristian Miloș – este unul dintre, alături de alții, Cavalerii recuceririi Epicului, dar care, culmea, nu vine din ieri, ci din mâine, din mileniul viitor și nu din spațiul tradiției, ci din cel al invenției (SF), cu platoșe electrice și halebarde electronice, călare pe cai fantastici (în V), pentru a lupta cu păgâna metaforă a liricii prea pământene. Dă impresia a fi deocamdată singur, dar nu e așa, Cruciada se ridică, evident într-o tăcere Cosmică.

Valentin Tașcu

Alexandru-Cristian Miloș e binecunoscut pentru tendința sa de a scrie poezie SF.. Dintr-o anumită perspectivă, însuși *Luceafărul* eminescian ar putea fi considerat poezie SF, ca și unele dintre textele lui Leonid Dimov sau Mircea Cărtărescu... Ei bine, autorul scrie folosind concepte din știință și în special din astronomie, planete, galaxie, sistem solar, stele, teoria Big-Bang, extraterestri și chiar ADN-extraterestru, precum și nume de savanți și scriitori ce s-au ocupat cu anticipația științifică, e drept fără a o ridica până la radiația poeziei, ca Jules Verne, Asimov, Sagan, etc... Tonul poetului este unul al marilor exaltări care cheamă frații tereștri și extraterestri la o comuniune totală și la cucerirea tuturor misterelor Cosmosului...

Horia Gârbea

Alexandru Cristian Miloș e o simțire poetică autentică și el nu poate să fie consecvent în forme care să-l țină cu adevărat în afara lirismului. Candoarea sa, spaimetele, abisurile lumescului, teama de fragilitate și moarte sunt resorturi care își cer un spațiu mai generos, o mai mare libertate a expresiei și care îl împing spre afirmarea luminii ce iese din purificarea sinelui prin tot ce este suferință și aparține Ființei. Există astfel și versuri demne de antologii lirice: „Cine revine cu adevărat în pântec,/ E demn de umbra luminoasă a mamei” (*Cine revine*). El reușește să includă în astfel de momente fantasticul în realitate, evident, nu în una superficială. Elegiacul este mult mai aproape de substanța lirică a autorului și nu lasă loc imaginilor estompate, opace, fiorul poetic fiind autentic el se lasă comunicat în toată frumusețea și simplitatea sa.

Ființe de lumină, al doilea volum al lui Al. Cristian Miloș, după *Stele amintite* (Editura Tipomur, 1994) este o carte ce propune un poet cu convulsiile sale firești, cu o față a clipei și mai ales cu una ce ar putea dăinui dincolo de ea.

Andrei Moldovan

Cred însă că autorul este înainte de toate poet, un poet ce recurge la un limbaj, la concepte și teorii ce aparțin literaturii științifico-fantastice. Așa cum s-a spus și în altă parte, volumul la care fac referire este genul acela de carte ale cărei teorii le crezi sau nu (atât!), dar pe care nu este nevoie să se facă alambicate analize stilistice, literare etc. Cu toate acestea, ne este permis să căutăm un mesaj, un înțeles despre care ulterior ni-l vom asuma într-un fel sau altul. Iar mesajul textului lui Alexandru-Cristian Miloș mi se pare înainte de toate profund uman. Un semnal de alarmă, îndrăznesc a spune. Deconspirând intervențiile extraterestreștrilor (Reptilienii) asupra omului din toate timpurile, scriitorul nu face altceva decât să dea în vileag, să arate cu degetul chiar, degradarea umanului, criza, ruptura existențială și spirituală în care viețuim.

Vasile Vidican

O parodie de Lucian Perța:

Burg înserat

Pe străzile Bistriței până azi, an de an,/ Când zorii de zi peste burg se revarsă,/ Trece cântând un cosmic cetățean,/ Din închisoarea timpului se-ntoarce acasă./ Nu mai strigați la el, voi, criticilor!/ El vine de pe drumurile cerului acum,/ În mâini cu cartea oceanului G./ El nu e de rând, nu-i orice muritor,/ Bucurați-vă de-l întâlniți în drum/ Pe străzile burgului B./ Speranță ne-aduce acest cetățean,/ Speranța c-a noastră națiune/ În cosmos s-o naște, că n-a fost în van/ Chiar tot ce ne-a spus și ne-o spune./ E sprijinit de IWA, se știe,/ Și de USR, câteodată,/ Dar premiile pentru poezie/ Nu-i ajung muzei lui niciodată./ De aceea vă spun să-nțelegeți, nu-i glumă,/ Așa, fără multe-ezitări,/ Contribuiți din sertare astrale cu orice sumă.../ Acceptă sponsorizări!

Alexandru MISIUGA

(n. 18.02.1924, Adâncata, Bucovina de Nord – 2009, Bistrița) Epigramist.

După terminarea cursurilor Liceului Eudoxiu Hurmuzachi, la Rădăuți, a absolvit Școala de Ofițeri activi la Sibiu (1946).

A fost director la Oficiul Județean de Turism BN.

Publicații culturale la care a colaborat: *Avântul, Albina, Ecoul, Făclia, Aurora, Steaua, Urzica, Tribuna, Păcală, Domus, Literatura și Arta, România pitorească, Almanahul literar, Apostrof, Viața, Amprenta, Scaiul, Râsu' lumii, Mesagerul, Perpetuum comic, Ritmuri, Răsunetul, Almanahul Tribuna, Clujul literar și artistic, Almanahul turistic* etc.

Debutul literar în volum: *În țara visurilor mele*, Institutul de Arte Grafice „Gumozit”, Timișoara, 1943.

Cărți publicate: *Pilule umoristice, pentru Anul 2000*, Editura Sport-Turism, București, 1980; *Pomana porcului* vol. I, 1994, vol. II, 1995; *Tromboane apolitice*, 1996; *Soacră, soacră, poamă acră*, 1996; *Jos pălăria*, epitafuri, Editura George Coșbuc, Bistrița, 1997; *Tiribombe cu măști și păpuși*, 1997; *Triolete*, Editura George Coșbuc, Bistrița, 1998; *Cu oiștea-n gard*, Editura George Coșbuc, Bistrița, 1999; *Panseurile unui nebun*, Editura POPA'S ART, Timișoara, 2000; *Să vezi ce n-a văzut Parisul*, schițe umoristice, Editura Răsunetul, Bistrița, 2002; *Noduri în papură*; Editura George Coșbuc, Bistrița, 2004; *300 epigrame tipărite în sistem Braille*, 2007; *Pamflete din țara lui Pazvante Chioru'*, Editura Răsunetul, Bistrița, 2007.

Prezent în mai multe antologii și volume colective.

A obținut numeroase premii literare pentru epigramă.

A fost membru al Uniunii Epigramiștilor din România.

„Cântă cucu-n România/ Unde e... democrația?/ Dar întreabă – în pom – gaia:/ Ce e aia? Ce e aia?”

Gheorghe MIZGAN

(n. 7 octombrie 1959, Spermezeu-Vale, Bistrița-Năsăud). Poet.

Institutului Politehnic Traian Vuia, Facultatea de Electrotehnică, Timișoara, 1984.

Este administrator și director la SC M.G. Tetatehnic SRL, Bistrița.

Debut literar: în anul 2008, în ziarul *Răsunetul*.

Cărți publicate: *Cameleonul cu aripi*, Editura

Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2008; *Aripi astrale*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2010; *Tunelul timpului*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2010; *Dilema clepsidrei*, Editura Singur, Târgoviște, 2011; *Roua din cuvânt*, Editura Singur, Târgoviște, 2012; volumul de poeme haiku și senryu, *Martor pentru gând*, ediție bilingvă româno-franceză, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2012, tradusă în limba franceză de prof. Florin Avram; volumul de poeme tanka, *Arca tăcerii*, ediție trilingvă (română, franceză, engleză), Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2013, tradusă în limba franceză de prof. Florin Avram și în limba engleză de prof. Alina Drăgan.

A publicat în numeroase reviste, volume colective, dicționare, anuare ș.a.

A obținut mai multe premii literare.

Este membru în mai multe societăți, asociații, fundații din țară și străinătate.

Membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

„Găsesc în scris un mod de comunicare, de mărturie despre propriile mele percepții legate de Universul în care trăim. Situat între rădăcinile terriene și aspirațiile astrale, prin poezie îmi reidentific verticalitatea existențială.”

Referințe critice:

În încheierea *Predosloviei* mele, recomand cititorilor să-și plece urechea la cântecul de sirenă al *Cameleonului cu aripi*, ca să descopere elixirul unor poezii închinată vieții și dragostei cu care năstrușnicul trubadur MIZGAN ne dăruiește din inima lui îmbălsămată cu parfumul GIOCONDEI...

Alexandru Misiuga

Poetul Gheorghe Mizgan seamănă cu toți poeții și cu niciunul. E atâta infuzie de model și de original în poezia lui, ca-ntr-o aglomerație ordonată la intrarea într-un muzeu celebru, încât e dificil de stabilit contribuția influențelor și aportul personal, granița dintre acestea risipindu-se într-o clipă trăită – „carpe diem”-ul latin și „clipă rămâi, ești atât de frumoasă” al lui Goethe sunt fără trecut și fără viitor. Totul la timpul prezent. Prezentul continuu, un timp inexistent în gramatica limbii române, dar care locuiește ființa poetului, reprezintă o trăsătură desprinsă din materia poetică la care lucrează Gheorghe Mizgan, ca un specialist, în egală măsură tehnic și liric.

Elena M. Cîmpan

Apreciez creația din cele trei cărți de poezie ale domnului Gheorghe Mizgan ca fiind o urcare pe munte, în sensul lui Ioan Chrysostomul, pe care autorul a făcut-o mulți ani pentru a realiza centrarea interioară și pentru a avea acum îngăduit accesul la toate nivelurile Ființei. Ajuns la înălțimea unei creșteri spirituale reale, a dobândit și o libertate interioară al cărei rezultat sunt o parte din poeziile sale.

Jenița Naidin

Recentul volum atestă un poet ardelean tradiționalist, dedicat scrisului, încrezător în virtuțile morale ale omului simplu, credincios. Autorul se păstrează departe de zgomotele, încrâncenările și teribilismele efemere ale multor poeți contemporani postmoderniști, destructiviști, fracturiști: „Sunt mai aproape de natură,/ Sunt mai aproape de izvor,/ Simt susurul în băătătură,/ Simt viața-n gânduri care mor.” (Sunt) [...] Simbolul infinitului este reprezentativ pentru întreaga lirică a poetului: „Urc pe-o rază aurie –/ Drumul cosmic – Demiurg./ Simt că-mi scade greutatea,/ Zbor acum către Astral.../ Imponderabilitatea.../ E real ori ireal?!” (Ațipind).[...] Simbolul infinitului, pare o secțiune prin două fluieri sau tuburi de orgă, alăturate. Acum poezia sa devine o muzică stelară.

Lucian Gruia

O carte scrisă în maniera tradiționalistă, ancorându-se, însă, în simbolurile post-moderne: „Vâslesc mereu în apele trăirii/ Printre culori, volume și cuvinte/ Cu tehnica, progresul omenirii/ Pe barcă-n echilibru s-o alinte”.

Menuț Maximilian

Fără a încerca să imite pe cineva, Gheorghe Mizgan scrie cu o sensibilitate și emoție care exclud din start cotidiană noastră preocupare de-a epata cu orice preț.

Ștefan Doru Dăncuș

Orice demers asupra autorului în discuție obligă la a releva că domnia sa este un excelent inginer și concomitent un artist multiform – pictor, sculptor și poet – triadă pasională pe care puteau să și-o revendice marile spirite ale Renașterii.[...] Harfa poetică a dlui Gheorghe Mizgan scoate sonori profunde originale. Arareori auzim adieri (ca tonalitate) – inerente și celor mai consacrați autori – din Octavian Goga, Ion Pillat, Topârceanu („Frumoasă ești pădurea mea/ Când umbra-i încă rară...”), imagistică vergiliană etc. [...] Comentând volumul anterior al domniei sale, spuneam că la „caleașca de aur a

versului, dl Gh. M. înhamă cu egală pricepere versul liber sau cel clasic”. O face și de astă dată, într-un melanj în care versul clasic are o clară ascendență în imagistică și tehnică de versificație, deși este mult mai greu de strunit, încătușat de știutele chingi.

Vasile Găurean

În curgerea nisipului din clepsidră, Gheorghe Mizgan încearcă să oprească câte puțin timpul în loc uzând de armonia versului clasic la care adaugă omeneștile trăiri vremelnice, răstignindu-le pe ecranul eternității, ca motive de aducere aminte.

Virginia Brănescu

Tradițional prin forma expresiei poetice, Gheorghe Mizgan își definește crezul poetic prin motto-ul preluat din propria-i creație: „Vâslesc mereu în apele trăirii,/ Printre culori, volume și cuvinte,/ Cu tehnica, progresul omenirii,/ Pe barcă-n echilibru s-o alinte”. [...] Universul tematic al poeziilor este amplu, de la cele nostalgice privind meleagul natal și copilăria, la cele de iubire și meditație asupra rostului lucrurilor, și nu în ultimul rând sunt de subliniat inserții venind din domeniul științelor exacte, pe care autorul le-a străbătut în perioada formării. Poezia „Infinit” trimite, prin forma semnului nemărginirii în care e scrisă, la o percepție nostalgică a modelului de univers fără granițe.

Victor Știr

Concentrează, prelucrează și transformă clipa în laboratorul inteligenței selective. În această carte deține un material bogat, care captează spiritul și-l emoționează, ideile lui clocotesc ca plumbul topit pentru că are rădăcinile înfipte în viață și dincolo de ea. Am speranța că setea nepotolită pentru cunoaștere a autorului va dezvălui cititorului surplusul sufletesc pe care-l deține.

Victoria Fătu Nalațiu

O parodie de Lucian Perța:

Șoapte de toamnă

Toamna se lasă brusc aici la noi,/ În Bistrița, prin parcuri și pe străzi,/
 Cameleon cu aripă de ploii/ Și frunze moarte, peste tot, grămezi.//
 Roua devine brumă dintr-o dată/ Și bruma cade și peste cuvânt,/
 Condeii e mai greu, am observat,/ Și timpul în clepsidre
 pare-nfrânt.// E multă poezie-n înserare,/ Dar se ascunde repede-n
 banal/ Când vântu-aduce norii negri-n zare/ Și poartă frunze înspre-al
 morții val.// Și plouă-ntruna, nici n-ai cum să ieși,/ Fiind gospodar,
 să-ți afli-n vie rostul,/ Că struguri-mi șoptesc că nu-s culeși/ Și
 dacă-ntârzii, compromis e mustul!

Ion MOISE

(n. 14 mai 1938, Târgu Mureș – 4 noiembrie 2012, Bistrița). Prozator, eseist, jurnalist. A urmat cursurile Facultății de Filologie din Cluj-Napoca (1963). Urmează un curs post-universitar de ziaristică la București (1973-1974).

A colaborat la revistele: *Tribuna*, *Vatra*, *Steaua*, *Transilvania*, *Cronica*, *Familia*,

Luceafărul, *Viața Românească* ș.a.

A fost redactor al revistei *Mișcarea literară*.

A debutat în 1968 în revista *Tribuna* din Cluj, cu schița *Soarele*.

A debutat editorial cu romanul *Orologiul*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1982.

Au urmat romanele: *Numai cu tine, omule*, 1990; *Ploaia nopții de iunie*, 1999; *Ochiul Dragonului*, 2005 (reeditat ulterior).

A mai publicat un *Dicționar al viselor*, 2001, reeditat bilingv (română-engleză), 2003.

A mai publicat un volum de eseuri – *Axiome posibile*, 2006 – și volumul *Martiri sub Steaua lui David*, 2006, în colaborare cu Titus Zăgrea.

„Un nor ți se înfînge în memorie. Un înger alb, un diavol negru, un diavol roșu... Alei cu spini și trandafiri! Apoi, pustiu. Întinzi o mână. Ceri apă. Iar apa îți pătrunde în oase. Tu vrei apă. Arșiță. Deșertul se întinde înaintea ta. Ai mâinile uscate, înnegrite de soare, două flori lăsate, veștede. Apă! Și câtă apă e în jurul, tău. Apă! Arșița te-a învăluit ca un brâu de foc. Palmele-ți fierb răstignite pe pământul umed. Sternul, cuib de împunsături dureroase. Sudoarea ți se prelinge încet pe tâmple. Pleoapa ți se lipește ventuză pe globul ocular. Pe urmă, coline verzi, coline verzi.”

Referințe critice:

Cu mijloace ale realismului tradițional (narațiunea la persoana a treia, secundată de analiză), *Orologiul* prezintă câteva destine în mișcarea și devenirea lor pe fundalul anilor '60, în acea epocă inconfundabilă, pragmatică, atât de generoasă în semnificații pentru actualitate. Realismul, aici tern, aici crud, e punctat cu note romantice în analiză (uneori ironice) și cu savoarea înscrierii limbajului regional al eroilor.

Anton Cosma

Cu totul altfel se prezintă romanul lui Ion Moise, *Numai cu tine, omule*. Este mai curând tradiționalist, evenimentele se petrec în ordine cronologică, autorul omniscient, personajele înzestrate în momentul apariției pe scenă cu o fișă autobiografică.

Alexandra Vrânceanu

Mărturisim că avem încredere în destinul scriitoricesc al lui Ion Moise. Îl vedem reușind pe deplin cu un roman al satului contemporan așa cum, dintre scriitorii clasici, numai Pavel Dan I-ar fi putut scrie.

Iuliu Pârvu

O primă caracterizare care rezultă din lectura celor trei romane publicate de Ion Moise (*Orologiul* – 1982, *Numai cu tine, omule* – 1990 și *Ploaia nopții de iunie* – 1999) este aceea că proza autorului e una prin excelență introspectivă. El nu desfășoară planuri epice ample și care să se întrepătrundă, populate de un număr mare de eroi, ci se individualizează prin a urmări cu obstinație ce se întâmplă în interiorul personajului, în intimitatea lui. Drama proprie este discretă, analizată profund, a cărei urmărire adesea fascinează prin perseverență și abilitate psihologică. Acțiunea este simplă, lineară, lipsită de spectaculos dramatic, dar câștigând prin profunzimea analizei faptului, a gestului și a cuvântului, în căutarea erorii comportamentale sau de conjunctură, generatoare de întrebări al căror răspuns rămâne și la latitudinea cititorului. Pe el, pe cititor, și-l asociază pe acest drum obsedant din care rezultă o proză extrem de densă, mai mult sau mai puțin diferită de cea a aceluiași autor și pe care au găzduit-o diferite publicații.

Tit Liviu Pop

Originalitatea romanului lui Ion Moise constă, însă, în capacitatea autorului de a-și asuma istoria, cu atât mai mult, cu cât romanul este scris la persoana a III-a. Mai întâi o face din postură de martor, de observator, dar și de comentator, trădat mai cu seamă când se lansează în importante reabilitări de natură culturală ale personalității voievodului Vlad: „La curtea lui Mahomed, principele Vlad a avut parte de dascăli renumiți aduși din Bagdad și Cairo, ca și din Bizanț, care l-au învățat să scrie și să citească bine în greacă, în italiană și sârbă, iar în Ardeal a prins repede latina, germana și maghiara. Citise mult până spre 25 de ani cărțile istoricilor Herodot și Manases, dar și cele sârbești ale lui Ștefan, primul încoronat, cea a arhiepiscopului Sava și a lui Domentian, egumenul mănăstirii Hilandar.

Studiase besychasmul propovăduit de Grigore Palmas, cântecele lui Thodos și lucrările gânditorului Hrisoloras. Își desăvârșise cultura în Italia și la Buda unde zice-se că se amuzase mult de cântările de dragoste ale trubadurilor nemți și unguri pe motivul că, prea tineri fiind, nu cunoșteau iubirea. Cântările lor rămâneau undeva la suprafață, seci, fără suflu, trubadurii părând niște mașinării reci care au învățat pe de rost câteva fraze lungi, versificate, acompaniate la cobză.” Sunt totuși detalii, dar personajul ce domină romanul, acela al cărui nume avea să fie confundat sau identificat cu al legendarului și sângerosului Dracula, crește într-o construcție în care autorul se zidește pe sine pentru a-i da viață și durabilitate, astfel încât ar putea spune cu îndreptățire, luând modelul lui Flaubert: Vlad Țepeș c’est moi!

Andrei Moldovan

Andrei MOLDOVAN

(Moldovan, Andrei Valentin, n. 2 februarie 1949 la Chiuza, B-N). Critic și istoric literar.

Facultatea de Filologie, română-franceză, UBB (1973).

A colaborat de-a lungul anilor, cu texte de istorie și critică literară, la revistele: *Tribuna*, *Steaua*, *Lucașul*, *Convorbiri Literare*, *Napoca Universitară*, *Cronica (Iași)*, *Contemporanul*, *Bucovina Literară*, *Viața Românească*, *Minerva*, *Zburătorul*, *Limbă și literatură*, *Tribuna învățământului*, *Mișcarea literară*, *Revista ilustrată*, *Mesagerul literar și artistic*, *Cronica (Ungaria)*, *Terra nova (Canada)*, *Nord literar*, *Versus*, *Blajul*, *Vatra*, *Convorbiri literare*, *Dacia literară*, *Scriptor*, *Conta*, *Apostrof*, *Pro Saeculum* ș.a.

A făcut parte din redacțiile publicațiilor *Gazeta Someșeană* (Dej), *Minerva* și *Mișcarea literară*.

Este redactor-șef al suplimentului *Răsunetul cultural* și al revistei *Neuma*.

A publicat volumele: *Coșbuc sau lirismul pragurilor*, Editura Clusium, 1997; *Erezii lirice*, Editura Limes, 2004; *Aruncarea în haos*, publicistică culturală, Editura Arcade, 2004; *Întâmplări literare*, Editura Limes, 2005; *Liviu Rebreanu prin el însuși*, în colaborare cu Nicolae Gheran, Editura Academiei Române, 2008 (premiul Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj); *Pretexte*, dicționar-antologie de scriitori din Bistrița-Năsăud, ediție alcătuită, îngrijită și prefațată, Editura Eikon, 2008; *Butelia cu oxigen. Consemnări critice*, Editura Eikon, 2010; *Mâhnirile limbii române*, Editura Limes, 2011; *Poeți români de azi*, Editura Casa Cărții de știință, 2011 (nominalizare la premiileUSR – Filiala Cluj); *Coșbuc sau lirismul pragurilor*, ediția a II-a revăzută, Editura Eikon, 2012; ediția a III-a: Editura Eikon, 2014 (nominalizare la premiileUSR – Filiala Cluj), ediția a IV-a, Editura Școala Ardeleană, 2016; *Un Rebreanu hăituit*, istorie și critică literară, Editura TipoMoldova, 2013 (premiul Festivalului Național „Liviu Rebreanu”); *Scrisori către Liviu Rebreanu*, vol. I, Editura Academiei Române, 2014, colaborator; *Ephemeride*, publicistică culturală, Editura Limes, 2016 (nominalizare la premiileUSR – Filiala Cluj); *Consemnări critice*, Editura Cartea Românească, 2017; *Literatură tradițională din Nord*, vol. I-III, Editura Charmides, 2017.

Este în colectivul de colaboratori pentru volumele: *Liviu Rebreanu, Opere*, vol. 22 și 23, ediție critică de Nicolae Gheran, Editura Academiei Române, 2003 și 2005.

Prezent în mai multe antologii și volume colective, dicționare.

A inițiat reuniunea literară *Cenaculum*.

Membru al Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România.

Membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj.

Este președintele Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

Cetățean de onoare al orașului Beclean.

„Scrisul este o meserie ca oricare alta și nu cred că trebuie tratat altfel. Vreau să spun că un tâmplar, dacă nu învață meseria cu sârguința necesară și dacă o practică doar din când în când, va fi un tâmplar prost. În literatură nu este altfel. Literatura nu se face doar „din inspirație” și în timpul liber. Eu nu cred în scriitorii de duminică...”

Referințe critice:

Au scris despre cărțile sale (selectiv, în ordine alfabetică): Ion Buzași, Mircea I. Bătrânu, A. I. Brumaru, Mihai Cimpoi, Gabriela Chiciudean, Al. Cistelecan, Monica D. Căndea, Elena M. Cîmpan, Jean-Louis Courriol, Icu Crăciun, Melinda Crăciun, Constantin Cubleşan, Mircea Daroși, Teodora Dumitru, Vasile V. Filip, Gheorghe Glodeanu, Horia Gârbea, Vistian Goia, Gheorghe Grigurcu, Săluț Horvat, Elisabeta Lăsceni, Rodica Lăzărescu, Amalia Lumei, Corneliu Lupeș, Nicolae Manolescu, Menuț Maximilian, Ion Mărgineanu, Dan C. Mihăilescu, Ion Moise, Gavril Moldovan, Viorel Mureșan, Virgil Nistru-Țigănuș, Olimpiu Nușfelean, Bogdan Odăgescu, Ovidiu Pecican, Irina Petraș, Aurel Podaru, Andreea Pop, Mircea Popa, Anemone Popescu, Mircea Popovici, Nicolae Prelipceanu, Virgil Rațiu, Ioan Răducea, Alexandru Ruja, C. Stănescu, Victor Știr, Ștefania Timofte, Adrian Țion, Cornel Ungureanu, Mihail I. Vlad, Ion Vlad, Răzvan Voncu, Ion Radu Zăgreanu.

Descoperim în Rebreanu un observator atent al vieții literare și al celei politice, nuanțată prin comentarii întâmplări și evenimente: regimul lui Carol al II-lea, guvernarea legionară și Ion Antonescu, pierderea Transilvaniei, schimbările din Rusia sovietică. Peripețiile sale din cursul Primului Război Mondial, atacurile presei atât de dreapta cât și de stânga ies la lumină și în aceste pagini. Se văd și dificultățile de care a avut parte în toate etapele vieții – de la greutățile supraviețuirii după venirea la București până aproape de sfârșit.

Ni se restituie un portret al omului cu griji gospodărești, al scriitorului ca membru al unei tagme, al pasionatului de mișcarea teatrală văzută din interior. Din bogăția șantierului de creație au rămas doar momentele semnificative legate de geneza cărților, de elaborarea și redactarea lor, ele probează travaliul reluat cu alte încercări de la o carte la alta, aventura creației ce se reia de fiecare dată cu surprizele ei. Aici se conturează ceea ce s-ar numi, fără emfază ori exagerare, titanismul scriitorului.

Elisabeta Lăsconi

Format la școala lui Goethe și Schiller, admirând intens *Don Quijote*, *Guliver* și *Suflete moarte*, Rebreanu era convins că „misiunea Transilvaniei este de a aduce în viața românească acea concepție de seriozitate de care aceasta are așa de multă nevoie. Lipsa seriozității este unul din cele mai grave neajunsuri ale societății noastre. Transilvania este un adevărat rezervor de seriozitate. Eu cred în destinul acestui neam, cred în viitorul lui strălucit. Repet însă: trebuie să începem prin a fi serioși. Acesta este un lucru capital”, declara el în 1942.

Pagini aspre (meritate) despre dezbinarea lumii românești, cu precădere a breslei scriitoricești: „Simțământul unei solidarități profesionale e inexistent la scriitori”. Pe de altă parte, „revendicările chelnerilor sau ale oricărei corporații sunt întotdeauna sprijinite, chiar fiind excesive. Cererile scriitorilor, fie ele cât de modeste, găsesc veșnic detractori sau ironizatori, de obicei tocmai dintre scriitorii înșiși”, ofta Rebreanu în 1926.

Vă închipuiți dumneavoastră câteva zeci de astfel de volume „X par lui-même”, de la Caragiale la Cărtărescu?

Dan C. Mihăilescu

Cele treizeci și trei de capitole ale cărții care evidențiază câteva derapaje actuale de la buna întrebuințare a românei sunt o reacție concretă, binevenită, la spectacolul bezmetic la care asistăm, de cele mai multe ori, cu resemnare, plictis sau cu speranța că va trece de la sine. Trebuie spus însă că Andrei Moldovan rămâne cantonat în

orizontul tradițional al greșelilor de limbă, plimbându-și cititorii printre uzurile și abuzurile pe care limba le permite în starea ei așa-zicând natural. Ce se întâmplă însă cu acele vocabule noi care intră agresiv în vocabular, trecând cu iuțeală din argourile specializate direct în fondul principal de cuvinte și expresii?

Ovidiu Pecican

Bun cunoscător al vieții și al operei lui Liviu Rebreanu, dar și apropiat al editorului seriei de *Opere* a acestuia, Nicolae Gheran, împreună cu care a și realizat o carte de sinteză privind personalitatea marelui scriitor, dedusă din interiorul creației sale, *Liviu Rebreanu prin el însuși* (după modelul francez al seriei Par lui-même), Andrei Moldovan se impune ca unul dintre cei mai fideli și metodici comentatori ai volumelor din pomenita serie rebreniană, dar și a cercetărilor din ultima vreme consacrate prozatorului. Articolele și cronicile publicate de-a lungul vremii, în diverse reviste, sunt adunate acum într-un volum masiv, ce poartă un titlu programatic, ales pentru definirea condiției omului Rebreanu, mai ales, *Un Rebreanu hăituit* (Editura TipoMoldova, Iași, 2013) atât în timpul vieții, cât și după trecerea sa în neființă. E, așadar, în armonioasa alcătuire din segmente ce se leagă între ele prin obiectul investigației, un volum marcat polemic, aducând puncte de vedere noi în interpretarea diverselor aspecte biografice sau ale creației, raportându-se la demersurile pe aceeași linie ale diferiților... rebrenologi. Privit astfel, volumul are alura unei încercări de sinteză sau, în orice caz, de evaluare finală a multor întreprinderi menite a impune o altă dimensiune statutului scriitorului în istoriografia recentă a literelor românești.

Constantin Cubleşan

Autorii au evitat organizarea materialului sub forma unui index cronologic, volumul nu are aspectul neutru și eterogen al unui catalog al cărui unic criteriu de selecție este Rebreanu par lui-même. Soluția aleasă (de care este responsabil, înțeleg, cercetătorul Andrei Moldovan) reprezintă o mai fericită dispunere dialogică – volumul

poate fi descris ca un arhi-dialog între Rebreanu și diverși publiciști ai epocii – întins pe mai bine de 400 de pagini. Disconfortul cronologic, eludarea diacroniei în biobibliografia subiectului Rebreanu – imputabile la rigoare acestei soluții de dialog în flux continuu (de pildă, faptul că o confesiune din 1938 este continuată sau întregită de o remarcă din 1926 etc.) sunt însă compensate de o secțiune finală de „Surse bibliografice”, al căror număr corespunde trimerelor cifrice cu care se încheie orice fragment citat.

Teodora Dumitru

Atrăgând atenția asupra necesității reevaluării operei lui George Coșbuc, *Coșbuc sau lirismul pragurilor* de Andrei Moldovan mai aduce o gură de aer la exegeza unei creații care, deși în aparență total *explicite*, se dezvăluie treptat.

Olimpiu Nușfelean

Capitolul final, cu un titlu mitologico-biblic, *Între Procust și Adam*, prezintă o retrospectivă a receptării critice a lirismului coșbucian, receptare, cu puține excepții, inadecvată. În afară de câțiva mari critici interbelici, notabil este momentul centenarului nașterii poetului, 1966, când în paginile *Gazetei literare* se propune o discuție despre *Coșbuc citit astăzi*. Este necesar – conchide Andrei Moldovan – un „Adam al criticii pentru poezia lui George Coșbuc”. Un asemenea prim studiu adamic este *Poezia lui George Coșbuc* de Petru Poantă, iar *Coșbuc sau lirismul pragurilor* de Andrei Moldovan este, și prin intenție și prin sugestii de originală interpretare, al doilea.

Ion Buzași

Ceea ce încălzește paginile unui capitol arid e descrierea pe care o face Andrei Moldovan cu un agil ochi de expert, bibliotecii private a lui George Coșbuc. Decantate, ecurile atâtor factori formatori au pătruns în operă, iar printr-o lectură de tip palimpsest, cum propun teoriile lui Gerard Genette, pot fi descifrate cele două particularități, amintite deja: tentația luministă și mesianică. Același tip de lectură scoate în evidență caracterul livresc al poeziei

coșbuciene, iar prezența unui narator, simțită în multe dintre poezii, împinge formula poetică a autorului spre lirismul epic. Spiritul aforistic derivă, de asemenea, din rafinata învățătură dobândită prin cea mai atentă selecție a lecturilor.

Viorel Mureșan

Ferm pe ale lui (pe tot ce spune), Andrei Moldovan e un critic tranșant, cu singurătatea și inocența bine apărute.

Al. Cistelean

Andrei Moldovan și-a structurat culegerea de articole critice (*Poeți români de azi. Alte erezii*), 29 la număr, despre poeți ai ultimelor două decenii, în șase capitole. Uneori, criteriul de asociere este clar – *Farmecul riscului* asociază trei experimentatori cu inițiative riscate sau cu limbaj scandalos, *cornul de vânătoare*, titlu metaforic, acoperă o arie mai vagă, în orice caz una a poeților consacrați, din diferite generații, de la Ion Horea și Aurel-Dragoș Munteanu (publicat, postum, și ca poet) la Mihai Ursachi și Lucian Vasiliu. S-a căutat prin urmare așezarea poeților pe tipologii și sub semnul estetismului (*Grațioasa bulversare a esteticului*), sunt cuprinse nume precum Virgil Mazilescu, Mircea Cărtărescu, Nichita Danilov, Ioan Moldovan; sub cel al stării de criză (*Ademeniți de o stare de criză*) Adrian Alui Gheorghe, Ovidiu Nimigean, Daniel Bănulescu ș.a.

Ioan Răducea

Tabletele se leagă între ele prin fire transparente vădind coeziunea ideilor. Filofrancez rafinat, Andrei Moldovan apelează la modele din spațiul cultural francez pentru a proba esența, forța și necesitatea literaturii. Demonstrația e simplă și elocventă. Ea pornește din conștiința unui scriitor atașat valorilor perene și apelează la un declic vizual precum afișul impresionant văzut pe peretele Muzeului de Artă Modernă din Paris unde erau inscripționate cuvintele lui Albert Camus „Si le monde était clair, l’art ne serait pas”. Decantarea realității imediate prin cuvântul scris devine cristal și mărturie peste timp. Iată-l pe autor stăpânit de o blândă ironie atunci când spune

despre confrăți că „centrul universului trece prin condeiul lor”. Apariția cenzurii este văzută ca dovadă că „literatura poate să fie puternică și poate tulbura realitatea”.

Adrian Țion

Volumul se deschide cu adnotări la Gheorghe Perian, *Ideea de generație în teoria literară românească*, și Julius Petersen, *Generațiile literare*, cărți apărute în coligat, prilej de a repune el însuși întrebările ultimelor decenii: „dacă avem azi o generație literară nouă, s-ar cuveni să ne întrebăm în ce mod au stârnit scriitorii ce o reprezintă limba română și au îmbogățit-o. A devenit limba noastră mai bogată cu această generație, dacă ea există? (...) În ce măsură influența optzecismului se extinde și asupra generațiilor literare (dacă au fost mai multe) ce au urmat? Sunt posibile acum coeziuni generaționale?” etc. O aplecare spre Transilvania se poate detecta ușor, dar e firească și argumentată. Vorbind despre Ion Simuț și autodefinirea sa în Vămile posterității („Intenția noastră este de a sublinia importanța modelului Iovinescian în demersul critic al lui Ion Simuț, având ca miză orientarea spre durabilitate, spre dominanta valorilor estetice, într-un context actual ce nu duce lipsă de valori, dar care pare să se aplece mai mult decât se cuvine asupra efemerului și spectacularului”), se va opri, firește, pe larg, asupra capitolului dedicat lui Rebreanu. Admirând arta citării la Cornel Ungureanu, reține cuvintele acestuia despre Inochentie Micu-Klein, „personajul cel mai tragic al istoriei noastre...”: „Ceea ce neuitatul Mihai Viteazul a reușit pentru o clipă cu sabia, unirea provinciilor românești, episcopul de Blaj a reușit cu spiritul, dând semnalul de unire definitivă a tuturor românilor prin ridicarea lor la conștiința națională.” Școala Ardeleană nu reprezintă doar o cauză a românilor transilvăneni, ci a întregului românism.

Irina Petraș

Adunarea unor studii de Andrei Moldovan sub un titlu nedrept de modest duce la apariția unui volum substanțial. Andrei Moldovan scrie minuțios, aplicat, fără derapaje „lirice”, generos fără efuziuni, precis fără pedanterie. Criticul bistrițean își alege subiectele din literatura contemporană, referindu-se doar la autori convingători din toate

promoțiile: M. Ivănescu, D. R. Popescu, Radu Mareș, Matei Vișniec, Călin Vlasie, Ioan Pinteș, Ioan Es. Pop, Andrea Hedeș, Dan Coman. „Consemnările” lui Andrei Moldovan se citesc cu plăcere, fluența și seriozitatea autorului se îmbină pentru un rezultat fericit.

Horia Gârbea

Fără a fi o carte de critică literară, *Ephemeride* are meritul de a ne arăta o față mai puțin cunoscută a profesorului și criticului Andrei Moldovan. Neîngrădit de formulele criticii literare, autorul își permite să fie aici nostalgic, emoționat de evocările făcute, laudativ, ludic sau chiar înțepător pe alocuri, acid, condescendent sau doar grav în semnalarea inconsistenței din realitatea culturală.

Vasile Vidican

Gavril MOLDOVAN

(n. 17.10.1941, Cociu, BN). Poet, memorialist, jurnalist.

Redactor al cotidianului *Răsunetul* (Bistrița).

Face parte din prima generație echinoxistă.

Facultatea de Filologie a UBB, Facultatea de ziaristică București.

Debutează în paginile *Tribunei* clujene în anul 1966, apoi devine colaborator al revistei studentești *Echinox*, proaspăt înființate.

Debut în volum: *Recolta de vise*, Editura Dacia, 1989.

Îi mai apar volumele: *Fapte din trecutul odăii*, Editura Dacia, 1995; *Ceramică de iarnă*, Editura Clusium, 1996; *Boeme*, Editura Macarie, Târgoviște, 2002; antologia de versuri *Mâna stângă*, Editura Charmides, Bistrița, cu o prefață de criticul Petru Poantă; *Taciturnalii*, Editura Clusium, 2005; *În odaie e joi*, Editura Karuna, 2006; *Linia de dialog*, Editura Limes, 2007.

Prezent în mai multe antologii, volume colective și dicționare.

A obținut mai multe premii literare.

Membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

Membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj.

„povară simte trupul meu la mal/ neliniști sacre de vestit pescar/
murmură-n el sămânța milenară/ materie ajunsă foc și pară// orbit de
sensuri face legământ/ cu tainele preabunului pământ// ce întuneric
străbătu acum/ neîndemânateca mână pe drum/ de s-au retras izvoarele
în munți/ și au rămas bărbații mai cărunți?”

Referințe critice:

Într-un limbaj simplu, prietenos, Gavril Moldovan îl transportă pe cititor, pe neobservate, până foarte departe. Ambianța vieții de fiecare zi este înlocuită nu se știe când cu un peisaj cosmic.

Alex. Ștefănescu

Dacă nu efectiv, în orice caz printr-un transfer de simpatie reciprocă, Gavril Moldovan, deși debutează cu un volum personal târziu, aparține de drept primei generații echinoxiste din anii 68. Debutul propriu-zis are loc în cunoscuta revistă clujeană, urmat de altele două succesive în antologii de la Editura Dacia. Puțină neșansă, tribulațiile unei boeme paupere și aspre, apoi o anumită reticență, venită mai curând din inhibiție decât din orgoliu personal – toate acestea conturbă și amână desfășurarea normală a unui destin poetic autentic. Nu știu dacă această amânare, deloc auto-impusă, a fost fertilă, important însă rămâne faptul că poetul nu a clacat.

Petru Poantă

Dimpotrivă, e la Gavril Moldovan o timiditate în a se confrunta cu dramaticul existențial, ce lasă doar indecise urme sub privirea resemnată, care constată trecerea în inactual a multora dintre trăirile

exprimate altădată cu o anumită fervoare, astăzi conservate în „colecția de cuvinte”.

Ion Pop

Gavril Moldovan rămâne totuși un creator. El zămislește un spațiu poetic ce nu constituie nici realitatea degradată bacovian și nici evadările ratate expresionist, un spațiu ce-l aparține și care curge într-un prezent enorm, un timp seducător și uluitor totodată, care sperie și promite. Imaginea este aceea a unei realități mișcate ce nu se mai supune legilor comune, generoasă prin lipsa de trecut și prin șansa stării de dezechilibru: „Un trecător foarte grăbit/ ud până la inimă/ și-a uitat un pas în urmă și a plâns/ tot restul drumului// la colț o femeie fără limbă/ aduna doar cuvinte/.../ Ultimul mort mi-a dăruit respirația lui/ și acum port vina/ a două suflete” (*Citadină*). „Odaia” ce și-o descoperă sieși e în același timp ținut al speranței și închisoare, e un tărâm în care ființa există cu promisiunea devenirii: „O odaie din care oșteanul s-a strecurat/ direct în viață fraternizând cu imaginea” (*O odaie*). Scepticismul poetului devine o putere creatoare iar odaia este cronotopul fatal.

Andrei Moldovan

O parodie de Lucian Perța:

Filosofi clandestini în oraș

Prea mulți filosofi în cetăți/ ieșit-au din două mii încoace,/ din sute de mici facultăți/ și culmea-i că nu ai ce face./ Dar sunt cei mai mulți clandestini/ făcuți doar pe bază de acte/ și bani, și la noi și-n vecini,/ urmând clar satanice pacte./ Tupeu au de vin și-n cenaclu,/ că mișcă-se, zic, literar,/ nu chei au la vers ci șperaclu,/ cu stânga scriindu-l, e clar./ Eu pune-oi problema-n ședință/ de vrem dialectici să fim:/ – Olimpiu, cum e cu puțină/ aici printre noi să-i primim?!

Ioan V. MOLDOVAN

(n. 10 martie 1948, Chiuza, BN, într-o familie de învățători). Prozator.

Absolvent al Facultății de Drept.

A fost ministru în guvernul Stolojan.

A lucrat până la pensionare ca procuror șef al Direcției Naționale Anticorupție Bihor.

A publicat proză scurtă în revistele *Luceafărul*, *Tribuna*, *Suplimentul literar al Scânteii Tineretului*, *Caiete Silvane*.

În 2016 publică volumul de proză scurtă *Noi nu mergem la război* (Editura Școala Ardeleană).

„Procurorul observă că medicul legist dicta repede înconjurând cadavrul în sensul acelor de ceasornic, manifestând o oarecare agitație și grabă, în timp ce asistentul, în costumul lui impecabil, se scobeia lejer în nas. Nici urmă de caiet, de stilou sau ceva asemănător. Doctorul continua să dicteze iar asistentul să se scobească în nas.”

Referințe critice:

Prozatorul dă aici măsura talentului, reușind să pună în pagină câteva personaje spectaculoase, câteva istorisiri cu alură de poante spuse la un pahar, o atmosferă decrepit dulce-acrișoară, un ton evocativ fără a fi măcar o secundă melancolic, totul narat de o voce auctorială clară, ironică și acidă și aseasonat cu un umor cu aromă de Hašek. Isprăvile unui procuror criminalist dintr-un oraș de provincie în anii de mijloc ai comunismului românesc sunt văzute ca o intersecție între o narațiune polițistă și una de moravuri. Politicul, care te-ai fi așteptat să strângă într-o îmbrățișare sufocantă toate

aceste anchete penale și acest sistem al justiției comuniste (știm acum, la 25 de ani de la revoluție) atât de corupte, lipsește aproape în totalitate, refugiindu-se în biografia unui singur personaj. Anchetele nu sunt politice, sunt banale –în măsura în care omorul e un act banal –cercetări ale unor crime, sau tentative; furturi, răzbunări, accidente, gelozie. Nici măcar clenciurile polițiste, arta deducției cum s-ar spune, nu sunt mai presus de banalul cotidian. Și totuși un farmec aparte te înhață din pagini, un farmec dat de reconstituirea unei lumi aproape carnavalești, ridicolă și macabră, o lume care te toacă cu un zâmbet amar. Scenele de autopsie ce reunesc principalele personaje vehiculate (în frunte cu doctorul Petrilă secondat de asistentul Daniel și autopsierul Ariciu și asistați de pe margine de procurorul Japonezu și căpitanul de miliție) sunt antologice. Umorele negre se simte la el acasă, îmbrăcând aceste personaje bahice, care ar putea chiar să primească o ușoară patină tragică, dacă nu ar fi de o blazare dacă nu perfectă, cel puțin admirabil jucată.

Al doilea ciclu de povestiri creionează din câteva tușe mai degrabă lumea satului din anii de început ai comunismului. Scene relevante dublate de o poantă care luminează episoadele, dându-le profunzime. Personajele sunt aici mai puțin aprofundate, Ioan V. Moldovan preferând tabloul de grup în care distribuie gesticulație și dialog pentru a întrupa o atmosferă, nu pentru a însufleți un erou. Prozatorul are o scriitură remarcabil de bine strunită. Scrie economic, limpede, fără excese. O parcimonie care face utilizarea rară a epitetelor extrem de eficientă. Paginile se citesc ușor, dar în același timp cu maximă eficiență, demonstrând o maturitate și o stăpânire a instrumentelor de scriitură remarcabilă.

Noi nu mergem la război este un plonjon surprinzător de plăcut într-un univers pe care l-ai fi intuit deprimant, dar îl descoperi exploziv și captivant. O gură proaspătă de oxigen printre atâtea și atâtea lamentații sau, din contră, edulcorări ale trecutului imediat. Lucid și ludic, universul propus de autor îți permite să mai descoperi încă un unghi din care poți privi lumea românească de dinainte de 1989.

Ioan V. Moldovan este un prozator care dovedește prin *Noi nu mergem la război* că nu mai are nimic de dovedit. Deși scurt, volumul e percutant și bine articulat, antrenant și nu în ultimul rând memorabil.

Victor Cubleşan

Biografia personajului se încarcă, în *Poveste proastă*, cu încă un detaliu nodal: doctorul alcoolic avea o viață dublă, era invitat să cânte din când în când jazz în trupa lui Johnny Răducanu. O lume fără orizont, așa cum o percepe căpitanul Bibi, cel care, în schița *Poporul român e un popor cult*, pune la punct o mașinărie de anchetat de inspirație kafkiană: „În ce lume am intrat? Dumnezeu! Pe lângă toți criminalii cu care am treabă mai lucrez și cu niște ciudați. Doctorul Petrilă, un bețivan ratat, cântă în concert cu Johnny Răducanu, asistentul Daniel și autopsierul Ariciu și ei niște figuri memorabile, bătrâna Lili îndrăgostită ca o adolescentă și Japonezu cu figura lui calmă de om echilibrat și cerebral, acceptă în tăcere și într-un fel de neutralitate sentimentele babei” (pp. 85-86).

În *Moartea lucrurilor simple*, a doua parte a cărții, care cuprinde doar trei schițe, se schimbă nu numai toposul, dar și tipul de discurs narativ. Sarcasmul și umorul negru din prima parte sunt înlocuite de zâmbetul bonom și cvasiînțelegător. *Mașina de scris* e frumoasa povestire a unui profesor ajuns în Moldova, care în timpul liber pescuia și scria la o gazetă locală. Numai că scria la o mașină de scris, iar când a fost surprins de gazdă, care a înțeles că sofisticatul instrument scrie în locul lui, și-a pierdut bunul renume de „scriitor la gazete” și, odată cu acesta, și toate micile atenții venite din partea celor din jur. Alt text este o relatare despre felul cum a fost receptată moartea lui Stalin în familia unui învățător de țară. Nu lipsesc detaliile hazlii și comicul de situație. Tot așa cum *Pe două voci* e parodia unei șezători la țară. Subiectul povestirii: vizitarea unui G.A.C. – model. Deplasarea se face cu un camion în care, sub îndrumarea unui activist, se exersa strigarea unei lozinci. Punctul culminant e atins când activistul oprește camionul ca să poată recupera o găină accidentată. Prin schițele din *Noi nu mergem la*

război ni se devoalează o sumă de firi și destine umane amenințate, din istoria noastră recentă, într-o proză scrisă fără poticneli, pe alocuri de cea mai bună calitate.

Viorel Mureșan

Semnificativ, triada procuror, ofițer și medic legist constituie osatura povestirilor și a întâmplărilor dezlegate, cu tâlc. Medicul, de exemplu, apare în șapte din cele douăsprezece povestiri și are o biografie și o bibliografie fabuloasă, care combină înzestrarea artistică, picturală și muzicală (pigmentată cu muzica de jazz a lui Johnny Răducanu) cu întreceri comice cu băutura, pentru care se antrenează și ceremonialul crepuscular și trist al unei oficiere princiare, străvechi, care fac din el un personaj memorabil, bătând intempestiv la porțile lumii și ale romanului, închise dur peste el.

Dacă aș fi pus acum să joc câteva secvențe din prozele pe care mizez, după experiențe literare de tot felul, aș spune că le aștept încă pe cele din zona „morții lucrurilor simple”, din acest volum, direcție în care scriitorul Ioan V. Moldovan explorează o „mină de aur”, încă nevândută și nelicitată, literar vorbind, desigur. Aici treptele memoriei scriitorului rămân conectate rezervorului familial, etnic și social, de urmărit, milimetric, alături de cotele apelor Dunării și, eventual, să nu greșim, ale Crișurilor, ale Someșului și ale altor râuri și pârâuri „cu apă limpede” și plină de păstrăvi.

Ioan Derșidan

Volumul *Noi nu mergem la război* (Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2016) cuprinde două cicluri, primul, „Din amintirile procurorului Japonezu”, include nouă proze ce aduc în față personaje în majoritate creionate probabil după cazurile pe care magistratul Ioan Moldovan le-a întâlnit în cariera sa (vocea auctorială – procurorul Coman, alias Japonezu, căpitanul de poliție Bibi, doctorul Petrilă, asistentul Daniel, autopsierul Ariciu, dar și câinele Tirol, unul dintre cele mai îndrăgite personaje). Are și viața aceasta a justiției poveștile ei, farmecul ei și, uneori, o atmosferă de carnaval ce vine dincolo de

tragicul imediat, dar, să nu uităm marea lecție a lui Caragiale, lumea carnavalului este una tragică.

Menuț Maximinian

Lumea rurală, sub colectivizare, frizează absurdul. În *Moartea tătucului* sau *Cel mai scurt necrolog*, sătenii sunt obligați de către niște activiști comuniști arțăgoși, cu pistoale la brâu, foști blehari submediocri, să înjuge vaci care trăgeau amândouă pe aceeași parte, un țăran stă la Canal un an pentru că „a spus răspicat că Ana Pauker e așa de urâtă că nu s-ar culca cu ea nici dacă Partidul i-ar da o pereche de boi”, gardurile din scânduri sau lătunoaie late, pe orizontală, vor fi împânzite cu penibile lozinci mobilizatoare de genul: BOB CU BOB, PATRIEI SNOPI!, U.R.S.S. – BASTION AL PĂCII E!, UNDE SUNT AMERICANII? S-AU ASCUNS CA ȘOBOLANII!, ANA PAUKER – GHEORGHIU DEJ/ BAGĂ SPAIMA ÎN BURGHEII!, STALIN ȘI POPORUL RUS/ LIBERTATE NE-AU ADUS!, încât „satul arăta bălțat ca mantaua lui Arlequino”, copiii învățau să înjuge „cu temei și seriozitate”, imitându-i pe vârstnici, iar seara, înainte de culcare, părinții îi puneau să spună rugăciunile, iar tinerii îndoctrinați plâng cu sughițuri la moartea „nemuritorului” tătuc Stalin. O lume într-adevăr pe dos.

Icu Crăciun

În altă ordine de idei, se remarcă în volumul discutat aici jocul a ceea ce este spus și ceea ce apare doar insinuat. Cu o excelentă stăpânire a mijloacelor scriitoricești, Ioan V. Moldovan reușește, dincolo de precizia și concizia textului, să ne lase să întrevădem alte posibilități narrative. Astfel că lapidarității textuale îi corespunde de fapt o îmbogățire a înțelesurilor. Și asta pentru că ni se spune atât cât ar fi nevoie; de acolo, ne descurcăm.

La fel stau lucrurile și în ceea ce privește construcția personajelor. Să luăm cele două personaje, bunăoară. Este clădită o relație de tip Sherlock Holmes/Watson. Dar elementul maieutic este în permanență contaminat și subminat de pozițiile aparent egale și de un soi de boemie care însoțește cele două personaje. Lipsește parcă acea condescendență vădită, englezească în raporturile dintre personajele lui Doyle. În prozele

lui Ioan V. Moldovan, atât elementele detectivistice, cât și astfel de tipuri de relații sunt plasate pe un palier secundar. Întrevedem, cu alte cuvinte, potențialul de roman polițist al textului, sau ghicim în Japonezu un posibil Sherlock Holmes însoțit de loialul său asistent, dar nimic mai mult. Eforturile narrative, repet, sunt canalizate înspre evenimentele aduse în fața cititorului, urmând ca acesta să își facă de unul singur o imagine de ansamblu, să ajungă la concluzii proprii.

Drept pentru care, aș spune că volumul acesta nu este nici roman polițist (deși, un mic roman ar putea fi...), nici demers de reconstituire a unei perioade din istoria noastră recentă, cu atât mai puțin un volum autobiografic. Cred, înainte de toate acestea, că „Noi nu mergem la război” este pe undeva un volum de atmosferă, bine scris, cu un ritm bun, oferind lectorului o lume inedită, fermecătoare, captivantă. Un volum numai bun de citit într-o după-amiază călduroasă de concediu.

Vasile Vidican

Dumitru MUNTEANU

(n. 25 octombrie 1948, Telciu, Bistrița-Năsăud). Prozator, eseist și istoric literar.

Institutul Pedagogic de Institutori, Cluj-Napoca, 1970.

Colaborări la reviste: *România literară*, *Tribuna*, *Steaua*, *Mișcarea literară*, *Minerva*, *Litera Nordului* etc.

A colaborat la mai multe volume colective.

Director-fondator al Editurii George Coșbuc.

Debutul absolut: *România literară*, 1980, cu povestirea „Scaunul” și o prezentare de George Ivașcu.

Debutul editorial în volumul colectiv *Debut '86*.

Opera tipărită: *Teatrul din munți*, eseu, Editura George Coșbuc, 1995;

Anotimpul viperelor, roman, Editura George Coșbuc, 1996;

Întemeietorii, roman, Editura George Coșbuc, 1998; *Adevărata putere*, roman, Editura George Coșbuc, 2000; *Fratele meu Cain*, proză scurtă, Editura George Coșbuc, 2003; *Ultimul înger*, roman, Editura George Coșbuc, 2003; *Social-democrații transilvăneni și problema națională*, eseu, Editura George Coșbuc, 2004; *Dureri ascunse*, proză scurtă, Editura George Coșbuc, 2004; *Clipe furate timpului*, publicistică, Editura George Coșbuc, 2006; *În umbra puterii*, proză scurtă, Editura George Coșbuc; *Acele fel de dragoste*, proză scurtă, 2007, Editura Ardealul; *Stele ucise*, roman, 2007, Editura George Coșbuc, 2005; *Galaxia luminii – Telciul literar și artistic*, Editura George Coșbuc, 2008; *Istoria credinței pentecostale*, volumul 1 „Încercările”, Editura George Coșbuc, 2008; *George Coșbuc – Dincolo de cuvinte*, vol. 1 „Anii de ucenicie”, 2008, vol. 2 „Junețea poetică”, Bistrița, Editura George Coșbuc, 2009; *Pretexte literare*, Editura George Coșbuc, 2009.

Este deținătorul mai multor premii literare.

Membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

Membru al Asociației Ziariștilor Profesioniști din România;

Membru al Uniunii Scriitorilor din România.

„La început a fost doar un zvon. Un cuvânt aruncat, nu se știe de cine. O șoaptă ce s-a întins, s-a lățit ca o molimă și a cuprins satul într-un cerc uriaș, invizibil. Apoi cercul s-a divizat, în locul lui au apărut multe, sute de cercețe concentric, agitându-se într-un joc imprevizibil, nervos, ca o acumulare a răului, până când pânza uriașă a zvonurilor s-a spart într-o explozie finalizată printr-un cor de strigăte nervoase ale nemulțumiților adunați în fața primăriei, înarmați cu securi și ciomege.”

Referințe critice:

Dumitru Munteanu, un învățător dintr-un sat de la poalele Munților Rodnei, debutează în aceste pagini cu povestirea „Scaunul”, o îndrăzneț și curajoasă satiră la adresa unor mentalități...

George Ivașcu

Preocupat constant de zugrăvirea unei lumi ficționale, în care realitatea concretă a existenței contemporane să se recunoască aievia, ca într-o oglindă răsturnată, Dumitru Munteanu are seninătatea și degajarea, lipsa oricăror complexe... politice, descrie azi despre lumea de ieri, demontându-i falsele articulații, însă fără accente de vendetă, de răfuială, ba chiar cu un soi de plăcere, nu pentru racilele acesteia, ce sunt supuse unei analize severe, ci pentru oamenii ce au știut să rămână oameni în toate împrejurările. (...) Calitatea definitorie a prozei lui Dumitru Munteanu mi se pare a consta tocmai în seninătatea (ceea ce nu exclude ironia și tenta grotescă, sancționarul!) cu care construiește o lume ficțională, cu mijloace specifice metodei realiste, într-un curaj aproape bravat de a realiza proză clasică într-o epocă (cel puțin la noi) a experimentelor formale de toate felurile. Lectura paginilor sale este reconfortantă, incitantă nu mai puțin, dezvăluind personalitatea unui creator epic din stirpea celor mai buni prozatori realiști ai literelor noastre și, dacă făceam trimitere, la început, spre experiența postmodernistă, nu o făceam decât pentru a atrage atenția asupra disponibilităților creatoare, bine stăpânite, ale unui artist modern prin excelență.

Constantin Cubleşan

A apărut, recent, la Editura George Coșbuc un roman surprinzător de valoros sub aspectul realizării artistice și nu numai, *Anotimpul viperelor*, semnat de Dumitru Munteanu. (...) Recentul roman vine să confirme ceea ce prozele sale anterioare ne dovediseră deja: vigoare, inspirație, demnitate în arta cuvântului bine articulat prin scris. Romanul în aparență liniștit este scris cu infinită răbdare pentru că scriitorul își iubește personajele dintr-o perspectivă absolut tulburătoare, față de care manifestă o afectuoasă atenție; scris cu nerv, trădează o disimulată auto-caracterizare dar și un condei de fin analist.

Luca Onul

În acest context general, scrisul lui Dumitru Munteanu se particularizează printr-o sobrietate și concizie, printr-o țesătură care îmbină, cu pricepere și profesionalism, documentarea riguroasă,

relația interumană și, ceea ce este demn de menționat, sublinierea intrinsecă a semnificației acțiunilor eroilor într-un timp ale cărui perspective sunt încă largi pentru prezentul acestora.

Ion Moise

Munteanu a întocmit volumul de texte cu încrederea că George Coșbuc nu este un poet „expirat”, cum unii încearcă să spună, ci un geniu a literaturii românești, alături de confratele său, Eminescu, poeți cărora națiunea le-a acordat iubirea necondiționată și nemurirea. Prin această trilogie din seria „Academicienii Năsăudului”, Munteanu ridică vălul de umbră ce sporește misterul coșbucian, poeziile prezente în volumul II aparținând perioadei de creație literară din Năsăud, Cluj și Sibiu până la trecerea Carpaților de către poet. Această perioadă a fost mult timp în anonim, uitată în mici studii locale, directorul editurii „George Coșbuc” reușind să aducă câteva plusuri cercetărilor efectuate de coșbucieni până acum prin scuturarea prafului istoriei de pe poeziile de tinerețe.

Menuț Maximilian

Cartea inserează zeci de pagini de facsimile, cu poeme scrise de mână, fotografii și o bibliografie consistentă, convingătoare. Remarcabilă prin volumul informației, seriozitatea demersului și a contribuției autorului, cartea este una dintre cele mai importante dedicate lui Coșbuc în ultimul timp. Este fără îndoială că volumul reprezintă o treaptă, o altă față a personalității scriitorului Dumitru Munteanu, exersat prozator de roman.

Victor Știr

În acest roman (*Întemeietorii* – n.n.) ca și în celelalte, stilul lui Dumitru Munteanu este la fel de plin de nerv și concizie, de o lapidaritate cu maximă sugestivitate. Tendința autorului de a înfățișa unități distincte amintește de tehnica cinematografică și potențează valoarea de document al epocii, pe care o are romanul. (...) Calitățile de romancier ale lui Dumitru Munteanu se concretizează încă o dată și convingător într-un alt roman istoric, *Adevărata putere*. Se poate afirma că, avem un condei și mai sigur pe posibilitățile sale expresive și

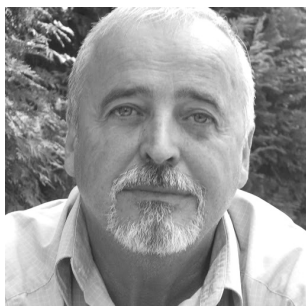
o narațiune realizată cu nerv și un puternic simț al epicului, uneori aidoma unui torent.

Tit Liviu Pop

Dumitru Munteanu (...) face dovada unui talent de prozator analist. Observațiile autorului, care relatează o ascensiune dramatică pe munte – notate rapid, percutant, la persoana întâi – sunt pline de semnificații umane, de adevăruri proaspete picurate din viață și deloc alterate de prejudecăți livrești. Senzația de autenticitate, de trăire nemijlocită e cât se poate de puternică, pentru că autorul știe să transfigureze cu artă realitatea obiectivă.

Ion Dodu Bălan

Iacob NAROȘ

(n. 13 septembrie 1946, Maieru, BN). Istoric literar, eseist, publicist.

Facultatea de Filologie a UBB (1975).

Debut în volum colectiv: *Centenar Liviu Rebreanu*, Bistrița, 1986.

Debut editorial în 2010, la Editura Remus, Cluj-Napoca, cu volumul *Nume proprii în opera lui Liviu Rebreanu*.

A mai publicat volumele: *Romanele lui Rebreanu*, Editura Casa cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2012; *Publicistică și eseu contemporan*, Editura TipoMoldova, Iași, 2013; apare ediția a doua, revăzută și adăugită, a *Romanelor lui Rebreanu*; *Rebreanu în mileniul III*, Editura TipoMoldova, Iași, 2014; *Autori măiereni*, coautor Icu Crăciun, Editura Școala Ardeleană, colecția *Bibliotheca*, 2015.

Este membru al Societății Scriitorilor din B.-N., redactor la revista *Cuibul visurilor*, Maieru și membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România.

„Printre scriitorii pe care Transilvania i-a dat literaturii române în prima jumătate a secolului al XX-lea, Liviu Rebreanu «este cel mai ilustru». Romancier de tip monumental, Rebreanu se alătură cu lumea lui, «lume a spațiului național românesc», celor mai mari creatori din literatura universală în domeniul romanului, lui Balzac și Zola, Tolstoi și Șolohov, Verga și Reymont, Thomas Mann și Galsworthy (...) Cărțile lui Rebreanu sunt un *test* dificil pentru orice cititor.”

Referințe critice:

A citi din opera lui Rebreanu e șansa unui câștig de suflet și spirit. A-l reciti e o șansă de a da un contur credibil realității pe care o trăiești. A urmări traseul bibliografic, așa cum o face Iacob Naroș, e admirabil. Cartea aceasta e relevantă pentru un intelectual îndârjit să valorifice continentul numit Rebreanu.

Cornel Cotuțiu

Iacob Naroș compune un volum unic în felul său, în care își asumă descrierea și judecarea critică a celor nouă romane semnate de Liviu Rebreanu: *Ion*, *Pădurea spânzuraților*, *Adam și Eva*, *Ciuleandra*, *Crăișorul Horia*, *Rășcoala*, *Jar*, *Gorila*, *Amândoi*. *Romanele lui Rebreanu* este cartea vieții lui Iacob Naroș.

Virgil Rațiu

Dacă ne gândim că profesorul Iacob Naroș citează peste 200 de lucrări și are aproximativ 500 de note de subsol, zece pagini de biobibliografie și peste 50 de anexe, cu siguranță vom aprecia efortul său în a parcurge aproape exhaustiv tot ce s-a scris despre viața și opera lui Rebreanu...

Icu Crăciun

Girat de Biblioteca Județeană Bistrița-Năsăud, prin premiul acordat în cadrul galei Societății Scriitorilor, volumul *Romanele lui*

Rebreanu, sub semnătura lui Iacob Naroș, prezintă, în mod amănunțit, opera lui Rebreanu. Despre toate aceste romane și laboratorul lor de creație, despre modul de construcție vorbește, avizat, ca un specialist în rebrenologie, Iacob Naroș.

Menuț Maximilian

În final, nu putem decât să subliniem afirmația călinesciană cu care Iacob Naroș își conchide volumul. „Judecățile critice nu sunt verdicte și e îngust acela care nu se ajută de adâncimea timpului și nu recitește.” (p. 399). Este un îndemn cât se poate de oportun pentru a încheia textul de față, text care a supus atenției o carte care se va dovedi a fi de referință în lărga bibliotecă ce conține biobibliografia rebreniană.

Vasile Vidican

Ioana NICOLAE

(n. 1 iunie 1974, Sângeorz-Băi, Bistrița-Năsăud). Poetă. Este soția scriitorului Mircea Cărtărescu. Facultatea de Litere a Universității din București, 1997.

În 1998, Ioana Cărtărescu a terminat cursurile de masterat ale aceleiași facultăți.

După absolvire a fost profesoară la Liceul Dimitrie Leonida din București, redactor la revista *Tribuna învățământului*, redactor la Editura Humanitas și redactor la ziarul *Independent*.

A mai colaborat ca redactor la editurile Casa Radio, Polirom și Paralela 45. A debutat editorial cu volumul de versuri *Poză retușată*, Editura Cartea Românească, 2000, în urma unui concurs de debut.

Volume publicate: *Nordul*, Editura Paralela 45, 2002 – volumul a fost nominalizat pentru premiul ASPRO; *Credința*, Editura Paralela 45, 2003 – volumul a fost nominalizat la Premiile Asociației Scriitorilor din

București; *Cerul din burtă*, Editura Paralela 45, 2005 – ediția a doua a apărut la Polirom în 2010; a scris textul albumului *București, metropolă europeană*, Editura Noi Media Print, 2005; *Cenotaf*, Editura Paralela 45, 2006; *Aventurile lui Arik*, carte pentru copii, Corint Junior, 2008; *O pasăre pe sârmă*, roman, Editura Polirom, 2008; ediția a doua: Polirom, 2015; *Arik și mercenarii*, carte pentru copii, Editura Arthur, 2013; *Autoimun*, versuri, Cartea Românească, 2013 (nominalizată la Premiile Radio România Cultural). A câștigat Premiul „Cartea Anului” al USR; *Ferbonia*, roman pentru copii, Editura Arthur, 2015; *Pelinul negru*, roman, Humanitas, 2016.

Membră al Uniunii Scriitorilor din România.

„Dragostea, bucuria/ Cât trag în jos pe cântar?// Iar vânătaia cândva la vedere/ De ce se face crater ascuns?// Un drum nivelat e mai puțin/ Ca o potecă abruptă?”

Referințe critice:

Este momentul-cheie al romanului, cel în care latura tragică a cărții se dezvăluie în fața cititorilor: Agustina este lăsată singură, este surghiunită fără voie de către familia sa într-o lume cu prea puține reguli, în care un copil inocent este lăsat în voia sorții. Deși pendulează permanent și la Buzău între tutuană și drogă, treptat progresele de învățatură sunt lăsate la o parte pentru transformarea aproape definitivă, fiindcă nimic nu mai este la fel: fetele din jurul ei țipă și se lovesc; mâncarea suficientă din prima clipă dispare treptat din farfurie atunci când Agustina este asaltată de o fată mai mare, de o „huidumă”; părul ei superb devine din prima zi istorie, fiindcă regula este „chelia”, iar fetele din jurul ei sunt „chelioasele”; diferențele de personalitate dintre fetele „internate” acolo sunt enorme și astfel se demonstrează ineficacitatea sistemului românesc de învățământ pentru persoanele cu persoane speciale; există tentative dese (unele reușite) de sinucidere. Așadar, transformarea ei apare destul de firesc,

din ființă rațională în „neună” cu acte (de altfel, pe undeva, vom observa că asta se și dorește, în caz contrar, nu s-ar mai putea obține indemnizația care îi asigură, cumva, viitorul), din față normală în persoană care are accese de plâns, frică și furie, cu totul altfel față de cum o cunoștea familia și cititorii: „Mamă, nu știu ce s-a întâmplat cu Agustina, e altfel decât înainte. Își dă singură palme și pumni. Aproape că nu ne mai putem juca împreună. Mi-e frică, dacă-și face rău?” (pag. 124)

Până la urmă, am perceput toată această poveste și drept un strigăt de alarmă pentru persoanele aflate în astfel de instituții, de locuri pe care nu le cunoaște nimeni, în care ajung oameni care au oarecare dificultăți, dar nu sunt complet neajutorați și, din cauza sistemului, care amestecă probleme diferite și oameni cu afecțiuni complexe, mediul își pune complet amprenta asupra celor aflați acolo, mai ales din punct de vedere al transformării negative. Cu sau fără speranțe, răzbate din povestea Agustinei un îndemn pentru cititori de a fi mai înțelegători, mai atenți cu cei aflați în jurul lor, fie ei mai slabi, mai puțin isteți, mai neajutorați.

În plus, trebuie subliniat și talentul Ioanei Nicolaie (autoare și a unor apreciate cărți pentru copii) de a se transpune în mintea și inima unui copil de până în zece ani și a conduce toată narațiunea prin vocea ei, trecând prin bucurii și neazuri, prin momente de furie și de întrebări, prin dor de familie și compasiune pentru chelioase, prin nostalgie pentru copilăria fără griji (narațiunea pare a fi spusă de undeva din viitor) și speranță în schimbarea în bine. Un roman frumos și îngrijorător de trist.

Jovi Ene

O parodie de Lucian Perța:

Cursa

La treizeci și cinci de ani buni/ și aproximativ o sută de luni/ de când
am pornit/ în cursa vieții,/ îmi permit,/ un privilegiu-moștenire/ pe
care-l au din totdeauna poeții,/ să privesc fără părtinire/ în urmă/ și
să-mi adun, ca într-un coș,/ amintirile./ Veți spune cu reproș/ că asta
se face/ doar când viața ți se curmă,/ dar, așa cum am scris/ și în
„*Tribuna învățământului*”,/ de la o vreme încoace/ orice drum poate
fi deschis/ numai prin puterea cuvântului./ După treizeci și cinci de
ani/ tinerețea devine/ maturitate/ și coșul cu amintiri se multiplică/ în
coșuri tot mai pline/ cu de toate,/ fără să țină cont, la o adică,/ că tot
tu ești aceea/ ce le ridică./ Acesta-i adevărul pur./ Eu nu știu ce veți
face voi,/ dar eu, v-o spun cu franchețe,/ fac stânga-mprejur/ și alerg
înapoi/ spre tinerețe!

Ovidiu NIMIGEAN

(n. 19 iulie 1962, Năsăud). Poet, prozator, eseist și publicist.

Facultatea de Filologie a Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași (1988).

A publicat volumele: *Poezie: Scrieri alese*, Editura Pan, Iași, 1992; *week-end printre mutanți*, Editura Pan, Iași, 1993; *adio adio dragi poezii*, Editura OuTopos, Iași, 1999; *planeta 0*, Editura Junimea, Iași, 2002; *nicolina blues*, Editura Cartea Românească, București, 2007 (premiile revistelor *Observator Cultural*, *Transilvania*, *Mișcarea literară*, nominalizare la Premiul revistei *Cuvântul* și Premiul

USR); *nanabozo*, Editura Cartea Românească, București, 2014; *nu-ți garantează nimeni nimic* (antologie), Casa de editură Max Blecher, Bistrița, 2014. Proză: *Mortido*, Editura Versus, Iași, 2003 (Premiul Național de Proză al „Ziarului de Iași”, 2004), ed. a II-a, Editura Polirom, 2013; *Rădăcina de bucsau*, Editura Polirom, 2010 (PremiulUSR Sibiu, premiile revistelor *Observator cultural* și *Transilvania*, Premiul Național pentru Roman, Alba Iulia, premiul „Cartea anului” al revistei *Tiuk*, nominalizare la premiile Radio-România).

Publicistică: *Inerții de tranziție, altruisme & bahluviuni literare* (feat. Flori Stănescu), Editura Vremea, 2006.

Prezent în mai multe dicționare, antologii și volume colective.

A tradus, împreună cu Gina Nimigean, *Teologia istoriei*, de H.I. Marrou, Editura Institutului European, 1995.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din România; membru, al Asociației Scriitorilor Profesioniști din România.

„una dintre tentații este să te retragi să uiți să te iei/ cu jocurile uneori extrem de complicate-ale zilei/ sau chiar să te lași depresiei și nevrozei. o alta să te întorci./ până la urmă nu știu cine decide eu unul aș prefera/ să citesc să văd filme să călătoresc să joc ping-pong să dorm”

Referințe critice:

Dacă se spune că „la început a fost cuvântul”, la Nimigean situația e pe dos. Nu cuvintele clădesc o lume, ci lumea deja existentă probează cuvintele, le validează sau nu capacitatea de a desemna ceva. Poetul se obligă să nu facă nimic din reflex, nu se încrede în coordonatele spațio-temporale, nu le acceptă ca pe un dat: „oare timp se cuvine să numesc durata vidă a respirației mele?” Interogația continuă, se extinde la nivelul întregii cărți, îmbrăcând haine cameleonice. Dar deghizarea nu e cumva forma cea mai potrivită pentru conservarea esenței? „întâi treci prin foc focul nu e așa cum îți tu minte/ un caras auriu cu aripi lungi înotând în sobă” („nu-ți garantează nimeni nimic”).

Antologia se încheie cu un eseu intitulat *Poezia și corelativul ei obiectiv, rapița*. Referindu-se la unele manifeste literare, Nimigean afirmă că „Odată ce pretind că au identificat direcția, centrul, principiul poetic, devin hipernormative, inflexibile, autocentrate, dogmatice, intolerante”. Unul dintre marile merite ale poeziei lui O. Nimigean este acela că se opune oricăror osificări, oricăror dogme și că, în acest fel, relativizează „adevărurile” care tind să încremenească ființa și corelativul ei, textul poetic, într-un anumit fel de a fi. Și acest lucru este posibil prin scurtcircuitarea celor două principii pe care le-am enunțat la începutul intervenției mele critice: *dinamica și contradictoriul*.

Din punctul meu de vedere, O. Nimigean este cel mai important poet român debutat după 1990.

Șerban Axinte

Contrariant și ambivalent, titlul celui mai recent volum al lui O. Nimigean, *nanabozo* (Cartea Românească, 2014) – apărut aproape simultan cu antologia *nu-ți garantează nimeni nimic*, ce cuprinde integral primele sale cinci cărți de poezie –, dă și o posibilă cheie de interpretare a ultimei isprăvi nimigeniene: din Enciclopedia Canadei aflăm că, pentru triburile aborigene, *nanabozo* reprezenta o divinitate duală, un *trickster* pus pe șotii (figurat adesea ca un iepure mare și hâtru), dar și un *însuflețitor*, creatorul și ordonatorul ciclurilor vieții. Așadar, clovnul și demiurgul într-o singură reprezentare. Nu m-a mirat foarte tare această sugestie pe care o dă Nimigean în titlul cărții: mi se pare că, cel puțin în poezia sa (cele două romane, *Mortido* și, în special, *Rădăcina de bucsau*, cu autenticitatea lor „atroce”, sunt printre cele mai complexe și mai bine scrise cărți de proză românească de după 2000), a existat întotdeauna o competiție între *tricksterul* și meseriașul (din punct de vedere tehnic & formal) provocator care se dovedește în multe rânduri O.N., pe de o parte, și poetul grav, combativ, care pare mereu injectat cu un spirit polemic și recalitrant, pe de alta. Cine i-a citit publicistica, știe că Nimigean e, pe lângă un excelent prozator și unul dintre cei câțiva poeți debutați în anii '90 ale

căror cărți rezistă până azi, și un polemist aprig, cu nerv și cu aplombul unuia care s-ar bate cu lumea-ntreagă pentru adevăr & justețe.

Claudiu Komartin

Poezia lui Nimigean e o apă vie, un fel de colagen care suturează riduri din naștere, îmbătrânești liniștit în continuare și te iubești și mai mult.

Cristina Hermeziu

Îndrăzneala poetului amintește de Lautréament. De altfel genul de confesiune poetică dezvoltând o retorică specifică, turnată în forme ale prozei, reprezintă o nedisimulată trimitere spre autorul *Cânturilor lui Maldoror*, ce reprezintă o erezie majoră a timpului său. Reperul este semnificativ, deși nu e singurul. Un model ce și-l asumă autorul *nicolinei blues* este și François Villon, abatere clară și el de la direcția poetică a epocii sale. Sensul în care vorbim de modele în cazul de față este acela acceptat de matematicianul-poet Dan Barbilian care vedea în poezie capacitatea de regenerare a modelelor pentru geometrie, domeniu absolut al cunoașterii, în situația de criză în care aceasta își epuiza la un moment dat sursele devenirii. Iată o relație la cere mulți poeți și matematicieni ar trebui să ia aminte. Așa sunt și modelele lui O. Nimigean: posibile soluții de regenerare în situații de criză. De aceea atitudinea lui este una de chemare deschisă, nu de disimulare: „Mici noroade vitregite/ Care se înfrățesc cu dracul/ Te vor astăzi sub copite./ Plăcea-le-ar mult să le faci placul!/ Tu nu lăsa să-ți ia caimacul/ Oricât ți-at picura pitaci,/ Drege-ți luleaua cu futacul,/ Ascultă-ți inima și taci!// (...) Închinare:/ Voi lăuda de-a pururi leacul/ Dat sufletului meu fugaci,/ Nehotărâtul și posacul: «Ascultă-ți inima și taci!»” (*Baladă de încercare, ce au făcut biv-stihurgoșelulu Ovidie sin Ioan ot Nicolina, la spartul târgului, Domniei-Sale, vel-logofătului Miron al Vămii*). Ar mai fi de adăugat, fapt semnificativ, că „preambului” volumului, semnat de Șerban Foarță, este la urma urmei o baladă, „dublă” ar spune Villon, în cel mai pur stil al autorului „zăpezilor de altădată”, menită să facă o trimitere nu neapărat spre universul

neconformist al operei poetice a francezului, cât spre Nonconformism ca problemă existențială.

Andrei Moldovan

Ioana transfigurată în Zelda, alintată cu nume inițiativ, e un personaj prezent mai mult prin absență și prin proiecția ei hiperbolizată în mintea lui Liviu. Bărbatul retrăiește obsesiv iubirea cu Zelda, reconstruiește ca un puzzle relația lor. Nu înțelege cum Zelda lui putea să se lase furată de lucruri lumești, cum de s-a supărat de „minora” lui infidelitate sau cum lucrurile mici (sau mari) au putut să le afecteze relația atât de specială.

Liviu o așteaptă, se așteaptă ca ea să-i fie alături în situația grea cu mama. Bărbatul se consumă în așteptare, creând scenarii și proiectând-o în afara realității. Zelda trece pasager, cu certitudinea despărțirii finale. Alienarea lui Liviu se adâncește dar, cumva, paradoxal, apare și un soi de împăcare.

Departate de a fi liniare, personajele lui Nimigean sunt autentice prin trăiri pe care cititorul prins în transa dureroasă a cărții le experimentează profund. Camera se mișcă lent, cu cadre strânse, privește de aproape, sfredelește. Ar ieși un film excepțional după Rădăcina de bucsau.

Rădăcina de bucsau este o carte despre experiența finalului. Inițial, nu poți accepta că se termină. Luptă, suferință, proiecții. Apoi te resemnezi. Sunt două finaluri aici, ambele cu rol cathartic pentru cel care le trăiește – sentimental, sfârșitul unei iubiri, și vital, apropierea morții cuiva apropiat.

Rădăcina de bucsau e o carte tulburătoare. Dincolo de complexitatea stilistică, de construcția minuțioasă și de permanenta oscilare între planuri, din *Rădăcina de bucsau* rămâi cu o puternică emoție. Din punctul meu de vedere, asta face o carte să fie excepțională.

Cristina Foarfă

Olimpiu NUȘFELEAN

(n. 8 iulie 1949, Sieu-Sfântu, comuna Șintereag, Bistrița-Năsăud). Prozator, poet, eseist, publicist.

Facultatea de Filologie a UBB.

Debutează publicistic în 1971 în revista *Echinox*.

Debutul editorial are loc în 1974, în antologia *Popas între poeții tineri* (Editura Dacia),

alcătuită de Victor Felea. Este inclus cu un grupaj de versuri în *Caietul debutanților* (Editura Albatros, 1979).

A colaborat la periodicele: *Tribuna*, *Steaua*, *Echinox*, *Vatra*, *România literară*, *Luceafărul*, *Viața Românească*, *Amfiteatru*, *Astra*, *Contemporanul – ideea europeană*, *Contrapunct*, *Apostrof*, *Poesis*, *Convorbiri literare*, *Dilema*, *Flacăra*, *Timpul*, *Origini*, *Orizont*, *Minerva*, *Cetatea culturală*, *Caietele internaționale de poezie*, *Caiete silvane*, *Nord Literar*; Radio București, Radio și TV Cluj-Napoca ș.a.

Volume: *La marginea visului*, roman, 1980; *Poziția ființei*, povestiri, 1982; *Piatra soarelui*, roman, 1987; *Libertate de noapte*, versuri, 1995 (premiulUSR – Filiala Cluj); *Focul irevocabil*, versuri, 2000 (premiulUSR – Filiala Cluj); *Câinii de vânătoare*, povestiri, 2004; *Eu, celălalt*, versuri, 2004; *Iubește-mă repede și uită-mă iar*, povestiri, 2005; *Un om fără aripi*, povestiri, 2009 (premiulUSR – Filiala Cluj); *Poeme pentru cei care citesc în liniște*, versuri, 2009; *Tentația scrisului*, eseuri, 2011; *Spiritul sau strigătul*, versuri, 2012; *Să furi raiul cu ajutorul cuvântului*, eseuri, 2014. *Meritul cultural* în grad de cavaler, 2004.

Este prezent în mai multe dicționare și antologii.

Este director al revistei *Mișcarea literară*.

Membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj, și al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România.

„Și eu tot încerc să te cuprind/ într-o poezie/ și să te țin captivă/ lângă umărul meu îndrăgostit.// Și asta undeva/ departe pe puntea/ încropită din iluziile mele./ De-aș înceta să visez,/ te-ai prăbuși.”

Referințe critice:

O problemă interesantă tratează epic Olimpiu Nușfelean în romanul *La marginea visului*: posibilitatea imaginarului de a construi universuri coerente înăuntrul unei realități ea însăși imaginate, altfel zis, situarea ficțiunii în ficțiune.

Laurențiu Ulici

În ciuda substratului epic puternic diminuat, *Piatra soarelui* este un roman ce se remarcă prin experimentul textualist impus de voga postmodernismului.

Gheorghe Glodeanu

Deschiderea spre oniric, prezentă la Olimpiu Nușfelean încă din primul volum, este dusă până la hotarele coșmarului, înclăștarea ființei cu existența se transformă, spre finalul romanului în accente de o dramatică tensiune, o stare de tensiune pe ideea dedublării eului, a dublului ascuns în fiecare dintre noi. Aici se poate observa cu ușurință cum stăpânește prozatorul retorica discursului dens, de substanță reflexivă, cu o recuzită ce avertizează asupra unui încă insuficient exploatat talent dramaturgic.

Alexandru Țion

Poezia propusă de acest volum [*Libertate de noapte*] este dominată de un lirism mai degrabă romantic, recuperator în esență prin dorința poetului de a se propune pe sine spre lectură, coerență, esențializare a discursului, evitarea constantă a capcanelor de limbaj și, mai ales, inovația la nivel structural, o inovație care se păstrează pe

aproape tot parcursul volumului și care constă într-o simplificare a discursului și o direcție a comunicării sentimentului.

Călin Teuțișan

Relația autorului cu sacrul nu este una de apropiere, de includere, care să tindă spre o redimensionare în acest sens a omenescului, ci mai degrabă de contemplare printr-o chibzuință ce îl situează dincolo de liniile de forță ale fenomenului. Asta îi permite, uneori prin repetate interogații poetice (nu retorice!) să constate stări de dezechilibrare a sacrului (*Vânătorul cerului*) care duc la evidente rătăcirii ale acestuia: „Nu este Ea, e numai glasul ei –/ pe umărul meu drept un nuc de aripi/ se tot desfoaie, se desfoaie, se desfoaie/ către zeița care iar se scaldă.// Solar rotindu-și fruntea, se întoarce/ deasupra unei țări neplânse,/ privirea se goleşte de cuvinte/ și zeii fug prin iarbă-nspăimântați.” (*Sfinx*) De aici, până la a pune lumea într-o stare de dezechilibru – plăcută poeților! – nu e decât un pas pe care și Olimpiu Nușfelean îl face cu interes și naturalețe, trecând prin cunoscute evocări ale universului pustiu (*Pescar*), cu soluții poetice din cele mai diversificate.

Andrei Moldovan

Numindu-l altă dată pe Olimpiu Nușfelean un neoromantic, ne dăm seama, la lectura unui ansamblu al producției d-sale lirice, în ce măsură ni s-ar putea justifica impresia. Departe de-a fi un exaltat, un tumultuos, un exhibiționist al afectelor, poetul le zăgăzuește, le filtrează printr-o disciplină care le aduce în situația unei așteptări, a unei tânjiri. Ele pulsează doar în subtext.. [...] Renunțând la aparatul grandios, la construcția prezumpțioasă a identității romantice, Olimpiu Nușfelean preferă modestia perspectivei interiorizate, în care detaliile se încarcă de trăirile ce-și dobândesc o paradoxală plenitudine chiar prin ținuta lor „prozaică”. Se află aici și o prelungire a poeziei de la Steaua de pe vremuri, zisă „de notație”, care consta în simplificarea discursului tangent la aspectele concretului revelator. Orgolioasă în fond, această creație de o aparență demisionară se vrea o cale împrăștiată a accesului la sfera intimității. [...] Constatând granița inviolabilă dintre

natură și expresie, în cele din urmă Olimpiu Nușfelean își situează criza în zona stilistică. O absoarbe într-un cod simbolic prin figurarea unui contrast între miniatural și maximal. Idealizându-l printr-o asemenea basculare, lăsându-i intactă energia... Avem astfel a face cu o trudă a (des)cumpănirii reprezentărilor cu care operează poetul (temeritatea e, firește, maximală, sfiala minimală), care se lasă cu „sudoarea singurătății” (sintagmă reprezentând titlul adecvat al unuia dintre volumele d-sale).

Gheorghe Grigurcu

Toate povestirile din volum (*Un om fără aripi*) sunt antologice. Toate ne surprind și ne cuceresc. Olimpiu Nușfelean are viză Schoengen pe pașaportul său de prozator, astfel încât nu-l poate opri nimeni să treacă din spațiul realității în acela al visului. Inspirația sa este liberă, nesfârșit de liberă, dar scriitorul nu abuzează grotesc de această libertate, cum fac atâția alți autori contemporani. Înaintarea povestirii are, la el, întotdeauna grație, ca vâslitul unei păsări în văzduh.

Olimpiu Nușfelean reinventează proza fantastică sud-americană, purificând-o de pitoresc, așa cum a purificat Brâncuși sculptura de formele prea greoaie. Titlul cărții spune totul despre autor. Pentru el, oamenii au aripi, iar cei care nu au îl uimesc. Modul său de reprezentare a existenței nu va fi acceptat ușor în acest moment de triumf al cinismului, dar până la urmă va fi acceptat. Cartea lui Olimpiu Nușfelean va fi considerată cândva o revelație a prozei românești de la începutul secolului douăzeci și unu.

Alex. Ștefănescu

Cartea lui Olimpiu Nușfelean, remarcabilă prin eleganța stilului, prin dicțiunea ideilor, alcătuieste un puzzle unitar, din fragmente complementare, având o temă obsesivă, destinul literaturii. Ea este interesantă și actuală, elucidând sau lăsând deschise probleme diverse, în *tentația* de a integra tot mai mult subiectul *scrisului* în universul umanului.

Paul Aretzu

Proza *Poziția ființei* (din volumul de povestiri) este încă mai elocventă în sensul celor amintite; eroul de aici visează ceea ce vede, trăind realitatea în tensiunea unei stări secunde, la amplificarea căreia participă *memoria* care „funcționează și ea în interferența cu visul” și *imaginația* care „ajută visul”. În *Hotelul de pe terenul de tenis*, Olimpiu Nușfelean oferă o remarcabilă povestire despre superbia iluziei și despre spațiul „vital” al acesteia, iar *Trepte cu plasă de sârmă* este o frumoasă poveste de dragoste relatată cu un fior sentimental autentic, ascuns sub masca jumătate ironică, jumătate absurdă a unui discurs care știe însă să-și descopere fluxul afectiv. Personajele lui Olimpiu Nușfelean joacă o „comedie” care, iată, este „refuzată de artă și acceptată de viață”; sensibil la teme, topos-urile și motivele care apar în toată proza generației '80, Olimpiu Nușfelean are, între colegii săi de promoție, o personalitate distinctă, conturată în linii ferme de aceste prime două volume ale sale.

Ioan Holban

Fiecare povestire este clădită pe două planuri: cel al evidenței (al formei, dacă doriți, despre care am vorbit deja și vom mai vorbi în eseul de față, acest aspect reprezentând un element esențial în ceea ce privește opera pe care ne propunem să o discutăm aici) și cel al înțelesurilor care stau în spatele textului, al sensurilor care reies, așadar. Gabriel din proza cu care debutează volumul se naște cu margarete în loc de ochi. (De altfel, povestirea aceasta este definitorie din mai multe puncte de vedere în ceea ce privește proza scurtă a autorului!) Modul de a privi lumea al personajului este o reușită metaforă a felului în care percepe și redă existența scriitorul însuși. Acesta nu poate spune o poveste oricum, ci doar trecând-o prin florile propriei priviri...

Vasile Vidican

Toate subiectele la zi ale vremii/vieții noastre literare sunt abordate cu calm, analizate lucid, fără entuziasme facile și fără încrâncenări, cu echilibrul pe care îl asigură pasul tatonant, privirea așintită și cu verdictul rostit nu odată cu fermitate apodictică: Despre trecutul care nu trece, ci rămâne un timp neîncheiat dacă nu e asumat

lucid: „Trecutul se lungește mereu spre noi cu vioiciune sau nu ne părăsește imediat deoarece nu se simte împlinit și rezolvat (prin prezent).” Despre satul transilvan: „Nu întâmplător, intrarea și întărirea literaturii noastre în modernitate se face prin doi uriași creatori care elogiază satul – Liviu Rebreanu și Lucian Blaga, scriitori atât de diferiți și de apropiați în același timp, care exprimă satul în ceea ce are acesta esențial și la care duhul locului – transilvan – naște capodopere.”

(...) Cu Olimpiu Nușfelean poți bate din nou, la pas, chestiunile arzătoare ale zilei, căci ai alături un companion gata să te asculte, dar deloc sfios când e vorba să-și spună, la rândul său, cuvântul.

Irina Petraș

Cartea lui Olimpiu Nușfelean, remarcabilă prin eleganța stilului, prin dicțiunea ideilor, alcătuieste un puzzle unitar, din fragmente complementare, având o temă obsesivă, destinul literaturii. Ea este interesantă și actuală, elucidând sau lăsând deschise probleme diverse, în *tentația* de a integra tot mai mult subiectul *scrisului* în universul umanului.

Paul Aretzu

O parodie de Lucian Perța:

Romantică

Nu te mai plimba noaptea/
singură prin tot orașul/
cât eu nu mi-am terminat cartea,
/ că s-ar putea să-ți afli nașul.//
Așa i-am spus, la marginea visului,
/ muzei mele, sperând că nu-n zadar,
/ eu, celălalt rob al scrisului,
/ mai iubește-mă repede și uită-mă iar!//
Eu liber sunt noaptea,
/ te voi însoți/ și ține-ți-voi partea/
la orice-ai dori.// De-nvidii și critici/
chip n-o fi să miști,/ și-o să te-mpiedici/
și de parodiști.// Vei fi speriată,
/ dar te-apăr eu bine.../ nu plânge, tu fată,
/ hai iute la mine!

Ion OARCĂSU

(n. 22 iunie 1925, Josenii Bârgăului, județul Bistrița-Năsăud — 9 martie 2000, Cluj-Napoca). Critic literar, eseist și poet.

Facultatea de Drept din Cluj, 1949.

După obținerea diplomei universitare, funcționează ca secretar al Filialei clujene a Uniunii Scriitorilor din România, ca redactor pentru Transilvania al revistei *Contemporanul*, ca redactor al revistei *Steaua* și, din 1956 până la pensionare, ca redactor la revista *Tribuna*.

A debutat ca poet în ziarul *Tribuna Ardealului* din Cluj, în 1942, într-o perioadă agitată a istoriei Transilvaniei, cea a dictatului, alături de alți colaboratori ai ziarului, dintre care amintim pe Francisc Păcurariu, D. Micu, Gavril Scridon și Raoul Șorban.

Volume publicate: *Opinii despre poezie*, Editura pentru Literatură, 1965; *Oglinzi paralele*, Editura pentru Literatură, 1967; *Prezențe poetice*, Editura pentru Literatură, 1968; *Destine și valori*, Editura Dacia, 1974.

Eseuri în volume colective.

Studii, prefețe, postfețe, îngrijiri de ediții.

„Și când al neființei Zeu/ inertul scut va-ntinde peste mine,/ apropie-mă iar de leat/ să mai sărut pământul în betele roșu-nchegat,/ și leul lui crescut de el în trup./ Să mor în el, să-l binecuvânteț, să-l rup.”

Referințe critice:

Criticul de poezie Ion Oarcăsu era un analist de profunzime, un prețuitor al tinerilor pe care înțelegea să-i susțină și despre care scria cu pasiune. E drept că nu putea să se desprindă cu totul din dogmatica ideologiei marxiste, dar adesea, prin frumoase întorsături de fraze, reușea

să sugereze (cel puțin) ideile liberale din producția generațiilor mai noi de scriitori. Dacă va fi să realizeze cineva, cândva, o monografie consacrată revistei *Tribuna*, locul lui Ion Oarcăsu va trebui să fie, neapărat, între personalitățile care, o bună bucată de timp, au direcționat, în paginile ei, evoluția poeziei românești din acele vremuri.

Constantin Cubleşan

Tandemul Ion Oarcăsu-Mircea Vaida-Voioevod a fost, în cadrul rubricii de cronică literară a *Tribunei*, rubrică permanentă, susținătorul unui „orizont de așteptare” al generațiilor de poeți aparținând deceniilor ‘60 și ‘70, în frunte cu Ana Blandiana, Nichita Stănescu, Marin Sorescu (toți aceștia debutaseră în *Tribuna!*), și până la cei foarte tineri pe atunci: de la Ion Mircea, la Ion Negru ș.a.

Constantin Zărnescu

Mai întâi, I. Oarcăsu nu ocolește temele și momentele fundamentale ale literaturii române. De pildă, își intitulează un studiu despre Liviu Rebreanu, publicat în 1970, *Rebreanu și cultul anonimatului* și îl construiește pornind de la afirmația lui George Călinescu, care spune că *Ion* este un roman „făcut din cânturi, vădit cadențate în stilul marilor epopei”. Apoi pare să abandoneze afirmația călinesciană și să dea o mai mare atenție lui Garabet Ibrăileanu și lui Tudor Arghezi, autori care s-au arătat surprinși de „lipsa de stil” a lui Rebreanu, celui din urmă aparținându-i și o afirmație devenită antologică, referitoare la romanul *Ion* („un artist se spânzură și nu dă la tipar asemenea rezultate”). Criticul clujean nu deschide o polemică peste timp cu cei doi autori, deși ar fi fost foarte ușor să o facă, ba chiar de așteptat, venind cu argumente noi, așa cum mulți au făcut-o. În bonomia sa, Oarcăsu consideră că lucrurile s-au așezat și lămurit în timp, ba chiar afirmă că le ia drept impulsuri scuzabile ale momentului. Cu toate astea, faptul că le-a invocat și le-a considerat repere, rămâne o ironie destul de subtilă.

Andrei Moldovan

Spirit rațional și cumpătat prin structură, metodic și didacticist prin formație intelectuală, Ion Oarcăsu a cultivat perseverent și prob în

critica literară echilibrarea judecăților de valoare după reguli estetice temeinic asumate și explicate. În toiu unor dezbateri furtunoase între „călinescienii” din anii '60, criticul clujean s-a situat mereu pe poziții raționaliste în cercetarea operei literare, promovând „oglinda personalității critice” peste „imensa oglindă a creației”. Cartea sa de eseuri și foiletoane din 1967 se intitulează chiar de aceea *Oglinzi paralele*.

Adrian Țion

Maria OLTEANU

(n. 19.12.1945, Budești, BN). Poet, prozator.

Absolventă a liceului agricol (1963).

A muncit ca tehnician în agricultură și laborant, apoi ca inspector de personal la OJT Bistrița-Năsăud, iar în cele din urmă a fost secretar la Casa Municipală de Cultură Bistrița.

A debutat editorial în antologia *ALPHA '85*, Editura Dacia, Cluj, cu un ciclu de poeme.

Colaborări literare: *Tribuna* din Cluj, *Săptămâna* – București, *România Literară*, *Orizont*, *Contemporanul*, *Luceafărul*, *Revista Transilvania* – Cluj, *Dacia literară*, *România liberă*, *Târgoviștea* și *Răsunetul*.

Volume publicate: *Colina albastră, versuri*, Editura Dacia, Cluj, 1989; *Din fire de pădădie*, poezii pentru copii, Editura Ion Creangă, București, 1990; *Lacrimile lunii*, povești, Editura Macarie – Târgoviște, 1996; *Zei strivesc liniștea*, versuri, ediție bilingvă (româno-franceză), Editura Clusium, 1998; *Conversație cu cerul*, versuri, Editura Dacia, Cluj, 2002; *Peste marginea lumii*, versuri, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2005; *O scrisoare către soare*, povești pentru copii, Editura Nico, Târgu Mureș, 2006; *Țipătul planetei*, versuri, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2007; *Infinitul singurătății*, versuri, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2007; *Paradoxurile vieții*, proză, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2007; *Crăiasa apelor*, povești pentru copii, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2008; *Speranțe sub*

ghilotină, versuri, ediție bilingvă, româno-franceză, Editura Casa Cărții de Știință, 2009; *Infinitul singurătății*, colecția Opera Omnia, Editura TipoMoldova, 2012; *Carnavalul florilor*, versuri pentru copii, Editura Casa Cărții de Știință, 2015.

Prezentă în mai multe antologii și dicționare.

Membră a Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

Membră a Uniunii Scriitorilor din România.

„Poezia e măduva/ Ce-mi curge prin oase,/ Lumina ascunsă între două riduri,/ O piatră albă lăptoasă/ Sculptată la margini de râu,/ Pe care uneori Dumnezeu poposește/ Și din care îngerii își ridică casă.”

Referințe critice:

În cartea *Speranțe sub ghilotină*, Maria Olteanu este adepta lirismului modernist și a tematicii consacrate: timpul în trecerea grea, imperturbabilă, destinul uman predestinat singurătății, iubirea ca tentație a absolutului etc. Cu precădere însă nucleul germinativ al poeziei autoarei este eul poetic hipersensibil și autoreferențial preocupat deseori să personalizeze imaginea metaforică a poeziei.”

Emanuela Ilie

Cartea Mariei Olteanu, *Carnavalul florilor*, este o lectură plăcută și instructivă ce îmbogățește capitolul poeziei florale în lirica românească. Grafica cărții cu desenele ce așteaptă să fie colorate de micii cititori, este deosebit de reușită, iar imaginile de la sfârșitul cărții cu florile colorate, pot ajuta copiii să le recunoască așa cum sunt în realitate și să folosească culorile adecvate.

Ion Buzași

Reputată pictoriță de icoane pe sticlă cu expoziții de succes la activ, Maria Olteanu e fascinată și înspăimântată totodată de temele sale. De unde oare spaima acestei artiste delicate și pioase în fața perspectivei fabulos transcendente pe care își propune a o zugrăvi cu penelul ca și cu

verbul liric? Câteodată icoana pe sticlă se declanșează direct în vers printr-o nemijlocită interpătrundere a procedeelelor celor două arte. Maria Olteanu este o artistă ambivalentă din acea speță a domnițelor cuvioase care migăleau la broderii ori făceau muzică în odăile lor pline de nostalgia zărilor îndepărtate, de aerul dens al visului.

Gh. Grigurcu

Poezia Mariei Olteanu este foarte dramatică, o poezie scurtă de notație, în esență cu imagini frapante de noutate. Poeta caută mereu să se autodefinească și în versurile ei găsești acte poetice foarte frumoase, poeziile vibrează de un sentiment profund de trăire apoetică a vieții noastre.

Constantin Cubleşan

Poezia Mariei Olteanu are liniștea ei sufletească, și mai ales are o coerență a sa, care adaugă acestui univers o trăire personală care face o bună înțelegere cu icoanele sale pe sticlă. Versurile nu se presupun cu necesitate ci poezia apare tocmai din această surpriză, din această iluminare care vine pe spațiul unei metafore, sau chiar prin spațiul unei poezii întregi, prin aceste pâlپâiri, iluminări, care ne aduc certitudinea că ne aflăm în fața unei autoare autentice.

Adrian Popescu

Poezia Mariei Olteanu produce valori prin țesături transparente de cuvinte. Interesant este că durerea și chiar spiritul politic actual intră în aceste „păretare” în vers drept și sugestiv.

Valentin Tașcu

Am parcurs cartea Mariei Olteanu *O scrisoare către soare* și am rămas surprins de arta prozatorului, de abilitatea cu care acesta apropie fantasticul de esența mitică, de fantasticul lumii postmoderne, ca să incite pe micul ei cititor, să îi stimuleze imaginația, să îi deschidă noi porți ale cunoașterii.

Nicolae Băciuț

Versurile Mariei Olteanu au forța și claritatea unui fascicol de laser, care dincolo de evocarea evenimentială a stărilor radiografiate, redau cu mare putere de sugestie ecourile sufletești așa cum sunt ele recepționate și reflectate de un suflet sensibil.

Ilie Roșianu

Cartea Mariei Olteanu *Din fire de păpădie* construiește cu consecvență și succes mirificul univers al copilăriei pe care îl umple cu acele candido și încântătoare personaje care viețuiesc cu ușurință, atât într-o lume de vis cât și în una reală.

Olimpiu Nușfelean

Pe măsură ce înaintezi în citirea cărților Mariei Olteanu îți dai seama că trăiești în miezul acestui ev aprins care ne arde pe noi toți în el și care lasă foarte multă cenușă pe care autoarea o resimte ca pe ceva foarte apăsător. Poeta se retrage în lumea sa interioară, se caută pe sine, caută un echilibru pentru a învinge tristețea lumii dinafară.

Mircea Petean

În cartea *Infinitul singurătății* o anume tristețe domină universul liric al Mariei Olteanu, ce face verbul mai dramatic în reflexivitatea sa, nu atât însă de copleșitoare ca poeta să nu-și poată afla un refugiu salvator în cuvinte, cuvinte ce se decantează în expresie poetică viabilă. Dezolarea vine din realitatea veacului în care trăiește, pe care o percepe în procesul de maculare profundă a societății, a relațiilor interumane etc., fapt ce o determină să rămână mereu ancorată, până la cufundarea de sine, într-o natură primară cu ritmuri esențiale și de aici forța în plus a poemelor acestora, de altfel pline de candoare, de gingășie și de frenezie vitală. Lirica sa are un timbru propriu, ușor sesizabil, ce o impune ca pe o voce aparte în cadrul generației sale.

Constantin Cubleşan

O parodie de Lucian Perța:

Poezia

Poezia, după cum spun unii,/ E conversația omului cu cerul,/ Lumina
din lacrimile lunii,/ Țipătul planetei când fierul/ Omului i-ajunge la
oase./ Poetul nu are nicidecum o viață roză,/ Dacă Dumnezeu și
criticii o să mă lase,/ Îmi ridic o casă și m-apuc de proză!

Aurel ONIȘOR

(n. 11 iunie, 1967, Beclean, Bistrița-Năsăud – 30 septembrie 1994, Beclean). Poet.

Viața și-a petrecut-o la Casa de Copii din Beclean, pe străzile orașului, dar mai cu seamă pe malul râului Someș.

O întâmplare petrecută la Casa de Copii din Beclean avea să ne marcheze destinele. Era în 1976, când imensa bibliotecă a Casei de Copii din Prundul Bârgăului fusese adusă cu camioanele și basculată în spațiul clădirii unde astăzi își are reședința Casa de Cultură Radu Săplăcan. Într-o zi am pătruns, cu smerenie, în cetatea cărților. Am auzit un plânset de copil dintr-o galerie cu cărți: era Aurel Onișor, strângând la piept *Ceaslovul satelor* de Esenin.

Mai târziu ne-am întâlnit în izolatorul orfelinatului tratându-ne de purici și scabie. Alteori scotoceam în vaste gunoaie cioburi de sticlă colorate sau o bucată de ciocolată. Deseori ne aflam pe coridoarele întunecate unde, printre lacrimi negre, împărțeam pe ascuns felia de pită, pasajele din biblie și poeziile lui Eminescu.

Este perioada când îl cunoaștem pe remarcabilul profesor și critic literar Andrei Moldovan. Fire hipersensibilă, Aurel Onișor citește mult, fiind

impresionat mai cu seamă de Eminescu, Dostoievski, Bacovia, Esenin, Pușkin, Nichita Stănescu, Van Gogh, Dimitrie Stelaru, poeții suprarealiști. Tot Andrei Moldovan este acela care îl ia (1980) pe Onișor și-l introduce în cenaclul Grigore Silași. Debutează în ziarul *Ecoul* cu o proză scurtă dedicată mamei. Câștigă premiul I la Concursul de Poezie Andrei Mureșanu, organizat de Casa de Cultură din Bistrița.

La Casa de Copii din Beclean, un grup de orfani talentați: Liviu Dănilă, Aurel Onișor, Nicolae Avram, Vasile Vlad, Adrian Molnar grupați în jurul poetului George Gavriliuțiu, un excelent dascăl de la care am învățat enorm, pun, în anul 1982, bazele apariției revistei literare *Izvoare*. În 1984 participăm la ședințele *Saeculum*, iar în martie 1985, cei trei băieți de la *Agro*, Dănilă, Avram și Onișor (de la Cotuțiu citire), citesc poezie; – în vara aceluiași an, Aurel Onișor obține premiul I la Concursul Național de Poezie organizat pentru elevi și studenți de revista *Astra* din Brașov, iar în 1986, la *Festivalul de Poezie George Coșbuc* din Bistrița i se acordă premiul revistei *Steaua*.

La începutul anului 1992 situația lui Onișor era disperată. Mariajul îi eșuase, avea un copil (băiat) măcinat de boală. El însuși fusese diagnosticat de medici cu *delirium tremens*, suferință cumplită care culmina cu momente de groază intensă și tentative de suicid. Străduințe legate de o stare generală exagerată de depresie și tristețe, care l-a determinat să nu mai aprecieze relațiile sale cu oamenii și lucrurile din jur. Viața a fost văzută în negru și i s-a părut plictisitoare și dureroasă. În timpul care-i rămânea liber, între două primejdii, Onișor citea sau traducea din clasicii ruși, uneori între două internări la spitalul de boli psihice din Bistrița: până-n străfunduri delirează floarea.

Era ceva în el care nu-i da pace. Îmi mărturisea mereu că auzea înlăuntru său un glas. Un demon: la nuntă diavolul/văd sângele rău legănându-se. O voce care-i spunea că trebuie să moară. Pentru că el considera moartea mai de preț decât viața: aur în ștreang. Avea doar o singură teamă: nu știu cât de drag voi fi morții.

Cel mai mult îl îngrozeau citațiile. Chemările în instanță de către pocitanie (*pocitania poate asasina soarele/ îngenunchease poezia*) în procesul de divorț. Ultima înfățișare la judecătoria îl făcuse să-și piardă orice speranță de a mai trăi. Rămas fără slujbă, bolnav, înfricoșat că va fi nevoit să-și

piardă locuința, decide, în noaptea de 29 spre 30 septembrie 1994, să-și pună capăt zilelor, spânzurându-se în apartamentul său.

Nu cred că greșesc prea tare dacă spun că sinuciderea lui a fost, pentru el, un act imparțial, o negare de a coopera cu o lume pe care nu o putea accepta. Un gest de disperare al unui om care nu mai dorește să trăiască. De altfel, fusese maniera de sinucidere conștientă care avea, mai ales în antichitate, un motiv, precum cel de a nu cădea în mâna dușmanului: pocitania și alcătuirea socială pe care le ura extrem de mult.

N. A.

„nu știu cât de drag voi fi morții/ ochii îmi mârâie/ și sunt atâtea flori/
ea cântărește descompuneri mai înalte/ chiar judecându-mi hainele și
boala/ mă ștampilez cu cosmosul ratat”

Referințe critice:

Poezia lui Aurel Onișor a fost foarte puțin cunoscută și compusă într-un timp scurt. Manuscrise pe care le dețin, publicate în acest volum de debut post-mortem: IATĂ CINA. IATĂ TAINA (Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2007), reprezintă, după umila mea părere, chintesența inspirației sale. Un caiet cu poezii, însemnări, traduceri și povestiri s-a pierdut sau a fost distrus.

Cu ceva vreme înainte de a se sinucide, a dorit să-mi lase mie caietul respectiv. L-am refuzat categoric, pentru că însemna să accept moartea lui, de care îmi vorbea cu atâta convingere. Pentru că însemna să cred în stingerea lui. Ceea ce eu nu cred nici acum că a murit. Admit mai degrabă că prietenul meu, poetul Aurel Onișor stă la un pahar de vin, la taclale cu moartea, sub prunii cimitirului din urbea de pe Someș, acolo unde este și înmormântat.

Poezia lui Onișor vorbește Ființei. *E un pumnal roșu/ din trup/ dimineților scos. E un cuțit spânzurat/ deasupra lui Dumnezeu. Și dacă măcar o persoana o va citi și își va aminti de ea peste ceva timp, înseamnă ca lumea e un pic mai bună.*

Nicolae Avram

Aurel Onișor a fost strivit de viață. Sinuciderea lui la numai 27 de ani a pus capăt unui zbucium ce se accentua tot mai mult, între o brumă de speranță și disperare. Am avut cu el vreo două întâlniri întâmplătoare în ultimele luni ale prea scurtei sale vieți. Nu fizic, ci sufletește era aproape de nerecunoscut. O căsnicie timpurie ratată, lipsa de perspective în plan social l-au marcat iremediabil. S-a refugiat tot în literatură, dar de data asta nu mai descoperea cu uimire spectacolul ființei, ci căuta justificări ale unei atitudini ce-l împingea spre o altă lume. Nu cred că Aurel Onișor și-a pus capăt zilelor din pricina literaturii, ci a dezarmat într-un impas major al existenței sale. Poate că literatura l-a consolată. Un om care este capabil să învețe bine și singur limba rusă numai ca să-i poată citi pe Esenin și Dostoievski în original, un om care avea ambițioase proiecte de traduceri nu putea fi lipsit cu totul de dorință de viață. Să nu uităm că, printre altele, Esenin este și poetul unor elanuri debordante, iar Dostoievski un explorator profund al spiritului creștin. Numai că Onișor refuza comunicarea ca o încăpățănare suverană. Orice dialog, pentru el, era doar o adâncire în propriile sale concepții, cimentate iremediabil, fără putința de a auzi sau de a judeca opinia altora. S-a cufundat, fără cale de întoarcere, într-un univers care l-a devorat.

Acest unic volum de poeme ale lui Aurel Onișor, îngrijit de prietenul său, poetul și ziaristul Nicolae Avram, e o dovadă de maturitate poetică, maturitate la care o seamă de poeți cu carieră nu reușesc să ajungă nici până la adânci bătrânețe. O forță lirică aproape profetică se degajă dintre copertile lui. Universul său e încântător și abisal în același timp. Limbajul nu are corsete și își asumă cu naturalețe spectacolul dramei omenești.

Regret, de bună seamă, că nu pot fi aici și primele sale poezii. Ar fi fost o imagine mai întregită a ceea ce a însemnat evoluția sa de scriitor. Dar și așa suntem îndreptățiți să spunem: Iată-l pe Aurel Onișor, poetul.

Andrei Moldovan

O parodie de Lucian Perța:

trebuie neapărat

soarele coace ziua porumbul,/ lanul de porumb adoarme apoi fericit,/ dimineța își ia și ea din lan nimbul/ de lumină—iată un poem împlânzit// se pătrund și ochii mei de lumină,/ ca odinioară la Beclean,/ în biblioteca Casei de Copii, plină/ de cărți pentru alean,/ suspect de frumoase și de multe// ca pe-o femeie poți lumina s-o privești,/ aproape poți s-o-mbraci, ca pe-o haină,/ o să scriu despre asta neapărat,// dar trebuie neapărat să fii poet de București/ ca să fii invitat/ la cina poeziei, ca la o taină!

Adrian ONOFREIU

(Onofreiu, Adrian Gavril – n. 4 august 1962, Câțcău, jud. Cluj). Historic, arhivist, istoric literar. Universitatea Babeș Bolyai, Facultatea de Istorie-Filosofie (1986).

Arhivist la Serviciul județean Bistrița-Năsăud al Arhivelor Naționale.

Doctor în istorie la Institutul de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca în anul 2008, cu teza *Districtul Năsăudului între 1861-1876*.

Lucrări și studii publicate: Ioan Sigmirean, Adrian Onofreiu, *Istoria județului Bistrița-Năsăud în documente și texte*, Editura Răsunetul, Bistrița, 2001; *Poruncile Primăriei Năsăud 1863-1867*, editori Simion Lupșan și Adrian Onofreiu, Editura Fundației George Coșbuc, ediția I, Năsăud, 2000; ediția a II-a, Năsăud, 2006; *Virtus Romana Rediviva – Societatea de Lectură a Elevilor Liceului Grăniceresc Năsăudean* –

contribuții documentare, editori Simion Lupșan și Adrian Onofreiu, Editura Fundației „George Coșbuc” Năsăud, 2002; Ioan Bolovan, Adrian Onofreiu, *Revoluția de la 1848-1849 în zona regimentului grăniceresc năsăudean. Contribuții istorice și demografice*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2003; *Districtul Năsăud 1861-1876. Contribuții documentare* (editori Simion Lupșan și Adrian Onofreiu), Editura Fundației „George Coșbuc” – Năsăud, 2003; Adrian Onofreiu, *Istoricul cooperăției de credit din județul Bistrița-Năsăud*, Editura George Coșbuc, Bistrița, 2003; Nestor Șimon. *Corespondență (1915-2005)*, volum îngrijit de Adrian Onofreiu, Supergraph, 2005; Adrian Onofreiu, Ioan Bolovan, *Contribuții documentare privind istoria Regimentului grăniceresc năsăudean*, Editura Enciclopedică, București, 2006; ed. a II-a, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2012; Nestor Șimon, *Dicționar toponimic*, volum îngrijit de Ioan Mureșan, Adrian Onofreiu, Mircea Prahase, Editura Napoca-Star, Cluj-Napoca, 2007; *Contribuții documentare referitoare la situația economică a satelor năsăudene în a doua jumătate a secolului al XIX-lea*, volum îngrijit de Simion Lupșan și Adrian Onofreiu, Editura Mesagerul, Bistrița, 2007; Nestor Șimon, *Starea regimentului și evenimentele din anii 1848-1849*, editori Ioan Mureșan, Adrian Onofreiu, Mircea Prahase, în *Arhivele-mărturii ale trecutului*, Editura Mesagerul, Bistrița, 2007, pp. 48-305; Vasile Dobrescu, Adrian Onofreiu, *Din istoria băncii „Bistrițiana” 1887-1922. Contribuții documentare*, Editura Napoca-Star, Cluj-Napoca, 2009; *Personalități din granița năsăudeană. Contribuții documentare*, ediție îngrijită și adnotată de Adrian Onofreiu și Viorel Rus, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2009; Adrian Onofreiu, *Districtul Năsăud (1861-1876)*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2010 (teză doctorat); Ioan Bolovan, Adrian Onofreiu, Viorel Rus, *Familiiile din Năsăud în anul 1869. Contribuții de demografie istorică*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2010; *Bistrița Bârgăului. Contribuții documentare*, volum îngrijit și adnotat de Mircea Gelu Buta și Adrian Onofreiu, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2010; *Testamente din Districtul Năsăud (1861-1871)*, ediție de texte, studiu introductiv și note de Daniela Deteșan, Adrian Onofreiu, Mircea Prahase, Claudia Sabău, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2011; *Bârgăul sub Pajura Imperială*, ediție de texte și tabele, studiu introductiv și note de Mircea Gelu Buta,

Adrian Onofreiu, Andreea Salvan, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2011; *Nestor Şimon. Restituiri*, volum îngrijit de Adrian Onofreiu, Academia Română, Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2012; *Petiţii din graniţa năsăudeană în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Contribuţii documentare*, volum îngrijit de Mircea Gelu Buta şi Adrian Onofreiu, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2012; Mircea Gelu Buta, Adrian Onofreiu, *Din intimitatea unei arhive. Constantin Pavel*, Editura Charmides, Bistriţa, 2013; Victor Moldovan. *Memoriile unui politician din perioada interbelică*, ediţie de Mircea Gelu Buta, Adrian Onofreiu, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2013; Ioan Bâca, Adrian Onofreiu, *Bistriţa 750. Coordonate geografice şi istorice*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2014; Nestor Şimon, *Schiţe monografice ale localităţilor din fostul Regiment II român de graniţă de la Năsăud*, editori Adrian Onofreiu, Mircea Prahase, Claudia Septimia Peteanu, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2014; Adrian Onofreiu, Ana Maria Băndean, *Prefecţii judeţului Bistriţa-Năsăud (1919-1950; 1990-2014). Ipostaze, imagini, mărturii*, Editura Charmides, Bistriţa, 2014; *Vicarii năsăudeni. Ediţie adnotată şi adăugită de Nestor Şimon*, editori Adrian Onofreiu, Lucian Vaida, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2014; Pavel Berengea, Adrian Onofreiu, *Ilva Mare. File de istorie*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2014; Mircea Gelu Buta, Adrian Onofreiu, *Bistriţa Bârgăului. Lupta familiei Monda pentru biserică, şcoală şi naţiune*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2015; Victor Moldovan, *Memoriile unui politician din perioada interbelică. Volumul I*, ediţia a II-a, revăzută şi adăugită, editori Mircea Gelu Buta, Adrian Onofreiu, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2015; Victor Moldovan, *Memoriile unui politician din perioada interbelică. Volumul II. Documente*, editori Mircea Gelu Buta, Adrian Onofreiu, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2015; Adrian Onofreiu, Ioan Bolovan, Mircea Chira, *Familiiile din Telciu în anul 1869. Perspective demografice şi socio-economice*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2015.

A publicat numeroase studii în colaborare.

Autor a numeroase studii publicate în presa de specialitate din ţară şi străinătate.

Membru al Societăţii Scriitorilor din judeţul Bistriţa-Năsăud (2014).

„Nici o zi fără o urmă scrisă”, citat asumat după Nestor Șimon.

Au scris despre cărțile sale: George Vasile Rațiu, Grigore Marțian, Lazăr Ureche, Vasile Dobrescu, Simion Retegan, Dumitru Mureșan, Liana Lăpădatu, Horațiu Bodale, Menuț Maximilian, Ion Zainea, Luminița Dumănescu, Mircea Daroși, Nicolaie Feier ș. a.

Luca ONUL

(n. 20 mai 1942, Telciu, BN – 2001, Bistrița).
Poet.

Cursuri de biblioteconomie.

Bibliotecar la Casă de Cultură a Sindicatelor Bistrița și secretar al Cenaclului literar George Coșbuc.

Volume de versuri: *Zăpezi de sprijin* – versuri, Editura Dacia, 1988; *Jocul de-a soarele* – versuri, Editura Ion Creangă, 1990; *Cămașa de iarbă* – versuri, Editura Pop's Art, Timișoara, 1995; *Moara de rouă*, Editura

Tipomur, 1997; *Elogiul metaforei*, Editura Eikon, 2011.

„În talpă spini-s încă cruzi,/ Și-n palme răni mai am de aur,/ De când am fost copil de sturz,/ De când am fost copil de graur...// Zdreliți de pieile de nuc,/ Genunchii-mi sângeră și dor/ De când eram copil de cuc,/ De când eram copil-cocor..”

Referințe critice:

Antologia de față cuprinde poezii surprinse din bogăția spirituală pe care Luca Onul ne-a lăsat-o. După cum afirmă în prefață directorul Casei de Cultură a Sindicatelor, Alexandru Câțcăuan, Luca Onul, cu veșnicul său zâmbet, plin de omenie, mereu atras de anturajul breslei, era iubit de toată lumea. „Să ne amintim prin ierburi de părinți” este îndemnul cu care pornim pe drumul poeziei, fiind pătrunși de frumusețea rădăcinilor ancestrale care prind viață: „Manuscrisul de pe masa poetului/.../ O fâlfâire a unei aripi de pasăre”.

Poezia lui Luca Onul este „Un cerc de stele, altul de cuvinte”, fiind ca un dor de țară stâmpărat de veșnicele zăpezi: „Și până-n zori, pe obcine de vis/ Tata ară cerul întregii lumi/ Și-n urma lor cresc holde atât de mari/ Că spicele foșnesc până-n străbuni”. Poezia, dedicată lumii, răzbate peste vremi: „Cuvintele din vers albesc ca sarea/ Trăiesc în miezul unui fruct solar”. Cine-l cunoaște pe poetul Luca Onul, cine l-a cunoscut pe omul Luca Onul știe că în sufletul lui „Catedralele de cires” aduceau cele mai calde gânduri așezate apoi în laboratorul poetului în versuri.

Menuț Maximilian

Am citit cu emoție nostalgică și chiar căutând „nodul din papură” în poemele din „Jocul de-a soarele”. Nu am găsit nici o sintagmă nepotrivită.

Am încercat să le translatez în timp-real, și spre surpriza mea... merg! Poemele patriotice, destinate copiilor în anul 1999, sunt potrivite pentru a fi citite, recitate chiar, și de copii de astăzi care, credem noi, că sunt sclavii internetului.

Patriotismul lui Luca Onul este atemporal. Este suav redat și fiecare metaforă curge dinspre veșnicie în continuitatea aceea, care nu lasă Omul să devină fără simțire.

Sunt 34 de pagini cu versuri cu titluri esențiale ca valoare morală, și care nu se perimează în vreme, nu ar trebui să devină desuete sub vremuri.

Melania Cuc

Se poate vorbi în cazul lui Luca Onul de o stare bacoviană prezentă în unele din poemele sale. Ea este combinată cu răzvrătirea de tip Francois Villon: „Și am golit butoaie pline,/ Și-am răs lângă butoaie goale,/ Tot parcă-n iad e mult mai bine,/ Nu împărat, ci coate goale!...” („Proiect de baladă”). Bacoviene sunt ca atmosferă și poeziile „Cinegetică” și „Burg duminical”.

Luca Onul a scris suave și sprintăre poezii pentru copii. Lirica lui patriotică plătește tribut modelelor epocii, deși poetul, pe urmele lui Adrian Păunescu din „Istoria unei secunde” (1972) subiectivează poezia patriotică prin contragere în simbol. Uneori modelul este clasicul George Coșbuc: „Mulți dușmani au vrut prin vreme/ Să ne fure viul grai” („Limba română”).

Nu lipsesc nici poeziile cu tentă baladescă, amintind de Radu Stanca sau de poezii „Cercului de la Sibiu”: „Ierni eterne”, „Poartă de cuvinte” etc.

Luca Onul rămâne un poet valoros, care a retopit în propria-i retortă lirică, modalități și mode poetice ale timpului său, imprimându-le tonalități originale, bazate pe un imagism debordant și pe o bogată țesătură metaforică. El a avut și a trăit intens conștiința propriei valori: „În al cuvintelor viu miez e-un frig/ Și-o ceața-atât de rece și de deasă,/ Că dacă-ncerc pe nume să te strig/ Până pe umeri cerul mi se lasă.” („După cuvinte...”).

Ion Radu Zăgreanu

De sub condeiu lui Luca Onul izvorăște un cu totul alt lirism, cantabil, torid-melancolic, plonjând în idila recondiționată pe urmele lui Esenin. Autorul nu intră în conflict cu natura, ci se simte componentă a ei, își declară, bucuros, tangenta cu regnurile: „În talpă spinii-s încă cruzi,/ Și-n palme răni mai am de aur,/ de când am fost copil de sturz,/ de când am fost copil de graur.// Zdreliți de pieile de nuc/ Genunchii-mi sângeră și dor,/ De când eram copil de cuc,/ De când eram copil-cocor.// În plasma ierbilor mai fierb/ Boturi de mânji ce mă sărută,/ De când am fost copil de cerb,/ De când am fost copil de ciută” (*Amintiri din copilărie*). Complicându-si simțirea genuină, încearcă un dramatism carnal, astfel că

viața sa afectivă apare proiectată pe un corp fabulos, precum o absolutizare a simțurilor fremătătoare. Însuși Dumnezeu nu e decât un trup muritor, odată cu ființele de El create: „Jupuit de carnea vie/ Culeg spini și tot mai sper/ Că zăpada din câmpie/ Este hoitul meu din cer.// Jupuit de carnea acră/ Brațe-mpreunând a rugă/ Vreau să cred că iarba-i sacră/ N-o pun îngerii pe fugă.// Jupuit de carnea moale/ Cea cu iz stătut de arcă/ Din biserici și spitale/ Charon o s-o care-n barcă.// Jupuit de carnea tare/ Până luminează osul/ Vreau să văd țâșnind din mare/ Doamne, hoitul tău, frumosul!” (*Frumosul hoit*). Ecouri baudelairiene și rimbaldiene se altoiesc pe baladescul Cercului de la Sibiu, pe rusticitatea autohtonă de acesta pusă în valoare: „O iarbă-albastră șterge tatuaje/ De pe spinarea dealului din noi;/ Pâlcuri de fragi închipuie grilaje/ Prin ceata care fumează-napoi.// Ca niște nave satele de munte/ Vâslesc cu crucile înfipte-n cer;/ Lumina-n trapul stelelor cărunte/ De sânge spală ierbile-n eter.// Hai, tată, vânătoarea de-animale/ De mult s-a terminat. S-a tras la sorti/ Pe pușca și trăgaciul dumitale/ Cerbii ucși de vânătorii morți” (*Elegie*). Uneori suavitatea se logodește cu teroarea, într-o perspectivă a ingenuității lezate: „Mi-a spus un vișin c-ai murit,/ Dar cum se poate muri oare/ Când cerul lumii e-nroșit/ De-atâtea păsări cântătoare.// Acum ninsorile din vis/ Au explodat ca o grenadă/ Si-o căprioară s-a aprins/ De atâta roșie zăpadă.(...) Mi-a spus un vișin c-ai plecat/ Cu tâmplele în flăcări, Clara,/ Acum când sunt incinerat/ De-un măr în floare. Bună seara!” (*Elegie*). De la instinctul inocent-somptuos, care apasă pe clapele lirice cu violentă („Dă-mi, Doamne, ochi aprinși ca de pisică/ Și ghiare-ncinse ca de leopard;/ Să nu-mi mai fie, vai, atâta frică/ De cazematele de crini ce-n mine ard.// Să pot, atunci, s-aud cum rod ca gerul/ Moliile cărți de rugăciuni;/ Și în cămașa forței să văd fierul/ Legat într-un ospiciu de nebuni” – *Slavă glonțului*), autorul ajunge, prin decantare, la o incantație a inefabilului: „Pasărea ce-mi cântă, cântă/ Nu-i nici drac și nu-i nici sfântă.// N-are-n glas oțet, nici miere/ Nu-i bărbat și nici muiere.// Nu își face cuib din tină/ Nici din fragedă lumină.// De-o privesc o zi întregă/ Nu-i nici albă și nici neagră.// De-o aud cântând în prag/ Nu știu înger e sau drac.// De-o aud cântând în poartă/ Nu știu vie e sau moartă.// De-o aud cântând în pom/ Nu știu fiară e sau om.// Iar prin sânge dacă-mi trece/ Nu e caldă și nici rece.//

Brațul către ea de-ntind/ Nici n-o scap și nici n-o prind.// Și oricât la ea socoti/ Ca s-o vezi în veci nu poți” (*Pasărea-profet*). După cum vedem, fiorul folcloric se strecoară în aceste stihuri de alean al ambiguității, care conturează o ars poetica bizuită pe antinomii roditoare, aidoma plăsmuirilor firii.

Gheorghe Grigurcu

O parodie de Lucian Perța:

Psalm de toamnă

Doamne, ruga pățimașă/ Mi-o ascultă, dă-ne soare./ Să-mi dau jos de ierbi cămașă,/ Că mă strânge și mă doare.// Doamne, fă astă minune:/ Lasă soarele pe cer/ Și-ți promit, doar versuri bune/ O să scriu – vara am fler// Doamne, dă-ne-un semn și nouă/ Din nemuritoarea-Ți slavă,/ Să-mi pornesc moara de rouă/ Când merg vara la otavă// Doamne, fă bine și-ntoarnă/ Anotimpurile-acuma,/ Că afară e prea toamnă/ Și mă chinuie reuma!

Veronica OȘORHEIAN

(n. 7 martie 1949, Leșu, Bistrița-Năsăud).
Prozator, poet.

Liceul Economic și de Drept Administrativ Alba Iulia – 1981, specialitatea planificator-statistician.

Colaborări la: *Discobolul*, *Răsunetul*, *Cetatea Rodnei*, *Cuibul visurilor*, *Almanahul „Virtus Romana Rediviva”*, *Revista ilustrată*, *BLAJVL*,

Studii și cercetări etnoculturale, *AGERO – Stuttgart*, *Gând românesc*, *Viața Transilvaniei*, *Lumina cărții* ș.a.

Cărți publicate: *Dor de copilărie* (poezii), Editura Generis, Alba Iulia, 1999 – debut editorial; *Miracol* (poezii), Editura Star Soft, Alba Iulia, 2000; *Casa de sub ochiul stelei – Consemnări și studii monografice*, Editura Star Soft, Alba Iulia, 2002, volum prefațat de Aurel Pantea; *Mărturisiri* (proză), Editura Unirea, Alba Iulia, 2005 – volum prefațat de Aurel Pantea; *Datini transilvane*, Editura Unirea, Alba Iulia, 2007 – studiu privind nunta țărănească; *Șirag din pietre de râu*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2009; *Fata Pădurii* (baladă), Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2010 – plachetă ilustrată de pictorul naiv Valer Gălan; *Nuntă țărănească*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2010 – plachetă în versuri, ilustrată de pictorul naiv Valer Gălan; *Anotimp cernut* (poezii), Editura Armonii Culturale, Adjud, 2011; *Colocvial. Fațete ale binomului autor – impact relațional*, Editura Grinta Cluj-Napoca, 2012; *Traista în pătrățele*, Editura Grinta, 2013 – proză scurtă; *Duioșie peste umăr*, Editura Grinta, 2013 – proză scurtă; *Cățelul pământului*, Editura Grinta, 2014 – proză scurtă; *Bumbușca și alte povestiri*, Editura Grinta, 2015 – proză scurtă.

Volume îngrijite: *Sărsănuța cu scrisori. Din corespondența soldatului Toma Artene*, Editura Napoca Star, 2008.

Cetățean de onoare al comunei Leșu.

Este membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

„Cărțile se scriu pentru a fi citite. Iar dacă cea mai frumoasă și de folos zăbavă este cititul, atunci menirea cărților este de a-i fericii pe cei care se apleacă asupra lor. Se pare că, la fel ca și în alte cazuri, și eu port dorința de a relata fapte și stări sufletești pe care le-am trăit ori le-am văzut trăite, menite să adauge ceva, cât de modest, la zestrea de memorie a neamului meu (țărănesc!). Speranța de a fi citită, măcar de cei care mă cunosc, s-a sălășluit în sufletul meu, așa cum s-a cuibărit acolo și îndoiala.”

Referințe critice:

Veronica Oșorheian nu trebuie să se teamă că are un „cântec demodat”, pentru că în poezie, mai mult decât orice, contează emoția lirică pe care o produc versurile; și nu trebuie să se teamă de întrebarea,

pe care și-o pune în finalul poeziei *Vis îndoielnic*, în care, într-o sugestivă paralelă, aseamănă truda poetului cu a plugarului: „Căci nu întotdeauna vin ploile la vreme/ Și țolul de omături nu e destul de gros,/ În nopți târzii și line, bietul poet se teme/ Și se întreabă-n sine: ce scrie-i de folos?”. Întrebare la care cel mai bun răspuns ni-l oferă *Poezii*, portret și „artă poetică” totodată: „Când bunătatea/ și dragostea,/ Credința și harul/ Umplu paharul/ Unui poet,/ Preaplinul acesta/ Se varsă ca mierea,/ Nutrind, fericind/ Singuraticे inimi...”

Ion Buzași

Cărțile inspirate din lumea vârstei dintâi alcătuiesc la Veronica Oșorheian un fel de puzzle al unui spațiu nu atât compus din elemente geografice, toponimice, ci din inocența, curățenia vârstei mici, din fâlfâiri mitologice, din inițieri în traiul celor mari; de altfel, adulții sunt mai degrabă un pretext pentru gestică și luminarea fetițelor și băieților, aceștia având parte de nemărginita și ocrotitoarea bunătate a bunicilor, dar și de exigența, mai mult mimată a părinților.

De aici se iscă nevinovate conflicte narrative, în finalul cărora bruma de tristețe, pulsația de nedumerire lasă locul unor revelații, unor mirări candidе, cu pâlpâiri de umor.

Cititorul matur reține (doar el!) caracterul limbajului, cu inserții de rostire neaoșă, evocând uneori nostalgia după un tărâm revolut, de la poalele Carpaților năsăudeni (mai cu seamă Leșul natal). Deopotrivă, cititorul matur întrevеde tentațiile de reconstituire monografică a unei lumi fără întoarcere, remarcând arta descriptivă a scriitoarei, vioiciunea, naturalețea dialogului între micii și marii protagoniști.

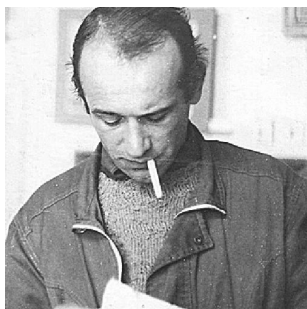
Cornel Cotuțiu

Pe lângă copilăria fără griji, portretele unor oameni din satul în care a copilărit autoarea vin să întregescă imaginea unui sat transilvănean, aflat cândva în granița statului austro-ungar. Portretele fizice și morale ale unor oameni vrednici din sat, întipărite pe retina memoriei și aduse în contemporaneitate cu mare măiestrie, alături de componenta paremiologică a textelor, vin să confirme darul de povestitor al Veronicăi Oșorheian. Scrise cu maturitate artistică,

poveștile dominate de bucuriile copilăriei și tradițiile locului, devin documente istorice care întregesc imaginea satului românesc de altădată. Iată, deci, o carte destinată celor care prin intermediul minunatelor povestiri pot retrăi copilăria, cu întâmplările ei minunate, și viața din satul românesc de pretutindeni, dar și al celor care vor să cunoască mersul lucrurilor, spectacolul vieții oamenilor dintr-un sat grăniceresc...

Gabriela Chiciudean

Viorel PARASCHIVOIU

(n. 14 sept, 1958, Năsăud – 2003). Poet.
Debut în *Steaua*, 1982.

A publicat în revistele: *Tribuna*, *Atlas*, *Apostrof*, *Convorbiri literare*, *Ramuri*, *Luceafărul*, *Arca*, *România literară*, *Interval*, *Minerva*.

Volume publicate: *Înfățișările*, Editura George Coșbuc, 1995; *Cerbul de nuntă*, Editura George Coșbuc, 1996; *Bufnița mireasă*, Editura Mesagerul, 2000; *Înfățișările* (volum postum, antologie), Editura Charmides, 2014.
A obținut premii la concursuri literare.

„văzut-am Doamne mergerea ta pe deasupra/ aceasta este ziua – să ne veselim într-însa –/ se pregătește-a fi zăpadă de vânătoare –/ vânătoare de vâlve/ o cucuvaie neștiută/ îmi va cloci un cuib – meningea – se va ridica/ astfel peste mine o velință – un stârv/ ca o pajiște peste care/ gonesc vântoasele de astă dată/ să șficuie doar cuiburi... tăcut și subțiat mă ridic –/ niciodată mai aproape/ ca de un gușter ca și-acum –/ fum înecat în fum – în neguri bețivite/ peste prundișul desmorțit al undelor –/ viori ca niște oglinzi, oglinzi ca o vioară/ când numai iarnă-i totul”

Referințe critice:

Au scris despre cărțile sale: Ion Pop, Virgil Rațiu, Alexandru Uiuiu, Adrian Popescu, Tit-Liviu Pop.

Viorel Paraschivoiu, omul care purta poezia ca pe o pâine fierbinte și o împărțea generos în dreapta și-n stânga. La dreapta lui, Ioana Nicolaie. La stânga, eu și Dan (acum Coman). Apoi Marin, chiar el, Marin Mălaicu-Hondrari. Ioana a plecat prima și-n dreapta lui Viorel a rămas de atunci doar timpul. Când cu vorbele lui l-am cunoscut pe Marin se părea că în partea lui dreaptă s-a făcut lumină. Dar nu. Am înțeles mai târziu: Marin a fost ultima bucată de pâine, ultimul poem pe care ni l-a oferit nouă.

În ultimii ani, cu Viorel mai umbla doar un baston. Și acesta însă l-a lăsat. Timpul se depune în privire, ochii se închid și se face noapte. Patru douășapte: știu că e de necrezut. Omul care a făcut pentru noi o gaură în cer nu mai e. Uneori, în astfel de nopți, îl aud vorbind cu cineva foarte cunoscut pe limba lor.

Florin Partene

Viața și moartea lui Viorel Paraschivoiu rămân o pildă pentru condiția poetului, pictorului, omului de cultură aleasă (nu a mediocrului administrator care se reclamă de la cultură). El și-a trăit ideile până la capăt și și-a încununat libertatea în care a trăit cu libertatea de a muri. Știu că de multă vreme Poetul își căuta moartea ca pe o mireasă, ca pe o izbăvire din această lume urâtă în care o sensibilitate ca a lui străbătea o zi cât alții un an. E greu se porți în mocirlă, pe umeri, povara crinului! (...)

Viorel Paraschivoiu își trăiește scrierile – și încă nescrierile – ca unul născut pentru poezie. Din viața afumată de tutun negru și încălciță, din balta aceasta de lumină se aude strigătul lui bulbucit și se vede mâna lui tremurând. Numai cei neajutorați vor crede că-i o mână întinsă după ajutor și-l vor ajuta. Mâna lui e întinsă pentru a strânge o alta, pentru a da binețe și pentru a oferi poezia.

O poezie de un ermetism bine temperat cu filigrane de gândire existențialistă și fenomenologică, turnată în cupa știrbită a cotidianului. O poezie scrisă pe căptușeala hainei, care te face să te simți om chiar dacă va fi să dormi sub un pod cu trei cărți ca pernă și cu zierele acelei zile ca plapumă.

O fărâmă desprinsă din miezul lumii, căreia îi știe bine mireasma și aroma, este poezia lui Viorel Paraschivoiu și prin ea va rămâne, pentru că valurile mării întorc totul pe țărâm. În vreme.

Alexandru Uiuu

Florin PARTENE

(John Florin Partene, n. 26 sept. 1974, Maieru, Bistrița-Năsăud). Poet.

A debutat în volumul colectiv *Camera*, Editura Euphorion, Sibiu, 1995, alături de Dan Coman și Marin-Mălaicu Hondrari.

A publicat volumele de versuri *Reverența*, Editura Vinea, 2007 (Premiul Național de Poezie Mihai Eminescu – Opera Prima, 2008, premiul revistei *Cuvântul*, cartea anului, debut 2008) și *Liber de causis*, Editura

Charmides, Bistrița, 2013.

Este prezent în mai multe antologii, cea mai recentă, *Compania poezilor tineri în 100 de texte*, Editura Compania, 2011.

„Când stau și exist/ Sunt de la nas în sus un om trist/ Singur mă gândesc/ Însă ea gândirea dezvoltă/ Gând chinezesc”

Referințe critice:

Uneori, Partene pare a fi un structuralist, ba chiar un chomskian („Înainte să termin ce spun/ eu termin ce spun/ păianjen pentru consum”, „viața mea se duce ca o nuntă rece/ se duce rușinată/ și după ea să nu poftescă să mai vină nimic”). E frecvent aici jocul cu relațiile și cu implicațiile logice, cu ordinea cuvintelor, dar și cu timpurile verbale. Cel mai mult îi plac, poetului, paradoxurile. Pentru el, singurătatea (în solitudinea ei) nu se poate înțelege decât într-o relație și printr-o distanțare dintre un „eu” și un „tu”, desfășurată în timp și spațiu: „eu știu despre singurătate/ exact ce mi-ai spus tu/...eu știu/ tu mi-ai spus că nu durează/... nu există singurătate/ imediat un iepure moale/ dă târcoale trupului tău/ singur despre singurătate nu am aflat nimic”. Așa este, pe de o parte, lumea lui. Pe de alta parte, lumea capătă, în visele poetului, o concretețe de o greutate acvatică, surprinsă cu mare claritate și afinitate pentru senzorial: „mă apropie de cerul ud/ pe care mă așez ca pe-o bancă”, „Am venit după ace/ trupul nostru/ fete, multe sperjur/ trupul nostru cristalin/ am venit să te vad/ te aud”.

Oscilațiile între aceste două tipuri de a privi trădează tocmai incapacitatea lui de a „privi” lucrurile în ansamblu, în complexitatea lor. Din acest motiv, poeziile sunt pline de ipostaze și imagini ale fragilității.

Probabil că tocmai din cauza acestei inconsistențe asumate poezia lui Florin Partene e, nu o dată, minimală, absurdă, solipsistă, onirică, filosofică și, totodată, niciuna din acestea.

Alex Ciorogar

Când pătrunzi într-un univers în care te împresoară un „aer copt”, în care carnea are prospețimea pâinii, în care se poate locui în toate cele patru camere ale inimii deodată... În acest univers care pare a avea asemenea atribute ale intimității feminine descoperi, cu surprindere, un habitat masculin. Poetul nu este un nomad al experimentului ce l-ar putea duce în zona pastîșei, a ironiei sau a

antifrazei, cum se întâmplă de multe ori. Nu numai că el nu-și neagă sau implodează subiectivitatea, ci o restaurează ca pe cel mai neglijat, dar și cel mai locuibil, mai vechi, mai intim și mai valoros spațiu din lume, acolo unde emoțiile dospesc și se rumenesc până devin una cu aerul, cu mirosul însuși: „(...) într-o secundă/ un aer care a stat ani lungi în alții/ mă inundă.” Se revine la miezul ființei poetice ca la un sit încărcat cu istoria ființei, ușor recompozabilă prin reveria casei ca refugiu. De aceea, metaforele și imaginile corespunzătoare circumscrierii, respectiv ale învelirii, ale protejării, ale astupării, ale căptușirii se regăsesc în majoritatea poemelor: „vocea mă face pereți”, „intrăm cuminți la loc/ în cutii”, „urmele berii” devin inofensive, „șterse de urmele serii”, noaptea se poate „îmbutelia”, organele interne căptușesc fisurile țesuturilor („ficatul ca un tampon”) iar persoana I singular se resoarbe ușor în pluralul integrator: „nu am camera mea/ dar camera noastră miroase pustiitor/ de fiecare dată când intru la noi/ oasele îmi rămân împlântate în carne...”.

În interior se pătrunde cu o autentică reverență prin înlăturarea aproape ritualică a faldurilor de carne, „îmbrăcate de gală”, până se ajunge la nucleul paradoxal al ființei poetice, nufărul, ancorat în apă și în pământul de sub ea deopotrivă. Iată una dintre poeziile cu subiectivitatea domol împlântată, perfect locuibilă prin forța incantatorie a limbajului.

Teodora Coman

Florin Partene nu numai că s-a născut în Maieru, județul lui Ovidiu Nimigean care s-a născut în Ilva Mică, dar seamănă întrucâtva cu cluboptistul nonconformist, atât la înfățișare dar mai ales la modalitatea de a-si prezenta poeziile parcă rafinate la același alambic poetic. Cunoscându-i poezia, oarecum mai timidă atunci, din volumul colectiv *Camera*, unde mai coabitau încă cel puțin doi poeți foarte talentați, Marin Mălaicu-Hondrari și Dan Coman, volumul său de debut – *Reverența*, Editura Vinea, 2007 – mi-a făcut o reală surpriză. Revenind în atenția cititorilor după doisprezece ani de la acea antologie de la Sângeorz-Băi, Florin Partene se dorește șocant, pe gustul conjudețeanului său, Ovidiu Nimigean, un poet de real talent, rafinat și totodată frust, direct, fără prejudecăți. Nu știu dacă

„ucenicul” său din Maieru își privește cobreslașii cu aceeași condescendentă cu care „maestrul” și-i privește. Chestiune care interesează mai puțin aici, cât contează, în fond, talentul debutantului, cu nimic mai prejos decât al consacratului poet.

Gellu Dorian

De câțiva ani, triumviratul scriitoricesc de la Sângeorz-Băi, compus din Marin Mălaicu-Hondrari, Florin Partene și Dan Coman, a dobândit notorietatea unei grupări literare. Poeți afirmați în volumul colectiv camera (care îl includea și pe Alin Salvan), cei trei nu împărtășesc doar o legătură circumstanțial geografică, nici una strict artistică, ci mai degrabă una dintre prietenii acelea la fel de pasionale ca o relație amoroasă și la fel de solide ca o căsnicie fericită. Context rarissim și privilegiat, această frățietate nu a putut rămâne fără consecințe în poeticile lor de autor.

Mihaela Ursa

O parodie de Lucian Perța:

Obicei

ca orice boală, scrisul de poezii,/ de la o zi la alta se poate agrava,/ mergând pe stradă chiar/ fluierat poți să fii/ și nu te poți preface cu nepăsare a nu observa// mie mi-a trecut,/ m-am vindecat la Săvârșin de boală,/ la alba-neagra mi-am pierdut, se pare,/ obiceiul de a scrie pe o coală/ și acum execut următoarea mișcare:// întâi o reverență, cum făceam fiind prunc,/ oricărui cuvânt ce e sau o să fie,/ și-abia apoi atent îl arunc/ peste casă, exact în poezie!

Traian PARVA SĂȘĂRMAN

(n. 15 aprilie 1955, Măluț, Bistrița-Năsăud).

Prozator, poet.

Consilier al Editurii Nomina. Redactor la Agenția de Presă Mediapolis.

A publicat în: *Lucefărul*, *Tribuna*, *Vatra*, *Mișcarea literară*, *Mesagerul cultural*, *Răsunetul cultural*, *Târgoviștea* etc.

Volume publicate: *La Bărciuni*, Editura Limes, 2005, 2011; *Luntrea*, Editura Karuna, 2007; *Râpa*, Editura Karuna, 2008; *Lunca*, Editura Karuna, 2009; *Dragoste de toamnă târzie*, Editura Nomina, 2014; *Peste ape*, Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2015.

Membru al Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România.

Membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

„Urmărind, cum trece, peste Turnul Dogarilor, ultimul șir de cocori/
Mi-o fi vremea și mie, c-am ars clocotind iluzoria vară/ Iarna e tot mai
aproape, și-o să-mi vină un ordin, de sus, să mă duc/ Și, totuși, te-aș
mai iubi, odată, sub tei, pe strada Coșbuc.”

Referințe critice:

Prozatorul are, de bună seamă, ambiția de a schița, pe canavaua unei narațiuni *a tireoirs*, monografia unui univers real, ale cărui imagini, îndelung arămate în memorie, încheagă destinul unei colectivități puternice, rugoase și totuși desfătătoare.

Emanuela Ilie

Traian Parva Săsărman reușește să facă din contrapunct o tehnică literară. Textul său curge în toate direcțiile fără a avea burți narrative, fără a plictisi și fără a pierde de fapt nicio clipă din vedere. Lumea pe care o creează e vie, respiră, iubește, clevește și, din când în când, mai moare. *Peste ape* este un volum care confirmă talentul prozatorului și propune câteva proze scurte cu adevărat remarcabile, într-o rostire scriptică plină de farmec și culoare.

Victor Cubleşan

Săsărman fixează scurt oamenii și-i pune în rame bine croite, memorabile. Realist vede esența din spatele detaliului și o eternizează prin instantanee umane foarte bine alese.

Ștefan Borbely

Și toată această lume care nu mai era ce a fost ne-o povestește Traian Parva Săsărman cu un remarcabil talent și cu o iubire nedisimulată pentru sat.

Voicu Lăscuș

De acolo provine și prietenul meu Traian care este un povestitor neîntrecut. Lui îi datorez următoarea afirmație, genială în felul ei: „La noi, la Bărăciuni, ninge frumos, iar dincolo, de cealaltă parte a râului era comunism.” Colosal, nu?

Mircea Petean

Om de condei, om al cetății Traian Parva Săsărman ne-a obișnuit de un timp încoace, cu maniera tranșantă a soluțiilor, cu vivacitatea limbajului, cu verticalitatea sa morală și transparența în tot ce spune, în tot ceea ce face.

Ion Moise

Traian Parva Săsărman scrie o proză sănătoasă, viguroasă.

Virgil Rațiu

Traian Parva Săsărman vine cu franchețea dată de traiul într-un spațiu care te încearcă și te întărește, șlefuiuindu-ți sentimentele. Proza scrisă de el dovedește un observator hâtru al realității rurale, căreia îi relevă spectaculosul ce lunecă pe o undă etică.

Olimpiu Nușfelean

O parodie de Lucian Perța:

Unde ești?

Unde ești, distinsă doamnă/ că se face deja toamnă?/ Mi-e concediu terminat,/ unde ești? Unde-ai plecat?// Te-ai ascuns la alți poeți/ ce s-au dat mai iubăreți?/ Sau de tot te-ai săturat/ și te-ai chiar pensionat?// Oi, oi, oi, fii tu cuminte/ că sunt bistrițean fierbinte,/ de te prind, mi-i ține minte!/ Ieși tu muză deci din noapte/ și îmi mai dictează-o carte!

Liviu PĂIUȘ

(n. 19 ianuarie 1940, Rodna, BN). Etnolog, eseist, publicist.

Facultatea de Filologie, Baia Mare (1972).

Muzeograf la Muzeul Etnografic și al Mineritului Rodna.

În perioada 1978-1985 a condus Cenaclul Literar-Artistic „Ion Pop Reteganul” Rodna.

A publicat în: *Revista de Etnografie și folclor, Studii și cercetări etnoculturale, Cuibul visurilor, Zestrea, Litera Nordului, Cetatea Rodnei*

(director fondator), *Arhiva Someșană, Samus*.

Este prezent în dicționare de etnologie.

Volume publicate: *Folclorul Văii Rodnei*, Editura George Coșbuc, Bistrița, 2002; *Lacrimi și durere*, Editura George Coșbuc, Bistrița, 2003; *Monografia comunei Rodna Veche*, Editura George Coșbuc, Bistrița, 2003; *Someș, apă mergătoare*, Editura George Coșbuc, Bistrița, 2003; *Istoricul învățământului românesc din Rodna Veche*, în colaborare cu S. Păiuș, Editura George Coșbuc, 2003; *Sus la munți ca negura*, Editura Napoca Star, Cluj-Napoca, 2006, 2009, ediția a II-a adăugită; *Florian Porcius: Viața și opera*, Editura Napoca Star, Cluj-Napoca, 2006; *Folclorul Țării Năsăudului*, Editura Napoca Star, Cluj-Napoca, 2008, 2009, ediția a II-a adăugită; *Pagini someșene*, vol. I. Editura Eikon Cluj-Napoca, 2011, vol. II, 2012, Editura Napoca Star, Cluj-Napoca, 2012; *Monografia comunei Rodna Veche*, ediția a II-a, mult completată și adăugită, Editura Charmides, 2014; Ion Pop Reteganul: „*Someș, Someș, apă lină*”, folclor publicat și inedit de pe Someș, antologie și studiu introductiv.

A îngrijit mai multe ediții (Ion Pop Reteganul, Florian Porcius, Iuliu Moisil).

A colaborat la mai multe volume colective.

Membru al Uniunii Ziarștilor Profesioniști din România.

Este membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

„Cred cu tărie în capacitatea literaturii române actuale de a se ridica la nivelul marilor clasici. Mai cred că folclorul autentic mai rămâne o matrice a spiritualității românești.”

Referințe critice:

Profesorul Liviu Păiuș ambiționează să trateze sistematic un material vast și eterogen, acceptând în domeniul poeziei populare epice nu numai cele peste 30 de balade culese în zonă, cu numeroase variante, ci și poezia rituală cu nuanțe de evocare, apel, invocare, inclusiv religioase... meritul de necontestat al acestuia constă în faptul că el se străduiește să analizeze diferite variante ale textelor folclorice în diversitatea lor, în evoluția pe care au cunoscut-o în zona noastră,

evidențiind elementele ce le dau specificitate aparte, în comparație cu variantele din alte zone folclorice românești.

Emil Bălăi

Efortul domniei sale a fost uriaș; studierea a 217 cărți, conform bibliografiei citate în final, demonstrează această afirmație. ... Folclorul Văii Rodnei este văzut de domnia sa în două dimensiuni: artistică și tematică, accentul oprindu-se pe folclorul poetic, neglijând voit proza folclorică și unele specii poetice precum: ghicitorile, proverbele și zicătorile.

Icu Crăciun

Unul dintre entuziaștii care aduce în contemporaneitate poezii uitate în arhive sau reviste vechi, în colecții personale, este profesorul Liviu Păiuș. Domnia sa a mai publicat nu demult o carte care se înscrie în această arie de preocupări, iar cu *Lacrimi și durere, folclor din război*, apărută la Editura George Coșbuc, surprinde cititorii prin publicarea unui impresionant set de scrisori, adresate de către soldați originari din județul nostru, celor de acasă.

Victor Știr

Lucrarea de față (*Folclorul Țării Năsăudului*), ca ampoare, concepție, rigurozitate și tendință spre exhaustivitate, se așază în mod firesc în tradiția prestigioasei școli academice năsăudene. Nu cunosc să existe vreo altă realizare de acest gen, referitoare la vreo altă zonă etno-folclorică a țării. Nu este vorba doar de un compendiu de folclor năsăudean, prezentat pe genuri și specii, în conformitate cu tipologiile consacrate și acceptate, extras din mai toate culegerile publicate de-a lungul timpului și chiar nepublicate (aflăte încă în manuscris, la Biblioteca Academiei Române), ci de mai mult decât atât: de un adevărat *corpus* de texte folclorice, redăte în litera lor sau printr-o rezumare, după caz, cu menționarea în note a tuturor publicării lor; *corpus* în care viitorul cercetător interesat de cultura populară a zonei se va putea mișca precum într-o bibliotecă organizată după toate regulile biblioteconomice... Folcloristica românească nu a reușit, în cei peste 150

de ființare, să închege un asemenea corpus și este o mare cinste pentru Bazinul Superior al Someșului Mare să deschidă seria unor atari realizări zonale.

Vasile V. Filip

Pentru scrierea acestui volum, autorul a consultat o vastă bibliografie, consultând peste 380 de lucrări de folclorică năsăudeană, unele documente datând de la 1740-1750. Cartea semnată de Liviu Păiuș este prima de acest fel din cadrul creațiilor folclorice ce face parte din patrimoniul culturii românești.

Ioan Mititean

Specialist desăvârșit în folclorul de pe Valea Someșului, profesorul Liviu Păiuș este, cu siguranță, cel mai harnic cercetător din această zonă. Prin intermediul Editurii Napoca Star ne surprinde plăcut prin realizarea unei cărți cu caracter monografic care adună în peste 600 de pagini comori de necontestat din această zonă care are lada tradițiilor plină.

Menuț Maximilian

Cu *Folclorul Țării Năsăudului*, Liviu Păiuș intră definitiv în elita culturală a Năsăudului dintotdeauna și, de nu cumva exagerăm, în ziua lansării ar trebui să bată clopotul în județ, lucrarea fiind unică în zona noastră prin amploare, adâncimea cercetării și la nivelul profesionist al realizărilor de până acum.

Victor Știr

Admirația mea pentru Liviu Păiuș e determinată de condiția lui de cercetător: pe unde umblă rade tot! Îi văd cărțile sale ca niște parcele de pășune, poieni sau pădure, în perimetrul fiecăruia aflându-se o placă pe care e inscripționat același anunț: „Pe aici a trecut Liviu Păiuș.” Acesta îmi amintește de un celebru vers din Dante: „Lăsați orice speranță, voi, care intrați!”. Pe unde trece Liviu Păiuș totul e cules și valorificat în plan cultural.

Cornel Cotuțiu

Volumul II din *Pagini someșene* se constituie într-o nouă carte de referință pentru Țara Năsăudului, rod al unei munci laborioase de cercetare și documentare, rod al ambiției și competențelor intelectuale pe care le posedă distinsul autor Liviu Păiuș.

Ioan Seni

Domnița PETRI

(n. 14 mai 1956, satul Nepos, comuna Feldru, Bistrița-Năsăud). Poetă. Absolventă a Liceului Liviu Rebreanu din Bistrița (1975) și a Facultății de Automatică a Institutului Politehnic din București.

Trăiește în SUA.

Apare și în broșurile *9 dimineți* (Bistrița, 1975) și *Spații posibile* (1979).

Este membră a cenaclului revistei *Amfiteatru*.

Colaborează cu versuri la *România literară*, *Steaua*, *Tribuna*, *Convorbiri literare*, *Amfiteatru*, *Cronica*, *Familia*, *Limbă și literatură*, *Luceafărul* etc.

Debut editorial în caseta *Zece poeți tineri* (1976) cu placheta *Timpul sevei*. Urmează: *Eclipsa* (1979), *Celălalt* (1985), *Traversare marcată* (1987).

A obținut mai multe premii literare.

„mă rostogolesc spre tine prin grohotișuri/ îmi luminează oasele în cinstea ta/ mi se aprind răsufierea cântecului și tăcerea/ aduc spre tine soborul de noapte al bufniței/ te recunoaște pielea mea de la cinci ani gura de la doi/ ochii întorși spre o acută lumină// pământ negru râu vânăț diguri galbene”

Referințe critice:

Cea de-a doua se intitulează atrăgător *111 cele mai frumoase poezii ale generației '80* (Nemira, 2015) și este o antologie alcătuită de Cosmin Ciotloș, cronicar, până nu demult, al *României literare*. Cele 111 poezii sunt opera a 28 de poeți optzeciști. (...) Și dacă sunt antologați poeți care nu mai scriu demult poezie, de ce lipsește Domnița Petri?

Nicolae Manolescu

Alexandru PETRIA

(Szanto Vilmos, n. 27.02 1968, Dej, jud. Cluj).
Prozator, poet, publicist. Locuiește la Beclean, BN.

Studii întrerupte de psiho-sociologie.

Debut publicistic și poetic în *Tribuna*, 1983.

Cărți publicate: *Neguțătorul de arome* (1991, poeme); *33 de poeme* (1992) și *La ce bun poeții* (colectiv, interviuri), *Zilele mele cu Renata*,

roman, Editura Tritonic, 2010.

Colaborări sporadice la reviste literare.

A fost redactor investigații, între 1992-1994, la revista bucureșteană *Zig-Zag*, apoi între 1994 și 1995 – reporter investigații la ziarul *Cotidianul*.

A fost redactor la mai multe periodice.

„n-am cu ce mă lăuda/ și dacă încercați/ e pe riscul vostru,/ cam cu toate sunt,/ ca și stomacul crocodilului; păcate, defecte...// am și ucis cu premeditare –/ speranțele în mine, cinci pisoi negri/ lângă un pârlăuș/ la țară// consumați-mă cum sunt,/ termenul de valabilitate este incert”

Referințe critice:

De bună seamă că poetul nu și-a schimbat formula – nici un poet serios nu-și schimbă formula cea norocoasă odată ce a dat peste ea! –, dar așa spune că, pe de o parte, a rafinat-o, pe de alta, în același timp, ceea ce nu este ușor!, a radicalizat-o. Unii se întreabă dacă niște rugăciuni pot fi nerușinate și îi asigur că, de la Cântarea cântărilor încioace, trecând prin toată literatura misticilor religioși sau ai erosului, uneori fiind aceiași, se poate. Important este să nu ne lăsăm pe mâna sfinților și bieților ierarhi atunci când ne caută poezie! Rugăciuni nerușinate & alte chestii ne dovedesc acest lucru cu asupra de măsură. Ca autor al unor Psalmi destul de „păgâni” simt față de poezia de acum a lui Alexandru Petria nu doar plăcerea lecturii, ci și un semn de confraterinitate. Bine ai revenit, poete și drum neîntrerupt, de această dată, în poezie....

Liviu Antonesei

De unde știi degetele tale, Alexandru Petria, că mâinile săpunite ale iubitei, după ce te-au cercetat, caută și-n apă dacă moartea-i călduță? Degetele tale fugind ca mercurul uneori pe cearșaf. Cum vorbești tu cu Dumnezeu, semețindu-te ca un satir pădureț? Frumosule Poet?!

Mircea Daneliuc

Specialitatea lui Alexandru Petria o reprezintă o ingenioasă asociere de frivolități și de profunzimi fulgurante. Ca și cum cele dintâi ar alcătui o pavăză în fața celorlalte, prea tulburătoare pentru a fi receptate în sine. O pereche de ochelari de soare împotriva dezlănțuirii luminii. Sub masca de macho, poetul e un sensibil, un „sufletist” care ezită abil între „poză” și mărturie emoțională. Impresia generală e a unei inspirații pe cât de fluide pe atât de unitare, purtând marca unei puternice personalități.

Gheorghe Grigurcu

Alexandru Petria a devenit un personaj important al vieții literare stând departe de ea! Scrie bine, inteligent și provocator (atât poezie, cât și proză) și folosește Internetul ca pe o armă cu rază mare de acțiune

pentru a ataca, de la distanță (tocmai din Bistrița) probleme ale literaturii de azi pe care alții, lipsiți de curajul opiniei, le evită. Poemele din volumul *Rugăciuni nerușinate & alte chestii, lapidare, imprevizibile*, scoțând maximum de nervozitate din calma limba română, merită citite cu atenție. Ele sunt „brichete care se sperie de propria lor flacăra” (pentru a folosi o imagine foarte expresivă inventată de autor). Emoționează, seduc, provoacă, dau de gândit, contrariază, chiar irită, dar nu plictisesc niciodată.

Alex Ștefănescu

Editura Herg Benet anunță apariția volumului de proză *Deania neagră*, semnat de Alexandru Petria. De-a lungul celor 155 de pagini, autorul care în 2010 a surprins cititorii cu un micro-roman îndrăzneț, dezinhibat dincolo de orice limite și inedit, *Zilele mele cu Renata*, revine cu această colecție de povestiri, ce pot fi citite atât independent cât și ca părți ale unui întreg savuros, divers și nemilos, care este *Deania neagră*, o localitate imaginară populată de figuri pe care n-ai nicio șansă să le uiți cu ușurință, odată ce te lași pătruns de atmosfera cărții.

Cristiana Sabău

Cine spune că, în țara lui Caragiale (I.L.), marea literatură nu se poate naște din teme „mărunte”? Instantaneele în proză ale lui Alexandru Petria surprind o lume la intersecția fabulosului nebănuț cu pitorescul jegos, cartografiind universul în continuă schimbare, aproape volatil, al contemporaneității mărunte. Scriitorul reușește această performanță cu cinism narativ bine stăpânit, cu tandrețe, chiar... dar una deloc lipsită de cruzime. Bine ați venit într-o cușcă a maimuțelor actualizată în *Deania neagră*!

Dan-Silviu Boerescu

Prozele scurte ale lui Alexandru Petria sunt pline de surprize – ca, de pildă, fantezia personajului Todoran, care, după un act sexual familiar și fără magie, visează deodată că are umerii și brațele acoperite de porumbei. O altă lume nevăzută, uneori sinistră, alteori de vis, este ceea ce oferă autorul înăuntrul trăirilor tuturor personajelor, declarate – și

cunoscute – în mod intenționat mediocre, tocmai pentru a ni se arăta că, de fapt, sunt misterioase. Cel mai misterios rămâne autorul însuși. După un asalt anecdotal și imaginar unanim foarte bine scris, ne rămâne încă necunoscut, dar dator să ni se desfășoare în narrative mai lungi. Sunt extrem de curios să continui să-l citesc.

Petru Popescu

Ioan PINTEA

(n. 26 octombrie 1961, Runcu Salvei, Bistrița-Năsăud). Poet, eseist.

Absolvent al Facultății de Teologie Ortodoxă, UBB.

Director al Bibliotecii Județene George Coșbuc Bistrița-Năsăud.

Debut în *Limba și literatura română – seria pentru elevi*, 1972.

Debut editrial: *Antologia Alpha '85*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1985.

Volume: *Frigul și frica*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1992; *Mormântul gol*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1999; *Grădina lui Ion*, Editura Aletheia, Bistrița, 2000; *Casa teslarului*, Editura Cartea Românească, 2009 (premiul Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj); *50. Poeme alese*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2011; *melci aborigeni/escargots aborigènes*, Editura Charmides, 2013. Convorbiri, eseuri, jurnale: *Primejdia mărturisirii. Convorbiri cu N. Steinhardt*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1993; ediție definitivă, Editura Humanitas, 2006 (premiul Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj), Editura Polirom, 2009; *Însoțiri în Turnul Babel* (eseuri și dialoguri), Editura Omniscop, Craiova, 1995; *Bucuria întrebării. Părintele Stăniloae în dialog cu Ioan Pinte*, Editura Aletheia, Bistrița, 2002; *Admirații ortodoxe (eseuri teologice și literare)*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2003; *Mic jurnal discontinuu. Însemnările unui preot de țară*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2005; *Jurnal discontinuu cu N. Steinhardt*,

Editura Paralela 45, Pitești, 2007; *Proximități și mărturisiri*, Jurnal, Editura Cartea Românească, 2012.

Colaborări la reviste de cultură: *Adevărul Literar și Artistic*, *Dacia Literară*, *Luceafărul*, *Minerva*, *Euphorion*, *România literară*, *Viața Românească*, *Interval*, *Arca*, *Amfiteatru*, *Convorbiri Literare*, *Vatra*, *Tribuna*, *Steaua*, *Renașterea*, *Cuvântul*, *Poesis*, *Echinox*, *România Liberă*, *Telegraful Român*, *Mișcarea Literară*, *Deisis* (München/Germania), *Verso*, *Secolul XXI*, *Tabor*, *Familia*, *Apostrof*, *Timpul*.

A îngrijit numeroase ediții, dintre care, cele mai multe din opera lui Nicolae Steinhardt.

Este prezent în mai multe antologii, volume colective și dicționare.

A fost tradus în mai multe limbi.

A obținut numeroase premii și distincții.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj.

„n-am vorbit niciodată despre povara viței de vie/ vorbesc acum/ din burta mamei unde stau întins precum mortul în căldura mormântului/ bob de strugure/ aici locuiesc/ într-un teasc improvizat/ cuvintele acestea pe care le scriu chiar acum/ tocmai le sfărâm dinții și le scot precum viperelor/ limba ascuțită și veninoasă/ un lichid galben precum polenul se prelinge/ până în adâncul pământului/ bob de strugure/ tu ești viața mea de apoi/ dulce ca mierea amară e veșnicia podgoriei”

Referințe critice:

Aceasta aș vrea să pot enunța, împărtăși: senzația, fidelă de-a lungul citirii poeziilor lui Ioan Pinteș, a indisolubilei dedublări: cvasi-existențialistă anxietate și perfect clară neagitație contemplativă a izbăvitului. Tonul e dur, o singură dată nu am găsit în cuprinsul textului amprenta nefastă a unei dulcegării. Poetul e știutor și nu se căinează, nu se autocompătimește, e slobod, e sănătos...

N. Steinhardt

Ioan Pinteia e departe de a scrie o poezie strict subordonată canonului religios, în sensul formal al „ascultării” cuvioase, ci – dacă e să vorbim în termeni specifici – aceasta e mai curând una a „nevoinței”, a strădaniei smerite de perfecționare personală și a lumii din jur, cu recunoașterea implicită, inerentă, a slăbiciunilor și căderilor oricărei făpturi. (...) Un poem antologic este, desigur, *Călugărițe pe schiuri sau seducția gravitației*, unde subtila, discreta tensiune dintre regulile stricte ale ascezei monahale și tentațiile evadării în „lume”, sunt magistral sugerate. Ceea ce promitea să devină o imagine „feliniană”, ironic contrastantă, dintre semnele vieții claustrale mănăstirești și libertățile la care invită viața modernă, e adus în registrul ambiguității tandru-înțeleghătoare, al unei prospețimi a trăirii momentan descătușate de un natural impuls uman, fără insinuarea nesupunerii și rupturii, ci menținând în echivoc pragul de unire/despărțire dintre două regimuri existențiale în principiu dificil de conciliat.

Ion Pop

Cea mai mare bucurie o am atunci când dau peste o carte adevărată a unui poet pe care nu îl citisem încă. În acest sens aș aminti (...) *Casa teslarului* a lui Ioan Pinteia (care folosește câștigul dobândit prin expresia lipsită de inhibiții a optzeciștilor pentru a vorbi pe un ton firesc și neașteptat despre cele sfinte). Dacă pe negație ori pe îndoială s-au scris lucruri care au rezistat, din interiorul credinței e mai greu să poți spune ceva care ține efectiv de poezie (și nu de dogmă ori de rugăciune), iar lui îi reușește lucrul acesta, deși este preot. (...) *Casa teslarului*: o carte unică în contextul poeziei actuale. Ea mi-a dat sentimentul rar că putem rezista în interiorul artei fiind noi înșine și făcând altceva decât se face de obicei pentru a atrage atenția.

Ileana Mălăncioiu

Pinteia își asumă, cu o smerenie vivace și ghidușă, fațetele umanității proprii, „toate ale sale”, rămânând în același timp – și numai astfel! – într-un dialog neconvențional cu Dumnezeu. Poezia sa, de o colocvialitate în care se rătăcesc ecouri de amvon, reușește performanța de a fi totodată transparentă și ermetică, simplă, delicată, fragilă,

preaomenească, dar și fastuos bizantină și ortodoxă, departe însă de ipocrizia nesuferită a falselor evlavii. În vremuri sărace și într-un context poetic uniformizat de câteva trenduri și ticuri, parcă îmi era dor de o poezie precum cea a lui Ioan Pinteș.

Ovidiu Nimigean

Ioan Pinteș mi-a apărut numaidecât ca întrupare a străvechiului *enthousiasmos*, care-l tulbura până la extaz pe Ioan Alexandru în urmă cu aproape patru decenii. De-am avea măcar douăzeci, dacă nu o sută, de astfel de preoți (așa cum dorea Noica tinerii „mâncători de foc” prin care să facem cultură de performanță), cu totul altfel ar arăta dialogul intelectualilor laici cu Biserica Ortodoxă...

Dan C. Mihăilescu

Optzecist atipic, Ioan Pinteș se integrează printre „vizionarii” promoției sale (alături de un Ion Mureșan sau de Nichita Danilov) și e promotorul unui „nou lirism metafizic” (cu rădăcini mai îndepărtate în Blaga sau Ioan Alexandru), căruia îi infuzează (fără a cădea însă niciodată în didacticism sau dogmatism) fervorile trăirii duhovnicești. Prin urmare, autorul reacreditează mitul poetului vizionar, iar – din perspectiva lui – actul poetic își redobândește încărcătura de gravitate, ridicându-se la temperatura marilor acte existențiale [...] meritul cel mai important poate al lui Ioan Pinteș este acela că reușește să evite capcanele „teologiei versificate”, rămânând, în volumele sale de poezie, un admirabil poet, care reușește să transmită nu „cuvinte de învățătură”, ci trăiri religioase autentice, din care nu lipsesc tensiunile, dramatismul, paradoxalul, chiar violența, izvorâte din drama căutării lui Dumnezeu și a adevăratei credințe. Astfel încât, printre poeții grupului '80, autorul constituie o prezență cu totul aparte, iar încercările sale de a pune de acord frământările lui *homo religiosus* cu limbajul poeziei actuale sunt mai mult decât meritorii.

Octavian Soviany

Jucându-se cu marile texte, trimițând la Sfinții Părinți ori la Marii Poeți, Ioan Pinteș are o anume grație, un nu-știu-ce fermecător. Izbutește

să fie, deopotrivă, livresc și natural. Să scape-n dulce nimigeanian style, de „ipocrizia nesuferită a falselor evlavii”. (...) E asamblat, aici, un soi de World Wide Web „postmodern”-creștin. (...) prozaismul și „tranzitivitatea” optzecistă, biografismul „douămiist” își află ecouri în *Casa teslarului*. Poeme ca *anchidinos, melancolie, o așa mare iubire, tată și fiu, cântecul lui simion cirineul, 1 noiembrie. luminație la Quintelnic, Quintelnic, rugăciune și călugărițe pe schiuri sau seducția gravitației* pot fi încadrate în orice antologie a poeziei române contemporane. Fiind, și lucrul acesta trebuie subliniat, printre foarte puținele altoiuri benefice ale tradiției ortodoxe pe trunchiul liricii actuale – sau viceversa.

Ștefan Manasia

Ioan Pinteza duce astăzi formula tradițională a poeziei religioase până la extrema clasică, într-un fel care amintește nu atât de Ioan Alexandru, cât de Voiculescu. Interesant este că, în acest scop, el se servește de soluția minimalismului optzecist, de poetica derizoriului sau chiar de un oarecare aer textualist. Cu această observație mi-am încheiat lectura din *Casa teslarului*, ultimul său volum de poezie.

Mihaela Ursa

Proximități și mărturisiri este în primul rând un jurnal de lectură. Ioan Pinteza citește enorm – cărți de cult, texte de Novalis, Andrei Pleșu, Kafka, Rilke, jurnalul lui Alexandru Baci, Radu Petrescu, teologi, filosofi, istorici ai mentalităților –, pare a rătăci printr-o bibliotecă borgesiană, fără strategii de lectură și fără a căuta ceva anume: în pofida diversității deconcertante a cărților și autorilor, însă, autorul jurnalului de lectură din *Proximități și mărturisiri*, asemeni monahilor care s-au nevoit în pustia bogată a bibliotecilor, caută ceea ce el însuși numește meșteșugul riguros al gândirii și ceea ce monahii, de felul lui Gavriil Uric, numeau tehnica misterioasă a cititului. [...] Ținta acestui jurnal al lui Ioan Pinteza: găsirea potecii, unde lucrurile și faptele vieții capătă sens.

Ioan Holban

Proximități și mărturisiri (publicată de o editură de prestigiu cum este Cartea Românească) m-a frapat întâi de toate prin alegerea, cum nu

se poate mai fericită, a copertii pe care văd reproducerea unui adorabil tablou de pictorul prin excelență Biedermeier, Carl Spitzweg (1808-1885). Poate nu e plasat Spitzweg printre somitățile mondiale, dar modestia sa picturală nițel hazoasă prinde și zugrăvește de minune plăcerile cuviincioase ale cărturarului fără de pretenții, dar cu dragoste de lectură, ale poetului sărac și boem, distracțiile blând-filistine ale micului burghez. Mi-a produs mare bucurie. Pinteia este un discipol al lui Steinhardt întâi, pentru că îl citează mereu, îl analizează, îl examinează. Amintirile sunt frumoase și folositoare, comentariile sunt inteligente și pătrunzătoare. Pinteia este evident un cititor vorace, cunoaște nu numai literatura română, dar și pe cea franceză, rusă și germană, mereu găsește puncte de referință, citate, imagini din romancieri, din poeți, din esești, din autori mai vechi sau mai noi.

Virgil Nemoianu

Ioan Pinteia e un poet ardelean. Nu în sensul de tradiționalist, ci de tradițional, adică de integrare organică a tradiției, după ce a fost asimilată cu modernitatea, după ce a fost și ea asimilată.

Romulus Bucur

Dacă am sugerat o apropiere a lui Ioan Pinteia de familia poetică dominată de Baudelaire, nu am făcut-o pentru a căuta identități, ci mai degrabă similitudini, în zona redescoperirii unei mișcătoare generozități în imaginea „îngerului căzut”, Satan (numit sau nenumit), un geniu melancolic păstrându-și rădăcinile celeste, speranță disperată pentru cel care, tulburat, nu ajunge să se identifice cu sine în altă parte. O astfel de căutare de sine e un lucru uluitor, merit să modifice temelii ființei. Autorul *Casei teslarului* se apropie de un asemenea posibil miracol cu o oarecare teamă și precauție, nu pentru consecințele ce le-ar avea, ci pentru că, susține el pe bună dreptate, doar o suferință profundă te îndreptățește la așa ceva. Spre deosebire de Ch. Baudelaire, Ioan Pinteia se simte vinovat de lipsa suferinței. Lumea văzută de poet se topește spre un înțeles felurit, nu bine limpezit, dar intuit cu vocație artistică. În căutarea umilinței, autorul *Casei teslarului* descoperă șansa unei noi nașteri pentru o lume pe cale să-și piardă cartea de identitate și se lasă

pradă ispitei cu un suveran gest de creator într-un captivant ritual al rostirii, ce și-l asumă.

Andrei Moldovan

O parodie de Lucian Perța:

1 noiembrie. Luminație la Quintelnic

o, cât de bogată este această toamnă/ până și în cimitirul parohial din
Quintelnic,/ fosta grădină a lui Ion, pomii te-ndeamnă/ să le culegi
roadele proaspete, sfielnic,/ înfrigorat, dar frică să n-ai nici un pic/ că nu
pățești dinspre morți nimic// o, dar bate vântul de noiembrie acum,/
mormintele goale cu frunze se-astupă,/ oamenii își cinstesc prin ceață și
fum/ morții, că așa e cu cinstea, ea vine după/ moarte, odată cu
regretele,/ știu asta toți poeții și poetele –// dar gata, sunt chemat și eu/ la
un mormânt –// odihnească-se robul tău/ deplin,/ gata, nici un cuvânt,
Amin!

Adrian PODARU

(n. 27 noiembrie 1976, Beclean,
Bistrița-Năsăud). Traducător, eseist.

Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității
Babeș-Bolyai (2000), Facultatea de Litere, secția
de Filologie Clasică, UBB (2003). Doctor în
teologie, cu teza: *Autoritate ecleziastică și
putere imperială în Antichitatea Târzie. Sfântul
Ioan Gură de Aur și Fericitul Augustin*, 2010.

Lector universitar la Facultatea de Teologie

Ortodoxă a UBB.

Debut revuistic: *Dilema*, 1999, cu articolul „Să plec din țară...? Pentru ce?”

Debut editorial: Ioan Gură de Aur, *Omilii la statui*, vol. I și II, ediție bilingvă, Studiul introductiv, traducere din greaca veche și note.

A mai tradus (din limba engleză) John A. McGuckin, Sf. Grigorie de Nazianz. *O biografie intelectuală*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2013.

A coordonat mai multe volume colective.

Face parte din Grupul de traducere a *Vulgatei*; membru în grantul *Lexiconul de la Buda* (1825).

A colaborat la revistele: *Mișcarea literară*, *Renașterea*, *Studia Universitatis Babeș-Bolyai*, seria „Theologia Orthodoxă”, *Revista Teologică*, *Presa Universitară Clujeană*, *Tabor*, *Lumina* etc.

A obținut mai multe premii.

Este membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Nășăud.

„Cred într-o literatură care zidește. Scrisul/ limbajul este creația omului rațional, Chip al Raționalității Personale a Tatălui. Când omul, în actul său creator, cere harul de sus, opera sa devine lumină”.

Referințe critice:

Și nu este o traducere oarecare, din multiple motive. Mai întâi, un segment important din producțiile lui Ioan Gură de Aur apar la Editura Polirom (Ioan Gură de Aur, *Omilii la statui*, Ediție bilingvă, Studiu introductiv, traducere și note de Adrian Podaru, Ediție îngrijită de Adrian Muraru, Polirom, 2011), în două volume [...]

Apoi, traducătorul este un tânăr universitar cu dublă certificare: teologică și filologică. Este asta foarte important pentru că, traducând din greaca veche, oferă încredere că exigențele filologice ale traducerii nu sunt trădate, iar conținutul discursurilor ținute în Antiohia este mai bine reliefat, în latura sa creștină, prin contextualizare, lucru pe care Adrian Podaru îl face cu mult profesionalism în studiul introductiv pe care-l intitulează sugestiv, dar și cu îndrăzneală: *Ioan și reformarea Antiohiei: un proiect eșuat*, precum și în notele de subsol ce însoțesc cu generozitate traducerea.[...]

În *Notă asupra ediției*, Adrian Podaru insistă și el asupra necesității de a cunoaște contextul istoric și social pentru o mai eficientă apropiere de texte: „Studiul introductiv a fost conceput cu scopul de a-l plasa pe cititor în contextul propice înțelegerii adecvate a omiliilor hrisostomice. Aceeași menire o au tabelul cronologic și unele note explicative: să faciliteze receptarea corectă a anumitor pasaje ale textului hrisostomic care, în lipsa lor, ar fi ciudate, ne neînțeles ori chiar scandaloase.” (Ioan Gură de Aur, *Op. cit.*, p. 7). Există și o interesantă *Notă asupra traducerii* în care, cu o modestie ce îl onorează, traducătorul insistă asupra dificultăților ce le-a impus echivalarea în limba română. Aflăm că s-a urmărit redarea cât mai apropiată „a sensului voit de autor”. Nu de puține ori a fost nevoie să se facă munca unui tălmăcitor de poezie, pentru că textul original „descoperă gânduri amețitoare în haină fermecătoare”, iar Adrian Podaru mărturisește el însuși cu emoție că a încercat „două trăiri deopotrivă: una de bucurie, că a descoperit de ce gura lui Ioan a fost de aur, și alta de teamă, că nu va fi în stare să transmită, prin traducere, ceea ce el însuși descoperă în original.” (*Op. cit.*, p. 9). Nu suntem noi în măsură să judecăm calitatea traducerii, ca necunoscători de greacă veche, dar putem aprecia înfățișarea textului românesc, iar în acest sens vom afirma că este un limbaj coerent, bogat în nuanțe, cu evidente valori poetice de natură să comunice adevăruri și trăiri profunde. Pentru a nu trăda originalul, traducătorul trebuia să fie de astă dată și creator.. Apoi, varianta în limba română lasă să se vadă fără prea mare efort emoția cu care traducătorul, cercetător în aceeași măsură, s-a apropiat de personalitatea și de *Omiliile* lui Ioan Gură de Aur, boală nobilă de care nu are cum să nu se lase contaminat și cititorul.

Andrei Moldovan

Tânărul preot Adrian Podaru își face intrarea în tagma cărturarilor iscușiți printr-o ediție de zile mari a cuvântărilor lui Ioan Gură de Aur, *Omiliile la statui*, ediție bilingvă, apărută la o editură ieșeană, în două volume, în excelente condiții grafice. E vorba de cele 21 de omilii consacrate – plus una, cateheză [...] –, cu note și comentarii care îl pot însufleți și pe un cititor neavizat [...]

Cuprinsul cărții este generos și riguros: *Notă asupra ediției, Notă asupra traducerii, Abrevieri pentru cărțile biblice, Tabel chronologic, Ioan și reformarea Antiohiei: un proiect eșuat și versiunile greacă și română ale celor 21 de omilii la statui, rostite în Antiohia de către Ioan Gură de Aur în anul 387.*

În ce constă exemplaritatea și oportunitatea lecturii cuvântărilor lui Ioan Gură de Aur de către cititorul roman se poate desluși limpede chiar din cateheza a doua – „mai întâi de toate am venit să vă cer roadele celor spuse de curând dragostei voastre. Căci nu cuvântăm numai ca să ne auziți. Ci și ca să vă aduceți aminte de cele spuse și să ne aduceți dovada prin fapte: și mai degrabă nu nouă, ci lui Dumnezeu, Celui care cunoaște cele negrăite ale cugetului.” (II, p. 401) –, întrucât spusele din urmă cu o mie și câteva sute de ani ar trebui să dea roade și în capăt de mileniu trei al creștinătății

Însă nu doar învățătura din traducere este de apreciat, ci și posibilitatea ca învățăcelul de astăzi să caute a desluși sonul și rădăcina cuvintelor din limba greacă, asupra cărora Adrian Podaru ne și avertizează: „Confruntat cu originalul grec, traducătorul [român] descoperă gânduri ametoare în haină fermecătoare: adevărurile despre Dumnezeu și om, despre iubirea dumnezeiască și nepăsarea omenească, despre păcat, virtute, cădere și ridicare, mântuire și damnare, toate sunt exprimate – printr-o alăturare de termeni, printr-o rezonanță adâncă a acestora, prin ritmul, proporția cuvintelor, propozițiilor și frazelor, printr-o curgere și înlănțuire a ideilor – într-o asemenea măsură, încât cel însărcinat cu traducerea este năpădit de două trăiri deopotrivă: una de bucurie că a descoperit de ce gura lui Ioan este de aur, și alta de teamă că nu va fi în stare să transmit, prin traducere, ceea ce el însuși descoperă în original.” (I, p. 9).

Ion Filipciuc

În anul 2007, când s-au împlinit 1700 de ani de la trecerea la cele veșnice a Sfântului Ioan Gură de Aur, a apărut la Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române traduceri din limba greacă veche a Părintelui Profesor Dumitru Fecioru a cărții *Omilii la statui*. Patru ani mai târziu, apare o nouă traducere în limba română, realizată cu simț

poetic și într-un stil rafinat de către domnul dr. Adrian Podaru. Această ediție bilingvă greacă-română ne asigură de seriozitatea cu care a fost abordată importanta operă a Sfântului Ioan Gură de Aur, într-o prezentare nouă, însoțită de o bibliografie cuprinzătoare, indice de referințe biblice și indice de nume proprii.

Această operă magistrală apare în două volume, la inițiativa Părintelui Ioan Florin Florescu și este îngrijită și corectată de Adrian Muraru. Domnul Adrian Podaru este asistent universitar de limba greacă și Patristică la Facultatea de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, având ca teză de doctorat intitulată *Autoritate ecleziastică și putere imperială în Antichitatea Târzie. Sfântul Ioan Gură de Aur și Fericitul Augustin*.

Ioan Alexandru Dăian

Aurel PODARU

(n. 14 septembrie 1941, Trittenii de Sus, jud. Cluj). Prozator, poet, istoric literar, publicist.

Facultatea de Agronomie la Cluj (1964).
Locuiește la Beclean, BN.

Debut absolut: în revista *Astra*, 1968, cu povestirea „Caii”.

Debut editorial: *O fotografie veche, înrămată*, proză scurtă, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1994.

Alte volume publicate: *Exerciții la microfon*, interviuri, 1996; *Chef cu teroriști. Scene dintr-o Revoluție însângerată* (microroman), Editura Charmides, 2000; *Proasta de Claudia* (proză scurtă), Editura Limes, Cluj-Napoca, 2004; *Privind. Prin galeriile de artă* (cronici plastice), Editura Clubul Saeculum, Beclean, 2006; *Ioana pentru totdeauna*, Editura Dacia XXI, 2011; *Baladă pentru școala de tractoriști*, versuri, Editura Neuma, 2016; *Pavel Dan. Bibliografie*, cu o prefață de Ion Vlad, Editura Școala Ardeleană, 2016.

Ediții îngrijite: *TEODOR MURĂȘANU, Un poet care a trăit demult* (coordonator), evocări, 1998; *Amintiri despre Pavel Dan* (în colab.), 2003; *La Beclean pe Someș, cândva...* (coordonator), antologie; *Anotimpul cailor* (coordonator), antologie, 2006; *Pavel Dan și Blajul* (în colaborare), 2007; *Pavel Dan, Literatură populară. Caiete* (culegere de folclor realizată de Pavel Dan în 1932, în comuna Tritenii de Jos); *Gara Beclean pe Someș. Istorie și cultură* (coordonator) 2008; *Umbletul cuvintelor. Prozatori turdeni* (coordonator), 2009; *Cartea Colocviilor* (coordonator), 2012; *Pavel Dan, OPERE (I, II, III)*, ediție critică integrală, *Studiu introductiv* de Andrei Moldovan (2012); *Sever Ursa. Un ziditor*, 2013; Pavel Dan, *Ursita*, Editura Mega, 2017, cu o prefață de Ion Vlad.

Este prezent în numeroase antologii și dicționare de literatură.

A colaborat la revistele: *Arca, Astra, Ateneu, Bucovina literară, Banatul, Cronica, Dacia literară, Discobolul, Hyperion – Caiete botoșănene, Minerva, Mișcarea literară, Steaua, Tribuna, Vatra* și altele.

A obținut mai multe premii literare.

„Mama mea, țărancă neaoșă de pe «Câmpie», a fost colegă de clasă (în clasele primare) cu Pavel Dan. De la ea am auzit prima oară numele prozatorului din Triteni, și tot de la ea știu că, după ce copilul acesta de plugari învățase să scrie și să citească, putea fi văzut, mereu, pe lângă oi, cu „străițuca” lui plină de cărți, din care citea întruna.”

Referințe critice:

Ceea ce se cere, însă, reținut, este faptul că Aurel Podaru nu se mărginește doar la a evoca un spațiu rustic, ci pătrunde și în lumea citadină. Personajele sale nu devin însă orășeni, chiar dacă în acel spațiu își duc existența. Oamenii aceștia rămân niște țărani eșuați, indiferent ce fac, sunt debusolați, vulnerabili, mereu în căutarea unui punct de reper și își regăsesc dimensiunile, într-un plan al iluziilor, firește, abia când satul reînvie în ei.

Andrei Moldovan

Așadar, interviurile nu sunt nici pe departe rezultatul unei factologii, ci răspunsuri care pot deveni oricând subiecte ale unor colocvii, răspunsuri la întrebările care au decurs din propriile frământări ale lui Aurel Podaru (acum în ipostază de reporter) asupra evenimentelor și a stării de spirit a românilor. După ce întorci ultima filă a cărții totul te obligă să te întorci pentru că te fascinează precum cântecul fatidic al sirenelor.

Rodica Mureșan

Volumul evocator (*Teodor Murășanu, un poet care a trăit demult... – n. n.*), realizat prin strădania întru totul lăudabilă a lui Aurel Podaru, la Editura Dacia Cluj-Napoca (în condiții grafice și tipografice remarcabile), are menirea de a ne reaminti prezența poetului Teodor Murășanu și odată cu el atrăgându-ne atenția asupra datoriei noastre de a ne cinsti înaintașii, de a le veghea micile sau marile lor monumente, ce fixează în ființa noastră națională tot atâtea repere de netăgăduit, într-o ascensiune afirmată istoric a neamului românesc, în contemporaneitate.

Constantin Cubleşan

Cartea *La Beclean pe Someș, cândva...* în întregul ei este o relatare foarte bună despre o rezistență culturală remarcabilă și o solidaritate scriitoricească pe măsură. [...]. Cartea lui Aurel Podaru este necesară pentru că ea recompune o fotografie de grup a „saeculiștilor” (dar nu numai) și redă imaginea *Saeculum*-ului din perspectiva unui peron de gară. Ea speculează, de fapt pentru contemporani, o semnificație majoră în cel mai urât și mai negru timp al „comunismului glorios”, o grupare de scriitori din Transilvania (și nu numai) adunați la Beclean (pe Someș) au dat consistență tatonând baricadele totalitare, unui sentiment insurgent: libertatea.

Ioan Pinte

Așadar folclorul este pentru Pavel Dan un suport artistic. Ca și Eminescu, prozatorul Câmpiei Transilvane ar fi putut spune: „Datinile și cântecele populare constituie un material din care îmi culeg în prezent fondul inspirațiunilor”.

Ion Buzași

Între acestea, trebuie să așezăm la loc de frunte recent apăruta ediție critică integrală a operei lui Pavel Dan, realizată de Aurel Podaru. Este, inutil să adaug, prima ediție integrală din opera acestui prozator, dispărut tragic la o vârstă neverosimil de tânără (30 de ani), și, totodată, o ediție critică riguroasă, care valorifică tot ce s-a descoperit până acum în materie de Pavel Dan.

Răzvan Voncu

Este o muncă de o calificare extremă pe care Aurel Podaru a dus-o la capăt cu maximum de exigență, adunând la un loc întreaga creație a lui Pavel Dan tipărită în volume, în periodice, în manuscris, lista traducerilor în limbi străine. Atât editorul, cât și prefațatorul și-au dat interesul ca noua formă pe care au adoptat-o să fie și cea care să răspundă la toate cerințele și exigențele publicului sau specialiștilor.

Mircea Popa

O parodie de Lucian Perța:

o fată simplă de la oraș

o fată îmbrăcată așa ca la oraș/ a intrat în librărie și/ a ajuns lângă mine
din câțiva pași// aveam lansarea de carte și dădeam autografe,/ ea a
venit cu cartea la mine,/ nici nu îndrăzneam a o privi,/ atât de frumoasă
era și prin vene/ sângele-mi fierbea/ (ca atunci pe strada Zambilei, la
cheful cu teroriștii)// mi-a întins cartea și mi-a spus că pe ea/ o cheamă
Claudia și că ar vrea,/ fiindcă presupune că o știu, să-mi ceară/ adresa
domnului Nușfelean, de la „Mișcarea Literară”// cică l-a văzut odată
prin niște galerii de artă/ privind, și, privindu-l, s-a impresionat deodată
–/ îmi mai ia o carte pentru adresă, mi-a zis, și zâmbea,/ i-am dat năucit
adresa, zicând în sinea mea:/ proasta de Claudia!

Ovidiu POJAR

Născut în anul 1962 în județul Sălaj, locuiește la Bistrița.

A publicat în: *Răsunetul cultural*, *Mesagerul literar și artistic*, *Mișcarea literară*, *Agora literară*, *Caiete Silvane*, *Nord literar*, *Convorbiri Literare*, *Vatra Veche*, *Vatra*, *Poezia*, *Oglinda Literară*.

Cărți de versuri publicate: *Un alt anotimp*, Editura Dacia, 2008; *Imobiliare de lux*, Editura

Casa Cărții de Știință, 2009; *Jogging circular*, Editura Eikon, 2012.

Prezent în mai multe antologii.

A obținut mai multe premii literare.

Membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud, al Societății Literare Conexiuni.

„Cred că scrisul are în primul rând rostul de a ne face să ne regăsim pe noi înșine, în profunzimea, în intimitatea cea mai adâncă, acolo unde avem cu toții un potențial de care nu suntem conștienți altfel. Acela de a ne pune în rezonanță cu ceea ce avem bun și pur în noi, de a ne arăta că nu suntem singuri în lume, în gândirea noastră, în suferință, în bucurie, transformându-ne la modul subtil, imperceptibil, ridicându-ne pe un alt plan, superior cotidianului de multe ori anost și grobian”.

Referințe critice:

Mare privilegiu să citești, din când în când, texte care sunt cu adevărat literatură, precum versurile acestui poet cu nume ciudat, Ovidiu Pojar!

Nicolae Sava

Întâmplător cum Ovidiu Pojar, ca arhitect în poezie și ca poet în arhitectură, ne convinge, în primul rând prin sinceritatea trăirilor sale, apoi prin „pojarul” verbului său, care păstrează mereu temperatura sufletului, fie că este liric cantabil, ironic-parodic sau nostalgic-contemplativ-toate, însă, ilustrând aici ipostaze credibile ale poeziei adevărate.

Eugeniu Nistor

Am menționat câteva resurse reale ale unui lirism de calitate. Printre altele și ușurința cu care preia motive mitice și le transpune într-un alt plan, izbutind să propună viziuni relevante asupra ființei.

Andrei Moldovan

Deși pe alocuri poetul se arată inegal cu sine însuși, cedând unor modele clasice, chiar convenționale, totuși legitimitatea sa lirică este incontestabilă, expresia, verbul, poetica intrinsecă, arsenalul prozodic de nivel modernist, demonstrează maturitate și valoare care-l recomandă ca o voce originală, gravă, cu reale disponibilități de comunicare, calități meritorii ce revendică un destin reperabil în sfera actuală a literelor românești.

Ion Moise

Poet al glisărilor, din interior în exterior și din exterior în interior, al întoarcerii la temele fundamentale-iubire, timp, natură, condiția poetului – de expresie caldă, cu un romantism desuet care i se potrivește ca o mănușă, cu pregătire aleasă de-a exprima adevărul poetic, Ovidiu Pojar este mereu „în formă” ca poet, gata să reziste confruntării cu instanțele lirice.

Elena M. Cîmpan

Ovidiu Pojar vine cu pagini de poezie pură, – scuturată de rugină, dar care păstrează esența, forma nativă a poemelor care i-au fermecat prin forma lor, ritmată, pe români.

Melania Cuc

Dominantă în poezia lui Ovidiu Pojar este ironia scanată prin filtrul meditației, siderală. Până la urmă, în întreaga narațiune lirică a lui Ovidiu Pojar rămânem sub templul timpului și al lucrurilor.

Virgil Rațiu

O parodie de Lucian Perța:

Explozie ratată

Aș fi putut, desigur, să debutez demult/ că eram bun la vorbe, și-n general chiar cult,/ și poet de seamă, poet – ce mândru sună.../ simțeam cum poezia în suflet mi se-adună.// Se-nvârteau în mine cuvintele-n jogging,/ mișcare circulară, ce-n tropi le preschimba,/ simțeam că vers devine orice cuvânt ating,/ dar mult prea simpla cale pe loc mă inhiba.// Așa că doar prin anul vreo două mii și opt/ alt anotimp poetic prinzând, și fiind mai mare,/ a socotit, ca bonus, un critic că sunt copt/ și m-a vârât pe gâtul mișcării literare!

Gavril POMPEI

(Cocean Pompei, n. 15 august 1950, Târlășua, Bistrița-Năsăud). Poet.

Facultatea de Geografie a UBB Cluj (1973).

Doctor în geografie, 1980. Premiul Simion Mehedinți al Academiei Române, 1997.

Debut absolut în *Familia*, 1973, cu versuri.

Debut editorial în *Caietul debutanților*, 1977.

Volume: *Arcul voltaic*, versuri, 1986; *Jocul cu umbra*, versuri, 1994; *Starea de labirint*,

versuri, 1995; *Floarea de rouă*, versuri, 1998; *Deltele memoriei* (antologie), 2004; *Vânt pieziș*, 2006; *Lăsarea la vatră*, 2010. Membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj.

„Există o margine asemenea/ unei incizii pe fruntea unui verb introvertit/ un fel de a rezilia boarea speranțelor/ șoptind la urechea infinitului: ești finit!”

Referințe critice:

Gavril Pompei ni se prezintă ca un poet matur, cu un profil general schițat pe linii ferme, pe latura unei lirici de meditație (ce nu evită totuși notația lapidară sau sugestiv-metaforică) asupra condiției existențiale într-un spațiu de perspectivă intelectualizat, ușor abstract, unde însăși poezia se definește ca o decantare, ca o rafinare de esențe pure.

Constantin Cubleşan

Deloc amatoristic, Gavril Pompei surfilează cu nonșalanță prin imaginarul agitat al liricii moderne. Pare destul de bine familiarizat cu convențiile ei, pe care și încearcă să le deslușească într-o remarcabilă poezie a poeziei...

Petru Poantă

Gavril Pompei e un poet discret, rămas pe dinafara oricărei generații. După vârstă s-ar fi putut afilia fie seriei '70, fie generației '80; după debut, ar fi căzut în plină ascensiune optzecistă; după poetică, nici o apropiere nu e relevantă. Poetul e credincios mai degrabă unui principiu de devoțiune interioară care ignoră metamorfozele rituale și imediate ale poeziei, mizând pe fidelități structurale și pe afinități de tipologie vizionară. Singurătatea lui se ridică în umbra lui Blaga, dar nu mai puțin în – și din – siajul somptuoaselor reportaje genezice doinașiene.

Al. Cistelean

Semnul, obsesiv, terorizant, sub care stă poezia acestei cărți (*Lăsarea la vatră*, n.n.) este clepsidra... Primul poem al cărții (*Pisc*), și ultimul poem (*Cupa Nadirului*) sunt scrise în așa fel încât

redau grafic forma unei clepsidre întoarse... Periodic, într-o cinetică halucinantă, contrariile își schimbă locul. Construcția volumului e ingenioasă. Ea salvează și dă coerență diversității stilistice și tematice a poemelor, căci cartea reunește poeme cu și fără rimă, poeme grave și jucăușe, pentru copii, poeme ample și vitaliste ori strânse în chingile formei fixe, ale expresiei sentențioase, aforistice. Dar, fiecare poem poate fi citit și integrat în intenția poetului de a construi din piese diverse, piese care nu se mai „imbrică”, un mare puzzle în destrămare. Astfel că teza generală a cărții trasează prin amalgamul poemelor linii de sens ce-l transformă într-o construcție coerentă și bogată.

Ion Mureșan

Flore POP

(n. 5 ianuarie 1958, Bichigiu, jud. Bistrița-Năsăud). Poet.

Facultatea de Drept a UBB (1983). Doctorat în Drept internațional economic, Universitatea Paris V „René Descartes”, Facultatea de Drept (1998). Doctorat în Filosofie și Istoria Religiiilor/Antropologie Școala de Drept Nuclear de la Montpellier (Franța) (2003).

A colaborat la revistele: *Familia*, *Echinox*, *Steaua*, *Tribuna*, *Dialog*, *Orizont*, *Transilvania*. Debut editorial în volumul colectiv *Alpha 85*, Editura Dacia. Prezent în Antologia de poezie *Echinox*, alcătuită de Ion POP.

Volum: *Steaua de veghe*, Editura Echinox, 2000; *Odihna scării*, 2011; *Trezvia*, Editura Eikon, 2012; *Demonul amiezii și alte poeme*, Editura Școala Ardeleană, 2016 (premiul UR – Filiala Cluj).

Membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj.

Membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

„Cum numai suferința ne ascute privirea, cum numai/ dorința ne ascunde iubirea, cum numai elocința ne/ înșeală vorbirea, atunci ce nu poate face credința?”

Referințe critice:

Cine citește versurile lui Flore Pop are sentimentul stenic, luminos, că tardo-modernismul mai are nebănuite resurse lirice... amestec de tonalitate familiară și referințe biblice... Dea Domnul să răzbească în acest timp al nepoeziei, de acum, ori poate al unei poezii viitoare ce stă să vină...

Adrian Popescu

Un echinoxist pescuit din promoțiile anilor 80 e Flore Pop. El își strânge în *Steaua de veghe* (Editura Echinox, 2000) producția anilor 75-99, ieșind abia acum cu prima carte autonomă (după ce fusese prezent în grămada scoasă la Dacia sub titlul *Alpha 85*). Flore Pop n-are un patron anume printre echinoxști, dar afinitățile îl duc spre linia naturistă și spre lirismul de peisaje distilate în stări. El e mai degrabă ardelean decât echinoxist, cântând pe tradiție și mai ales pe tradiția tematică transilvană, de la atașamentul față de locuri la melancolia locurilor. Un mic pachet sentimental, de doruri și nostalgii, ambalate într-o retorică sobră, fără lacrimogenie, îi vine chiar din poetica dezrădăcinaților, cu satul proiectat în melancolie. Ca structură și formulă însă el e, poate, ultimul stelist, combinând reveria contemplativă cu fișa cotidiană, migăloasă și nostalgică sau ironică. Poezia de visare și de evocare, scrisă cu pietate și din sensibilitate, e completată de o strună mai caustică, mai ales atunci când anamneza contează pe un timp politic. (...) Un imagist discret îl însoțește mereu în poezia lui Flore Pop pe notarul stărilor sau al cotidianului. Referințele prime ale poemelor, trase din jurnalul interior și din montajul de instantanee, tind să se topească în referința din final pe care o reprezintă melancolia.

Al. Cistelean

Ceea ce vrem să subliniem încă de la început este faptul că Flore Pop nu rupe poezia, cum îndeobște face postmodernitatea, de metafizică. Nu-i este străină ideea transcendenței și a transcendentului. Dimpotrivă. Este ceea ce indică gruparea poemelor în două mari părți: „Steaua de veghe” și „Starea de veghe”. Starea de veghe sugerează ideea unei existențe transcendente, ocrotitoare, deși inaccesibilă cunoașterii limitate a omului, ea este totuși simțită și trăită printr-o *docta ignorantia*, ca-n niște „zori de seară” ori „zori de noapte”, sau în cele din urmă în lumina „zorilor de înviere”. Metaforele acestea, care subintitulează grupaje de poeme aparținând primei părți, conjugă elementele strict contradictorii (zorile și noaptea) tocmai pentru a sugera caracterul întâlnirii omului cu transcendența, a cunoașterii într-o „zonă de auroră”. (...) Starea de veghe e o stare de liniște și neliniște, între odihna și neodihna minții, între „*nu se vede nimic dincolo de liziera de fum*” și „*lumina taborică*”... „lumina aceea ce se ridică/își ia patul și umblă”.

Grigore Găzdac

Pop Flore a fost, încă de la început, un țăran, iar unui țăran care se respectă îi priește transhumanța. Spunem asta cu o anumită tristețe, întrucât poetul a fost colegul nostru, deslușind cu mare pioșenie slovele dreptului roman, dar și ale poeziei. Numai că după ce a debutat editorial la Editura Dacia și s-a autoexilat în cețurile mitologice ale Năsăudului, starea de decepție, de alienare i s-a accentuat și într-un târziu aveam să aflăm că umblă cu jalba în proșapul poeziei pe la Paris. Ne-au rămas câteva manuscrise în custodie după ce poetul a citit la cenaclul Lex al Facultății de Drept din Cluj-Napoca. I le reproducem cu o anumită emoție, gândindu-ne că nu peste mult timp va trebui sa-i traducem poezia din limba franceză. Dar el nu poate exista decât prin sufletul limbii române.

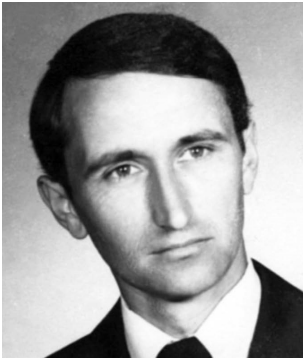
Sergiu Vaida și Pascu Balaci

O parodie de Lucian Perța:

Testament

Creșterea limbii românești am avut eu ca moștenire./ Într-un fel, eu am reușit, dar tu ești acum în Europa. Ție, din nefericire,/ îți revine sarcina să înveți toate limbile ei, că nu se prea știe/ care dintre ele, în această lume, de circulație o să fie./ Țara ta natală va fi tot asta, dar nu cum ai visat-o. Satele, în primul rând,/ vor deveni mahalalele orașelor și toate datinile vor dispărea, ca și când/ n-ar fi fost niciodată, odată cu mormintele strămoșilor,/ fiindcă steaua lor de veghe va păli încă de la primul cântat al cocoșilor/ Asta e rațiunea ta de a fi. Să fii diplomat și să te plimbi printre limbi/ și vlăstarele tale, poate, vor reuși să schimbe ce tu nu vei fi reușit să schimbi!

Grigore POP

(n. 1949, Runcu Salvei, Bistrița-Năsăud). Poet. A fost pădurar și ceferist, actualmente pensionar.

A debutat cu poezie în 1969 în ziarul *Ecoul* din Bistrița și a mai publicat poeme în *România Literară*, *Lucafărul* și *Răsunetul*.

Debutează în volum la o vârstă înaintată, 62 de ani, cu placheta *Balada dorului*, Editura Eikon, 2011.

„Din pădure/ ne-a sosit o veste tristă,/ lupii au mâncat poteca/ pe care se întorcea tata acasă.”

Referințe critice:

Grigore Pop este un poet admirabil și vrednic de citit în răgazurile cotidianului nostru alert, pentru că, fără să spunem cuvinte măgulitoare, ci realmente impresiile noastre de lectură, versurile sale au în rezonanțele lor ecouri profunde ale unui timp și spațiu situate deasupra mărunțișurilor noastre obișnuite, pe care sufletul nostru, hăituit de continua grabă a prezentului, le-a uitat.

Nicolae Bosbiciu

Citesc *Balada dorului* și sunt deopotrivă încântat și emoționat. Pentru mine e ceva gingaș și tonifiant. E o poetică anume. O poezie care mă face să retrăiesc aerul unui loc privilegiat, starea unui spațiu din care încă, din fericire, n-am fost izgonit, poteca încă nemâncată de lupii și eroii civilizatori – Casa.

Ioan Pinte

Grigore Traian POP

(n. 4 noiembrie 1939, Șieu Odorhei, Bistrița-Năsăud). Prozator, istoric și critic literar, eseist, publicist.

Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea din Cluj (1963).

A lucrat ca profesor și ca jurnalist.

Volume: *Reviste de filosofie și sociologie*, vol. I (1979) și vol. II (1983); *Titu Maiorescu*.

Prelegeri de filosofie (împreună cu acad. Al. Surdu), 1980); *Lecturi filosofice*, 1991; *Garda, Căpitanul și Arhanghelul din cer ~ O istorie obiectivă a mișcării legionare*, Editura EURASIA, 1995; *Mircea Eliade și Nobelul interzis*, 1998; *Mișcarea legionară – idealul izbăvirii și realitatea dezastrului*, București, 1999; *Cărțile nescrise*, 2010; *Gulagul lui Socrate*, 2011; *O mie și unu de poeți*

postdecembriști, 2013; a semnat romanele *Crima din templul de jad*, 1996; *Șarpele care-și înghite coada*, 2004; *Pocher și ringenspiel*, 2006; *Eu, Toma evreul*, 2008; *Asasinul lui Kierkegaard*, 2009; *Mirmidonii doctorului Mengele*, Editura Ideea Europeană, 2012.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din România.

„Valorile morale ale Occidentului sunt, cu siguranță, laice. Multe dintre ele se dovedesc chiar apăsate. Însă Occidentul mult visat se prosternează, iată, la picioarele idolului bicefal tot mai des și cu păcătoasă smerenie numit geopolitică.”

Referințe critice:

La un volum imens de texte literare pe care le-a parcurs, Grigore Traian Pop găsește un „numitor comun” metodologic de lucru, conținând data și locul nașterii, după care se trece efectiv la titlurile cărților citite și considerațiile critice, aplicate, profesionist formulate, cărora li se adaugă citate din articole critice, scrise de critici cunoscuți. Aproape la fiecare nume autorul citează măcar câteva versuri din scrisul poetului, pentru susținerea considerației critice, pentru ponderea judecății și convingerea cititorului. Judecata critică este densă, extrasă din tot materialul cărților, și prinde chintesența, fiind, într-o anumită măsură, un arpegiu al operei fiecăruia.

S-ar părea că modelul lui Grigore Traian Pop se găsește în *Compendiul literaturii române* al lui George Călinescu, cartea de la TipoMoldova fiind, însă, mult mai cuprinzătoare decât cea clasică amintită și având un statut de prezentare, gen „multum in parvo”, fiind în același timp o istorie literară a perioadei postdecembriste și un foarte cuprinzător, folositor, dicționar al scriitorilor de la 1989 încoace, și nu numai.

Scrisă dezinhibat, sprintar, cu vocabularul și regia unui profesionist al textului, cum altfel?, filosoful, istoricul, scriitorul, jurnalistul exersat în atâtea registre a reușit o carte și cu o infuzie de poveste, poate chiar „personajele” îi dau iz de „teritoriu” imens, necuprins de „halima” literaturii postdecembriste. Stilistic, Grigore Traian Pop se întoarce, prin

carte, în ținutul natal, în hlamida de tânăr și veritabil critic literar. Firește că s-ar putea alege citate relevante pentru fiecare poet prezentat, dar riscul alegerii dintr-o mie și unu este foarte mare.

Poate, în loc de încheiere, ar fi binevenite câteva referințe critice, oferite cu „zgârcenie” la sfârșitul cărții de autor: „*Volumele lui Grigore Traian Pop sunt de salutat, pentru că oferă instrumente prețioase în cercetarea filosofică românească*” – Andrei Marga, 1979; „*Cercetarea lui Grigore Traian Pop și Alexandru Surdu asupra lui Titu Maiorescu a cerut o muncă grea de informație dusă la bun sfârșit. Merită admirație*” – Șerban Cioculescu, 1981; „*E surprinzător cât de bine poate înțelege un intelectual care nu a trăit între războaie stânga și dreapta românească*” – Petre Țuțea, 1991; și multe altele.

Victor Știr

Despre Mișcarea Legionară s-au scris și se pot scrie lucrări întregi, Grigore Traian Pop cuprinde în lucrarea sa o monografie, din care spicuiesc 10 dintre chestiunile cele mai importante ale acesteia, punctez câteva amănunte de la care merită începută orice discuție în privința acestei organizații. Legiunea Arhanghelului Mihail sau *mișcarea legionară* a fost o organizație cu caracter mistic-religios și violent anticomunist, antisemit și antimasonic care a funcționat în România începând din 1927. Creată după modelul organizațiilor SA și SS, mișcarea legionară a săvârșit acțiuni violente împotriva statului român și a unor conducători ai lui. Iată 10 lucruri despre mișcarea legionară: A fost înființată la 24 iunie 1927 de către Corneliu Zelea Codreanu alături de Ion Moța, Radu Mironovici, Corneliu Georgescu și Ilie Gârneață. A existat și un partid politic al mișcării legionare numit Garda de Fier, care a fost înființat în 1930 cu scopul de a lupta împotriva expansiunii comunismului din URSS. Membrii mișcării legionare purtau uniforme de culoare verde ca simbol al reînnoirii și erau denumiți *Cămășile verzi*. Salutul formal pe care îl foloseau era cel fascist. Principalul simbol al mișcării a fost o cruce triplă reprezentând o rețea de zăbrele de închisoare ca simbol al martirului, denumită și crucea arhanghelului Mihail. Față de organizațiile SA sau SS care acționau doar pe principii violente, Legiunea Arhanghelului Mihail acorda o mare importanță religiei ortodoxe. Mișcarea legionară s-a făcut remarcată și

datorită propagandei de succes pe care a avut-o prin marșuri, procesiuni religioase, miracole, imnuri patriotice, muncă voluntară și campanii în zonele rurale. Majoritatea susținătorilor erau studenți și țărani. La 29 decembrie 1933 membrii Mișcării legionare l-au asasinat pe prim-ministrul liberal Ion G. Duca, care cu câteva zile înainte scosese Garda de Fier în afara legii. Asasinarea lui fiind o răzbunare a membrilor mișcării. În 1938 membrul fondator Corneliu Zelea Codreanu a fost asasinat, conducerea mișcării fiind preluată de Horia Sima. Ajunsă la putere, Mișcarea legionară a introdus o serie de legi antisemite dure și jaful organizat al minorității evreiești. Asasinatele legionare au afectat circa 2/3 dintre români și 1/3 dintre evrei. Membrii Gărzii de Fier au pus la cale cel mai mare pogrom, în care au fost uciși peste 100 de evrei iar câțiva dintre aceștia au fost atârnați în cârlige la abator și mutilați. Poliția legionară a asasinat în penitenciarul de la Jilava 64 de foști demnitari iar Nicolae Iorga și Virgil Madgearu au fost torturați și asasinați fără să fie arestați. În 1941 Horia Sima și legionarii au dat o lovitură de stat împotriva lui Ion Antonescu și a armatei române, însă Antonescu a reușit să-i înfrângă, legionarii fiind înlăturați de la guvernare. Horia Sima și alți legionari s-au refugiat în Germania unde au fost cazați în lagărele de concentrare Buchenwald, Dachau și Rostock.

Dar așa cum am mai spus, Grigore Traian Pop prezintă mișcarea în cele mai fine amănunte, prezentând anumite detalii care nu interesează pe orice istoric. Spre exemplu, iată cum este descris Constantin Pancu, un lider al muncitorilor provenit dintre muncitori: „Înzestrat cu un fizic de Hercule moldav a devenit faimos la Iași datorită faptului că umilise, la lupte, un ungur legendar în spațiul Galiției și Bucovinei, pripășit în capitala Moldovei cu o trupă ambulantă de circ. A absolvit doar patru clase primare – ca mai toți liderii muncitorilor proveniți dintre muncitori – dar e ager, inteligent și excelent vorbitor. Își însușise meseria de instalator de apă și electricitate devenind, în împrejurări neelucidate, conducătorul Gărzii Conștiinței Naționale de la Iași, calitate pe care o avea în momentul în care Corneliu Zelea Codreanu aflase de existența lui. La început un fel de sindicat muncitoresc, garda se radicalizase, propunându-și să devină un vârf de lance în coasta muncitorimii bolșevizate de la Iași, decisă să instaureze

aici sovietele.” (Grigore Traian Pop, *Mișcarea legionară – idealul izbăvirii și realitatea dezastrului*, București 1999, p. 132)

Parcurgând cu atenție cartea, se poate vedea rigurozitatea documentării și disciplina cu care s-a muncit, un volum multidisciplinar, care îi dă cititorului posibilitatea de a parcurge un studiu complet despre mișcarea literară și despre adepții acesteia. *Mișcarea legionară* se dovedește a fi o istorie completă a acestui fenomen, autorul fiind preocupat ca istoric, de un fenomen interbelic pe care îl stăpânește cu desăvârșire.

Anton Bîrta

Aventura tragică a unei mari familii de evrei pitici din satul maramureșean Rozavlea, internați în lagărul de la Birkenau și folosiți de doctorul Mengele în experiențele sale de eugenie, a părut unora literatură picarescă în sine. Poate și din această pricină, cercetările avizate au cam lipsit, invocându-se mai ales faptul că felul în care au fost tratați în lagăr ar afecta imaginea de călău sanguinar a medicului german. Reconstituind într-o scriere de ficțiune această teribilă saga a familiei Ovitz, autorul încearcă să se apropie de acel filon al filosofiei istoriei care uneori este sufocat de lianele ideologiilor partizane...

Text de prezentare al Editurii Ideea Europeană

Mircea PRAHASE

(n. 24 martie 1947, Enciu, comuna Matei, Bistrița-Năsăud). Lingvist, eseist, publicist.

Școala la Zagra, Năsăud și Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, Facultatea de Filologie (1970).

A coordonat apariția volumelor Anuarului Muzeului Județean *Studii și cercetări etnoculturale*. A colaborat la realizarea volumelor 19-23 din ediția *Rebreanu, Opere*

complete, sub redactarea lui Nicolae Gheran, prin interpretarea filologică a textelor rebreniene.

A publicat volumele: *Zagra – o monografie posibilă* (în colaborare cu Gavril Rus), Editura Carpatica, Cluj-Napoca, 1997; *Bistrița-Năsăud – Mediul și tradiția* (în colaborare cu Ioan Chintăuan), Editura Supergraph, Cluj-Napoca, 2001; *Bistrița-Năsăud. Locuri și oameni* (în colaborare cu Ioan Chintăuan), Editura Supergraph, Cluj-Napoca, 2004; *Fragmentarium*, Editura Supergraph, Cluj-Napoca, 2002; *Periplu istorico-toponimic: Valea Zăgrii*, Editura Supergraph, Cluj-Napoca, 2004; *Porecle și supranume din bazinul superior al Someșului Mare*, Editura Supergraph, Cluj-Napoca, 2005 și *Glosar Regional (județul Bistrița-Năsăud)*, Editura Napoca Star, Cluj-Napoca, 2008.

Cetățean de Onoare al comunei Zagra.

Cetățean de Onoare al orașului Năsăud.

Membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

„Satele de pe valea superioară a Someșului Mare fac parte dintr-o arie dialectală mai largă, ce cuprinde aproape toată Țara Năsăudului. În general, aceste graiuri se încadrează, tipologic, în subdialectul moldovenesc, cu unele influențe ale subdialectului maramureșean, Transilvania, se știe, neconstituind o arie dialectală de sine stătătoare.”

Referințe critice:

Glosarul regional cuprinde o serie de cuvinte (peste 1.100) așa-numite regionalisme, care se folosesc, de regulă, numai într-o anumită regiune geografică și etnoculturală. Regionalismele sunt cuvinte „care ne-au legănat copilăria” (cum scrie autorul în dedicația exemplarului donat) nouă, celor care am trăit cei mai frumoși ani în locurile unde „s-a născut veșnicia” (Lucian Blaga). Aceste cuvinte fac parte din masa vocabularului limbii române alături de arhaisme, neologisme, elementele de argou și de jargon etc. Ele dau farmecul limbajului dintr-o anumită zonă și sunt utilizate de scriitori spre a reda în mod autentic și fidel culoarea locală. Vocabularul limbii române mai

cuprinde și fondul principal de cuvinte, constituit din cuvinte fără de care nu se poate utiliza în vorbire limba, în majoritate origine din limba latină. De altfel, și cuvintele din glosar sunt de origine latină, dar și de origine germană, maghiară, slavă sau fac parte din substratul geto-dacic. Ele sunt o oglindă a relațiilor multisekulare ale locuitorilor județului nostru cu diferite naționalități. Unele regionalisme se găsesc în poeziile lui George Coșbuc și în nuvelele și romanele lui Liviu Rebreanu. Pe lângă valoarea științifică, lucrarea are deci și o importanță didactică.

Ion Lăpușneanu

Crezul de cercetător al lui Prahase este dens exprimat în studiul „Unde ne sunt tradițiile?”, o veritabilă radiografie a evoluției de după 1990 a societății românești din perspectiva culturii tradiționale, agresată demolator de modernismul de import, preluat fără criterii și fără a fi apărută în vreun fel moștenirea noastră culturală. La momentul aniversar semnificativ, în onoarea lui Mircea Prahase au scris prof.univ.dr.doc. Gavril Istrate („Rândurile de față fac dovada prețuirii noastre...”), Sever Ursa („...Mircea Prahase merge înainte, modest, dar răzbătător, hotărât și netemător, un cercetător de vocație”), Andrei Moldovan („Boier de viță în lumea cuvântului, Mircea Prahase este și acum tânăr precum Alecsandri și harnic precum Heliade”); Nicolae Gheran povestește sprijinul dat de Prahase la împlinirea „Integralei Rebreanu”. În aceeași secțiune a cărții semnează dr. Vasile V. Filip, Alexandru Pugna, Adrian Mănarcă, Menuț Maximilian, Ioan Seni, Macavei Al. Macavei, Niculae Vrăsmaș.

Victor Știr

Din punct de vedere didactic, *Glosarul județului Bistrița-Năsăud* este de o utilitate imediată. Cu un astfel de dicționar pe masă orice școlar însușește mai lesne și profund opera celor doi mari scriitori conjudețeni: Coșbuc și Rebreanu. Nu numai prin această carte, ci prin întreaga sa operă, Mircea Prahase este un apărător de nădejde al limbii și folclorului din Țara Năsăudului (unde includem și teritoriul fostului raion Bistrița) contra unor bombardări nemiloase din partea

unor neologisme nelalocul lor, manele cu o muzică îndoielnică și, mai ales, versuri execrabile, ceea ce poluează folclorul românesc contemporan (poate de aceea județul Bistrița-Năsăud n-are un manelist de notorietate), precum și contra unor jurnaliști care nu cunosc și nu stăpânesc bine frumoasa limbă românească. La sfârșitul migăloasei sale lucrări și la publicarea dicționarului, Mircea Prahase trebuie să fi trăit satisfacția lucrului împlinit, cartea sa purtând pecetea unui merit îndoit: cuvintele din glosar au darul de a contribui la îmbogățirea vocabularului limbii române prin reactivarea lor, iar dicționarul său este de o utilitate școlară incontestabilă.

Macavei Al. Macavei

Ceea ce îl apropie pe Mircea Prahase de statornicie mai mult decât pe alții este credința în valorile durabile. Omul de litere a știut să se dedice unor ramuri academice ale filologiei, precum dialectologia, toponimia sau onomastica, fără să i se pară o clipă că este desuet, pentru că unic în peisaj este cu certitudine. Tocmai sfidarea căilor spectaculoase și de succes, alături de capacitatea de a degusta cu finețe și detașare savoarea unor băuturi rare, într-un grup restrâns de prieteni inițiați, mai puțini decât cavalerii din jurul celebrei mese rotunde, tocmai asta îi conferă aerul aristocratic. Dar ținuta aristocratică nu se mai poartă, iar Mircea Prahase dobândește o calitate în plus, aceea de a fi anacronic în raport cu puhoiul de mode ce ne asediază existența și se cere luat în seamă.

Sensibilitatea aristocratului cu rădăcini în tainica și arhaica Vale a Zăgrii e echilibrată sau compensată de sociabilitatea omului, de spiritul său de comunicare, pentru că, dacă nu ar fi așa, ar trăi o izolare nefericită, impusă de superioritatea-i spirituală. O astfel de îmbinare fericită între viața intelectuală și atitudinea civică îi armonizează ființa și armonizează lumea din jurul său. Are fără îndoială o vocație a binelui și dăruirii, iar de unde îi vine, cred că numai el o știe.

Să vorbești despre acest nobil de Zagra ca despre un tânăr, nu e deloc deplasat. Oamenii îmbătrânesc numai atunci când vegetează doar, când nu mai sunt animați de frumusețea și prospețimea eternă a spiritului, când „trestia” lui Pascal nu mai este bătută de gânduri.

Mircea Prahase, în schimb, nu doar că și-a făcut din gândirea creativă un mod de viață, ci își ordonează viitorul pe seama unor proiecte durabile care îl animă, îl împodobesc cu aureola unei tinereți aproape adolescente.

Boier de viță în lumea cuvântului, Mircea Prahase este și acum tânăr precum Alecsandri și harnic precum Heliad.

Andrei Moldovan

Atila RACZ

(n. 1.03.1957, Năsăud). Poet.

Liceul Andrei Mureșanu Bistrița, în a cărei revistă (*Primii pași*) debutează. Studii superioare de informatică la Suceava și Dublin.

A publicat în presa literară tipărită și electronică. Scrie poezie în limba română.

Volume publicate: *Dulcea mea pustiire*, Editura Tipomur, 1994; *Eden în pustiire*,

Editura Eikon, 2005; *femei, iubiri, poeme*, Editura Charmides, 2015.

Este stabilit la Dublin (Irlanda).

„vă amintesc primăvara năvălește din toate femeile/
cum mielul tăiat iese din piele ca strigătul”

Referințe critice:

Situarea poemelor într-un spațiu dintre realitate și fantastic, o ușoară arhaicitate a formelor care sugerează perenitatea, discursul tranșant și fierbinte realizează pe alocuri o notă de profetic ce conferă uneori poeziei accente expresioniste. Ele sunt, totuși, importante

pentru că marchează un impas, nu o rezolvare. E o zbatere cerând imperios alte spații, e un corset din care poetul trebuie să iasă pentru a-și elibera forța lirică, pentru a-i oferi un câmp mai larg de existență, pentru a o face să trăiască mai din plin.

Izbirea de lume, cum am mai spus, cu îndârjirea și revolta împotriva cosmosului și a sinelui, fovismul poetic accentuat de o criză a conștiinței artistice e o constantă a volumului punctată cu insistență și în ultima poezie: „Mi-am tăiat mâinile ca să nu scriu/ mi-am mușcat cu măselele/ limba/ m-am jurat ca bețivii/ să nu mai beau cuvintele/ dar ca și ei le-am mâncat/ cu o linguriță de aur.” (*Portret*).

Andrei Moldovan

Pătimașă, metaforizantă, calofilă, melancolică, de mare intensitate, alternând cu descrițiile formelor fragede ale carnației feminine, poezia autorului își extrage din acest set, și din altele, coordonatele universului poetic atât de constant, de egal cu sine, ca formă și expresie, în toate cărțile, sugerând că poetul este unul, născut cu chip pentru întreaga existență. De nedezmințit capacitatea coloristică și descriptivă a unor poeme care „trădează” pasiunea poetului pentru plastică, în continuarea adagiului latin „ut pictura poesis”, adică și pictura este poezie.

Pentru această împletire a senzațiilor cităm câteva versuri din poezia „poză”: „o femeie cu părul împletit/ o să vezi pe peretele oblic/ o femeie ce te alăptează cu trupul/ tocmai când din ochii mei de cenușă/ se va dezlipi ziua/ ca un film voalat/ din care toți pleacă povestind/ despre ea”. Cu nimic mai prejos, poezia de meditație, de aspirație spre puritatea edenică ori a tăcerii: „...în Dumnezeu ce-mi arde în suflet/ sângele de hun de român de irlandez de german/ de rus dar mai ales de I love you ever/ fir-ar (prea amar fi-va poemul ori prea dulce)/ zău așa Amely...”. Este Amely o ipostază secretă a poetei Gina Goia, iubita poetului, cu care se găsește într-o competiție acerbă, pe care doar Octavian Soviany a îndrăznit să o „tranșeze”, în prefața cărții, spunând: „un poet puternic și viu”? Scriitorul Soviany a punctat exact și suficient, nimic nu trebuie mai mult.

Victor Știr

Poezia este una a percepțiilor proaspete, a frumuseții întâlnite numai în tinerețe, căreia poetul îi preamărește valorile în frumusețea femeii, în taina iubirii, toate așezându-se la o vreme în poezie (poeme) ca o mărturie.

Pătimașă, metaforizantă, calofilă, melancolică, de mare intensitate, alternând cu descrițiile formelor fragede ale carnației feminine, poezia autorului își extrage din acest set, și din altele, coordonatele universului poetic atât de constant, de egal cu sine, ca formă și expresie, în toate cărțile, sugerând că poetul este unul, născut cu chip pentru întreaga existență. De nedeținut capacitatea coloristică și descriptivă a unor poeme care „trădează” pasiunea poetului pentru plastică, în continuarea adagiului latin „ut pictura poesis”, adică și pictura este poezie.

Pentru această împletire a senzațiilor cităm câteva versuri din poezia „poză”: „o femeie cu părul împletit/ o să vezi pe peretele oblic/ o femeie ce te alăptează cu trupul/ tocmai când din ochii mei de cenușă/ se va dezlipi ziua/ ca un film voalat/ din care toți pleacă povestind/ despre ea”. Cu nimic mai prejos, poezia de meditație, de aspirație spre puritatea edenică ori a tăcerii: „...în Dumnezeu ce-mi arde în suflet/ sângele de hun de român de irlandez de german/ de rus dar mai ales de I love you ever/ fir-ar (prea amar fi-va poemul ori prea dulce)/ zău așa Amely...”. Este Amely o ipostază secretă a poetei Gina Goia, iubita poetului, cu care se găsește într-o competiție acerbă, pe care doar Octavian Soviany a îndrăznit să o „tranșeze”, în prefața cărții, spunând: „un poet puternic și viu”? Scriitorul Soviany a punctat exact și suficient, nimic nu trebuie mai mult.

Vasile Vidican

O parodie de Lucian Perța:

Toamna poetului

La Dublin toată lumea știe, nu ca la Năsăud,/ că toamna nu năvălește așa, din pustie, nu e un anotimp zălud,/ deși aduce pustiirea, o dulce pustiire, peste toată firea,/ doar poeților le strălucesc ochii de lăcomia belșugului de subiecte,/ doar ei îndrăznesc să creadă că de acum versurile ce le voi scrie vor avea benefice efecte,/ totul fi-va mai bine și sunt foarte surprinși/ când trece toamna și vine iarna și ei rămân aceeași inși/ împovărați de ziua de mâine,/ cu gândul numai la femei, iubiri, poeme și/ șlefuit cu pașii trotuarele în goana după o pâine,/ nu te teme cititorule,/ nu te teme, bunul Dumnezeu le știe de multă vreme umbletul/ și imediat ce clopotele le vestesc ultima pornire, El, foarte firesc,/ cu un semn, le cheamă sufletul din pustiire în Eden/ și atunci, știu că știi, dar îți reamintesc,/ deodată cerul e plin de poezii și se face primăvară în lume/ și primăvara năvălește în toate viețuitoarele cu piele/ și în toate femeile anume/ și deodată multe rămân grele!

Valentin F. RADU

(n. 9 aprilie 1951, Brăteni, Bistrița-Năsăud).

Poet.

Institutul Politehnic din Cluj, Facultatea de Electrotehnică (1975). De profesie inginer.

Debut în revista *Tribuna*.

Publică poezie în revistele *Tribuna*, *Echinox*, *Steaua*, *Lucașul* etc.

Debut editorial în anul 1974, în antologia *Popas printre poeții tineri*, îngrijită de Victor Felea, la Editura Dacia. Apare cu un grupaj de

versuri în *Antologia revistei Echinox*, îngrijită de Ion Pop, la Editura Dacia, în anul 2004.

În 2016 îi apare volumul *Fluxul ninsorii de mai*, Editura Eco Transilvan.

„Cu viața scăpărând/ din multiple trunchiuri/ spre gura soarelui
înghețată-n caldarâm/ plutește o
veche lumină uimită./ Fără trupe vapoaze/ e-o înaltă curbă a ochilor
mei./ Singură poate purta mâhnirea/ unei adieri, cât forța preajmei sale/
lângă râu țin plante cu zgomote-n fructe”

Referințe critice:

Avem de-a face cu o poezie densă, unde emoția pare să reiasă din întâlnirea neprevăzută a imaginilor concrete, aspre uneori, din geometria lor ciudată. Poetul trăiește în însăși materialitatea lucrurilor, ca într-o lume pe care o ridică la nivelul realităților mitice, asumându-și enigmatice metamorfoze.

Victor Felea

Alcătuind, în urmă cu un deceniu, antologia Poezii revistei *Echinox*, am redescoperit și numele lui Valentin F. Radu, în numere de prin 1972-73, scris o dată chiar pe o pagină întreagă: semn, la vremea lui, al unei încrederi într-un talent pe care-l simțeam autentic și sortit unor frumoase împliniri viitoare, pe spații mult mai ample. N-a fost să fie așa: inginerul în formare atunci, Valentin F. Radu, s-a retras într-o ciudată tăcere, părea că a dispărut ca o șuviță de apă limpede în nisipuri – și am constatat fenomenul cu destulă surprindere și cu un fel de melancolie.

Fiindcă micile poeme de atunci mi s-a părut că rezistă și că vor rezista în timp prin sunetul lor luminos și pur, care-l asociau armonios unei mici familii de sensibilitate curată, proaspătă, precum cea a unor Adrian Popescu, Ion Mircea, mai apoi Radu Ulmeanu ori Dan Damaschin. „Vuietul vremii” rămânea în acele versuri undeva departe, tânărul poet își îndrepta antenele spre murmurele și vocile unei naturi elementare, recuperate ca univers generic, fără particularizări de obiecte și fără

înscriseri ale lor în „evenimente” care să poată trimite la „ritmul epocii”, fie el și bruiat de zgomotele istoriei constrângătoare. Individualizau, însă, destul de puternic aceste poezii căutarea unei ordini geometrice, fie și abia bănuite, în acel murmur universal, a unor raze cât de cât drepte în reverberațiile luminii împrăștiate generos în lumea din jur („vibrația preajmei”, îi spune poetul), a unor pătrate, triunghiuri, cercuri în scrierea adesea încâlcită, cum zice într-un loc, oferită spre lectură ochiului mai degrabă dispus să contemple Ordinea universală.

Era marca „inginerească” a acestui discurs de o simplitate studiată, aparent impresionistă, dar foarte atent la natura și calitatea asocierilor între cuvinte, cu atribuiri adesea insolite de însușiri plastice unor forme epurate, reconstituite intelectual.

Ion Pop

Fluxul ninsorii de mai, o carte de poezie a lui Valentin F. Radu, un poet care a debutat cândva, demult, în *Echinox* și debutează editorial abia acum, cu poeme scrise prin prima sau a doua perioadă a *Echinoxului*. E un arc peste timp semnificativ.

Olimpiu Nușfelean

Desigur, are dreptate Ion Pop, prefațatorul volumului *Fluxul ninsorii de mai* (Editura Eco Transilvania, Cluj, 2016), atunci când identifică drept marcă personală a lirismului cultivat de Valentin F. Radu propensiunea spre geometrizare, în care se poate desluși nostalgia sau aspirația unui spirit înclinat să scruteze Ordinea universală. Aș observa, doar, că locul geometriei fixe, clasice, moștenite de la Thales și Euclid, a fost uzurpat în versurile poetului echinoxist, precum s-a întâmplat în chiar istoria matematicii moderne (prin contribuția unui Bolyai sau Lobacevski), de geometria variabilă, neconvențională. Duhul eretic al unor postulate neeuclidiene pare convertit în factor și instrument edificator al exprimării poetice, preocupată a configura o parabolă a zădărniceii („Tu zici: gloria fumului poartă un pătrat în doliu,/ eu zic: altfel e umbra geamului/ în care zace raza mai căzută și mai abruptă”) ori a sugera dezordinea unui spațiu (psihic) devastat: „s-a mai dus o vreme cu puncte inofensive și goale/ lăsând amar loc de semințe/ și linii abrupte”.

Geometria în mișcare a stărilor sufletești, radiografiate aici, include „cercuri indecise”, „puncte de cădere”, „spații frânte”, „Numai floarea greșește glastra, născocind spații frânte”, în nici un caz punctul fix (râvnit de Arhimede!): din contră punctul și raza văzului lăuntric cad pradă unor agitații și vibrații cu valențe de cataclism („În ochiul meu se cutremură punctul/ și raza văzului lăuntric ca o muzică vagă/ mai altfel decât declinul zeului/ retras pe circumferința mareelor înghețate”). Și dacă punctul fix (metaforă a certitudinii și dăinuirii) lipsește, e prezentă în schimb, imaginea stării euforice ipostaziată în punctul melodos cu care se identifică sinele nădăjditor întru mântuire, atunci când, refuzând să rămână stingher (adică luciferic-orgolios), exultă în frățietate umană: „În cetatea de boabe,/ iată-mă ca un punct melodos/ iată-mă întunericul unui sâmbure/ de mult mântuit”.

Dan Damaschin

George Vasile RAȚIU

(n. 14.09.1935, Prundu Bârgăului, BN – 16 apr. 2010) Eseist, prozator, publicist.

Facultatea de Filologie la Cluj.

Debut literar în revista *Steaua* (1986).

Colaborări: *Steaua* (Cluj), *Mesagerul*, *Cosânzeana* (Bistrița), înființează *Didactica Nova* (Bistrița, 1990).

Volume publicate: *George Coșbuc și Valea Bârgăului (contribuții documentare la biografia poetului)*, Bistrița, Editura George Coșbuc, 1996; *Matei Eminescu la Bistrița (istorie literară)*, Bistrița, Editura Răsunetul, 1997; *Elena Coșbuc – oaspete al Văii Bârgăului (contribuții documentare)*, Bistrița, Editura Aletheia, 1998; *Izvorul devenirii (proză scurtă)*, Bistrița, Editura Mesagerul, 2001; *Soarele stă la Bârgău. Antologie și note biobibliografice*, Bistrița, Editura George Coșbuc, 2002; *Pe tărâmul Cosânzenei (roman)*, Bistrița, Editura Mesagerul, 2002; *Îndemnurile primăverii (eseuri, istorie*

literară), Bistrița, Editura George Coșbuc, 2002; *Însemnări despre scriitori. La masa lui Coșbuc* (istorie literară, memorialistică), Bistrița, Editura Mesagerul, 2003; *De hram în Poiana Stampei. Povestire*, Târgoviște, Editura Macarie, 2005; *Versul înfruntă vremurile* (evocare), Bistrița, Editura Nova Didactica, 2006; *Încercare de a-l sluji pe Cronos* (Comunicări. Bibliografie), Bistrița, Editura Nova Didactica, 2007; *Amintiri despre Ion Th. Ilea*, Bistrița, Editura Nova Didactica, 2008.

A obținut mai multe distincții și premii. Este prezent în dicționare și antologii.

„Cred că, în acele vremi de fum și sânge, postul, în concepția bunicii, cel puțin cât privea persoana mea, avea un rost cu două fețe: să postești, adică să nu poștești... și să mănânci cuviincios ceea ce, biata de ea, reușea să-ți pună în blid. Cuviincios, mai târăgăna ea câteodată, însemna să privești la rama înclinată deasupra mesei, în care un bărbat călare înfîgea cinstit lancea în balaur.”

Referințe critice:

Cele două lucrări publicate de George-Vasile Rațiu, dedicate familiei poetului George Coșbuc, cu o privire preponderentă dinspre zona Bistriței și Văii Bârgăului, se înscriu în șirul scrierilor biografice consacrate poetului din Hordou, ele fiind considerate drept contribuții documentare valoroase și originale datorate unui dascăl, cercetător pasionat și împătimit, prob și avizat științific.

Gheorghe I. Bodea

Literatura generată de memorie... poate forma o adevărată bibliotecă. În cadrul ei, George-Vasile Rațiu se individualizează, în ultima sa carte apărută (*Izvorul devenirii*, Editura Mesagerul, Bistrița, 2001) prin claritatea, sinceritatea și o bună știință a realizării unor miniaturi afective în care aparența spontaneității ascunde migala muncii frizând perfecțiunea.

Tit-Liviu Pop

Cartea d-lui Rațiu este, în ultimă instanță, un act de recunoștință pentru cel care a fost Matei Eminescu, un omagiu adus peste timp memoriei ilustrei sale personalități. În același timp, lucrarea e alcătuită cu mijloace strict științifice, cu aparatul critic și bibliografia necesare. De asemenea, se impune printr-un stil narativ alert, cu titluri și subtitluri semnificative, ce demonstrează o remarcabilă capacitate de sinteză, la nivel de istoric și monografist literar.

Ion Moise

Deși noua carte a profesorului George-Vasile Rațiu, *Elena Coșbuc – oaspete al Văii Bârgăului* (Editura Aletheia, Bistrița, 1998) își propune să o prezinte pe soția poetului din Hordou în postura de vizitator al Văii Bârgăului, în subsidiar, accentul demersului său cade asupra rolului pe care Elena Coșbuc l-a avut „în sprijinirea acestuia spre zămislirea operei de artă”.

Elena Coșbuc, afirmă G. V. Rațiu, a știut să mențină un perpetuu echilibru între „soția însoțitoare pe drumul Golgotei artei” și „femeia cu dumnezeiescu-i har de a perpetua omul...”.

Ion Radu Zăgreanu

Sandu Al. RAȚIU

(n. 9 ianuarie 1951, Maieru, BN – 2015). Poet, eseist.

Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Teologie.

A publicat sub numele de Al. Rațiu, iar de la debutul editorial sub numele de Sandu Al. Rațiu.

A debutat în *Ecoul* cu eseul „Cadran alb”, în 1972, și în *Cronica* (Iași), cu poemul „Diminețile Anei”, în 1975. Publică cărțile: *Absidele tăcerii*, Editura

Grinta 2008; *Călător* (poeme cu Prefață de Mircea Ivănescu), Editura Remus, Cluj-Napoca, 2011. În același an i-a apărut și volumul *Nostalgii*, Editura Eikon, Cluj-Napoca.

A fost redactor la revista *Mugurii silvaniei* și profesor titular de religie la Liceul Tehnologic Liviu Rebreanu Maieru, precum și redactor al publicației *Cuibul visurilor*.

A fost membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud și al Uniunii Ziaristilor Profesioniști.

„Mi-e frică să mă caut în anii dintre rânduri/ Prin umbrele-nverzite
m-ascund și mă despart,/ E calea iederii desprinsă dintre ziduri/
Purtându-mă-n balanța cu care mă împart”

Referințe critice:

În versurile lui Sandu Al. Rațiu simțim o inocență a sincerității. Unele versuri sunt mai poticnite, ușor obositoare, cu iz de retorică și sentință, cu forțări de interiorizare exclusivă, însă, pe ansamblu, în marea lor majoritate, aceste versuri aduc un poet al trăirilor intense, al căutărilor pe cer, iar imaginile create de cuvintele sale conferă acea emoție cu acel farmec al limbajului care constituie sensul celor aleși. Sandu se abține de la combinațiile nefirești și nelogice de imaginație, are grijă de verosimil și luptă cu uscăciunea termenilor, cu vulgaritatea și sutele de asociații pe care viața limbii le culege în drumul său. Cuvântul lui Sandu Al. Rațiu, ca imagine și metaforă, este, concomitent, muzică și cunoaștere.

Dan Popescu

Sandu Al. Rațiu, om tandru și tolerant, eseist, publicist, teolog, orator religios și călăuză spirituală ortodoxă pentru atâția tineri, s-a stins din viață fără să rănească pe nimeni! Sandu face parte dintr-o generație aproape irepetabilă de colegi și prieteni, artizani ai scrisului, care astăzi îi regretă dispariția pământescă...

Icu Crăciun

Lirica lui te determină să gândești că a citi o poezie adevărată e ca și cum ai rosti o rugăciune către Dumnezeu.

Cornel Cotuțiu

Dacă am spune că Sandu Al. Rațiu este un poet iubitor de forme clasice, nu am greși cu nimic, dar l-am priva de anumite însușiri ale căutărilor sale lirice, însușiri de care este cu siguranță conștient. E adevărat că autorul crede în puterea magică a unei prozodii consacrate încă din perioada alexandrină, în topirea versului în muzică, lucru deloc ușor pentru un autor care vrea să imprime și originalitate vocii sale. Mi se pare că aici eforturile creative sunt mult mai mari decât în cazul autorilor care renunță din start la orice forme impuse.

Autorul *Arcadelor cuvântului* se încumetă să exploreze poetic o temă majoră, aceea a originii sacre a cuvântului, cu capacitatea sa de a da sens ființei. Nu avem de-a face cu o deschidere de porți noi, ci cu o întoarcere spre rădăcinile manifestărilor literar-ritualice, când artisticul reprezenta o componentă a existenței nemijlocite, în relația cu sacrul. Revalorizarea nu este lipsită de primejdii. Refacerea unei astfel de relații, din perspectiva timpului și a omului de azi reprezintă ea însăși o încercare ritualică.

Pentru Sandu Al. Rațiu, cuvântul tuturor începuturilor se fragmentează și se multiplică, în efortul de a cuprinde complexitatea existenței ființei umane. Este modul său de a sugera că omul trăiește în *Logos*, că nu este cuvântul un mijlocitor între ființă și divinitate, ci că este chiar divinitatea care locuiește în om. De aceea demersul său este unul temerar.

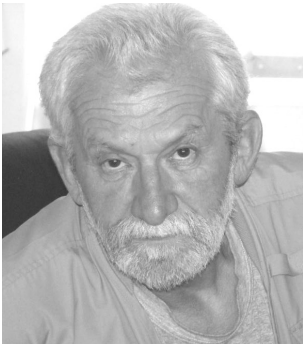
Formele poetice sunt încă perfectibile. Retorica și caracterul sentențios ce se resimt pe alocuri, capcane în care cad nu puțini poeți, sunt estompate în context de un ton confesiv, până la inocență, lucru ce vine dinspre o credință puternică a autorului în rostul poemelor sale.

Într-un timp în care, mai cu seamă în poezie, am asistat la numeroase manifestări spectaculare, de cele mai multe ori de grup, dar efemere, spulberate pe nesimțite de curgerea timpului, Sandu Al.

Rațiu invită prin volumul de față la întoarcerea spre valorile durabile. Va fi vocea sa destul de puternică pentru a se face auzită?

Andrei Moldovan

Virgil RAȚIU

(n. 21 martie 1951, Sânmartinul de Câmpie, Mureș). Prozator, poet și publicist.

Semnează și sub pseudonimul literar Septimiu Nicușan.

Facultatea de Științe ale Comunicării din București.

Debutează publicistic în martie 1973 cu poeme, în ziarul bistrițean *Ecoul*.

Debutul editorial are loc în 1976 cu volumul de versuri *Atunci când te reîntorci acasă* (Editura Litera, București).

Colaborează cu versuri, proză, articole de informație și de opinie la revistele: *Vatra*, *Tribuna*, *Familia*, *Steaua*, *Convorbiri literare*, *Luceafărul*, *Interval*, *Contrapunct*, *Euphorion*, *Timpul*, *Minerva*, *Cadran* ș.a., la ziare centrale: *România liberă*, *Ziua*, și locale: *Ecoul*, *Răsunetul și Mesagerul*. A fost corespondent local al postului de Radio Europa Liberă. Este director al Editurii Aletheia din Bistrița; redactor-șef la *Mesagerul literar-artistic* care apare lunar în corpul cotidianului *Mesagerul de Bistrița-Năsăud*; secretar de redacție la revista *Mișcarea literară*, Bistrița.

Volume: *Cărțile cu Alfonz* (roman), Editura Dacia, 1988; *Carte de bucate necolorate* (versuri pentru copii, cu desene de Răzvan Tenie-Brădean), Editura Clusium, 1996; *Cartea cu Alfonzel conectat la Internet* (versuri pentru copii), Editura Emia, Deva, 1999, ediție bilingvă, română-engleză; *Carte de rugăciuni* (desene de Marcel Lupșe), Editura Emia, Deva, 2000; *Cartea cu politice* (note eseistice), Editura Aletheia, Bistrița, 2001 (Premiul Uniunii Scriitorilor din

România – Filiala Cluj); *Cartea persoanelor* (proze), Editura Limes, Cluj, 2005.

Este deținător a mai multor premii literare.

A îngrijit următoarele ediții: Deliu Iulian Bălan, *Frate de cruce sau K-1942* (memorii din detenție, postdetenție, documente, poeme), Editura Aletheia, Bistrița, 2002; Virgil Săcărea, *Somnoroiu și Somnoroaia* (nuvelă, proză pentru copii), Editura Aletheia, Bistrița, 2002; Constantin Brâncuși, *206 dodii* (aforisme, maxime, cugetări, vorbe), Editura Aletheia, Bistrița, 2002.

Membru al Uniunii Scriitorilor din România.

Vicepreședinte al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

„Pe dinafară privit, Râu Repede arată bine. Dă bine. Este impresionant. Oraș medieval construit de sași, păstrează și transmite o undă de vechime conservată pe apucate, dar de oameni neștiutori, neinteresați. Acum centrul istoric al Râului Repede este locuit de țigani.”

Referințe critice:

Procedeul folosit cu predilecție de prozator dă farmec acestei – cum să-i spun? – „lumi a treia” a literaturii; Virgil Rațiu adoptă formula întrepătrunderii unui câmp vizual concret cu unul imaginat, reușind pagini remarcabile despre fiziologia provincialului (într-un fragment de studiu comportamental intitulat *Servus*) sau despre o nuntă în cel mai autentic stil *kitsch*.

Ioan Holban

Din viața personajelor în care se regăsește orice, ca într-un talcioc, lipsește un singur lucru: umorul. Drept urmare, fiecare gest devine de o gravitate ridicolă. Virgil Rațiu a înțeles că nimic nu este mai comic decât un om fără umor. În proza sa se desfășoară o comedie a gravității.

Alex. Ștefănescu

Cel mai mult ne-a impresionat personajul principal, acest memorabil Alfonz. Mai puțin conectat la tehnicile narrative moderne, Virgil Rațiu probează, în schimb, un instinct artistic sigur. Ceea ce lipsește adesea prozei care se scrie în ultima vreme la noi este tocmai personajul. Alfonz Carbit, chiar și în ipostaza finală de autor în care apare, rămâne tot personaj. El conferă coerență întregului roman (conceput ca variațiune pe aceeași temă inepuizabilă a ridicolului vieții) și consacră, definitiv credem noi, un prozator înzestrat, până acum necunoscut.

Cornel Moraru

Se poate „miza” pe orice „carte” drept centru, ori început al romanului și nu se poate încheia cu nici una (lumea este imposibil de închis într-o carte, este, dacă vreți, o „carte fără sfârșit”), de aici și avertismentul autorului: „*Cărțile cu Alfonz* sunt de ordinul zecilor de zeci...

Ion Mureșan

Cu o structură flexibilă și cu un principiu hazliu de proliferare, *Cărțile cu Alfonz* dezvoltă o satiră tăioasă la adresa provincialismului. Totul se petrece în orașul Râu Repede și în câteva extensii rurale. Amatorii de descifrări biografice ale ficțiunilor literare nu trebuie decât să apeleze la simpla etimologie a toponimului Bistrița, urbea lui Virgil Rațiu. De fapt, nu sunt perceptibile aluzii directe, autorul țintind către o tipologie universală. Lumea din Râu Repede e ilariant comică, ridicolă în seriozitatea cu care tratează banalitatea vieții cotidiene, drept care merită din plin să fie intens satirizată. Pe lângă umor, îi este servit și sarcasm din belșug. Cu un permanent efect parodic, Alfonz și concitadinii săi părănd cu toții să nu fie altceva decât reprezentanții unei umanități caricaturale. Referință istorico-literară în contextul local: Caragiale, cronicarul satiric al urbanismului autohton premodern, de dinainte ca Bucureștiul să se transforme într-o capitală de anvergură europeană, deci de pe vremea când aici domnea tot o speță de provincialism.

Ion Bogdan Lefter

Cărțile cu Alfonz este un serial de nuvele dat ca roman; în ambele direcții se justifică încadrarea: fiecare are o autonomie narativă, o decupare fermă în limitele faptului povestit, în același timp tratamentul este unitar, reușit din felul parodic și insinuant al raportării autorului la cazurile narate. El este atent la psihologia maselor, pe care o urmărește cu un ochi expert, surprinzând mișcărilor care se produc la vorbe fără importanță, rolul stimulilor infinitezimali la degajarea unor atitudini care se generalizează repede și fără o justificare mai adâncă. Este un maestru al psihologiei maselor, al mișcărilor care se iscă fără aparent vreun motiv.

Titu Popescu

Cărțile cu Alfonz nu sunt altceva decât cronicile fragmentate, scrise și rescrise de mai multe ori de Virgil Rațiu, ale *clanului Carbiților* (numele de familie al lui Alfonz fiind Carbit). *Roman modular* (cum cu toată îndreptățirea l-a numit Ion Bogdan Lefter), acesta poate fi deconstruit și reconfigurat mereu altfel, rămânând în esența sa identic. Aș spune că printr-o secretă alchimie, Virgil Rațiu a transferat textului său ceva din proprietățile acestui element fizic (folosit atât la fabricarea electrozilor pentru sudură, cât și a consumabilelor abrazive), reușind să construiască unul dintre cele mai corozive romane din proza românească a anilor optzeci. Și care se poate „activa” la fiecare nouă rescriere sau înprospătare a... *Carbit*-ului! Căci dacă fabrica de carbid de la Deciosînmartin (Târnăveni) nu mai e decât o ruină, *carbiții* ne bântuiesc în continuare realitatea cotidiană. Deși nu e o carte suprealistă, nu va fi, sper, chiar stingheră pe raftul cu Gelu Naum.

Vasile Gogea

Romanul *Cărțile cu Alfonz* e alcătuit dintr-o suită de povestiri, de întâmplări, de portrete, de dialoguri, de comentarii discret eseistice, de trimiteri livrești ingenioase mascate, de analize ale timpurilor trecute ori prezente, ba chiar și de cele care se întrezăresc. Un joc de puzzle năucitor, plin de umor, asezonat cu sarcasm, dar scurtcircuitat ici colo de puseuri poetice (...*oboseala umbla prin ei ca sângele...*, *timpul țopăia*

deasupra miezului nopții...). Ca un adevărat Ulise urban, Alfonz „călătorește” pe străzile, prin birturile și casele unui oraș de provincie, întâlnind tot soiul de personaje și de... întâmplări. Dar asta nu o face într-o singură zi, ci de-a lungul anilor, începând cu prima tinerețe.

Radu Țuculescu

Degradarea lumii în care trăim este de cele mai multe ori tratată de către prozatori (uneori) cu o ironie fățișă, sau cu un soi de condescendență (alteori). Nu putem însă vorbi despre așa ceva în ceea ce privește feliile de viață redată de Virgil Rațiu în prozele sale. Străin, așa cum s-a spus deja în altă parte, de tehnicile narrative postmoderne (mai aplecate înspre ludic și derizoriu), creatorul memorabilului personaj Alfonz Carbit nu-și descrețește fruntea decât arareori. În rest, el se înfățișează cititorului grav, distant, neatins de tendința firească de a judeca în vreun fel ceea ce vede și descrie.

Vasile Vidican

Valentin RAUS

(n. 22 decembrie 1918, Bistrița-Bârgăului – 22 iunie 1994). Prozator.

Facultatea de Medicină (studii nefinalizate), Cluj.

Debut absolut în *Răboj năsăudean*, 1939.

Debut editorial în volumul colectiv *Versuri din Transilvania nordică*, 1941.

Volume: *Pe lângă păcat*, 1943; *Fata din pădure*, povestiri, 1960; *Comoara*, 1967; *Vopsește-ți părul castaniu*, 1968; *Tunetele de pe Bobâlna*, 1984; *Memorie figurativă*, 1989;

Izvoare, 1990.

A fost, după 1990, redactor-șef al revistei *Minerva*.

„Am visat în preziua morții tale că mi-ai întins o bucată de pâine. Era albă și proaspătă. În talmăcire populară, asta înseamnă că în ultima clipă te-ai gândit la mine”

Referințe critice:

Valentin Raus face parte din pleiada de scriitori și publiciști ardeleni care în toamna anului 1940, la cedarea Ardealului de Nord, în urma Dictatului de la Viena (30.08.1940), a rămas pe meleagurile sale străbune, în redacția ziarului *Tribuna Ardealului* de la Cluj, de sub conducerea prof. Emil Hațieganu, unde a lucrat până la eliberarea provinciei robite (...) Înrudit prin creațiile sale cu scrisul lui Ioan Slavici, Ion Agârbiceanu, Pavel Dan, Ion Vlasiu, Valentin Raus reprezintă acolo, la Bistrița, o tradiție a literaturii române, un steag de luptă culturală vrednic de luat în seamă.

Vasile Netea

Scrisul lui Valentin Raus este integrat în marea tradiție a prozei ardeleni, hrănită de observarea exactă și minuțioasă a realității de toate zilele și a dramelor ei mărunte, menite să dezvăluie realități social-politice și etice mai adânci.

Francisc Păcurariu

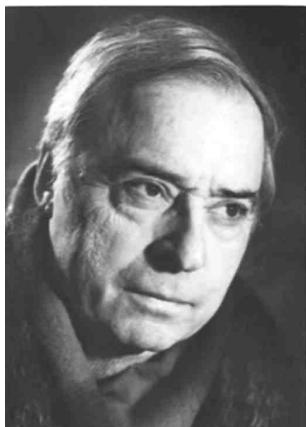
Era ca un sfinx, iar când mă fixa, ochii săi albaștri aveau o adâncime celestă. Uneori singurătatea îl copleșea (soția l-a părăsit, trecând la cele veșnice, în 1989 – n.n.) și atunci se urca la volan și ajungea în satul originilor sale, Zagra, sau în cel al nașterii și copilăriei sale, Bistrița Bârgăului, pe care nu odată mi l-a evocat în felul său inegalabil, cu farmecul și magia condeierului de excepție.

Ion Moise

Deși n-a scris mult și s-a rezumat cu predilecție la genul scurt, Valentin Raus a rămas alături de Vasile Netea, Francisc Păcurariu, Lucian Valea, Alexandru Husar ș.a. o generație de scriitori patrioți ce a susținut flacăra românismului în acea grea perioadă prin care a trecut țara între 1940-44. O altă dimensiune a activității lui V.R. era cea de jurnalist, domeniu în care s-a afirmat încă de pe când era elev la Năsăud, colaborând la foaia „Răboj Năsăudean” a revistei Societății de lectură Virtus Romana Rediviva a Liceului „George Coșbuc”. Era prin anul 1939 când s-a tipărit acest răboj format 35 X27 cm, cu patru pagini. Activitatea era îndrumată de profesorul V. Doniga, iar printre membrii comitetului de conducere îl întâlnim și pe Valentin Raus. În anul 1968, odată cu înființarea județului, apare și ziarul „Ecoul”, la care el ajunge secretar de redacție, funcție de care s-a achitat cu profesionalism. Era pe vremea când la ziarul „Ecoul” erau cantonați fel de fel de activiști de partid fără studii, necunoscători ai normelor de ortografie a limbii, oameni suficienți care nu aveau nici har, nici dragoste pentru scris. Cu o asemenea armată a trebuit să lupte Valentin Raus zi de zi, purecând materialele destinate publicării, îndreptând conținutul și aducându-l la o formă cât de cât publicabilă. Ziarul suferea de lipsa unor condeie elevate care să promoveze un scris elegant, savuros, adaptat multiplelor prefaceri economice din oraș și județ. Valentin Raus citea număr de număr în tura lui de serviciu, toate materialele, intervenind competent pe manuscris, uneori scriind el însuși articolul respectivului autor, scris neglijent. Nu de puține ori venea în conflict cu unii așa-ziși autori mai puțin receptivi la erorile de redactare semnalate colegial și prompt. El nu se rezuma numai la activitatea destul de ingrată a secretarului de redacție, ci punea și el mâna la scris.

Gavril Moldovan

Aurel RĂU

(n. 9 noiembrie 1930, Josenii Bârgăului, Bistrița-Năsăud). Poet, eseist, traducător. Facultatea de Filologie Cluj (1953).

Debut cu versuri în *Lupta Ardealului* (1949).

Volume: *Mesteacănul*, versuri, 1953; *Focurile sacre*, versuri, 1956; *La marginea deșertului Gobi*, 1960; *Unde apele vorbesc cu pământul*, versuri, 1961; *Jocul de-a stelele*, versuri, 1963; *Stampe*, versuri, 1964; *Cele mai frumoase poezii*, antologie, 1967; *Pe înaltele reliefuri*, versuri, 1967; *Elogii*, 1968; *Turn cu ceas*, versuri, 1971; *False proze*, 1972; *Trei poeți – Perse, Machado, Kavafis*, 1972; *Zei asediați*, versuri, 1972; *În inima lui Yamato*, 1973; *Micropoeme și alte poezii*, versuri, 1975; *Cuvinte deasupra vămii*, versuri, 1976; *Întâlniri cu scriitori*, 1976; *Omul de zăpadă*, versuri, 1978; *Grecia – călătorie incompletă*, 1979; *Septentrion*, 1980;

1994; *Versuri*, 1982; *Mișcarea de revoluție*, versuri, 1985; *Ritualuri*, versuri, 1987; *Efigii*, 1989; *Zodiac*, versuri, 1991; *În povești cu Ion Creangă*, 1994; *Gutui japonez*, 1996; *Andrei Mureșanu în răsăririle magicului*, 1996; *Seară cu versuri în lectura autorilor*, 1997; *Expo 99 de la Olahus la Emil Cioran*, 1999; *Școli*, eseuri, 2000; *Piatra scrisă*, 2002; *Lucruri și stele*, 2003; *Alcinous și zarva peșitorilor*, eseuri, 2003.

A îngrijit, alături de Adrian Popescu, antologia *Cântecul stelelor. Versuri Steaua 50*.

Traduceri din Antonio Machado, Saint-John Perse, Ghiorghios Seferis, Konstantin Kavafis, Alexandr Blok.

A fost redactor-șef al revistei *Steaua*.

Membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj.

„Eu nu cred că trebuie să tacă poetul./ Dar nici să cânte nu cred că trebuie./ El are-n mâini miliarde/ de monete/ din colecția-i de cuvinte// care odată la fiecă generație se aprind.”

Referințe critice:

Socotindu-l pe A.E. Baconsky oarecum excentric, descins de-a dreptul dintr-un spațiu cultural-citadin, credem a nu greși desemnându-l pe Aurel Rău drept cel mai reprezentativ poet al grupării Steaua, întrucât, alături de Aurel Gurghianu și Victor Felea, surprinde toposul local în procesul acestuia de adaptare la noile medii de civilizație și cultură. Filonul nostalgic dar și revendicativ până la insurgență al lirismului transilvan mai vechi face loc unei alte sensibilități, unui rafinament formal. De fapt, e dezvoltarea acelei mutații pe care a adus-o în poetica provinciei în chestiune Blaga, preluat de Emil Isac, prin perspectivă cosmică dar și prin culoare, prin introvertire dar și prin hieratism. Trecut prin alambicul poeziei moderne, fondul primar dobândește valențe insolite fără a dispărea.

Gh. Grigurcu

În creația lui A. R., această carte [*Turn cu ceas*] marchează un moment de cotitură, în măsura în care pune în evidență, mai mult decât în volumele precedente (ultimul fiind *Pe înaltele reliefuri*, 1967) latura livrescă a viziunii, conștientizarea actului scriptural, într-un discurs care și conține, în chip rafinat, propria „poetică”. În cartea imediat premergătoare, eul liric era încă dominat de reveria evocatoare în decor natural, montan sau silvestru, a unor vârste înscrise în peisaj: esențialmente descriptivă, poezia trăia îndeosebi printr-o anumită ritualitate a gesticii și rostirii, vădindu-se mai apropiată, sub acest unghi, de lirica neoromantică a colegului de grupare „stelistă”, A. E. Baconsky, decât, să spunem, poezia de notație programatic „săracă” a unui Victor Felea.[...] A.R. are încă, în aceste

versuri, un puternic sentiment al naturii, văzută în proiecție cosmică și sub protecție astrală. Un „murmur” misterios, venind din moștenirea blagiană, e auzit de ființa numai antene a poetului.

Ion Pop

Obsesia stilului artist, de descendență manieristă, este în cazul lui Aurel Rău mai evidentă în scrierile sale în proză decât în lirică. Mai bine zis, în proză devine epatantă, căci accentul cade copleșitor pe ornamentația migăloasă și sofisticată a sintaxei. Frazele nu au mai niciodată o fluentă liniară și naturală, ci o desfășurare imprevizibilă, cu multe incidentale și ruperi de ritm, cu referințe sau aluzii livrești și intruziuni ale unui lexic arhaic. Textul lasă, astfel, impresia unei lucrături de subtilă finețe a unui orfevrier, căruia nu-i lipsește însă o abia disimulată plăcere ludică. Jocului acesta estetizant cu limbajul îi corespunde o stare de spirit mai jovială. Numai că materia epică pare mai curând un pretext pentru încântarea producerii textului, așa cum se poate observa în *Spațiu și timp. Ochiul de acvilă*, vol. I.

Petru Poantă

Unul dintre cei mai importanți poeți ai generației noastre, în personalitatea căruia se înscriu și cei 45 de ani în care a condus prestigioasa revistă „Steaua” (căreia ar fi meritat să-i rămână „director onorific” pe viață; din păcate nu s-a întâmplat așa după 1989!) ne oferă acum un volum monumental, de peste 550 de pagini. Înainte de a intra în secretele și capcanele lui, este bine să citim această „Notă asupra ediției”, care trece dincolo de canoanele obișnuite unei asemenea explicații, înfățișându-se ca o veritabilă ars poetica, o mărturisire de mare demnitate autobiografică și stilistică: „Acest volum, vorbind în principal despre cărți, se naște dintr-o nostalgie. S-au împlinit peste zece ani de când n-ai mai strâns între aceleași coperti articole literare, tablete, evocări, confesări, eseuri. Cine să le strângă, dintr-o risipire, dacă nu cine le-a scris? Chiar dacă nu sunt o ispravă de critic literar, slujitor la concept, ci una doar de scriitor care își pune pe masă – de dimineața de când se spală pe ochi, spre a primi lumina zilei, până târziu în noapte, când bate la ușa somnului cu un somnifer, lăsând în grija unui

îndărătnic zeu Hypnos să mai scarmene el la cuvinte, să le întoarcă pe toate fețele, să le îmbine și să le desfacă prin pietrele și ploile de stele ale unui caleidoscop din vise – un același suflet confruntat cu lumea, nu numai cea trecută printr-o oglindă, căreia-i este parte.

Ion Brad

Egal cu sine, „cu un stil care a lovit, într-un moment necesar, în prejudecățile poeziei tradiționale” (Eugen Simion), poetul avea să-și îmblânzească instrumentele lirice, mai ales de la *Mișcarea de revoluție*, apelând la subiectivizarea deschisă a stărilor și mișcărilor ființei. Cu mijloace de o simplitate albă, aproape inconștiente de subînțelesurile pe care le poartă, poemul se deschide spre univers, pregătind luminișurile trăirii poetice programatice. Corespunderi vaste se întemeiază sub privirea poematică, scăpată de sub autoritatea simțurilor comune. Marea – „uriașa aceasta cu șoapte fierbinți care pleacă mereu/ și sosește mereu”, – dimineața – „e ora când toate-n mișcare se-ntorc și-n culoare și-n sunet”, amiaza clară, noaptea himerelor sunt fantasme ce convin gustului pentru nemărginit și ambiguu. Livrescul este administrat poemului în doze suave, din vârful peniței. La toate vârstele, poezia lui Aurel Rău respiră aceeași delicatețe insinuantă, aceeași artă a miniaturalului în stare să acopere/descoperind marile, gravele teme. Dincolo de șăgălnicie, crochiul are și fina derâdere – solemnitatea poemului se construiește în știința surâzătoare a zădărnicii: „Se desprinde un cuvânt dintre cuvinte/ și mă arată cu degetul”.

Irina Petraș

Aurel Rău nu desfășoară un ceremonial al melancoliei livești și nici al ironiei circumscriindu-și banalul ca Mircea Ivănescu. El este un melancolic, dar tristețea provine dintr-o supunere față de lucrurile consemnate cu obiectivitate fără subtext ironic. [...] Desenul deslușit al poeziei lui Aurel Rău, fără încordare și tușe nervoase, conturează un univers original în care lucrurile au energia „ivirii prime”. Poetul nu e un volubil și nici un senzual, ci un contemplativ fără poză, un elegiac

desprinzând un sens prin organizarea liniilor într-un „cântec șoptit”, pe fondul unei reflexivități discrete.

Ion Simuț

O parodie de Lucian Perța:

Omul de zăpadă

I, III

Să ne grăbim. E timpul ca ograda/ Să ne-o curățăm cu sârguință,/ Băieți, azi-mâine va cădea zăpada,/ Vă chem pe toți să facem o ședință./ Jocul de-a stelele s-a spus că facem/ Aici în Cluj și nu-i adevărat,/ Că-n focurile sacre ne tot coacem,/ Dar prea puțin, mai nou, am publicat./ Spre-a demonstra colegilor de breaslă/ Că Steaua noastră încă n-a apus,/ Că lapte-avem în vers și nu coraslă,/ Vom hotărî-n ședință ce-am propus:/ Cine și ce să scrie, 'n câtă vreme/ Micropoeme, alte poezii,/ Să abordăm contemporane teme,/ Ca de exemplu, jocuri de copii./ Științ-avem și vor putea să vadă/ Și cei din București c-avem și stil,/ Să scriem despre omul de zăpadă,/ Termen – normal, cam până prin april.// Așa, Băieți! E timpul ca ograda/ Cea literară, clar, s-o asanăm,/ Să profităm de faptul că zăpada/ Ne dă subiectul fără nimic să-i dăm./ Pe-naltele reliefuri ale iernii/ Cât încă știm să scriem și putem,/ Cât încă noi aici suntem modernii,/ Eu vă propun cu muza să schiem./ Cât timp cuvintele deasupra vămii/ Le vom ținea ascunse, fiindcă dor,/ Nu vom cuprinde albul panorămii,/ Mesteacănul, stingher va fi-n decor./ Și-un ultim sfat: să nu alunecați/ În avalanșă, -n jocul cu nămeți,/ Că geaba veți striga, nu-ți fi salvați/ De nimeni, cât vă dați voi de poeți./ Și azi i-am anunțat c-o voce fadă:/ Băieți, e rău, e vai de-a noastră stea,/ Cenzura ne-a topit om de zăpadă/ Și e doar începutul, veți vedea!

Vasile REBREANU

(n. 11 noiembrie 1934 în Florești, BN – 28 apr. 2006). Prozator, dramaturg.

Facultatea de Filologie la București (1957). Va lucra ca redactor, apoi ca șef de secție la revista *Tribuna* din Cluj. În 1969 este numit director al Studioului de Radio-Televiziune Cluj. În același an devine redactor-șef al Editurii Dacia din Cluj. Debutează în timpul studenției cu o povestire publicată în *Tânărul scriitor* (1956), iar prima

carte, *În plină zi*, îi apare în 1959.

Colaborează la *Tribuna*, *Almanahul literar*, *Gazeta literară*, *Viața românească*, *Familia*, *Steaua*, *Utunk* etc.

Este deținătorul a cinci premii ale Uniunii Scriitorilor din România și a șase premii internaționale.

Volume publicate: *În plină zi*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1959; *Casa*, Editura pentru Literatură, București, 1962; ediția a II-a, Editura pentru Literatură, București, 1968, ediția a III-a, Editura Minerva, București, 1972; *Dimineața de toamnă*, Editura Tineretului, București, 1962; *Călăul cel bun*, Editura Tineretului, București, 1965; *De chemat bărbatul pe stele*, Editura Tineretului, București, 1966; *Pisica roșcată și îngerii*, Editura Tineretului, București, 1966; *Marșul*, Editura Militară, București, 1967; *Muntele cărunt*, București, 1968; *Țiganca albă*, Editura Tineretului, București, 1968; *Securi pentru funii*, Editura Dacia, Cluj, 1970; *Jaguarul*, Editura Eminescu, București, 1972; *Marele prinț*, Editura Dacia, Cluj, 1972; *Sechestrul* (în colaborare cu Mircea Zăciu), Editura Dacia, Cluj, 1972; *Teatru*, Editura Eminescu, București, 1972; *A treia zi după război*, Cluj-Napoca, 1974; *Iubirile cascadorului*, Editura Eminescu, București, 1976; *Moartea comandorului*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1976; *Mireasmă și suspin*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1985; *Un caz de iubire la Hollywood*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1978; ediția a II-a, Editura Sfinx, București, 1992; *Cu microfonul dincoace și dincolo de*

Styx (în colaborare cu Miron Scorobete), I-II, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1979-1981; *Fântâna cu patru adevăruri*, Editura Cartea Românească, București, 1980; *Cum o vezi cu ochii verzi*, Editura Ion Creangă, București, 1982; *Mireasmă și suspin*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1985; *Marea năpârlire*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1996; *Legăți-vă centurile de siguranță*, ediție îngrijită de Maria Vaida-Voevod, introducere de Mircea Vaida-Voevod, Cluj-Napoca, 2003; *De chemat bărbatul pe stele (antologie)*, ediție îngrijită de Constantin Cubleşan, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2016.

„O privi o clipă, îi cercetă cu luare aminte hainele zdrențuite și murdare, fața slabă, gura ei fără dinți, pe care încă și-o mai ținea deschisă și i se vedeau gingiile roșii.

– Dumneata, lele, ești Moartea?

– Îhî!

– Chiar dumneata ești Moartea?

– Chiar eu, chiar eu... [...] Nu mă vezi?

– Ba da! Te văd! [...]”

Referințe critice:

În 1958 când a intrat în redacția revistei clujene *Tribuna*, Vasile Rebreanu se prezenta ca un tânăr jovial, ce atrăgea numaidecât atenția asupra chipului său luminos, cu o înfățișare inocent-adolescentină, cu ochii albaștri ca florile de nu-mă-uita, deschiși cu seninătate asupra lumii, având vorba domoală, aproape sfătoasă, ca a unui bătrân țăran ardelean înțelept. Venea de pe băncile Universității bucureștene cu faima deja a unui prozator matur, deși debutul epic, cu o povestire, se produsese abia cu doi ani mai înainte, în paginile revistei *Tânărul scriitor* (1956), dar cu alte colaborări remarcabile și în *Viața Românească*, încă din 1955. Făcea parte dintr-o generație de scriitori care au rupt, primii la noi, definitiv, normele canonice ale metodei realismului socialist, cu toții tineri și gata oricând pentru bătălii literare hotărâtoare, de anvergură, desfășurate în deceniul al șaptelea și apoi în toate celelalte. Între aceștia se prenumără

(doar prozatori): Fănuș Neagu, D. R. Popescu, Nicolae Velea, Sorin Titel, Ion Băieșu, Ștefan Bănulescu, Nicolae Breban, Teodor Mazilu, Augustin Buzura ș.a., fiecare impunându-se cu individualitatea propriei sale vocații.

Constantin Cubleşan

Scriitor. Personalitate marcantă a literaturii și radiofoniei române. Opera sa valoroasă, cuprinzând peste 30 de volume, a fost distinsă cu 5 premii ale Uniunii Scriitorilor, tradusă în peste 10 limbi, prețuită de către critica literară și cititori. Dramaturg cu piese de teatru ce au deținut recorduri de reprezentare pe scena Naționalului clujean, Vasile Rebreanu a creat mereu întru respectul cuvântului scris și rostit. Face parte dintr-o generație care a încercat și a reușit să înlăture dogme, să sfideze proletcultul, să inoveze în formă și în fond scrisul românesc. Mereu în avangardă, Domnia Sa este și autorul unuia dintre puținele romane „de sertar”, înfierând dictatura de aici și de oriunde.

Om de cultură profund, Vasile Rebreanu a promovat adevăratele valori transilvănene și naționale, atât în calitate de director al Studioului de Radio Cluj, cât și în aceea de redactor-șef al prestigioasei edituri clujene, Dacia, strădanie pentru care i s-au acordat numeroase ordine și medalii, dar și titlul de Cetățean de Onoare al Municipiului Cluj-Napoca.

Mircea Vaida-Voievod

Proza lui Vasile Rebreanu oferă un spectacol cu mai multe planuri, apropiindu-se adesea de creația dramatică a autorului. Vorbim despre un povestitor autentic, cu har și inspirație, care a avut ghinionul să nimerească într-o lume opresivă, obsedată de prescrierea gândurilor de sus în jos și înspăimântată de tot ce nu era conform cu „linia partidului” – confirmată cu semnătură și parafă. Asistăm la un joc al povestitorului, care știe de la început că nu va fi lăsat să-și spună povestea așa cum e ea, fiindcă oamenii din povestea lui sunt ardelenii din totdeauna, oameni care nu s-au înghesuit să devină „constructori ai socialismului”, oameni cumpătați, demni și hotărâți să-și trăiască viața așa cum știu ei.

După ce își sperie cenzorii cu astfel de personaje și întâmplări, Vasile Rebreanu adaugă câte un ambalaj ideologizant, care nu anulează și nu contrazice lumea personajelor evocate, reușind să relativizeze mesajul

încât să mulțumească și cenzorul și cititorul care aștepta cu totul altceva decât textele propovăduite oficial în vederea edificării „omului nou”.

Citind prozele lui Vasile Rebreanu am avut în fața ochilor un personaj hâtru, prea popular pentru a fi redus la tăcere, care nu absentă de la ședințe, ba se înscria și la cuvânt, însă în locul lozincilor și a stereotipiilor de limbaj începea câte o snoavă, spre deliciul celor prezenți, pentru ca la momentul oportun, observând fețele tot mai încruntate ale tovarășilor din prezidiu să schimbe brusc macazul, adăugând în câteva cuvinte o scurtă demonstrație prin care toată istorioara rostită de el până atunci ar fi demonstrat doar justetea celor propuse de tovarăși din ultimele directive de la centru și care fără îndoială că vor fi votate de toată lumea. Atmosfera se destinde, tovarășii răsuflă ușurați și ședința se încheie cu bine. Iar oamenii s-au ales cu un fragment de poveste autentică, pe care o pot continua în imaginația lor proprie sau o pot căuta în altă parte. Începutul a fost făcut.

Zorin Diaconescu

Radu SĂPLĂCAN

(1 aprilie 1954, București – 2002, Cluj-Napoca).
Critic literar, poet.

Facultatea de Filosofie a UBB Cluj (1979).

Este fiul lui Petru Săplăcan și al Aureliei Mureșan (Măluț, BN).

Debut absolut în *Echinox*, 1975.

Volume: *Livada Roentgen*, versuri, 1995; *Ușor deasupra lumii*, versuri, 1999; *Factorul șarpe*, versuri, 2000; *Memorial cu păianjeni și fructe*, versuri, 2002; *Exerciții de balistică*, articole de critică literară, 2003.

În perioada studenției a fost membru și apoi coordonator al cenaclului revistei *Tribuna* și, în perioada 1982-1989, liderul cenaclului „Saeculum” (Dej și Beclean) al tinerilor scriitori din Transilvania.

Colaborează la revistele: *Echinox*, *Tribuna*, *Steaua*, *Astra*, *Transilvania*, *Convorbiri literare*, *Viața Românească*, *România literară*, *Cronica*, *Poezia* ș.a.

După debut, îi apar volumele de versuri *Ușor deasupra lumii*, Editura Charmides, 1999 și *Factorul șarpe*, Editura Axa, 2000.

Este deținătorul mai multor premii literare.

Prezent în mai multe dicționare și antologii.

Profesor, realizator de emisiuni la Radio Cluj și lector asociat la Universitatea Babeș-Bolyai.

„Categoric, o notă distinctă a generației '80 este instrucția culturală deosebită. [...] Departe de noi gândul că la toți poeții generației '80 vom găsi lucruri interesante, autentificate estetic. Important rămâne însă spiritul de solidaritate intelectuală al unor tineri care s-au format în același climat social-politic și cultural, care au pătruns în literatură în bloc, aflați încă în plin proces de auto-clarificare artistică și având (până la maturizarea deplină a individualităților) extrem de multe note și probleme comune.”

Referințe critice:

Titlul volumului său, *Livada Roentgen*, ne oferă, de fapt, cheia idiolectului în care poate fi citită poezia sa: limbaj purificat, asociații șocante, decupări și de-nudări ale simbolurilor, ale realității.

George Vulturescu

Ușor deasupra lumii este înainte de toate un obiect artistic în sine, pentru care și coperta, și corpul de literă și modul de așezare a unei fotografii nu sunt lucruri lipsite de importanță. Iar cele treizeci și două de pagini de foarte bună calitate arată un poet aproape pedant, atent la orice detaliu, refuzând să se înserieze.

Mircea A. Diaconu

Virtuoz al legăturii sugestive între un cuvânt și altul, echinoxistul Radu Săplăcan afișează o pudoare cinică, adică o modalitate de defensivă proprie unei epoci tensionate, traumatizante.

Gheorghe Grigurcu

Poetul are vocația de a privi lucrurile dintr-un unghi nou și de a scutura inerțiile de percepție prin recontextualizare sau prin combinații surprinzătoare. Efectul este asemănător cu cel produs de o expoziție pop-ari sau de secvențele decupate din visele trucate ale suprarealiștilor. În felul acesta, obiectele caduce din lumea prozaică și monotona a televizorului, a radioului sau a lifturilor de cinematograf se încarcă brusc de o tensiune nebănuita (...). Metamorfoze șocante – unele desprinse parca din scrierile urmuziene – sunt înregistrate tern, fără afectare, conducând uneori la efecte de umor absurd.

Catrinel Popa

Cu câteva zile înainte de a se despărți pentru totdeauna de noi, l-am vizitat la spital. Îi duceam primul exemplar din volumul meu de proză scurtă *Logodnica mecanicului Gavrilov*, în care am reconstituit – la presiunea lui și a altui prieten comun, pe care l-am fi aniversat în această lună, *Gheorghe Crăciun* – primul meu volum, încheiat prin 1984, *Nu vă aplecați în afară*. Nu vorbea. Aproape nu mai vorbea. Era împăcat. El, insurgentul, impetuosul, infatigabilul se „predase”. Era împăcat. Mi-a făcut semn să-i așez cartea pe piept. Deasupra inimii. Apoi, după câteva minute în care am tăcut împreună, a șoptit: „În sfârșit, Bătrâne, ai debutat!”. Da, publicasem deja alte șase cărți, dar abia cu aceasta *debutam*. Adică devenisem scriitor. Scriitorul pe care l-a citit, încurajat și promovat el. *Scriitorul lui*. Mizase pe mine încă din 1976, când mi-a acordat *Premiul „Napoca Universitară”* pentru proză. În sfârșit, făcusem dovada că l-am meritat!

Vasile Gogea

De ce, așadar, Radu Săplăcan a căzut în anonimat? Mă voi limita la a oferi posibilul răspuns. Convenim, doar, că trebuie să facem

distincție între motivele (interioare ale) eșuării sale (poetice și critice) și motivele (exterioare ale) anonimatului său (cultural).

Înainte de toate, proiectul poetic și proiectul critic ale lui Săplăcan au eșuat fiindcă nu au existat. Spiritul omului era dominat de câteva tare nefavorabile unei înalte cariere culturale: dezorganizarea, comoditatea, inconsecvența, (din care rezultă) fragmentarismul (creației), foiletionismul, cronicărismul, exaltarea spontană (lipsită de travaliul intelectual), informarea nesusținută de un serios proiect de lectură, încremenirea în proiect și lipsa unei opere solide – l-au condamnat, pe poetul și criticul Radu Săplăcan, la o poziție minoră în istoria poeziei românești, ca și la un anonim total în critica ultimelor două decenii. Acestora, li se adaugă (deși, poate, le stă la bază) nedeținută și constanta slăbiciune bahică. Iar fiindcă beția e, în alte cazuri (v. Nichita Stănescu), chiar generatoarea unor efuziuni lirice autentice, tind a crede că, de vreme ce pe Săplăcan patima aceasta l-a distrus ca om de cultură, vocația sa fundamentală era aceea de critic literar: ca dovadă, a lăsat în urma sa patru cicluri poetice de o oarecare valoare, dar nici o operă critică (pentru care travaliul intelectual exclude, cel puțin pentru largi intervale de timp, sincopa bețiilor). Ca și pe Nichita și, poate, pe mulți alții, Bachus l-a dus cu sine și pe Săplăcan, nu fără a-i pricinui, mai întâi, suferințe organice și spirituale mari. Atât, doar, că, în cazul lui Nichita Stănescu, a rămas o operă poetică fundamentală; în urma lui Săplăcan nu a rămas, însă, nimic, fiindcă nu a rămas ceea ce, din inteligența sa, ar fi putut rămâne fundamental: o operă critică. Acesta e motivul (exterior al) căderii în anonim cultural a lui Săplăcan.

Cu un destin relativ tragic, el este exponentul unei tipologii de frumoși rătăciți, pentru care cultura a rămas trăirea spontană și totală a unei emoții estetice de circumstanță. Neîmplinit în căderea lui, își datorează propria-i neîmplinire risipelor cărora, conștient și inconștient, asemeni florarului din poezia lui Blaga, i s-a dat. Cineva amenința, spunând că undeva, și altcândva, e posibil să se nască un nou Radu Săplăcan. Cred că ar fi o revanșă a spiritului său, dar sper ca acest nou răsărit literar să nu-i urmeze mișcarea retrogradă a celui dintâi: „*Ochiul țintă acolo/ ierburi se-nclină-n fântâni,/ un mestecăn*

*tânăr/ înălțându-se din lumânări,/ cai smintiți desțelenesc văzduhul.//
Radu Săplăcan: golf de lacrimă/ în pleoapa fără margini.” (p. 147).*

Luigi Bambulea

Dacă în perioada cea mai rodnică a activității sale culturale (cea a grupării *Saeculum*), R. Săplăcan ar fi trăit într-o societate normală și ar fi dispus de o publicație, așa cum s-a întâmplat cu toți criticii literari care au contat, altfel s-ar fi croit destinul său în posteritate.

Între vocație și împlinire, în cazul lui, din păcate, nu este un raport favorabil construcției. El nu a ajuns să contureze mai puternic, atât în texte, cât și în potențarea unei orientări literare, întreaga-i capacitate.

Ce s-a împlinit din ceea ce se putea împlini? Nu puțin, dar nu destul pentru ca efectele să fie pe măsura vocației sale. Nu puțin, pentru că în ciuda multor piedici, de acum cunoscute, a izbutit să grupeze în jurul unor idei generoase o seamă de scriitori care erau sau au devenit importanți, să deseneze un viitor al unui mod de gândire în spațiul cultural, să pună un sâmbure profetic într-un sol bântuit mai mult de capricii. Atât, și a fost impresionant, atât de mișcător încât puțini și-au pus problema că se putea mai mult, că el era omul care ar fi putut să ofere mult peste ceea ce se vedea.

Andrei Moldovan

O parodie de Lucian Perța:

Din două pietre

mașinii mele de scris îi lipsește un șurub/ se crede Röntgen și bate
numai radiografii,/ am încercat cu factorul șarpe să-i incub/ ideea să
mai scrie și poezii,/ dar de-nțeles, nici poveste.../ cred că voi pune o
piatră sub/ ea și o alta peste!

Gavril SCRIDON

(16 mai 1922, Feldru, Bistrița-Năsăud – 6 septembrie 1996, Cluj-Napoca). Critic și istoric literar. Universitatea Ferencz Jozsef și Universitatea Regele Ferdinand din Cluj (1946).

Debut absolut în *Tribuna Ardealului*, 1941.

Debut editorial: *Pagini despre Coșbuc*, 1957.

Doctor în filologie cu o teză despre George Coșbuc.

Volum: *Pagini despre Coșbuc*, 1957; *George Coșbuc pe pământul natal*, 1966; *Liviu Rebreanu pe plaiuri năsăudene*, 1967; *Ecouri literare universale în poezia lui Coșbuc*, 1969; *George Coșbuc în locurile anilor de ucenicie*, 1975; *Liviu Rebreanu între „Oameni de pe Someș”*, 1976; *Confluente literare românești și europene*, 1988; *Istoria literaturii maghiare din România 1918-1989*, 1996; *Viața lui George Coșbuc*, 2003.

A îngrijit ediția critică G. Coșbuc, *Opere*, 4 vol., 1966-1982.

„Mai există la unii concepția că discutarea influențelor străine în opera unui scriitor diminuează meritele acestuia. În cazul marilor creatori însă tocmai cercetarea acestei laturi a operei permite mai concludent să se sublinieze valoarea personalității artistice a scriitorului respectiv.”

Referințe critice:

„Literatura maghiară din România” (formulare introdusă în 1926 de către profesorul Kristóf György) a făcut obiectul unor lucrări de sinteză în limba română sau maghiară, apărute în România, dar și în Ungaria, lucrări în galeria cărora se așează firesc cea a profesorului clujean. Iată-le pe cele mai importante, în ordine cronologică: Ion Chinezu, *Aspecte din literatura maghiară ardeleană*, 1919-1929 (Cluj, 1930); Söni Pál, *Istoria literaturii maghiare din România*, în limba maghiară (1969); Kántor Lajos, Láng Gusztáv, *Literatura maghiară din România între 1944-1970*, tot în maghiară („Kriterion”, 1971 și 1973); Dávid Gyula, Marosi Péter, Szász János, *Istoria literaturii maghiare din România*, manual pentru clasa a XII-a, în limba maghiară (1977); Nicolae Balotă, *Scriitori maghiari din România, 1920-1980* „Kriterion”, 1981). În *Istoria literaturii maghiare*, apărută la Budapesta, este inclus capitolul „Literatura maghiară din România”, iar Pomogáts Béla semnează lucrarea *Prezent în literatura maghiară ardeleană* (Budapesta, 1987), și un capitol despre „Literatura maghiară din România” în volumul *Literatura maghiară mai nouă, 1945-1981* (Budapesta, 1982). [...] *Istoria literaturii maghiare din România a lui Gavril Scridon*, se cuvine spus de la început, nu este neapărat și în primul rând o *istorie* a literaturii, ci, mai degrabă, un dicționar de scriitori maghiari din România, o panoramă de personalități, destine, opere, nu de idei. Perspectiva istorică este sumară și cumva exterioară, marile răsturnări istorice sunt arareori privite în profunzimea consecințelor lor în plan spiritual, cultural, rolul nuanțat pe care l-au avut asupra evoluției unei literaturi este aproape trecut cu vederea, tot așa cum criteriul estetic este aplicat parțial, fragmentar, monoton ca formulare și expedit în stereotipii. Reacția profesorului față în față cu viața și opera celor aproximativ 125 de scriitori maghiari inventariați este, aș spune, una de îndrăgostit ori de colecționar împătimit.

Reține orice detaliu biografic, fără deosebire, totul e important până la nivelare. [...] Voința neînrolării („Neutralitatea mea a fost, astfel, aproape absolută și, tocmai de aceea, rămâne, în chip paradoxal, subiectivă; procesul critic și de evaluare istorico-literară nu scutește pe

nimeni de un anumit subiectivism”) duce la detașare excesivă. Nici o *problemă* – și literatura maghiară, cu precădere cea din România, este una problematică – nu e atacată frontal, tranșant. Simplele aluzii, multe cu totul obscure pentru un necunoscător al istoriei Ardealului, sunt insuficiente pentru a lămuri un *caz* de o însemnătate greu de ignorat. Efortul de a privi dinăuntru – ca un îndrăgostit, cum spuneam –, lăudabil în multe privințe, fiindcă umanizează seaca avalanșă documentară, disimulează nepermis de mult și eludează piscurile. Magma caldă, disimulatorie, mereu în quasi-ilegalitate, a scrisului maghiar din România este străpunsă de câteva constante și obsesii de o importanță covârșitoare pentru înțelegerea lui. Ele stăruie fantomatic în fundalul lucrării, e adevărat, dar nu-i devin niciodată obiect de studiu.

Irina Petraș

Gavril Scridon a inițiat în 1966, la Editura pentru literatură, devenită apoi Editura Minerva, o ediție de *Opere alese* George Coșbuc, alcătuită după un păgubos procedeu al selecției, agreat de regimul comunist în așa-zisa „valorificare a clasicilor”, practică cu precauție în perioada proletcultistă. E adevărat că după înființarea Editurii Minerva și crearea unui colectiv editorial profesionist s-a putut pune în aplicare, nu fără piedicile cenzurii, principiul editării integrale a unui clasic, dar de care Coșbuc nu a beneficiat. În *Nota asupra ediției*, însoțind primul volum, Gavril Scridon își înfățișă astfel proiectul: „Prezenta ediție își propune să cuprindă, pentru întâia oară, cea mai mare parte din opera lui George Coșbuc: poezie originală, proză literară, studii, publicistică, traduceri, corespondență. O ediție cuprinzătoare a operei lui Coșbuc este o veche cerință a culturii noastre. (...) Ediția prezintă urmărește, în limitele posibilităților și ale exigențelor, să cuprindă opera lui Coșbuc, reconstituind, în esență, drumurile creației” (p. LVII). După cum se va dovedi, ediția Coșbuc, începută într-o notă de oarecare modestie, va depăși posibilitățile editorului.

Ion Simuț

Daniel SIDOR

(n. 12 iunie 1983, Rodna, Bistrița Năsăud).

Prozator.

Universitatea Lucian Blaga din Sibiu,
Facultatea de Științe Politice.

Universitatea din București, Facultatea de
Filosofie.

Din anul 2012 este doctor în filosofie al
Universității Babeș-Bolyai.

În prezent este profesor la Liceul Teoretic
Sanitar Bistrița.

A colaborat la publicațiile: *Intercultural, Transilvania, Sfera Politicii*.

Volume publicate: *Manual de sex epistemic sau despre cum să scrii o maximă*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2011; *Cum percepem puterea politică?*, Editura Argonaut, 2012; *Capriciul (25)*, Editura Charmides, 2013; *Blues Politic*, Editura Eagle, 2015; *Picioare*, Editura Eagle, 2017.

„În tinerețe, bătrâne, dihotomia era un principiu. Aveam sau nu dreptate. Nu se putea să avem eu și alții în același timp dreptate, decât dacă lucrurile spuse erau la fel. Materia primară din care eram alcătuit era rațiunea, însă o rațiune alergică la experiență. Aș fi luptat cu ea până la desființare. Nimic din ce era contrar rațiunii nu merita gândit. Iar trăit merita doar ce era deplin rațional. Asta însă până în ziua cutremurului în care vasele rațiunii și al experienței s-au spart și conținutul lor s-a amestecat.”

Referințe critice:

Revenind la trama romanului, iubirea lui Perplexus pentru Maia contaminează întru totul cursul poveștii. Dar sentimentele nu sunt mai mult decât un catalizator ce grăbește intrarea tânărului în politică. Doar în felul acesta o putea avea pe Maia. Privit în chip general, întregul episod al intrării în politică se va dovedi un eveniment determinat de factori mai presus de puterea de înțelegere sau acțiune a personajului.

Puterea – politică sau nu – corupe! Cam acesta ar fi mesajul larg al cărții lui Daniel Sidor. Iar politica este văzută aici ca un soi de vâltoare ispititoare ce pervertește, alienează, abuzează de inocența și vitalitatea a tot ce prinde în cale. Deși vom avea probabil tendința să îl citim cu amărăciune, volumul își are farmecul său, precum o bucată de jazz, tânguită dar și efervescentă în interioritatea sa.

Vasile Vidican

Romanul *Blues politic* al tânărului prozator Daniel Sidor este o sumbră radiografie a României post-decembriste, executată din punctul imposibil al suicidului la care recurge Perplexus Timor, tânărul absolvent de facultate devenit comerciant de elixiruri anatomice și intelectuale, după angrenarea sa în arena politică și transformarea sa în parlamentar. Tăvălugul istoriei continuă să distrugă generații întregi de sacrificiu, noii tanchiști-politicieni perpetuând mai vechile tactici de înregimentare a libertății și pervertire a inocentei. Tentativa de a decela sensuri în traiectul ratat al individului și comunității din perioada tranziției creează nenumărate ocazii de reflecție cititorului, care își va regăsi multe din propriile interogații și revolte adresate în acest roman.

Carmen Veronica Borbely

Lucrarea propune o perspectivă inedită din care privește, pe de o parte, demersul filosofic asupra puterii cu urmările lui în cadrul materializării și, pe de altă parte, consecințele acestui demers asupra

constituirii culturii politice a unui popor. Structurată în mod încheiat sub unghi logic, scrisă într-un limbaj clar, deseori pedagogizant, racordată la o bibliografie semnificativă, lucrarea se impune ca o construcție ideatică personală cu concluzii de un real interes.

Liviu-Petru Zăpârțan

Spre deosebire de demersurile care își propun să lămurească un concept, cartea de față explorează o relație. Ea aduce în discuție binomul putere politică și conștiință participativă. Pornind de la câteva observații ale tânărului Wittgenstein cu privire la reliefurile, sensurile și semnificațiile cuvintelor, Daniel Sidor explorează, în rotații concentrice, ce se petrece cu noțiunea de putere politică în diverse medii.

Ovidiu Pecican

Volumul de debut al lui Daniel Sidor, *Manual de sex epistemic sau despre cum să scrii o maximă*, interesant și incitant, rămâne singular ca structură. Nu este o operă literară. Nu este neapărat un eseu filosofic și nici un manual în adevăratul sens al cuvântului. Este un amalgam, câte puțin din toate. I-aș spune mai simplu „Caiet/e de studiu” fiindcă sunt convins că va urma o originală și temeinic elaborată teză de doctorat despre Maxime și – de ce nu? – un roman al dăruirii sărutului, dar nu numai de... fluture. De pe palierul celor 28 de ani, frumoși, nebuni și plini de speranță, viața înseamnă iertare, împăcare sau uitare și multă, multă iubire.

Mircea S. Bătrânu

Am spus că lucrarea este scrisă sub formă de dialog între două personaje, un bătrân nesigur și un bătrân sigur, astfel încât existența relației profesor-elev este prezentă immanent în structura lucrării. Acest procedeu stilistic este apropiat de cel practicat de Platon și de toți urmașii săi. Dar ce este cel mai interesant este că în spațiul filosofic românesc au fost elaborate mai multe lucrări sub formă de dialog între două sau mai multe personaje de către distinșii Mihai Șora (*Sarea pământului, A fi, a face, a avea, Eu & tu & el & ea... sau dialogul*

generalizat, Clipa și timpul) și Vasile Tonoiu (*Despre diferențe, alteritate și dialog intercultural, Obstacolul limbii, Înțelepciune versus filosofie, Altfel de proze etc.*). Lucrarea *Manual de sex epistemic sau despre cum să scrii o maximă* apare astfel ca un element de continuitate, poate chiar ca un fel de predare de ștafetă. Sunt convins că Daniel Sidor va face cinste celebrilor săi înaintași.

Adrian Niță

Dorind să așeze tot într-o singură carte, Daniel Sidor nu se lasă copleșit de aglomerație, ci reușește să stăpânească admirabil întregul și detaliul. Murind tânăr, Perplexus are o neîmplinire majoră, de care este conștient: nu doar că nu va mai fi bătrân, dar nu va mai fi nici bunic. Astfel, finalul cărții rămâne deschis.

Elena M. Cîmpan

Adrian SUCIU

(n. 21 decembrie 1970, Năsăud). Poet, publicist.

Facultatea de Litere a UBB Cluj (1995). Echinolist.

Debut absolut în *Tribuna*, 1990.

Volume: *E toamnă printre femei și în lume*, versuri, Echinox, Cluj-Napoca, 1993; *Singur*, versuri, Euphorion, Sibiu, 1996; *Plus*, pamflete politice, Trimeră, Cluj-Napoca, 1997; *Noapți și zile*, versuri, Arhipelag, Târgu Mureș, 1999; *Just So Poems*, versuri, Cartimpex, Cluj-Napoca, 2001; *Din anii cu secetă*, versuri, Grinta, Cluj-Napoca, 2005; *La saison en verre*, antologie în limba franceză, Grinta, Cluj-Napoca, 2008; *Sex cu femei*, roman, Tritonic, București, 2008; *Viața fără urmări*, versuri, Brumar, Timișoara, 2010;

Prezent în antologii literare în țară și străinătate.

Tradus în engleză, franceză, germană, maghiară, occitană.

Titular al unor rubrici și emisiuni la *Radio Cluj*, *TVR Cluj*, *NCN Cluj*, *Echinox*, *Cadran*.

Membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Sibiu.

„Mi-am întâlnit dumnezeul. Stătea pe bordura-ntre blocuri/ și mirosea a câine ud purtat, pe sub haina, la piept./ „Ești fraier”, mi-a spus, „tu tot iubești femeii/ cu care alții fac sex pe bani putini.” Iar eu miroseam/ a trenuri de noapte când treceam prin privirile lui.”

Referințe critice:

Ca niște acte de înnobilare, primele două cărți ale lui Adrian Suciu sunt publicate cu girul câtorva eminente. Mai întâi, prefețele semnate de Mircea Zăciu și Ion Pop, autorități în critica literară. Apoi, primul volum, avându-l ca redactor pe poetul Ion Mureșan, apare în colecția „Biblioteca de poezie” (coordonată de Adrian Popescu) a editurii Echinox, al cărei director este Marian Papahagi. Prin această mobilizare de prestigiu este consacrat un poet într-adevăr excelent. Deși contextul diferă total, debutul lui Adrian Suciu amintește de cel al primilor echinoxști (Adrian Popescu, Ion Mircea și Dinu Flămând) din 1971. În ambele cazuri avem de-a face cu o erupție discretă a originalității care se integrează criteriului poetic dominant al fiecărui moment în parte, perturbându-l totuși, dar nu printr-o radicalizare a convențiilor, ci prin îmblânzirea și resemantizarea lor, prin infuzia unei sensibilități virginale, concomitent cu efortul stilizării rafinate.

Petru Poantă

Intemperanța senzuală a lui Adrian Suciu, exersată în metafore voltaice pe un scenariu mai curând donjuanesc decât madrigalesc, n-a luat calea lejeră și imediată a limbajului provocator, pus pe epatarea pudibonderiei și pe aclamarea lascivității ori orgiei. Poetul n-a făcut din falocrație o religie și din erotomanie o mistică, deși în poemele sale explodează ori doar iradiază, de fiecare dată, un

buchet senzorial de o fragranță intempestivă. Firea sa iubeață, de meteor erotic („*prin viața ta trec numai, ca focul prin grâul fierbinte!*”, exclamă un vers din volumul de debut, *E toamnă printre femei și în lume*, Editura Echinox, 1993), se disciplinează în ritualuri melancolice, rememorând învăpăierea într-o dicțiune elegiacă mai degrabă agonică decât agonistică. *Flash*-urile senzuale agită, de fapt, o sintaxă ce e mai curând a neliniștii și resemnării decât a ardenței, căci vivacitatea erotică stă în iminența narcozei funebreale.

Al. Cistelecan

Tălmăcit grafic (excelent!) de Vlad Ciobanu și prefațat de Daniel Cristea-Enache, noul volum de versuri al lui A.S. îmi e, în mare, cunoscut, căci poetul provoacă neobosit lecturi de subscriere în *progres*. Ca și Ion Mureșan, dar cu o alertețe și o ritmicitate a aparițiilor editoriale în plus, le anunță cu lanț de buzdușane lirice, parțiale și incitante. Echinoxist rebel, nomad modern cu o tușă goliardescă a portretului, „e-mailează” poem după poem, bătând la porți cunoscute ori nu. „Mirosind a trenuri de noapte”, își poartă zgomotos – și nu de puține ori nesăbuit – singurătatea în mulțime („Ajungi să fii singur și nu mai încapi de tine în singurătatea ta”), propovăduind, cu o directețe adesea foarte expresivă, minore adevăruri tăcute despre orașul „indiferent/ ca măruntaiele unei păsări de noapte înjunghiate”, sexul ca premoniție a morții, iubirea ca minciună inutilă. Receptat ca un senzual melancolic preocupat să-și țină sub control răbufnirile, îl descriam altădată, și pot relua aici cu, încă, îndreptățire, ca pe un copil precoce (bătrân?) rătăcit în decorul maturității apatice și degustându-și precocitatea oarbă în lumea atinsă de senectute. De la *E toamnă printre femei și în lume* la *Viața fără urmări*, au trecut 17 ani, legea „inspirațiilor minore” expiră, majoratul cel „greu de suportat” stă la pândă. Volum după volum, îmbufnările s-au rărit, alintul s-a subțiat, senzualitatea și-a tocit acutele, aripa morții e mai aproape și sfidările sunt precaute: „E sigur că nu voi trăi până la moarte. Te văd stingheră deja,/ ca o femeie pentru stângaci”; „Promit că voi afla de ce murim. Nu o explicație vagă. Motivul exact”; „Mă plâng de viu și râd în hohote de

mine...”; „Cu mult efort vom deveni cândva/ exact ceea ce suntem”. Se poate identifica în continuare o vână vag soresciană, de răspăr grav, de ușurătate cu bătaie lungă („scriu ca și când ar interesa pe cineva. Dacă/ ar fi citit mama, pe ea cred că ar fi interesat-o”; „toți supraviețuim unui număr/ de întâlniri neprevăzute”...), dar sunt tot mai dese intrările neoromantice, discret-meditative, de *blues* ironic cu arome retro de bună calitate, „facerea” poemului răsucindu-și gesticulația spre interioare delicate, înfiorat-șăgalnice: „a fost o zi și o noapte și le-am numit pe cele două./ am văzut că e un lucru bun și n-am ieșit din casă.[...] să nu mă ții prea aproape mai bine/ știi că vin oricând mă chemi. că plec oricând mă alungi./ îți voi miroși oricând vei vrea pliul urechii/ precum un înger tras cu cheița.// ne vom găsi vom vedea că e un lucru bun/ și vom râde împreună câteva ceasuri”; „Te văd și-n ochii mei se coc struguri vineții”.

Irina Petraș

Ceea ce aduc nou textele din *Din anii cu secetă* este senzația de urgență a mesajului, ca și cum, sub presiunea unei imediate nevoi de comunicare, poetul lasă la o parte orice artificiu de construcție poetică, renunță la promisiunile atractive ale imaginației și la virtuțile expansive ale energiilor ei și transcrie doar ceea ce consideră a fi liniile de strictete ale poemului. Ceea ce rămâne este un concentrat, dar nu unul abstract, mohorât și arid, ci unul purtând semnele unei certe vocații poetice.

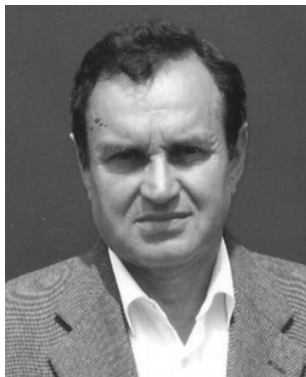
Ioan Moldovan

O parodie de Lucian Perța:

Profetul popular

Într-o dimineață a intrat la cenaclu Poetul județean.// S-a prezentat ușor graseiat deși toată suflarea/ îl cunoștea bine. An de an el se ocupa oficial de toată manifestarea/ și acțiunile organizate cu prilejul Zilei Naționale,/ a Zilei Internaționale a Celor ce Muncesc/ și a tuturor sărbătorilor oficiale// Toată lumea și-l amintea din anii de secetă când,/ cu o carte de poeme de a sa în mână și elan tineresc,/ străbătea înlăcrimat de emoție județul predicând/ iubirea față de partid, de conducător și de plaiul strămoșesc// în dimineața aceea la cenaclu, acolo, între lume,/ s-a oprit în mijlocul nostru și a rostit cu subînțeles:/ „domnilor, curând e toamnă printre femei și în lume/ așa că lăsați condeiul și poftiți la cules”!

Ioan ȘIMON

(n. 4 iunie 1945, Coldău, azi cartier al orașului Beclean). Poet, eseist, publicist.

Facultatea de Filologie a Universității Babeș-Bolyai, 1968.

A funcționat ca profesor de limba și literatura română la Școala Generală Târlășua până la pensionare.

A publicat versuri și cronici literare în diferite ziare și reviste de cultură, printre care: *Răsunetul*, *Minerva*, *Tribuna*, *Mișcarea literară*,

Făclia de Cluj, *Nord Literar*, *Impact*, *Portal Măiastra* etc.

Volume publicate: *Descântece de dogmă* (versuri), Editura Aletheia, Bistrița, 2007; *Târlășua, Monografie folclorică*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2012.

Este prezent în antologii și dicționare.

A obținut mai multe premii literare.

Este membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud (SSBN).

„Sunt cai sălbatici fără prihană/ ce galopează doar prin memorie;/ prin imaginația mea inflamată/ ce vrea să cunoască/ realitatea ascunsă, nerelevată”

Referințe critice:

Ioan Șimon face parte din aceeași stirpe a liveștilor preocupați de contrastul Orient-Occident. În recentul volum *Descânțece de dogmă* adoptă ca structură rareori experimentatele rubaiate persane, intitulându-le *Pseudorubaiate pentru rugul tău*. Raportându-se la temele lui Omar Khayamm, poetul încearcă o abordare modernă și uneori parodică a stilului: „În ritm de rock/ te zbungui pe marea scenă-a lumii/ să-ți strigi încătușarea în hit-uri debordante/ decenii se perindă și mai dai vamă urii,/ iar fanii se clonează, semințe aberante” (*Din gene obsedante îți strigi încătușarea...*).

Grete Tartler

Filtrele sale prin care își exersează inspirația sunt formate din structuri matematice, fizice, alchimice, filosofice. La el metaforele par a fi construite, îndelung căutate. Din această pricină cititorul poate avea impresia că în timpul lecturii pășește pe bolovănișuri, pe creații metaforice născute de natură în perioada antedeluviană. La finalul fiecărui vers al său poți bănuși că te pândește cineva după un colț de cuvânt, imaginat sub chipul unei ciudățenii. (...) În poezia lui Ioan Șimon, *cineva* tot timpul veghează *ceva*. (...) Din lirica arabă a preluat rubaiatul, specie lirică al cărui maestru rămâne Omar Khayam, o poezie ce îmbină reflecția filosofică, adeseori amară, cu neașteptate comparații sugestive.

Ion Buzași

Ioan Șimon cultivă o lirică reflexivă, cu tentă expresionistă, verbul său modern abordând o tematică diversă, în care simțim bateri din mai toți marii poeți români și universali.

Poet de o sensibilitate aparte, are ca predilecție subiecte ce țin de concept filozofica care sunt însă valorificate la o tensiune lirică original, cu comunicare uneori sentențioasă, în care ideea se convertește într-o percepție etică specific unei morale ce vine din vechime până în zilele noastre.

Ion Moise

O parodie de Lucian Perța:

IDERIM – PORTRETUL AUTORULUI ÎN INFRAROȘU (fragment)

mă tot întreb, și pe bună dreptate,/ ce sunt eu: un poet, sau doar o încercare/ a naturii de a aduce un strop de LATINITATE/ în această BALCANICĂ și SLAVĂ mare// am trecut prin nevoi, prin frig și foc,/ fără să fiu afectat — aproape deloc./ cuvintele latine m-au ajutat/ atunci când m-am revoltat,/ învelișurile lor mi-au adus noroc// AREFSOVISERGA – învelișul prim/ la care accede oricare muritor,/ el ne desparte de animale, ne ajută să fim/ împreună și să formăm un POPOR//

AREFSOCINIC – învelișul următor,/ mai de mijloc, mai subtil și mai pur,/ la care toți oamenii să acceadă vor,/ prin el esotericul prinde contur,/ despărțind prezentul de trecut și viitor/ și răspândind energie în jur// AREFSORENEG-penultimul înveliș,/ tot mai puțin accesat în prezent,/ la care oamenii ajung doar pe furiș/ și, evident,/ altruștii—doar cei ce dau bacșiș// AREFSOVITCEFA-învelișul suprem/ la care se ajunge doar cu ajutorul descântecelor/ de dogmă, neagreate de sistem,/ pe care eu le-am descoperit în Tîrlișiu, în folclor,/ pure și nevinovate,/ dar pe care, recunosc că mă tem/ să le public, ca să nu fie parodiate!

Veronica ȘTIR

(n. 27 noiembrie 1952, Cubleșul Someșan, Panticeu, jud. Cluj). Poet, traducător.

Facultatea de filologie, secția franceză-română a Universității Babeș-Bolyai, 1975.

Profesoară de liceu.

Membră a Uniunii Scriitorilor din decembrie 2012, al Cenaclului literar George Coșbuc din Bistrița din 1986, al Societății Scriitorilor Bistrițeni și a Societății Conexiuni de pe lângă

Centrul Cultural Municipal George Coșbuc Bistrița.

A debutat în 1965 în *Scânteia pionierului*.

Debutul în volum: traducerea *Jean Paul Sartre – Existențialismul este un umanism*, Editura George Coșbuc, Bistrița, 1994.

Colaborări la reviste: *Minerva*, *Mesagerul literar și artistic*, *Litera Nordului*, *Conexiuni*, *Mișcarea literară*, *Atlas-Clujul liber*, *Renașterea*, *Interval*.

Volume publicate: *Clar de caprifoi* (poezii), Editura Karuna, Bistrița; *Mugur de iarnă* (poezii), Editura Karuna, Bistrița; *Ninge* (poezii), Editura StudIS, Iași; *Ningeri* (antologie), Editura StudIS Iași.

Alte traduceri.

Focul de artificii al poeziei, antologie de poezie japoneză tradusă din franceză în colaborare cu Victor Știr, Editura Mesagerul, Bistrița, 2005; Karl Jaspers, *Introducere în filosofie*, Editura Europress, Bistrița, 2006; *Frunze de arțar* (antologie de poezie canadiană), Editura Karuna, Bistrița, 2010.

A mai publicat în presă traduceri de texte filosofice din Cioran, Camus, Françoise Thomm, Evdokimov etc.

Prezentă în antologii și dicționare.

A obținut mai multe premii literare.

Membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

Membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Mureș.

„Case ardelene/ Așternute cu frunze de plop amare/ Care cu bivoli trec oftând/ Sub povara înmiresmată// Timide brândușe/ La butoniera toamnei// Focurile paznicilor din vii/ Spânzurate pe cerul nopții”

Referințe critice:

Traducerea se remarcă prin competență filosofică și stilistică. Exemplele din domeniul literaturii folosite frecvent și cu dezinvoltură de filosoful-literat nu pierd nimic în urma transferului din franceză în română.

Alex. Ștefănescu

Traducerea Veronicăi Știr este elaborată, limpede, evitând orice echivoc. Substantivele sunt articulate când trebuie, paragrafele se ordonează cu dezinvoltură...

Alexandru Jurcan

Atracția poetei pentru spațiul pastoral este frecventă și conturată de tendințe conservatoare, de evocare, invocare și reșezare pentru posteritate... a unei unități de măsură mai vechi și evident mai pură.

Virgil Rațiu

Poetă care a atins maturitatea creației, Veronica Știr scrie o metaforă filigranată folosind din abundență detaliile unei lumi deslușită de dincolo de ceață. Vraja poemului vine dintr-un spațiu care amintește de filosofia inimitabilă a firului de iarbă. Copilăria, un timp trecut prin filtrul intelectului, dar care nu își pierde nimic din savoarea perenității și universalității, copilăria pare a sta la baza sintagmelor cărții *Mugur de iarnă*.

Melania Cuc

Avem o poezie în spiritul vremii pe care o parcurgem: modernă, criptică îndestul, invitând pe cititorul elevat la un proces de gândire, de creativitate imagistică de stă în putință.

Vasile Găurean

Dintre poetele antologiei *Pretexte*, Veronica Știr culege elogii în primul rând în calitatea ei de traducătoare. Și e vorba de poezie japoneză, ori de filosofi precum Karl Jaspers sau Jean Paul Sartre. Când spunem acestea, ne gândim la temeinicia culturală a celei care scrie versuri, nu simple fulgurații de vorbe. La nivelul câte unui topos funcționează bine memoria culturală a miturilor, de la Oedip la Ulysse, în vreme ce în alte texte ne întâmpină pete de expresionism de esență rurală: Ghiozdane burdușite/ Cu nuci și gutui/ Luminând alfabetul// Case ardeleni/ Așternute cu frunze de plop amare/ Care cu bivoli trec oftând/ Sub povara înmiresmată. (*Toamna ardeleană*, p.245). Principalul atribut al liricii scrise de Veronica Știr e caligrafia. Extracția picturală a acestei poezii e concentrată în poeme scurte, atinse de un ușor dezechilibru lexical, bătând înspre viziune, ca în poemul *In sepia*. Inclinația spre acea lume numită a boabei și a fărâmei, precum și formularea sprințar-ludică vin dinspre Arghezi, dar picătura de trăire pusă în vers e a copilului etern: Țurțure, țurțure,/ Cine ți-a pus numele/ Și te-a atârnat, în glumă/ De o streșină de lună?// Picură-ne printre gene/ Lacrima de cosânzene/ Când se torc la gura sobei/ Pagini din povestea vorbeii// De te-ai sparge în scânteii/ Ar suna din clopoței (*Turture*, p.246). Alteori, scurgerea timpului e percepută dureros ca la simbolizști, căci, în *Calendar*, poeta e vizitată, fie și doar în treacăt, de angoasă.

Viorel Mureșan

O parodie de Lucian Perța:

Calendar

De abia aștept duminica să vină,/ toată săptămâna spălat rufe,/ scrobit de rufe, pus la naftalină,/ preparat ciorbe și supe,/ când să mai intri în/ existențialismul lui Sartre sau/ în filozofia lui/ Jaspers/ când vezi că zilele n-au/ altfel sens/ decât pline de lucruri mărunte./ Duminica e singura zi adevărată/ în care, nu intru în amănunte,/ pot și eu să mă simt licențiată,/ poetă și traducătoare,

la multe publicații colaboratoare,/ și pentru aceasta apreciată.// De-ar bate vânt în calendar/ peste restul zilelor să sar,// ar fi ceva de vis, știu, dar// Rămâne vis, va trebui/ cumva a supraviețui/ și fără vânt,/ doar cu miezuri de cuvânt,/ netraduse, de mai sunt!

Victor ȘTIR

(n. 21 septembrie 1956, Ciceu-Poieni, Bistrița-Năsăud). Poet, prozator, traducător și jurnalist.

Studii universitare, absolvite în 1982 la Universitatea din Brașov.

Colaborare constantă la *Confesiuni* din Târgu-Jiu, *Conexiuni* și *Mesagerul literar-artistic*, sporadic la *Răsunetul cultural*, *Mișcarea Literară*.

Volume publicate: Poezie: *Cavalerul norilor*, 1993; *Adulter cu moartea*, 1994; *După trecerea stelei*, 1994; *Cinetica iluziei*, 1997, apărute la Editura Tipomur din Târgu-Mureș; *Alcool și sânge*, 2008, Editura Karuna, Bistrița; *Bolile bătrâneții*, 2011; *Adulter cu moartea* (antologie de poezie), Editura TipoMoldova, Iași, 2012;

Apocalipsa cărnii, Editura StudIS, Iași, 2013; *Esență de valeriană*, Editura StudIS, Iași, 2015. Proză: romane: *Clepsidra lui Cela*, Editura Karuna, Bistrița, 2008; *Palimpsestul dimineții*, Karuna, 2012; *Cercul scalen*, Editura StudIS, Iași, 2013; *Diminețile castelanei*, Editura StudIS, Iași, 2014; *Precupeții de nebunii și tristeți*, Editura StudIS, Iași, 2015; Publicistică: *Spectacol derizoriu*, Editura Karuna, 2010; *Miza pe nimic*, Editura TipoMoldova, Iași, 2013; *Riscul rostirii și tăcerii*, Editura StudIS, Iași, 2015. Traduceri:

Drumul crucii (Le chemin de la croix) de Paul Claudel, apărută la Editura George Coșbuc din Bistrița în 2001; *Poeme incandescente*. Antologie a scriitorilor din Kansai, Editura Europres, Bistrița, 2005 (traducere după *The Fireworks Poems*, Editura Tikurikan, Tokyo, 2004); *Focurile de artificii ale poeziei*. Antologie de poezie japoneză, Editura Mesagerul, Bistrița, 2005 (traducere din limba franceză în colaborare cu Veronica Știr după ediția japonezo-franceză, apărută la Editura Tikurikan, Tokyo, 2004); *Poezii alese* de Jorge Luis Borges, Editura George Coșbuc, Bistrița, 2005 (traducere după *Obra Poetica* apărută la Alianza Editorial, Buenos Aires, 1985); *Frumoasa zi de 27 septembrie* de Thomas Brasch (traducere după *Der schone 27 September*, apărută la Suhrkamp Verlag, Frankfurt am Main, 1980), tipărită la Editura Europress, Bistrița, 2006; *Tremur* de Hilde Domin, Editura George Coșbuc, 2007; *Urme pe nisip* de Nelly Sachs, Editura Mesagerul, 2008; *Trei interviuri cu Heidegger*, Editura Mesagerul, 2007; Matsu-Basho, *Miresme de orhidee* (haiku-uri), traducere din engleză, Editura Karuna, Bistrița, 2006; *Umor german la zi*, Editura Karuna, Bistrița, 2009; *Zorii pe mormânt*, selecție din poezia lui Leopoldo Maria Panero, traducere din limba spaniolă, Editura StudIS, Iași, 2013; Leopoldo Maria Panero – *Poezii din balamucul Mondragon* (traducere din limba spaniolă), Editura Barna'S, Iași, 2015.

Prezent în antologii și dicționare.

Deținător al mai multor premii literare.

Membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

Membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Mureș.

„Am început să scriu poemul/ Cu instrumentele de măsurat/ Un compas
o linie cu care se face/ Cuadratura cercului/ Când se poate firește/ Am
căutat acele cuvinte/ Vechi de la facerea lumii din/ Viitor de la
spargerea vaselor/ Poemul a început să-și dea/ Maștele deschiderii/ Să se
replike fără sfârșit/ Fără sfârșit”

Referințe critice:

Au scris despre cărțile sale: Gheorghe Grigurcu, Laurențiu Ulici, Al. Cistelean, David Dorian, Iulian Boldea, Ion Moise, Virgil Rațiu, Melania Cuc, Nicolae Prelipceanu, Marian Dopcea, Olimpiu Nușfelean, Vasile Găurean, Maximinian Menuț, Susana Deac și alții.

Victor Știr cultivă o poezie stranie, aptă de intensități, care se sprijină, frecvent, pe cuvinte puține, lăsând să vibreze albul hârtiei din jurul lor. Razele lirismului se adună în focarul textual, precum într-o lentilă, cu un efect incandescent: „Între țărmi/ poemului/ marea/ își înghite cascadele”.

Gheorghe Grigurcu

Diminețile castelanei, cel mai recent roman al lui Victor Știr, este o ficțiune poetică amplă, construită pe o imaginație debordantă. Limbajul fluent, spumos, dovedește ușurința cu care autorul se mișcă prin zonele vaste ale fanteziei. În ansamblu, cartea se sprijină pe stările lăuntrice și pe impulsurile senzuale ale unui cuplu. Autorul explorează aceste zone cu finețea unui orfevrier. Fraza amplă, elaborată, divagațiile eseistice pun în evidență calitățile unui scriitor de mare cuprindere.

David Dorian

Victor Știr a selectat cu bun-gust textele și le-a tradus în limba română cu talent literar. Angela Merkel are astfel prilejul să afle că în România există și un altfel de Victor.

Alex. Ștefănescu

Prin acest roman (*Palimpsestul dimineții*) Victor Știr confirmă calitatea de prozator și constructor de structuri prozastice bine articulate și conduse inspirat în lumea pe care a creat-o ca o frescă a unei societăți a descompunerii intelectuale și fizice, dominată doar de instincte, de vorbire în argou studentesc și bășcălie, de violență și stări de nesiguranță alimentate de zvonistica bine controlată de organisme statului.

Virgil Rațiu

O parodie de Lucian Perța:

noaptea se aude plâns

noaptea, când ies/ de la *Mesagerul de Bistrița-Năsăud*,/ cum plânge
ades/ cavalerul norilor aud,/ că-i văzduhul prea poluat// nici în
Germania ori în Spania// pe unde-am mai umblat,// niciodată
nu i-a fost litania// atât de orchestrată// o să scriu o poezie stranie,/
vorba domnului Grigurcu,/ despre această litanie/ și-o voi condimenta
cu/ esență de valeriană// cunoscând riscul rostirii și tăcerii/ și
cunoscând ce poți face cu o poezie,/ poate o să-mi îndrum cititorii/
cu dibăcie, spre ecologie!

Teodor TANCO

(n. 22 aprilie 1925, Monor, Bistrița-Năsăud).
Istoric literar, prozator, dramaturg.

Facultatea de Drept a Universității clujene.
Doctor în științe juridice cu teza *Sociologia dreptului în opera lui Eugeniu Speranția* (1975).
Debut absolut cu critică literară în *Orizonturi literare*, I/1946. Debut scenic cu piesa *Cetatea Unirii*, 1978.

Volume: *Oameni în halat vișiniu*, jurnal, 1968; *Cui îi bate inima*, povestiri, 1970; *Virtus Romana Rediviva*, I-VII (*Însemnări și portrete*), 1973; *Urme peste veacuri*, 1974; *Rădăcini adânci*, 1977; *Memoria istoriei*, 1981; *Memoria prezentului*, 1984; *Memoria viitorului*, 1987; *Soldați fără arme*, roman, 1973; *Trilogie transilvană*, teatru, 1985; *Prea tineri pentru amintiri*, povestiri studențești, 1987; *Lumea transilvană a lui Ion Creangă*, excurs istoric-literar, 1989, 1999; *Jurnalul unui scriitor candidat independent în parlament*, 1992; *Basarabia, numele tău e Maria!* *Însemnări de peste Prut*, 1992; 1994; *Sociologul Eugeniu Sperantia*, studiu, 1993; *Fana*, roman, 1995; *Studenta*, roman, 1995; *Însemnări și portrete*, 1995; *Dicționar literar 1639-1997 al județului Bistrița-Năsăud*, 1998; *Despre Liviu Rebreanu*, 2001; *Istoria presei din județul Bistrița-Năsăud*, 2004. Premiul „George Barițiu” al Academiei Române. Membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj.

„Toate pornesc de la libertatea omului pe care o crede un drept natural în totalitatea lui. Unii ridică pretenția de exclusivitate și în plan social; precum părțile sau subiecții din conținutul acestui titlu. Oare se uită atât de ușor prețul mare cu care s-a plătit și se plătește libertatea? De aceea unora le este sacru acest cuvânt libertate, le este scop al vieții conștiința libertății și mor în crezul acesta decât să și-o vândă ori trădeze pentru o existență socială. Climatul politic al diverselor ramuri economice și spirituale este încărcat de tot felul de exemple.”

Referințe critice:

Teodor Tanco și-a atras prețuirea mai cu seamă pentru demersul său devotat, îndelungat și erudit, de evocare a istoriei literaturii și culturii spațiului năsăudean, preocupare al cărei rod se află în primul rând în lucrările *Virtus Romana Rediviva* (I–VII, 1973– 1993; Premiul „George Barițiu” al Academiei Române) și în *Dicționar literar (1639–1997) al județului Bistrița-Năsăud* (1998). Unică în felul ei, reconstituire a valorilor bistrițene și năsăudene, în fapt o veritabilă enciclopedie, ampla monografie, ieșită de sub tipar în două decenii, este structurată pozitivist, propunându-și să reconstituie toate componentele culturii locale, de la

personalități la modești dascăli și țărani frunțași, de la instituții, școli grănicerești, tipografii la reuniuni învățătoarești și muzee, de la scriitori la condeieri, de la memoria istoriei la memoria prezentului, de la reviste cu impact cultural la efemere publicații școlare ș.a.m.d.

Iordan Datcu

Un om în halat vișiniu de Teodor Tanco este un jurnal de spital emoționant, ce înregistrează o perioadă de aproximativ doi ani, impregnat de atmosfera de suferință și claustrare a clinicilor pe cât e personajul cărții injectat cu medicamente, deschizând asupra lumii din jur o nouă și mai aspră perspectivă, nelipsit de observații interesante și de episoade notabile. Felul cum bolnavul caută prietenia și solidaritatea obiectelor, puterea de adaptare, aproape înfricoșătoare, a omului, e atras, după o anumită perioadă de spitalizare în mai mare măsură de salonul comun devenit acum familiar decât de propria sa casă; punctualitatea și zelul cu care bolnavul se supune tratamentului, Aurel Rău și Teodor Tanco adeseori ineficace, și care-i absoarbe toată atenția, toată viața sa afectivă, tenacitatea cu care oamenii în halate vișinii imită viața de afară în forme fără fond, sau mai bine zis cu un cu totul alt fond, constituit din frica de moarte și din dorința de a o uita (în incinta spitalului bolnavii înființează un club) sunt numai câteva aspecte, surprinse de autor, ale lumii de tranziție, pe care o reprezintă boala și spitalul.

Valeriu Cristea

Piese istorice ale lui Teodor Tanco și în mod deosebit *Calvaria* și *Cetatea Unirii* se ocupă cu minuțiozitate documentară de același proces al memorandiștilor, respectiv de împlinirea aspirațiilor de unitate națională în decembrie 1918. Specific pentru dramatizarea istoriei la Teodor Tanco este echilibrul evocării care îl îndepărtează de metoda actualizărilor forțate, apropiindu-l de reconstituirea propriu-zisă. Autorul nu caută cu tot dinadinsul corespondențe în actualitate, fiind convins de semnificația perenă a evenimentelor dramatizate. Suntem de părere că evocările dramatice ale celor doi autori reprezintă un început promițător pentru dramatizarea unui eveniment care încă își așteaptă capodopera.

Mircea Ghițulescu

Autorul imaginează un verosimil conflict pe tema *părinții și copiii*, plasându-l în ambianța timpului nostru, schimbându-i termenii tradiționali (fiu contra tată) și modelându-l cu ingeniozitate, în verosimile desfășurări epice și memorabile portrete. Mai complex decât celelalte, portretul Fanei întrunește trăsături fizice și morale, aspirații contradictorii, specifice vârstei și un mobil existențial derivate dintr-o emancipată mentalitate, care o face să nu se simtă inferioară altora și să fie ea însăși, în profesie, ca și în dragoste. Raportul mamă-fiică ocupă un loc preponderent, iar subtilitatea cu care se înfățișează dezacordul ivit produce sensul adânc al romanului. O mamă, cum este Melinda Stroi, convinsă că are destulă forță pentru a „programa” după gustul său destinul Fanei, prea sigură de sine, de frumusețea, cunoștințele și autoritatea ei, pierde treptat iubirea amantului, foloasele de pe urma soțului (un inginer agronom înghițit de furia apelor Dunării) și iubirea copilei, rămânând singură. Excesiv de orgolioasă, Melinda suportă urmările închipuirii că totul e posibil. Romanul *Fana* înscrie un moment în destinul prozatorului Teodor Tanco, aflat acum la a patra carte, cea mai bună, și conturează un profil de autor familiarizat cu disponibilitățile formelor epice.

V. Fanache

DI. Tanco polemizează cu acele opinii care acreditează ideea că Ștefan Creangă s-ar fi stabilit, odată pornit în bejenie, mai întâi la Botoșani și, apoi, coborând, a ajuns la Pipirig. Argumentul că așa-numitul „drum împărătesc” peste Carpați, din Năsăud și Bucovina s-a deschis, de fapt, mai târziu e bine utilizat și, de aceea, creditabil. Incursiunile în istoria altor Crengăști (Vasile, Chirilă) ni se par, în ordinea chestiunii urmărite, cam bine inutile. Dar temeuriile încuscirii a lui David Creangă și Petrea Ciubotariul, prin căsătoria lui Ștefan (al treilea după fondatorul Ștefan) cu Smaranda sunt bine surprinse, în 1796, în satul Pipirig. [...] Ne-am dezobișnuit cu astfel de investigații la istoriografie literară, plasate în pură biografie și chiar genealogie. Încât cartea d-lui Teodor Tanco ne oferă un exemplu pentru utilitatea lor documentară. Îl felicit și îi mulțumesc. Poate – cine știe? – reînnoadă o tradiție azi cu totul pierdută.

Z. Ornea

Probabil că apariția acestei cărți va avea ecou, normal ar fi să aibă, și pe scena națională, dar cu atât mai mult la Cluj, pentru că punerea în discuție pe asemenea criterii etice și politice a biografiei lui Valeriu Anania e un subiect cu potențial exploziv și cred că, așa cum e bine să se întâmple atunci când e vorba de orice subiect discutabil, discutat, e bine să se aducă argumente, să se aducă finalmente clarificări. Pentru că abia după ce lucrurile se lămuresc, când sunt documentate, abia atunci când ele devin indiscutabile, putem formula judecăți drepte, calme, detașate despre orice, inclusiv despre lucrurile foarte neplăcute, grave, biografiile pătate, despre profilurile uneori de mari cărturari, înalți prelați sau mari personalități de orice alt fel, care și-au trăit viețile și cu bune și cu mai puțin bune, probabil ca noi toți, căci sfinți sunt puțini, sau nu știu dacă în termeni mireni putem accepta că ei există efectiv. „*Sfinți și securiști*”, vă reamintesc, se intitulează cartea lui Teodor Tanco, o carte cu care cred că domnia sa va atrage din plin atenția și comentariile, și cu care cred că Editura Ecou Transilvan dă o mică lovitură, ceea ce pentru o casă de editură e un lucru foarte bun.

Ion Bogdan Lefter

Teodor Tanco rămâne reprezentativ pentru un anumit tip de mentalitate a scriitorului din Ardeal a cărui formație era încă puternic marcat de spiritul iluminist al Școlii Ardelene. Este, deopotrivă, prozator și autor al unor cărți pasionate de istoria culturală și literară. Opera sa a crescut din experiența vieții și din obsesia luminoasă a bibliotecii și a arhivelor. Dacă adolescența și tinerețea s-au consumat sub semnul aventurosului dramatic, anii maturității și bătrâneții sunt ai așezării fecunde, ai unui fel de claustrări într-o muncă tenace, vecină cu salahoria. Puțini scriitori contemporani au disciplina monahală a lui Teodor Tanco. El n-a frecventat boema și n-a frizat doar pe harul inspirației. Este produsul unei munci ritualizate și al efortului cu pasiune, având, într-o asemenea perspectivă, calitățile unui model.

Petru Poantă

Călin TEUȚȘAN

(n. 9 octombrie 1969, Lechința, Bistrița-Năsăud).

Critic și istoric literar, eseist.

Facultatea de Litere, UBB.

Debut absolut cu critică literară în *Tribuna*, 1991.

Doctor în Filologie în 2005, cu teza *Temă și convenții. Poezia erotică românească*.

Director adjunct al Centrului de Cercetări Literare și Enciclopedice; redactor șef-adjunct al revistei internaționale „Synergies Roumanie”.

Volum: *Fețele textului*, 2002; *Eros și reprezentare. Convenții ale poeziei erotice românești*, 2005; *Textul în oglindă. Reflexii ale imaginarului eminescian*, 2006.

Coautor la *Dicționar analitic de opere literare românești*, 4 vol., 1998-2003; *Dicționarul General al Literaturii Române*, 2004-2005; *Dicționarul cronologic al romanului tradus în România de la origini până la 1989*, 2005; *Meridian Blaga*, vol. V, tom 1: *Literatură* (2005), *Hortensia Papadat-Bengescu – vocația și stilurile modernității*, 2006; *Poetica dell'immaginario*, 2010.

Premiul pentru debut critic al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj, 2003; Premiul „Ioana Em. Petrescu” al Uniunii Scriitorilor – Filiala Cluj, 2005; Premiul pentru critică „Mircea Zăciu” al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj, 2006.

Membru alUSR – Filiala Cluj.

„S-a vorbit în critica literară despre natura neo-avangardistă a literaturii optzeciste, iar optzeciștii au refuzat în genere conceptul, din teama de a nu le fi relativizată sau chiar negată apartenența la postmodernism, care era conceptul tare și dezideratul absolut al vremii, pentru generația tânără de atunci.”

Referințe critice:

Mostre edificatoare pentru calitățile observației critice, studiile cuprinse în acest volum vădesc destinația lor inițială și, poate, precumpănitoare – amfiteatrul. De aici, acuratețea taxonomică, stringența demonstrativă, fermitatea unui discurs „inițiativ” lipsit de ticuri orale, deși adresat unor ascultători.

Doina Curticăpeanu

Excelează în *Fețele textului* de Călin Teuțișan jocul subtil al informației și al ideilor, directetea discursului critic, profunzimea coborârii în geografia textului. Este o carte care ne propune un discurs literar-critic autentic și convingător, aplicat și fascinant, a cărui evoluție ascendentă o așteptăm cu încredere.

Olimpiu Nușfelean

Limes cauționează un debut insolit prin substanța ideatică grea, prin maturitatea scriiturii, ca și prin rigoarea profesionistă a abordărilor critice (...). Dar criticul nu este doar un profesionist al ideii, un împătimit al lecturii, el este și un inițiator în problematicile abordate, dotat cu o incontestabilă carismă... stilistică.

Ioana Both

Discursul critic își ia în stăpânire universul prin puterea denominativă care imprimă o exactitate aproape matematică demersului argumentativ. Un text critic orgolios, care, pe de o parte, nu riscă termeni nuli și pe de altă parte își păstrează încrederea în capacitatea limbajului de a delimita problematici complexe. Critica lui Călin Teuțișan aduce importante soluționări pe plan terminologic acolo unde discursul tradițional a rămas în suspensie. Fenomenul estetic e asimilat în procesualitatea sa într-un discurs critic care nu admite accidentalul, ci conjugă mereu, închipuie continuități.... „A face sens”, procesual, e, în ultimă instanță, pretextul dar și miza finală a unui atare stil critic.

Alex Goldiș

Eros și reprezentare. Convenții ale poeziei erotice românești: E – de fapt – o excelentă teză de doctorat, un studiu cu care Călin Teuțișan confirmă o promisiune. (...) Foarte «universitară», adică adaptată la formula sa doctorală, cartea are – totuși! – o plăcută cursivitate, demonstrația e atractivă și convingătoare. În fond și la urma urmei, e o subtilă transpunere în limbaj savant a interesului mult mai larg al momentului actual pentru tematicile dezinhibate... Călin Teuțișan e o promisiune onorată, transformată în certitudinea unui critic remarcabil.

Ion Bogdan Lefter

Cu o strategie a lecturii bine pusă la punct, Călin Teuțișan redescoperă și deșțelenește acest ținut plin de arome și întocmește o hartă pedantă și convingătoare a canonului erotic românesc, identificând teme, motive, variante, acții și re-acții poetice. (...) O carte despre credința în „autoritatea și perenitatea valorilor”, dar și despre nevoia stringentă de a pune, mereu, *semne de mare* în acest teritoriu mișcător și durabil, deopotrivă.

Irina Petraș

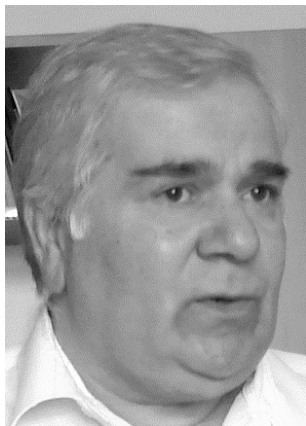
Nu trebuie uitată intenționalitatea volumului, înscrisă în aria studiilor al căror principiu este privirea integratoare de la distanță, lucidă, rece și eficientă. Călin Teuțișan este un istoric literar cu apetențe speculative pe care le marginalizează însă în favoarea certitudinilor ce-i vin din imaginea globalizantă a cărții.

Vlad Roman

Adept al ideii tradiționale că o interpretare trebuie să se construiască pe baza a ceea ce s-a certificat despre obiect, iar nu pe histrionice demolări de perspectivă, Călin Teuțișan expune cu seriozitate o *istorie* critică a liricii de dragoste din ultimele două secole ale literaturii române [iar] perspectiva sa se dovedește funcțională, întrucât se întemeiază pe simț critic în alegerea surselor, coroborat cu răbdarea de a orchestra analize inductive ale unor poeme «necanonice».

Claudiu Turcuș

Teodor TIHAN

(n. 7 septembrie 1944, Galații-Bistriței). Critic și istoric literar.

Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1967).
Doctorat în Litere.

Debut absolut în *Steaua*, 1966.

Volum: *Apropierea de imaginar*, critică și istorie literară, 1988; *Umanități și valori*, 2000; *Ora cărților deschise. Lecturi contemporane*, 2003; *Figuri și forme critice contemporane*, 2004. Coautor la *Dicționarul General al Literaturii Române*, 2004-2005,

Prin anotimpurile lumii de azi. Întrebări, reacții, atitudini, Editura Eikon, 2014; *Viața lui Perpessicius*, Editura Argonaut, 2016 (premiul Academiei Române).

Membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj.

„«Sunt critic și nimic mai mult» – ar fi putut să spună oricând și Perpessicius, dar asemeni lui E Lovinescu, ar fi rostit un adevăr care ar fi acoperit doar o parte a propriei vieți. Căci, aidoma mai vârstnicului său contemporan, oricât de mult îi plăcea să zăbovească asupra literaturii scrierii lui, în sufletul său se voise a fi mai mult, ca orice scriitor. Și mai cu seamă, poet, chiar dacă modalitățile pe care dorise a și le asuma îl conduceau fie înspre teritoriile poemului în proză, fie în spațiul mult mai prețios, al romanului.”

Referințe critice:

Miza dialogurilor din *Prin anotimpurile lumii de azi* este, însă, prezentul cu complexitatea problematicii sale și neliniștile care o însoțesc. Teodor Tihan o mărturisește de altfel, fără înconjur, în

cuvântul introductiv amintit deja: „Faptele și întâmplările la care ne-am raportat, ca și reflecțiile pe care acestea, într-un moment sau altul, le-au suscitată, ne-au dat, oricum, sentimentul că ne aflăm în fața unei lumi ce pare a-și pierde tot mai mult resursele interioare, menite să-i întrețină echilibrul vital. Trăim într-o societate care lasă adeseori impresia că e, pe zi ce trece, tot mai vlăguită și resemnată. Iar o asemenea stare de spirit ar trebui să ne dea de gândit. Altminteri, riscăm să nu ne mai putem regăsi libertatea interioară și demnitatea.” Autorul se îndoiește de valorile pe care prezentul le promovează, caută să înțeleagă atitudini și comportamente care ating absurdul, se vede purtat în societatea în care trăiește pe o cale greșită și intră în dialogurile volumului amintit ca într-o barcă de salvare, dar nu cu speranța celui care zărește un orizont al izbăvirii, ci cu atitudinea și înțelepciunea scepticului.

Andrei Moldovan

Sub un titlu inspirat, *Ora cărților deschise* însumează, în partea-i introductivă, câteva considerații generale pe tema metamorfozelor prozei contemporane, reliefând „motive și obsesii ale romanului”, trăsăturile prozei rurale situate „între mit și realitate” sau tipologia „intrusului” la Marin Preda și – forțată comparație – Corneliu Ștefanache. Sunt, în genere, *Reacții și atitudini*, cum le denumește autorul, provocate de situația literaturii la momentul respectiv – Momentul '70, să-i spunem – exprimate pe un ton echilibrat, cu rare inflexiuni polemice.

Nicolae Oprea

Teodor Tihan ilustrează, prin prestația lui de o viață, instituția criticului literar realizat în întregime în spațiul periodicelor culturale. Specia – așa cum se prezintă ea în „stare pură” – merită o anumită insistență, nefiind prea frecvent ilustrată în literatura noastră. Într-o viață dedicată degustării literare, vehiculul exercitării meseriei și cel al ajungerii în conștiința publicului a fost prezența – consecventă – în revistele de profil; rar, numai câteodată, și mai ales la orele de bilanț provizoriu, cărțile care, la rândul lor, recoltau antologic mierea textelor

presărate în reviste. Activitatea de comentator al fenomenului literar s-a desfășurat, aproape de la absolvirea Literelor clujene și cu întreruperi datorate seismelor publice ale epocii tulburi în care trăim, aproape exclusiv, în paginile revistei clujene *Steaua*.

Ovidiu Pecican

Alexandru UIUIU

(n. 20 martie 1962, Feldru, Bistrița-Năsăud).

Poet, prozator, eseist.

Facultatea de Filosofie a Universității Babeș-Bolyai, 1986.

Debutează publicistic cu proză scurtă în *Vatra* (1987).

Debutul editorial se produce cu volumul de povestiri *Felia amară* (Biblioteca Euphorion, Sibiu, 1994).

Colaborează cu proză și articole la revistele: *Vatra*, *Steaua*, *Contrapunct*, *Familia*, *Discobolul*, *Cadran*, *Minerva*, *Luceafărul*, *Euphorion*, *Echinox*, *Hyperion* ș.a.

Publică, după debut, volumele: *Povești din pădurile fanteziei*, povestiri pentru copii, Editura Emia, Deva, 1998; *Ridicarea în genunchi* – roman, Editura Albatros, București, 1999; *Socrate poetul* – prozo-poeme, Editura Charmides, Bistrița, 2000; *Așteptând-o pe Godette* – teatru, Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2003; *Sfârșierea sau a doua venire* – povestiri, Editura Grinta Cluj, 2006, *Zile pe Someș*, Editura Charmides, Bistrița, 2008, *Țara ascunsă*, roman, Editura Charmides, Bistrița 2012; *Datoria de om*, Editura Charmides, 2016.

Este prezent în mai multe antologii și dicționare.

A urmat cursuri de management cultural în Polonia.

Este deținătorul mai multor premii literare.

Membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Sibiu.

Membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

„Ce chefuri amarnice și ce prieteni aprigi/ Capote de lumină căram spre
dimineți/ La capătul dinspre apus al zării/ Ne așteptau trei îngeri –
tustrei beți// Și beam cu ei și jefuiam apusul/ Furam un soare-doi
s-avem mărunț/ Și când se deschidea la crâșmă iarăși/ Intram c-un val
de aer proaspăt, crud.”

Referințe critice:

În ciuda verismului, în ciuda receptivității în fața absurdului pe care îi secretă existența cotidiană, Alexandru Uiuiu este – și în aceasta constă poate nota de originalitate a prozelor sale – un liric fascinat de intruziunea miraculosului în realitatea de zi cu zi.

Octavian Soviany

Un umor de bună calitate se degajă din această proză (...) vădind apetitul autorului pentru «felia» de viață autentică, precum și talentul său de a o immortaliza pe hârtie, fără fasoane, fără artificii literare, prezentată în ambianța ei potrivită. (...) Alexandru Uiuiu scrie o proză plină de semnificații, ținută în frâul ironiei, al seriozității nedisimulate.

Eugenia Tudor-Anton

Excelent racordat la cotidian și la tensiunile contradictorii ale amalgamului uman aflat într-o mișcare browniană, el mizează mult pe cartea ironiei – când gravă, când jucăușă –, în care vede o posibilă mântuire de răul care ne roade. Cu sadism mai știe nota și prostia genuină, pe care o sancționează neconcesiv.

Dan-Silviu Boerescu

Spațiul predilect al prozatorului pare să fie acela dintre realitate și irealitate. Trăind astfel la limita dintre ele, autorul își poate oferi cu ușurință prilejul unor speculații încântătoare: „Prin cap îmi roiau o grămadă de povești ce mă ajungeau din urmă, din timpul consumat, în fapt sau în imaginație? Distincția asta este în cazul meu absolut

nesemnificativă și inutilă. (...) Toate lucrurile erau la locul lor, nimic nu amintea vreo trecere omenească prin acest ținut zeiesc, nimic nu sugera că acolo avusese loc o întâlnire în seara precedentă... Pot să ți se întâmple toate sau să nu ți se întâmple nimic.” (*Așteptând-o pe Godette*).

Imaginația este de fapt o încercare de a privi realitatea dintr-o perspectivă neconvențională. Orice demers al autorului pornește dintr-o realitate foarte apropiată, chiar din banal, pentru că acesta să se deformeze apoi, să ofere alte imagini, mai puțin obișnuite, un câmp mai generos al tuturor posibilităților, al tuturor sensurilor: „Dar unuia care face o vizită în blocul vecin, acesta tot om fiind, ce i se rezervă? O nesfârșită câmpie uscată împărțită de linia orizontului într-un cenușiu verzui și unul albastru se întinde în fața lui și el înaintează cu pași egali, fără grabă, fără vreo speranță... Dar iată că omul se oprește, se apleacă și ridică între degete ceva.

Andrei Moldovan

Ileana URCAN

(n. 20 iulie 1955, Deva, jud. Hunedoara).

Prozator, poet, publicist.

Liceul Decebal, Deva, secția umanistă, bacalaureat 1975. Facultatea de filologie a Universității Babeș-Bolyai, română-latină (1979).

Profesoară de liceu la Bistrița.

A colaborat cu proză, versuri și cronică literară la *Apostrof*, *Tribuna*, *Vatra*, *Familia*, *Convorbiri literare*, *Mișcarea literară*, *Ziarul Financiar*.

Volume: *Zăpadă la Roma*, Editura Dacia, Cluj, 2002; *Romanul cu ferestre albastre de pe colină*, Editura Paralela 45, București, 2013; *Negustorul de anotimpuri*, Editura Tracus Arte, București, 2014.

„Peste podașul de lut, mere roșii, mere verzi, prune uscate și pere, nuci. Lada cu grâne, lada cu banii rămași de la inflația din '46; demontat, războiul de țesut; tăblița de școlăriță, a mamei. Peste toate, fuiorul de aur al zilei curgând prin lucarnă.”

O parodie de Lucian Perța:

Sania (fragment)

Fiind copil,/ mi-am dorit cu ardoare să ajung mare/ (vedeam pe străzi cum oamenii mari/ mergeau de mână,/ și de câte și mai câte lucruri erau în stare.)/ Eu mâncam tot din farfurie/ și în fiecare lună/ mă măsuram cât am mai crescut./ Apoi am învățat să scriu și să citesc și citeam/ aproape fără pauză, multă poezie,/ ba, prin clasa a noua, am început/ să scriu și eu,/ drept pentru care știam/ încă de pe atunci, din liceu,/ că voi încerca la Filologie,/ că vreau să fiu profesoară, deși știam că e greu./ Într-o zi,/ spre bucuria părinților, mi s-a împlinit și acest vis./ (E drept, din bucuria lor/ izvora și bucuria mea.)/ Așa că pasiunea mea pentru scris/ a căpătat legitimitate deplină/ prin anii șaptezeci și cinci,/ când am devenit studentă la română-latină./ Precum o trestie gânditoare sufletul meu/ se unduia, nu avea odihnă și nici/ nu putea să aibă,/ fiindcă aveam niște colegi de facultate mai mari cu un an,/ foarte zvăpăiați, dar, în fond, de treabă,/ era mai ales unu, Perța Lucian, acesta, parcă nu trăia în lumea reală,/ cum să vă spun, adică,/ odată, într-o iarnă, când făceam practică/ undeva într-un sătuc,/ în afara Clujului, la țară,/ având de predat *Iarna pe uliță*, de George Coșbuc,/ el a venit cu o sanie în clasă la școală./ Întâmplarea aceasta nu a avut un final trist, responsabilul cu practica pedagogică nu l-a scos afară,/ ci a scris doar în nota pentru facultate:/ „Posibil profesor trăsnit, sigur bun parodist”./ După aproape cincizeci de ani a avut dreptate.

Ion URCAN

(n. 21 septembrie 1955, Luna, jud. Cluj).

Poet, istoric literar, publicist.

Facultatea de filologie a Universității Babeș-Bolyai, română-franceză (1979).

Redactor la revista *Echinox* (1976-1979).

Între 1990-1994, activitate publicistică în presa locală (Bistrița). Doctor în filologie la UBB, cu o teză dedicată lui Ion Budai-Deleanu (2002 – îndrumător, V. Fanache).

Între 2004-2008, lector asociat la

Universitatea de Nord Baia Mare. Între 2008-2009, inspector de specialitate la ISJ Bistrița-Năsăud.

Semnează versuri, eseuri, cronicile literare și interviuri în revistele *Echinox*, *Apostrof*, *Vatra*, *Tribuna*, *Familia*.

Volum: A publicat *Ad usum Delphini*, Editura Echinox, 1994 (versuri);

Opera literară a lui Ion Budai-Deleanu, Editura Casa Cărții de Știință, 2004;

Contexte ale Țiganiadei, Editura Paralela 45, 2010.

Profesor de liceu la Bistrița.

Membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj

„În nopțile mele de nesomn,/ Singur, vegheat de gândul morții,/ Îmi imaginez uneori ADN-ul patern,/ Spirala răsucită a cromozomului Y grec/ Clătinându-se oarbă spre cer/ Ca un monstruos vierme abisal/ Ce bolborosește întruna,/ Fără să știe vreodată de ce.”

Referințe critice:

Deloc intimidat de bibliografia critică relativ bogată a temei sale, Ion Urcan reia lectura operei lui Ion Budai-Deleanu încercând (și reușind) să facă un important pas mai departe, abordând-o dintr-o înnoită perspectivă interdisciplinară, ce profită de pe urma celor mai noi cercetări privitoare la societatea și cultura ardeleană a epocii, din perspectiva „duratei lungi”, a unei istorii a mentalităților. Istoricul literar urmărește foarte atent formația intelectuală a scriitorului, ce asimilează elemente de clasicism tardiv, contaminat de baroc și de criticismul iluminist, însă fără posibilități de raportare la o tradiție literară românească substanțială, fapt care-i evidențiază caracterul de genială „excepție” în context. Situarea între „tradiții, modele, ideologii” diverse invită și la o anumită necesară relativizare a încadrărilor tipologice, dat fiind ceea ce autorul numește „climatul eclecticismului estetic de la cumpăna secolelor XVIII-XIX, îndeosebi acela al culturilor central și est-europene”, invitând și la diversificarea „cheilor de lectură”. Întoarcerile spre mitic, ocult, ezoteric, magicul folcloric, adeziunea la societățile masonice apar motivate și în plan social-național, în relație cu același spațiu european. Analiza mereu pătrunzătoare și foarte nuanțată a textelor pune în evidență multiplele ipostaze ale scriitorului, poetul epic și liricul meditativ, moralistul, poetul satiric și ideologul, dramaturgul, poetul comic și cel didactic. Cu o solidă bază documentară, uzând de un instrumentar filologic, de critică și istorie literară perfecționat, noua cercetare consacrată autorului *Țiganiadei* este de așezat printre cărțile de referință, nu doar de excelent nivel științific, ci și scrise cu un remarcabil talent, animat de acea „simpatie pătrunzătoare” care asigură comunicarea ideală dintre interpret și partitura propusă de texte.

Ion Pop

Este locul să spunem că poemele lui Ion Urcan, în ciuda unor infuzii de luciditate intelectuală, nu sunt cugetări poetice, dar este neîndoios că ele invită la cugetare. Notațiile poetice incită, imaginea unei lumi în care sacrul nu mai este un reper spre care ființa

omenească să aspire, căruia să-i ceară ocrotire, este de natură să neliniștească. Detașarea poetică duce la toleranță, la un univers din care divinitatea nu lipsește, ci își pierde consistența. Interesul pentru omenesc este deasupra aspirației spre puritatea sacră: „Mulți oameni se bucură/ De această făgăduință absolut irațională/ Ca de nădejdea sfântă a Raiului.// Eu, unul, Doamne, nu mi-o doresc/ Și nicidecum n-o aștept./ Am auzit mereu despre Tine/ Că ești un stăpân milostiv și preadrecht,/ Care, după ce robul Tău și-a trăit viața toată/ Becisnic, flămând și în zdrențe,/ Nu-l vei aduce înaintea Înaltei Cumpene/ În veșminte de mire/ Și cu floarea bucuriei în piept.” (*Judecata de apoi*) Alteori, nota creștină vine ca o poveste din bătrâni, nu lipsită de înțelepciune: „Dragi copii,/ Numai bunul Dumnezeu știe ce ne așteaptă,/ Numai El ne-a văzut fiecăruia nașterea și moartea,/ Încă dinainte de întemeierea lumii./ Totuși, pe cât ne stă în putință,/ Și noi, oamenii, trebuie să încercăm/ Să întrezărim prin ani ceea ce ar putea urma.” (*Lecția de română*) Toate acestea se petrec pe fondul unei deteriorări ireversibile a tot ce înseamnă valoare umană. Excepție face pescuitul, mai mult un ritual decât o îndeletnicire, o rară inițiere într-o lume bănuită a purității.

Andrei Moldovan

O lucrare minuțioasă, în care profesorul Urcan atinge foarte multe puncte neexploatate până acum, de la lirismul solar la cel bucolic, erotic, magic, la recuperarea originilor și obsesia inițiativă a epocii. Amplul studiu se încheie cu un text în care este zugrăvit, așa cum poate nu l-am cunoscut niciodată, portretul lui Herr Landrath Johannes Buday [...] Studiul lui Ion Urcan este unul dintre cele mai bine integrate în domeniul criticii, fiind fără doar și poate un reper pentru studierea operei *Țiganiada*.

Menuț Maximilian

Ion Urcan realizează o abordare completă a celor două poeme, *Țiganiada* și *Trei viteji*, fără a fi tentat, din fericire, de tipicul monografic. Acesta ar fi solicitat un alt tip de discurs istorico-literar. Opțiunea are drept parametri centrali, mai întâi, un studiu asupra imaginarului

românesc din Ardealul epocii, întregit cu o sumă de considerații pe marginea statutului elitei intelectuale (scriitoricești) tot de atunci. Acestea sunt premisele, dispuse în chip de introducere. [...] Cel mai original capitol este acela dedicat tradițiilor, modelelor și ideologiilor *Țiganiadei*. Aici, Ion Urcan abordează probleme esențiale pentru situarea istorico-literară și comparatistă a operei lui Budai-Deleanu, precum modalitățile de raportare la eroi și la eroic, la exemplul oferit de Tasso ș.a.m.d. Mai mult decât în alte capitole, se remarcă familiarizarea cu multitudinea de probleme pe care le ridică exegeza textelor. Secolul al XVIII-lea păstra încă o puternică încărcătură de trimiteri la imaginarul și la mentalitatea feudală, chiar la acelea ale Evului Mediu, de care autorul *Țiganiadei* se folosește atât în cheie serioasă, cât și în cheie parodică. Era nevoie de un adevărat hermeneut, priceput nu numai în jocuri și aluzii filologice, dar și în heraldică, istorie, ezoterism, teologie, masonerie, etnologie. Se pare că Ion Urcan este un astfel de cercetător al țesăturii și urzelii care constituie cheia de înțelegere adecvată a capodoperei ardelenice.

Dan Mănuță

O parodie de Lucian Perța:

De veghe

Mult curajos devin cum cade seara,/ Privind orașul roșu-n asfințit,
Prin parcuri și pe străzi neconținut,/ O iau din toamnă până trece
vara.// Mi-e Bistrița oraș de-acum etern,/ Dar eu în Cluj am fost
echinoxist,/ Printre poeți taxat ca optzecist,/ Și printre prieteni ca poet
modern.// Vreau să rămân aici, la Grup Școlar/ Profesor plin de har
predând română/ Și muz-aș vrea cu mine să rămână/ De veghe-n
mediu-acesta literar!

Lazăr URECHE

(n. 14.01.1948, Maieru, BN – 2011, Bistrița).
Istoric literar, publicist.

A urmat Universitatea Al. Ioan Cuza din Iași, Facultatea de Istorie-Filosofie, devenind mai târziu doctor în Istorie al Universității Babeș-Bolyai. Profesor și muzeograf.

A fost preocupat de istoria culturii și cărții vechi românești, istoria Despărțământului Năsăud al „Astrei”.

Studii publicate: *Emil Boșca-Mălin, Telepatie și hipnoză în închisorile comuniste*. Studiu introductiv, note și comentarii, Editura Glasul Bucovinei, Iași, 1995; *Fondurile grănicerești năsăudene*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2001; *Activitatea revoluționarilor transilvăneni refugiați în Bucovina (1848-1849)*, în *File de istorie*, IV, Bistrița, 1976; *Situația învățământului românesc din Bucovina în perioada administrației militare austriece*, Suceava, *Anuarul Muzeului Județean*, IV, 1977; *Solidaritatea românilor din nord-estul Transilvaniei cu Războiul pentru independența națională a României*, în *Muzeul Național*, IV, București, 1978; *Bursierii Fondurilor grănicerești năsăudene în perioada existenței districtului românesc al Năsăudului*, în *Marisia*, IX, Târgu Mureș, 1979; *Despărțământul Năsăud al Astrei (1881-1914)*, în *ASTRA – 125 de ani de la înființare*, Editura Academiei, Sibiu, 1987; *Carte românească veche în județul Bistrița-Năsăud (sec. al XVII-lea) – Catalog*, în *File de istorie*, VI, Bistrița, 1989; *Cazania lui Vaarlam în județul Bistrița-Năsăud*, în *Marisia*, XV-XXI, Târgu Mureș, 1992; *Fundații și fonduri particulare administrate de către Fondurile grănicerești năsăudene*, în *Revista Bistriței*, VI, Iași-Rădăuți, 1993; *The Frontier Funds from Năsăud*, în *The Austrian Military Border*, Iași, 1994; *Virgil Șotropa (1867-1954)*, în *Studii și cercetări etnoculturale*, II, Bistrița, 1996; *Delegații oficiali ai județului Bistrița-Năsăud la Marea*

Adunare Națională de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918, în Bistrița. 90 de ani de la Marea Unire, Editura Barne's, Bistrița, 2008.

A fost redactor și secretar de redacție al anuarului muzeului județean Bistrița-Năsăud *File de istorie*.

„Lupta românilor transilvăneni pentru unirea lor cu România s-a desfășurat în strânsă legătură cu factorii politici din Vechiul Regat. Aceste legături s-au intensificat în timpul primului război mondial și în deosebi spre sfârșitul acestuia, în lunile octombrie și noiembrie 1918, când numeroși emisari ai Partidului Național Român din Transilvania au luat drumul spre Iași speranței pentru a aduce mesaje guvernului român refugiat în capitala Moldovei.”

Referințe critice:

Aceasta este a doua carte publicată de doctorul în istorie, profesorul Lazăr Ureche (e vorba de *Academicianul Virgil Șotropa (1867-1954)*, ed. *Napoca Star*, Cluj-Napoca, n. m.). Prima s-a intitulat *Fondurile grănicerești năsăudene* (ed. *Presa Universitară Clujeană*, Cluj-Napoca, 2001) și spuneam, la vremea apariției sale, că va rămâne o lucrare de referință pentru tema abordată datorită profesionalismului autorului, calitate întâlnită din ce în ce mai rar la unii istorici contemporani.

Icu Crăciun

În primul rând, Lazăr Ureche a fost un bun profesionist (ajuns până la primul grad academic, acela de doctor în istorie) și un om de spirit cum rar se mai găsesc. Un vestit profesor de-al său mi-a destăinuit cândva: „Lazăr este singurul elev al meu care are vocația cercetării în sânge”. Iar directorul Arhivelor Statului, la prezentarea tezei lui de doctorat, *Fondurile grănicerești năsăudene*, a declarat asistenței: „Domnul Lazăr Ureche a lins cel puțin un milion de acte înainte de a-și întocmi teza lui de doctorat”.

Macavei Al. Macavei

Mihaela URSA

(n. 25 septembrie 1971, Sângeorz-Băi, BN)
Teoretician și critic literar.

A absolvit Facultatea de Litere din Cluj (1995), unde este în prezent lector și director al Departamentului de Literatură Comparată. Doctorat, *magna cum laude*, 2004, cu teza *Înainte și după structuralism: subiectul auctorial în teoria americană a anilor*

80. Bursier postdoctoral al Academiei Române în cadrul unui proiect al Uniunii Europene.

Debut absolut în *Tribuna*, 1990.

A colaborat la volume colective și la diferite publicații literare (peste 300 de articole, studii, cronici, anchete în *Steaua*, *Apostrof*, *Vatra*, *Cultura*, *Observator cultural*, *Dilema veche* ș.a.).

Volume: *Optzecismul și promisiunile postmodernismului*, Editura Paralela 45, Pitești, 1999; *Gheorghe Crăciun – monografie*, Editura Aula, Brașov, 2000; *Scritopia*, Editura Dacia, Cluj, 2005, ediția revăzută în 2010; *Eroticon. Tratat despre ficțiunea amoroasă*, Editura Cartea Românească, 2012.

Coautor în volume colective: *Spiritul critic la Liviu Petrescu* (Sanda Cordoș ed.), Editura Limes, Cluj, 2011; *Tovarășe de drum. Experiența feminină în comunism* (Dan Lungu și Radu Pavel Gheo, eds.), Editura Polirom, Iași, 2008 (în italiană *Compagne din viaggio*, 2011, ed. Sandro Teti di Roma); *Concepte și metode în cercetarea imaginarului. Dezbaterile Phantasma* (Corin Braga, ed.), Editura Polirom, Iași, 2007; *Starea prozei* (Irina Petraș ed.), Editura Casa Cărții de Știință, Cluj, 2007; *Clujul literar* (Irina Petraș ed.), Editura Casa Cărții de Știință, Cluj, 2007; *Tzara mea. Stereotipii românești* (Ruxandra Cesereanu, ed.), Editura Institutul Cultural European (vezi: „Portrete de femei, portrete de bărbați. Stereotipii de gen în România”), 2006; *Dicționar analitic de opere literare românești* (Ion Pop, ed.),

Vol. I-IV, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj, 1999-2003, respectiv 2006 pentru ediția finală.

Premiul Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj, pentru istorie și teorie literară, 2005.

Premiul Asociației de Literatură Generală și Comparată din România pentru cea mai bună carte de teorie literară, 2005.

Premiul cercetării științifice al Universității „Babeș-Bolyai”, 2005.

Premiul pentru debut al Uniunii Scriitorilor din România și al filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor, 1999.

Premiul I pentru critică literară, Concursul de creație organizat de Asociația Scriitorilor din Cluj, mai-iunie 1998.

Diverse premii la colocvii, simpozioane și sesiuni științifice studențești
Membră în mai multe asociații și organizații culturale.

Membră a Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj.

„Singularitatea în care se întâmplă creația este pentru mine mai puțin o funcție fizică ori socială și mai mult una de strictă intimitate (adică de viață interioară, independentă de ceea ce ți se întâmplă pe dinafară), mai puțin un exercițiu de „disociere” de cele ignobile și mai mult unul de integrare a tuturor fragmentelor care îți compun viața la un moment dat.”

Referințe critice:

Aș putea spune că am citit *Scritopia* ca pe un roman, dacă mi-ar plăcea așa de mult romanul. Este o carte care creează scenarii (teoretice), personaje care doar prin numele lor sunt purtătoare de „povești” (filozofice, teoretice), multe trasee, circuite, intersecții, linii de fugă, specifice literaturii care-mi place mie – roman sau altceva. [...] O carte, așadar, nu doar despre întoarcerea fantasmatică a autorului în text, ci și despre cum se întoarce criticul în text. Nu prin „autoficțiuni” (începutul cărții este doar o capcană), ci prin anvergură teoretică, erudiție, arta interpretării, privirea critică vie („l’oeil vivant”, ca să-l citez pe Starobinski), prin refuzul oricărui exercițiu de putere, prin luminozitatea

gândirii sale. O autobiografie intelectuală. [...] O carte exemplară, de la care mulți critici tineri și mai puțin tineri au ce învăța. Exemplară nu doar prin anvergura ei teoretică (pe care atât de puțini o au), dar și prin felul în care Mihaela Ursa înțelege critica literară ca pe un mod de a fi într-o literatură: nu ca judecător, nu ca jucător autoritarist, nu ca unic deținător al unicului adevăr, al verdictului, într-o rețea de relații de putere, ci ca un creator de idei și de „ficțiuni” cu valoare de adevăr.

Simona Popescu

Cărțile Mihaelei Ursa beneficiază, dincolo de armătura teoretică solidă, de „bibliografia” asimilată cu naturalețe, de o scriitură suplă și expresivă, fiind dominate, înainte de toate, de o luciditate pe cât de responsabilă, pe atât de nuanțată. O luciditate care face din îndoială un instrument hermeneutic incontestabil, repunând în discuție ipostazele și instanțele textului literar.

Iulian Boldea

Înzestrată cu multă știință, cu remarcabile aptitudini de cercetare în câmpuri diferite (istoria literaturii și a criticii universale, teorie literară și comparatistică), dar și cu o rară capacitate de construcție teoretică, Mihaela Ursa propune cu *Scritopia* o carte puternică, o ficțiune critică provocatoare care sper să fie – cu un termen ce revine frecvent în scrisul autoarei – germinativă în critica românească.

Sanda Cordoș

Printre puținele nume din critica noastră tânără pe care aș paria fără ezitare se numără Mihaela Ursa. Practicând fără aplomb critica de întâmpinare (și, poate de aceea, mai puțin cunoscută publicului larg), ea pare să confirme mai degrabă vocația sintetică și academizantă a „școlii ardelenene”. Antiimpresionistă și raționalizantă, simțind în categorii și gândind cu sistemă, Mihaela Ursa dovedește mai puțină priză la palpitul textului, având, în schimb, o mână sigură pentru proiectele cu bătaie mai lungă.

Andrei Terian

Mihaela Ursa vede în ficționalizarea unei proiecții a lui „eu însumi” ca „celălalt” nevoia criticului de a anula solitudinea inerentă demersului său și de a comunica, fie și fictiv, nu iluzoriu, cu o subiectivitate creatoare. Fidelă demonstrației sale, autoarea încarnează viziunea sa asupra actului critic chiar în acest discurs despre cum construiește criticul-autor imaginea celuiilalt, recurgând la o ultimă fantasmă: specularitatea actului critic, remediu insidios al solitudinii.

Delia Ungureanu

Cel mai sistematic studiu teoretic al noii generații de critici îi aparține, fără echivoc, Mihaelei Ursa. Cultivarea iluziei critice conform căreia scrisul (despre textele altora) facilitează întâlnirea cu autorul din spatele ideilor, coroborată cu „manipularea” unei bibliografii impresionante fac din *Scritopia* un proiect-pledoarie pentru reabilitarea subiectivității auctoriale. [...] Cartea e excelentă! Și nu doar în contextul discuției despre critica tânără.

Claudiu Turcuș

Captivă în revizuri încruntate sau în bătălii canonice pe viață și pe moarte, critica noastră din ultimii ani și-a cam pierdut umorul și gustul pentru speculație. Astfel încât un volum precum *Eroticon*-ul Mihaelei Ursa trece cu siguranță drept o apariție exotică. În filigranul micului tratat despre ficțiunile amoroase consacrate de literatura lumii (un tur interpretativ de forță, de vreme ce perspectiva comparatistă face casă bună cu istoria ideilor și chiar cu teoria literaturii) se ascunde o miză majoră: redescoperirea lecturii de plăcere și a relației nemediate între critic și operă. Atât de proteică și de expresivă e vocea autoarei pe tot cuprinsul cărții, încât, vorbind tot timpul pe limba lui Longos, Dante, Cervantes sau Shakespeare, ea reușește să atingă inflexiunea rară în care discursul despre amor se transformă el însuși într-un discurs amoroș. O carte căreia îi va cădea rob, sunt convins, chiar și cititorul fără tragere de inimă spre critică.

Alex Goldiș

Literatura română, ea însăși nu a fost scutită la un moment dat de astfel de pericole, ca într-o epidemie, pe lângă altele, cu caracter strict autohton. Tocmai de aceea este reconfortant să vedem că mulți dintre tinerii critici de azi sunt universitari, că în același timp sunt și comentatori în revistele de cultură, că nu lansează concepții reductive în privința literaturii, ba dimpotrivă, pun în lumină posibilitățile ei multiple prin lucrări teoretice îndrăznețe, prin propunerea unor sisteme de valori de interes, prin revalorizări.

Aș lua drept sprijin pentru ceea ce afirm două dintre cărțile universitarului Mihaela Ursa. Prima, de acum bine cunoscută, este *Scritopia sau Ficționalizarea subiectului auctorial în discursul teoretic*, volum care s-a bucurat de o primire de excepție în presa literară, autoarea fiind considerată unul dintre reperele cele mai importante ale generației sale. Aș cita, în acest sens doar una dintre numeroasele referințe: „Mihaela Ursa vede în ficționalizarea unei proiecții a lui *eu însumi* ca *celălalt* nevoia criticului de a anula solitudinea inerentă demersului său de a comunica, fie și fictiv, nu iluzoriu, cu o subiectivitate creatoare. Fidelă demonstrației sale, autoarea încarnează viziunea sa asupra actului critic chiar în acest discurs despre cum construiește criticul autor imaginea celuiilalt, recurgând la o ultimă fantasmă: specularitatea actului critic, remediu insidios al solitudinii.” Studiul amplu al Mihaelei Ursa incită desigur la comentarii de amploare și, probabil, de o mare diversitate. Ceea ce ne interesează pe noi, în primul rând, este să observăm că infirmă afirmațiile lui Tzvetan Todorov despre critica literară universitară, că nu aplică teorii reductive literaturi, că, dimpotrivă, identifică valențe noi ale discursului critic, că nu are rezerve în a aduce în centrul discuției latura subiectivă și ficțională a metaliteraturii, iar asta prin convingerea că și discursurile teoretice reprezintă o parte vie a ființei.

Andrei Moldovan

Sever URSA

(n. 10.03.1932, Poiana Cătuanelor-Ilva Mare, BN). Publicist, istoric literar. Pseudonim literar: Ion Delamargină.

Facultatea de Filologie a Universității clujene, 1956.

În perioada 1956-1958 a funcționat ca muzeograf și profesor la Năsăud și Prislop. A contribuit în mare măsură la înființarea casei memoriale „Liviu Rebreanu” din Prislop, apoi,

la Maieru a înființat muzeul „Cuibul Visurilor”. Vreme de 45 de ani a fost profesor la Maieru.

Debutul literar în revista *Gazeta literară*, 1956, cu reportajul „În satul lui Ion”.

A publicat următoarele cărți: *Bistrița-Năsăud, vatră folclorică* (colab.), Editura Sport-Turism, 1979; „Muzeistica școlară”, în vol. *Enciclopedia practică a copiilor*, Editura Ion Creangă, București, 1982; *Constelația Liviu Rebreanu* (colab.), Editura Macarie, Târgoviște, 1984; *Omagiu lui Liviu Rebreanu*, reeditare, Editura Macarie, Târgoviște, 2005; *Justin Ilieșiu – Sfinte firi vizionare...*, biografii în versuri, Editura Gloria, Cluj-Napoca, 2000 (colab.); *Poezii de Iustin Ilieșiu*, antologie, Editura Napoca Star, Cluj-Napoca, 2007.

A colaborat la diferite publicații culturale cu articole, reportaje, eseuri, recenzii, interviuri, majoritatea în domeniul istoriei literare, etnologiei, metodicii, folclorului: *Limba și Literatura, Cronica, Ecoul, Răsunetul, Cuibul Visurilor, Samus – Dej, Mișcarea literară, Revista ilustrată* etc.

Este președinte de onoare al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

A înființat și condus revista „Cuibul visurilor” din Maieru.

„Noi, cei care, printr-un fericit joc al sorții, am rămas muzeografi, nu ne putem reprimă mândria secretă că, într-un anume fel, suntem *coautorii* care publicăm mereu aceste case-cărți în sufletele cititorilor de toate vârstele și de pretutindeni. Că prin mijlocirea cuvântului rostit putem face uneori să reverbereze mărturisirile scrise ale tutelarilor nemuritori despre virtuțile acestor locuri și despre acești *oameni de pe Someș*, dârji păstrători de datini și credință.”

Referințe critice:

Cartea lui Sever Ursa și Mihail I. Vlad ne invită să ne apropiem cu mai multă pietate de urmele lăsate de Omul Rebreanu pe malurile Someșului, fiind candelă aprinsă în memoria Romancierului. Într-un fel, ea, cartea, vine la întâmpinarea celor 120 de ani de la nașterea scriitorului pe care îl vom sărbători în 2005, cât mai departe de Pristanda.

Niculae Gheran

Cred că profesorul Sever Ursa, așa cum am avut prilejul să îi spun cândva, este o ființă care în societatea noastră de azi a devenit extrem de rară și, ținând cont că în generațiile tinere nu mai prea zărim asemenea structuri de personalitate, am putea spune chiar că este, din păcate, pe cale de dispariție.

În primul rând, el este omul care a crezut și crede cu putere în tot ce a făcut și continuă să facă. Un idealist!, ar spune unii. Eu cred că nu, pentru simplul motiv că idealistul are și o doză de naivitate, de rupere de realitate, ceea ce nu este cazul profesorului măierean. Dimpotrivă, sunt convins că de admirat este tenacitatea cu care și-a urmat crezul. Iar crezul său este unul luminist, curgând dinspre marile idealuri de cultivare a semenilor, de spiritualizare a oamenilor și locurilor. Tânăr absolvent al literelor clujene, se dedică, plin de elan și pricepere, organizării muzeului memorial de la Prislop, consacrat romancierului Liviu Rebreanu. Aceași muncă trudnică o continuă la Maieru, ca profesor în locurile sale natale,

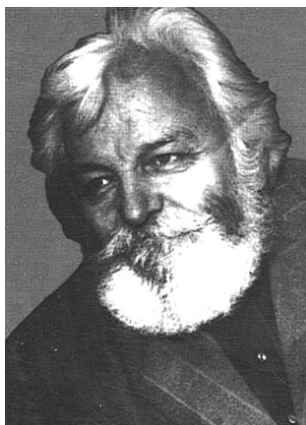
dar și cele ale copilăriei lui Liviu Rebreanu. O intersectare fericită care contribuie și ea la realizarea unei construcții culturale importante.

Muzeul „Cuibul visurilor” de la Maieru nu este doar un edificiu în care Sever Ursa s-a zidit vis cu vis, speranță cu speranță, împlinire cu împlinire, precum Ana s-ar fi zidit singură în biserica ei. Nu, zidirea a curs în tot ținutul someșan și mai departe. Pentru că o construcție este lipsită de sens dacă nu se revarsă în lumea din jurul ei, dacă spiritul ei nu trăiește în oameni și locuri. Scrierile lui Sever Ursa sunt și ele părți ale aceluiași edificiu. Este și sensul gândirii marilor noștri înaintași: Samuil Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior, George Barițiu, Timotei Cipariu...

Dacă cineva ar vrea să știe cum arată unul dintre ultimii corifei ai Școlii Ardelene, ar trebui să îl privească pe Sever Ursa până în adâncul hotarelor gândirii sale profunde și generoase în același timp. Apoi, ar putea da binețe ultimului corifeu, oriunde s-ar afla, pentru că ținuta sa intelectuală se revarsă de multă vreme în lumea în care trăim și noi, cei „mici de zile, mari de patimi”.

Andrei Moldovan

Lucian VALEA

(pseudonimul lui Alexandru Astalușiu, n. 4 mart. 1924, Șanț, Bistrița-Năsăud – 4 apr. 1992, Bistrița). Poet, istoric literar.

Liceul, început la Cluj (1935) e terminat la Brașov (1943).

Licențiat al Facultății de Filologie a Univ. din București (1960).

Debutează în ziarul *Tribuna* din Cluj (1939).

Debutează cu volum de versuri *Mătăniei pentru fata ardeleană* (1941). Alte culegeri lirice: *Întoarcerea lângă pământ* (1942); *Întoarcerea lui Don Quijote* (1972); *Vocile* (1975); *Singurătate în Ithaca* (1978); *Groapa cu lei* (1979) și *Autoportret în timp* (1983). A publicat doua

volumे despre poetul de la Hordou (*Coşbuc în căutarea universului liric*, 1980; *Pe urmele lui George Coşbuc*, 1986) și un volum de amintiri (*Oameni pe care i-am iubit*, 1977), precum și versuri pentru copii (*Un lungan c-un geamantan*, 1981).

A fost fondator și redactor-șef al publicației *Minerva* (1990-1992), Bistrița.

„Mari sunt, doamne, ceata și fumul,/ pentru ca se risipesc/ și risipirea lor/ nu o poate opri/ nimeni!// Mari sunt, doamne, viața și moartea,/ pentru ca se risipesc/ și risipirea lor/ nu o poate opri nimeni!”

Au scris despre cărțile sale: N. Prelipceanu, M. Iorgulescu, D. Culcer, D. Tudoran, V. Mazilescu, C. Regman, M. D. Gheorghiu, Fl. Faifer, S. Cioculescu, N. Turtureanu, I. Oarcăsu, P. Poantă, G. Țepelea, E. Nistor.

O parodie de Lucian Perța:

Ora de închidere

În fiecare seară într-un bar/ mătăni pentru-o fată ardeleană/ fac și încerc să-i intru, în zadar,/ în grații, mama ei de fetișcană!// E-o hărmălaie-n jurul ei mereu/ și alții au intenții amoroase,/ vocile lor, observ, atârnă greu,/ deși, nici pe departe nu-s frumoase.// Din când în când tresar ca dintr-un vis/ când trece ca o umbră pe la masă,/ inima-mi strigă: Spune, nu i-ai zis?// Acuma spune-i dorul ce te-apasă!// Dar când să-i spun, s-o iei de unde nu-i,/ e dusă ca zvărluga-n altă parte,/ așa c-aștept cu poftele în cui,/ eu, ditai profesorul de la Arte.// Și uite-așa mă tot topesc de dor,/ și nu știu treaba asta cât durează,/ ca-n alte seri, pân' compătimitor,/ vine patronul și mă consolează:// „Hai, domnu', valea, că închid acuș!”// „No, bine dară, mărg cu Astăluș!”

Valeriu VARVARI

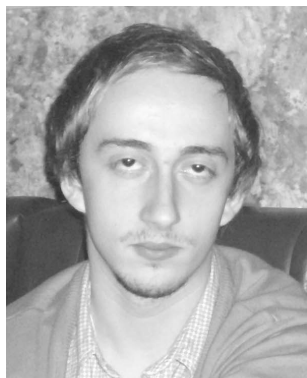
(8 martie 1934, Rebrîșoara, Bistrița-Năsăud – 30 ianuarie 2012, Cluj-Napoca). Prozator, poet. Facultatea de Filologie a Univ. Cluj (1957). Debut absolut în *Tribuna* (1958).

Volume: *1100 de zile risipite*, povestiri, 1975; *Soarele de pe Ararat*, roman, 1981; *Colina zorilor*, povestiri, 1986; *La steaua singurătății*, sonete, 2003; 2004; *Când vin apele mari...*, nuvele și povestiri, 2005.

A fost membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj.

„Pentru mine scrisul este o artă de excepție. Arta de a reda viața în imagini cu o forță artistică de mare sugestie, cu o impresie de mare adevăr, în așa fel încât să-l cucerească pe cititor, să-l convingă, iar acesta să se regăsească în unele din întâmplările și trăirile personajelor. Nici un subiect, nici o întâmplare, nici un episod din viață nu sunt tabu pentru literatură, dacă autorul este un artist autentic și știe să re-creeze viața într-un nou spațiu, acel al artei. Astfel literatura, ca și pictura, muzica, sculptura devin cele mai minunate zone de refugiu și de regăsire a omului, întocmai ca natura”.

Alex VĂSIEȘ

(n. 14 iunie 1993, Bistrița). Poet.

Facultatea de Litere din cadrul Universității Babeș-Bolyai.

Ca elev la Colegiul Național Andrei Mureșanu Bistrița începe să publice și obține premii literare.

A publicat în revistele: *Poesis International*, *Steaua*, *Tribuna*, *Zona noua*, *Familia*, *Echinox*.

În 2012, a debutat cu volumul *Lovitura de cap*, publicat de Casa de Pariuri Literare

(PremiulUSR – Filiala Cluj pentru debut).

În 2016 a publicat *Instalația*, la Editura Cartea Românească, apoi *Oana Văsieș* (Editura Charmides, Bistrița, 2016).

„Încerc să-mi dau seama pe unde scapă viața,/ unde s-a surpat,/ de ce am ales mai mereu cu corpul./ Acum că funcționăm altfel, va fi și un timp al verificărilor,/ e groaznic să stai pe margine, să te menajeze./ Odată cu timpul voi ieși de după perdea,/ voi fi ofensiv ca Eric Cantona.// Într-o zi va bate din nou,/ ultima șansă, -mi zic, apoi gata,/ n-o să mai vină nimeni,/ noaptea tot mai hotărâtă și tăioasă cât cuprinde,/ mă voi împăca cu ideea.”

Referințe critice:

Dacă douămiismul aducea discursul visceral, violent, Văsieș propune un eu contradictoriu ipostaziat deopotrivă în maturizarea excesivă care trage după sine cerebralitate și naivitatea plină de fibră sensibilă („Pentru că eu mă uit la cablurile de curent/ și nu le ating, să nu cadă zăpada de pe ele”) a unui copil care vede și înțelege

dezastrul, însă speră în continuare că ceva se va arăta în drum. De aici și obsesia generală a volumului pentru lumină și derivații săi, obsesie ce va genera orientarea către o poetică a nostalgiei pentru o lume pierdută, în plin rural, ale cărei detalii se vor împleti cu cele ale realității obiective, creând un simulacru, o lume de adăpost (Într-o după-amiază de vară din copilăria mea Bavaria, anii '70/ am fugit din grădină sătul e atâta muncă, amețit de soare./ Am fugit în casă să beau din cana galbenă agățată în cui,/ să mă rezolve sunetul de smalt pe dinți./ Pe verandă, plutind în fotoliul din umbra, am citit mesaje la taică-meo pe telefon [...]). Aici, în Pastorală Alemană, prin confecționarea acestei biografii ficționalizate care aduce laolaltă date incompatibile, autorul reușește evitarea căderii în discursul romantic și a unei simple descrieri a unei lumi idilice. Confesiunea din versul iubirea mea e atomică, dar nu-i poate ajunge (deși cam plată exprimarea, lăsând la o parte că ambii termeni sunt abstracți) revelează un joc de hazard în care individul n-are pic de autoritate. În aceste situații contextuale, identitățile serializate vin mănușă (Într-o poză, doi băieți/ stau cu spatele ținându-se pe după umeri, cu genunchii/ ușor îndoii, ca și cum s-ar întoarce beți acasă./ Din spate sunt identici.). În continuare, într-o lume care se consolidează, deși nu are substanță, identitățile se scurg și ele de miez. Poemul Vreau să vă reamintesc altceva f important, sufletul lui Alex creează un scenariu narativ în care instanța poetică este definită prin absență și prin maladie (Prezentatorul mă ia de după umeri și spune că/ sunt așteptat să dansez și să cânt/ imediat ce o să mă fac bine, adică în curând.), însă acestea vor fi învinse, căci încetul cu încetul se încheagă o identitate a eului poetic prin refuzul de a abandona ideea arhicunoscută a prințului Mișkin (Singurul lucru care mă preocupă real/ a rămas frumusețea din preadolescență, aia inconștientă,/ cu urme complicate pe gât și pe umeri de la soarele dimineții.). Capacitatea de a vedea lumina, care palpită în fundal ca becurile de avarie, are nevoie pentru a redeveni funcțională de un catalizator precum personajul liric feminin. Din momentul acesta, discursul devine categoric, fără hiatusuri și inflexiuni.

Daniel Coman

Poetul deține, trebuie notat, talentul mărturisirilor fine, însă ușor deplasate. De o sensibilitate inegalabilă printre colegii lui dă dovadă (cu excepția lui Drăgoi) atunci când scrie următoarea declamație retorică: „Ce jos era cerul cu luminile lui,/ ce excitați și frumoși noi toți, în blânda lui strânsoare” sau, la fel de emoționant, când se întrebă „Ce înseamnă zâmbetul ăsta când ieșim seara/ și privim nemișcați cum se înroșește cerul?”. Văsieș știe că vizionarismul nu trebuie livrat întotdeauna în versuri largi-oraculare. Iată cum, păstrându-și caracterul profetic, bucățile următoare reușesc să reconstruiască, prin hiperbole afective des utilizate („lubirea mea e atomică, dar nu îi poate atinge”), o senzație absolut superbă de imponderabilitate: „Pe verandă, plutind în fotoliul din umbră, am citit”, „Pe panta cu frăguțe aleargă acum perechi de copii și/ vorbesc tare,// crezând că doar așa li se aud vocile, se lasă/ purtați de curent, în hainele cu bretele colorate”. Extazul secondat de angoasă și plăcerile înșelătoare sunt responsabile de o bizarerie șic, de-a dreptul lynchiană. Poemele psihosexuale conturează o stilistică a violenței în spatele căreia au loc decompresii amoroase, astfel încât erotica domestică face casă bună cu un idilism mereu bântuit.

Alex Ciorogar

Alături de Radu Nițescu, Alex Văsieș este, probabil, cel mai promițător dintre poeții lansați în ultimii ani. A debutat cu volumul Lovitura de cap (Casa de pariuri literare, 2012), nominalizat în 2013 la Premiul Național „Mihai Eminescu – Opera Prima”, prezentându-se în fața cititorilor ca un autor cu personalitate, care încearcă și adeseori reușește, cu discreție, fără patosul și încrâncenările școlii de la Fracturi (care, iată, începe să se transforme tot mai mult într-un fapt de istorie literară), propriul teritoriu poetic. Și dacă ar fi să-l raportăm la vârfurile promoției 2000, Văsieș e mai aproape de poeții fantasti de felul lui Constantin Virgil Bănescu, Claudiu Komartin, Ștefan Manasia sau Radu Vancu, care au preferat contestației gălăgioase (atât de necesară, totuși, după 1989) o poezie care își propune să valorifice resursele,

încă vii, ale imaginarului și să aducă la zi, într-o manieră proprie, tradiția vizionarismului cultivat de promoțiile anterioare.

Octavian Soviany

Dacă la debutul editorial tânărul (de obicei) autor primește încurajări și indulgențe critice, extinse de pe coperta a IV-a a volumului la recenziile și cronicile din revistele culturale, a doua carte este o probă mai dificilă. Cu *Instalația*, Alex Văsieș ar trebui să confirme Premiul USR Cluj pentru debut obținut în 2012 (pentru *Lovitura de cap*), trecând de faza speranței literare spre ceea ce înseamnă o confirmare. Pentru aceasta, un poet are a lua o anume distanță de discursul standard al generației ori promoției sale. El va respira aerul timpului, iar versurile sale vor putea fi încadrate relativ ușor în poeticul și poeticile de ultimă oră – însă această fixare nu este nici obligatorie, nici suficientă pentru a se putea vorbi de valoarea propriu-zisă a textelor. Cu cât un autor este mai îndatorat tehnicilor, scriiturii, stilemelor „leatului” său, cu atât poezia lui va fi mai înseriabilă. Și invers: cu cât vârsta unui scriitor are mai puține legături cu conformația și configurația poeziei scrise de ea sau de el, cu atât sunt șanse mai mari pentru individualitate lirică.

Din păcate, tânărul Alex Văsieș nu trece acest test de personalitate.

Daniel Cristea-Enache

În afara unei obiecții de tip formal (opțiunea pentru publicarea celor 23 de poeme în bloc, fără nicio delimitare în cicluri, trădează o vagă eterogenitate a volumului) și una de stil (apetența pentru versul lung și accentuat poetizant face ca volumul să epateze uneori prin construcții juvenil-impertinente), *Instalația* e un volum care convinge și prin care Văsieș, după un debut care ne arăta că poetul trebuia să mai descheie vreo doi nasturi la cămașă, confirmă o serie de așteptări justificate la adresa lui. Cu o vădită cizelare discursivă, care nu echivalează, însă, cu o infidelitate față de formula din debut, ci cu o evoluție firească, Alex Văsieș ridică, ostentativ, mingea la fileu în fața aparițiilor editoriale de anul acesta.

Emanuel Modoc

Urmărit pe linie ascendentă, Alex Văsieș scrie o poezie „înrudită” într-o anumită măsură cu cea a lui Dan Coman, dincolo de apartenența la același spațiu biografic – Bistritz-ul atât de fertil sub raport liric –, prin viziunea fragmentară care punctează cadrele realului. Fără să atingă nuanțele expresioniste ale autorului *Cârțiței galbene*, poemele din *Lovitura de cap* (Casa de Pariuri Literare, 2012) subliniază apăsător un blocaj existențial, o rotire mecanică, în gol, a scenariului cotidian.

Andreea Pop

De multe ori m-am întrebat cum va arăta în literatură adolescența celor care s-au născut în anii '90. Pe cea a douămiștilor am perceput-o mai ales ca pe o lungă secvență în care personajul principal cutreieră fără țintă un cartier cu reguli aspre și bătaie. Cei de după ei, și cred că Alex e unul dintre cei mai coerenti, sunt în ipostaza omului încărcat cu legături și fire electrice (vezi Șerban Savu). De la periferie, detașați, fac posibilă conectarea. Îngroapă firele și le montează în tablou pentru aprinderea instalației.

Andrei Dosa

Dacă poeții minimaliști din ultimii ani încearcă adesea să trișeze subtil decupând din real aspectele lui violente (i.e. maximale), Alex Văsieș riscă prin pariul total pe placiditate. Nu e vorba însă doar de o înregistrare cu intensitate scăzută a datelor realului și a dinamicii „deplasărilor atomice”, ci de un mult mai subtil proces de asceză: un ghid fără emfaza de *How to disappear completely* în spatele texturii realului.

Alex Goldiș

Ștefan VEȘCARI

(n. 7 august 1952, Mintiu, BN). Poet.

Școala Tehnică Superioară de mentenanță pentru audio-vizual, București, 1983.

A publicat în: *Mișcarea Literară*, *Mesagerul cultural și artistic*, *Răsunetul cultural*, *Conexiuni*, *Litera Nordului*, *Virtus Romana Rediviva* (Almanah cultural-științific).

A debutat editorial cu volumul *Dezbrăcat de umbră*, Editura Didactica Nova, Bistrița, 2008;

au urmat: *Umbra nisipului*, Editura Didactica Nova, Bistrița, 2009; *Lacrima focului*, Editura Nico, 2011; *Fereastra din spate*, Editura Nico, 2012; *Poveste cu mine*, Editura TipoMoldova, 2015.

Deține mai multe premii literare.

Este prezent în mai multe dicționare și antologii.

Membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

„am un ochi în care mi-e frig,/ zadarnic învelesc pleoapa/ ce mă doare/
nisipul din clepsidră/ îmi intră în vene/ când/ mieii mă cheamă.”

Referințe critice:

Poemele lui Ștefan Veșcari sunt meditații despre trecerea timpului, ce exprimă ființa, adâncurilor nebănuite...

Virgil Rațiu

Semnificative poeme, pătrunse de dorul familiei și al satului natal, de filosofia trecerii dincolo, la liniștea, la umbra fără limite.

Ieronim Marțian

Profunzimea rostiri și solemnitatea ei sunt instrumentele de percuție ale poemelor care nu cantonează în luxurianța detaliilor, ci spun, calofil...într-un scenariu de disjungere din registru expresionist.

Victor Știr

Sunt multiple posibilitățile de a intra în poezia lui Ștefan Veșcari, pe cât de diferite sunt perspectivele pe care acesta le deschide.

Elena M. Cîmpan

O parodie de Lucian Perța:

mă dor mâinile

mă dor mâinile de scris/ tot povestea despre mine/ și cu mine treaz
și-n vis/ dezbrăcat de umbră-mi vine/ să mă las în poezie,/ cum
spunea și Virgil Rațiu,/ desculț pe-o plajă pustie,/ meditănd la timp și
spațiu —/ umbra nisipului doar/ de desfrâu să mă păzească/ și rar/
să-mi amintească/ să mai privesc și-n calendar!

Vasile VIDICAN

(n. 29 martie 1984, Bistrița). Critic literar, prozator.

Facultatea de Istorie și Filologie a Universității 1 Decembrie 1918 din Alba Iulia. Actualmente urmează cursurile masteratului *Istoria imaginilor – Istoria ideilor* la Universitatea Babeș Bolyai.

Debutează cu volumul *Itinerarii critice* (Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2015).

Colaborări cu revistele *Discobolul* (Alba Iulia),

Contemporanul, *Mișcarea literară*, *Steaua*.

Este redactor la *Răsunetul cultural*.

Este membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

„În cazul meu, procesului lecturii îi urmează, invariabil, un altul, poate la fel de complex și rodnic. Este vorba de limpezirea gândurilor, a impresiilor de lectură; un soi de așezare a ideilor... Iar textele critice sunt rezultatul acestui demers. Scriu despre cărți pentru că cititorul hedonist din mine îmi dă ghes să fac puțină ordine în haosul creat de lectură.”

Referințe critice:

Vasile Vidican ne întărește convingerea, printre alții, că vocile tinere din critica literară românească sunt dătătoare de speranță, iar asta după ce, o vreme am fost tentați să credem că manifestările spectaculare ale grupurilor literare care-și confecționau propria critică și gravitau în jurul unor anumite reviste ar amenința să sufoce viața literară de azi. Îmi place să cred că lucrurile s-au îndreptat spre un echilibru în primul rând grație criticii universitare, nu foarte explozivă, dar fermă în așezarea valorilor și tot mai conștientă de uriașul său rol în formare. Dar autorul nostru nu este universitar. El își câștigă existența predând literatură în învățământul preuniversitar. În schimb, atitudinea sa critică este una care păstrează o ținută academică. El așează la baza judecăților sale critice principii teoretice, vede existența valorilor literare în sisteme și argumentează fără să se lase furat de puseuri impresioniste, oricât de mare ar fi tentația.

Se cuvine să amintim și o altă latură definitivă a scrierilor lui Vasile Vidican. Autorul prezentului volum are și una dintre calitățile absolut necesare criticului literar, deși destul de rară. Este înzestrat cu o remarcabilă intuiție a valorilor estetice, lucru care pleacă fără îndoială dintr-o zonă a subiectivismului auctorial, chiar dacă suntem în domeniul metatextului. În schimb, are mijloacele necesare să imprime discursului său un demers științific, cu nota de obiectivare adecvată, prin care judecățile sale se impun. În acest mod, textele criticului devin incitante, fluente și riguroase totodată.

Andrei Moldovan

Aparținând generației tinere de critici, Vasile Vidican, originar de pe Valea Țibleșului, de la Căianu Mic, debutează în cadrul programului de susținere a scriitorilor, inițiat de Societatea Scriitorilor din Bistrița-Năsăud, în colaborare cu Editura Școala Ardeleană, primind drept răsplată, pentru munca sa, editarea volumului *Itinerarii critice*. Prefațată de Andrei Moldovan, președintele Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud, cartea include o parte dintre textele publicate încă de pe vremea uceniciei la revista *Discobolul*, dar și textele care i-au adus consacrarea din *Răsunetul Cultural* și *Mișcarea literară*.

Menuț Maximinian

Itinerariile critice se ocupă de cărțile câtorva autori bistrițeni și nu numai, prolifici, profesioniști ai scrisului, care merită cercetarea start de carieră editorială a lui Vasile Vidican care o face cu rară aplicație și seriozitate, având ca suport valorizarea cărților abordate. Fiecare text pare să aibă o regie proprie care îi dă siguranță în desfășurarea discursului ce sugerează deplină siguranță a problematicei, mai mult, tonul este unul seniorial prin care suntem încredințați de autor că vede mult mai multe despre textul de referință și ni se spune doar o parte. Deplin conștient de ce înseamnă proporțiile unui eseu, Vasile Vidican își propune câteva chestiuni în relație cu fiecare volum, însă o face sugerând o privire cvasiglobală a cărții, sugerând totalitatea a ceea ce se poate spune. O grijă maximă acordă structurii unui text, în aceeași măsură, tonului și argumentării pregnant elegante, suportul fiind un vocabular, nu sufocat de specialitate, o rostire (scriere), nu numai fără ezitări, ci cu o coerență solidă, monolitică.

Victor Știr

A apărut, luna trecută, la Editura Școala Ardeleană din Cluj-Napoca, volumul *Itinerarii critice* de Vasile Vidican. Cu o prefață de Andrei Moldovan, președintele Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud (SSBN). Cartea marchează debutul editorial (absolut remarcabil!) al unui critic care a ucenicit, cu folos, în anii studenției sale (Facultatea de Istorie și Filologie a Universității „1 Decembrie 1918” Alba Iulia), la *Discobolul* lui

Pantea, revistă cu blazon, iar în prezent face, alături de Andrea Hedeș, critică de întâmpinare la *Răsunetul cultural* (al SSBN), care apare sub egida Filialei Cluj a USR. Sunt comentate aici 19 cărți de proză, eseu, memorialistică, jurnal, critică literară, monografie. Discursul său critic ar putea fi exprimat prin trei cuvinte: simplitate, rafinament și profunzime. Un discurs care satisface, mă grăbesc să adaug, atât exigențele cititorului de rând, cât și pretențiile de excelență. Judecata de valoare a lui Vidican se întemeiază – fără nici o derogare! – pe un dublu principiu: estetic și moral.

Aurel Podaru

Dinu VIRGIL

(pseudonimul literar al lui Ureche, Nicolai Dinu, n. 30 septembrie 1974, Năsăud, Bistrița-Năsăud). Poet.

Facultatea de Informatică, Universitatea Babeș-Bolyai (1997).

Volume: *Dincolo de oglindă* (versuri, panseuri, povestiri), 1996 (preață de Teohar Mihadaș, postfață de Teodor Tanco); *De dragoste de Dumnezeu* (poezii), 1998; *Curcubeul iluziilor* (versuri, panseuri, teatru), 1998; *Abecedarul ghicitoare* (versuri pentru copii), 2000; *Jurnal de idei pentru mileniul trei. Z(iln)icere sau picături de speranță* (jurnal), 2002; *Tata. Cărticica de lângă inimă* (in memoriam), 2004; *Trilogia luminii: Sângele crucii roșu* (pseudoteatru), *Verticalitatea ierbii* (verde, proză scurtă), *Cântecul cerului albastru* (poezie), 2006; *De devenit (O juma' de sută de poezie)*, 2007; *Exerciții de suflet* (Pastile provoca(n)te), 2008; *Cale-n dar* (Promisiuni de zi cu zi/ într-un an de poezii), 2009.

Prezent în mai multe dicționare și antologii.

„Creierul obosise/ să tot macine idei/ și intrase în grevă.../ Tenebrele deveneau/ idile, ca-ntr-o/ noapte de dragoste cu/ Dumnezeu.../ Se năștea poezia!”

Referințe critice:

Această oscilație a rostirii, între denunțul grav și alintul melodic, pe un ton baladesc ori de romanță trădată, dau poeziei lui Dinu Virgil o personalitate aparte în corolarul de voci tinere, ivite cu atâta spontaneitate în ultimul deceniu și jumătate. Recunoaștem aici un timbru proaspăt, curat, și un suflet neliniștit, căutându-și febril o finalitate nobilă în această lume terifiant-modernă, cheltuită între un „beep” și un „buzz”, în care poetul se simte „prea sărac să-mi plătesc fericirea” cu „mobilul și internetul”.

Constantin Cubleşan

Peste întreg volumul *De devenit* plutește aura unui splendid colind. Prin această a opta carte a sa, *De devenit (Juma' de sută de poezie)*, Dinu Virgil Ureche și-a redimensionat și amplificat viziunea sa de esență biblică, întru căutarea unui nou fundament al credinței creștine, dramatic tulburată, astăzi, de acei „demoni ai arginților”.

Constantin Zărnescu

Descendent, pe linie paternă, al cronicarului Grigore Ureche, informatician prin educație, cu acces la tehnica editorială modernă, cultivat, manifestând un bun simț al altui veac și o discreție care dau farmec și consistență fragilității sale aparente, Dinu Virgil nu a avut parte de o receptare corectă, metodică din partea criticii literare, ci doar de una sporadică, triumfalistă, lăsând impresia că recenziile sunt emanația unei înțelegeri. Suav-meditativă, poezia lui Dinu Virgil este bizantin-răcoroasă, pe alocuri posacă, fragilă, inhibată oarecum de încărcătura de semnificații biblice, baladescă, utilizând, cu dexteritate, limbajul vechilor colinde,

reînviind, astfel, cuvinte de o frumusețe semeață, o poezie a jelaniei, atinsă de lentoarea doinei, cu conotații filosofice. Performanța sa notabilă se află, în cele din urmă, într-un comportament social senin, luminos, care-i contaminează poezia, manifestând împreună vocația împăcării în vasta tematică a iubirii.

Dumitru Cerna

O parodie de Lucian Perța:

Contabilitate

Contabilul din mine vrea să facă/ un inventar al celor ce am scris,/ ieri
 îl lăsam, dar astăzi numai dacă/ mi te aduce, muza mea, în vis.//
 Dincolo de oglinda lui de flori/ ne vom lua de mână și-mpreună/
 intra-vom în mileniul trei, sper, ori,/ tu vei pleca făr' să-mi spui
 noapte bună!// Cât iarba însă crește vertical,/ am de speranțe încă
 picături,/ îmi cântă încă cerul, sunt pe val,/ scriu și pentru copii și la
 maturi.// Cât despre cel contabil, iau măsuri!

Ion VLAD

(n. 26 noiembrie 1929, Archiud, Bistrița-Năsăud). Critic, istoric și teoretician literar.

Facultatea de Filologie a Univ. Cluj (1952).

Doctor în științe filologice cu teza *Povestirea*.

Destinul unei structuri epice (1971).

Debut absolut în *Lupta Ardealului* (1950).

Volume: *Între analiză și sinteză*, 1970;

Descoperirea operei, 1970; *Povestirea. Destinul unei structuri epice*, 1972; *Convergențe*, 1972; antologia *Romanul românesc contemporan*,

1944-1974, 1974; *Lecturi constructive*, 1976; *Lectura – un eveniment al cunoașterii*, 1977; „Cărțile” lui M. Sadoveanu, 1981; *Lectura romanului*, 1983; *Pavel Dan. Zborul frânt al unui destin*, 1986; *Lectura prozei*, 1991; *Aventura formelor. Geneza și metamorfoza genurilor*, 1996; *În labirintul lecturii*, 1999; *Romanul universurilor crepusculare*, 2003; *Orizonturile lecturii*, 2007; *The Novel of Crepuscular Universes: Thomas Mann, Robert Musil, Hermann Broch, Witold Gombrowicz, Günter Grass, Curzio Malaparte, Heinrich Böll, L.-F. Céline*, în engleză Delia Drăgulescu, East European Monographs, Boulder, Co, Distributed by Columbia University Press, New York, NY, 2010; *Dreapta și necruțătoarea magistratură a timpului. Scriitori, cărți, confesiuni*, Editura Școala Ardeleană, 2017.

Studii incluse în volume colective despre Marin Preda, Zaharia Stancu, Ion Barbu, Ion Agârbiceanu, Ioana Em. Petrescu etc. Premiul pentru critică al Uniunii Scriitorilor, 1972. Premiul „Bogdan Petriceicu Hasdeu” al Academiei Române, 1983.

Membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj.

„Critica literară românească cel puțin din perspectiva prezenței în revistele literare și culturale, e de o remarcabilă diversitate; personalitatea criticului, de la autoritatea unor comentatori consacrați adesea în dialoguri mai mult sau mai puțin diplomatice cu cenzura ceaușistă, la tinerii formați în amfiteatrele cărților de istorie și de critică sau teorie literară. Diversitatea îngăduie și o posibilă selecție valorică sau o anume „specializare” (poezie, proză, lucrări de istorie, critică despre momente revoluate ale istoriei culturale românești).”

Referințe critice:

Practicând cu fervoare și deosebită perseverență actul critic, Ion Vlad nu este îndeobște un teoretician abstract, ci, dimpotrivă, unul foarte aplicat, care-și configurează și mărturisește punctul de vedere pornind de la o carte despre care scrie.

Florin Mihăilescu

În anii '65-'70 l-am avut profesor pe Ion Vlad la teoria literaturii. Cursurile sale, atunci cu siguranță cele mai pasionante, erau înțesate cu informații de prima mână. Pentru cel care voia într-adevăr să se inițieze, profesorul impunea modelul unei fervori intelectuale autentice, cu exigențe nu lipsite de o anumită cruzime, dar care, în fond, constituiau semnele unui nou mod de receptare a literaturii. [...] Prelegerile seducătoare ale lui Ion Vlad instruiiau despre puterea ficțiunii și rigorile creației. Cei dotați au înțeles cu uimire că literatura înseamnă o extraordinară aventură a formelor.

Petru Poantă

Citindu-i cărțile, nu m-am putut niciodată desprinde de imaginea Profesorului în sala de curs din vremea studenției mele și nici n-am putut impersonaliza textele amuțind vocea inconfundabilă, în stare să simfonizeze și șfichiuri amuzate. Modelul catedratic pe care Ion Vlad (*În labirintul lecturii*, 1999) îl reproșează lui Liviu Petrescu (cel care alegea – îmi amintesc seminariile de literatură comparată – ipostaza unei obiectivități avare, cu gesturi minime și surdinizarea efectelor umorale) e regăsit și în scrisul său de la *Între analiză și sinteză* la *Aventura formelor*. Dar cu adaosuri și divagări efervescente, spumoase, gata să spargă limitele, personalizat și imprevizibil. Iată, observ acum, că se poate valora portretul și doar demontând cele două titluri de mai sus – refuzul perspectivei unice și definitive, deschiderea lacomă pe care *între* o face posibilă convocând toate creșterile și remanierele ulterioare, și *aventura*, a formelor și a spiritului care le definește, deopotrivă, schimbând mereu perspectiva și bucurându-se fastuos de fiecare nouă privire, mereu avertizată, însă și autonomă față de propria erudiție, lipsită de prejudecăți și exuberantă. Spectacolul lecturii și plăcerea desfășurării lui sunt copleșitoare în *Labirint*. [...] Cititor împătimit înainte de toate, Ion Vlad alunecă de la o mască la alta, pe o arenă imaginară devenită sub ochii auditoriului, ai spectatorilor (Profesorul nu e doar *citit* în cărțile sale, ci, cum spuneam, *ascultat* și *privit*) palpabilă. Comentariul te scapă rareori din vedere. O retorică fină ține în frâu atenția cititorului ipotetic, îl personalizează și-l ia părtaș la descoperirile mereu uimitoare din labirintul

Bibliotecii... Labirintul e de străbătut pe îndelete. Ciceronele e unul de vocație, iar spectacolul, provocat de „intelența și patima acestui critic care construiește cu firesc și voluptate o istorie vie a literaturii române”. Sunt cuvintele sale despre Ion Negoitescu, care-l descriu cu totul nimerit și pe Profesor.

Irina Petraș

Cunoscut din manifestările de viață universitară cotidiană drept un „om cu vlagă”, întruchipare a lui „degrabă”, cu trăiri „intense și repezi”, spre a relua aici calificativele măsurii socratice din *Charmides*, Profesorul Ion Vlad își întemeiază scrisul pe o normă de reținere. Tensiunea din ființa criticului între afectivitate, emoții, pasiuni și prudența „reflectată” dă întâietate în ipostaza scripturală virtuții echilibrului și măsurii ferm strunite, fără ca prin asta scrisul să-și diminueze însuflețirea.

Doina Curticăpeanu

Romanul universurilor crepusculare reprezintă un voiaj inițiat în operele câtorva din prozatorii cei mai reprezentativi ai secolului XX, uniți prin predilecția lor pentru reflexivitate și formula romanului-eseu. Ion Vlad se dovedește, o dată în plus, un cititor de aleasă vocație, care surprinde trăsăturile marcante ale fiecărui scriitor și care știe să îmbine în mod subtil cunoștințele teoreticianului cu investigația în profunzime a textului.

Gheorghe Glodeanu

Înaintând în secvențe ritmice atent controlate, comentariul profesorului Ion Vlad impune prin amplitudinea lecturii ca și printr-o calitate specială a scriiturii (aceeași pe care o făceau transparentă și cursurile ținute la Facultatea de Litere); ar fi vorba despre o retorică spectaculoasă, cu multiple desfaceri în sertare și recadrări insolite, cu trădări ale firului principal al discursului în favoarea unor neașteptate paranteze-ferestre ce nu uită însă niciodată să se reazeze în logica și ordinea ansamblului. Există apoi un răspuns imediat pe care textura învăluitoare și o anume carnație a comentariului îl aduc geometriei ce prezidează construcția.

Vorbind despre un spațiu privilegiat al asumării textului, criticul Ion Vlad propune de fapt scene de joc în care granița dintre spectator și actor se șterge, distanța dintre personaj și cititor se dizolvă, făcând posibil scenariul unor reciprocități fecunde sau a ceea ce autorul numește „un teritoriu 31 deschis jocului liber al imaginației”

Diana Adamek

Într-o necesară evaluare sintetică a științei literare românești, cărțile semnate de către Ion Vlad, de la debutul editorial, într-un fel programatic (*Între analiză și sinteză*), și până la studiile mai recente), ocupă un loc distinct prin pledoaria, argumentată și reiterată, pentru cunoașterea conceptelor și a categoriilor literaturii, mai exact, pentru *actul lecturii*, văzut „ca o analiză funcțională care face universul creat al operei și dispune de virtualitatea unei interpretări plurivoce” (*Alegerea criteriilor în examenul creației literare*). Alături de valorizările aparținând *criticului*, îndreptate cu predilecție spre proză, textele articulează o concepție unitară despre literatura văzută ca „limbaj specific”, considerată, mai mult, drept *un mod specific de comunicare în timp*. Metodologic vorbind, discursul critic și, în egală măsură, teoretic, e determinat la început de structuralismul investit cu funcție formativă. Din perspectiva stilului ce personalizează, pagina lui Ion Vlad conjugă rigoarea informației cu fervoarea, meridională și orală, a unui dascăl de vocație.

Mircea Muthu

E de observat că profesorul Ion Vlad, unul dintre pușinii teoreticieni cu o viziune atât de limpede, dar și îndrăzneată, invocând triada: retorică, poetică și logică a formelor în studiul teoriei literare, ține să accentueze importanța ce o are poetica istorică pentru relevarea elementului generic, prezent într-un fel sau altul în orice poetică descriptivă. Tot aici, nu pot să nu spun că e extrem de ispititor să alături logica spațiului artei, nu ca metodă de cercetare, ceea ce ar fi în firea lucrurilor, ci ca principiu ce generează lumea operei de artă. Ar fi o altă mare încercare pentru Euclid, capabilă, cred, să exploreze spații fabuloase ale ființei creatoare.

Andrei Moldovan

Gelu VLAȘIN

(n. 30 august 1966, Telciu, Bistrița-Năsăud)
Poet, creatorul platformei online *Rețeaua literară*.

A debutat literar în revista *România literară* 16/1999, cu o prezentare de Nicolae Manolescu; debutul editorial a fost în 1999 cu volumul de versuri *Tratat la Psihiatrie*, publicat la Editura Vinea, București, cu o prefață semnată de Nicolae Manolescu și o postfață de Paul Cernat; volumul a fost premiat de Asociația Scriitorilor din București la secțiunea

debut 1999 și a fost nominalizat la premiile Uniunii Scriitorilor din România, 1999.

A obținut câteva prestigioase premii naționale și internaționale (Diploma *Forum Intercultural* – Madrid, 2012; Diploma *Forum Intercultural* – Madrid, 2013; Premiul *Tertulia Cerro Almodóvar* – Madrid 2004, Premiul *Puertas Abiertas* – Madrid, 2002, Premiul acordat de Uniunea Scriitorilor din România – *Colocviile Coșbuc* – 2000, *Premiul pentru debut* al Asociația Scriitorilor din București – 1999, *Premiul Festivalului Internațional Sighet* – 2000, *Marele Premiu Ion Vinea* – 1999, *Premiul Cristian Popescu* – 1999, Premiul Saloanelor Liviu Rebreanu – 1999).

A publicat grupaje de poezie, eseu și critică literară în majoritatea revistelor literare din România precum și în reviste din USA, Canada, Spania, Germania, Franța, Italia, Rusia, Maroc, Argentina, Mexic, Australia, Ungaria și Israel.

Volume: *Tratat la psihiatrie*, Editura Vinea, București, 1999; *Atac de panică*, Editura Noesis, București, 2000; *Poemul Turn*, Colecția „Biblioteca București”, Asociația Scriitorilor din București, 2001; *Atac de panică*, Editura Muzeul Literaturii Române, București, 2002; *Poemul Turn*, Editura Liternet, București, 2003; *Soigné à l'hospital psychiatrique*, Editura

Equivalences, 2003 (Franța); *Ultima suflare*, Editura Muzeul Literaturii Române, București/A.S.B. & Editura Azero, 2005; *Tratat de psihiatrie*, Editura Liternet, București, 2006; *Don Quijote Rătăcitorul*, Editura Eikon, Cluj, 2009; *Omul decor*, Editura Brumar, Timișoara, 2009; *Ayla*, Editura Cartea Românească, București, 2011; *In der psychiatrie behandelt*, Pop Verlag, 2012 (Germania); *Douăzecișapte*, Editura Tracus Arte, București, 2013; *Tratat la psihiatrie* – ediția II-a, Editura Karth & Herg Benet, 2014; *Tratado de psiquiatria*, Amargord Ediciones, 2014 (Spania); *Traité à la psychiatrie*, Editura Claire de Plume, 2015 (Franța); *Treatise on psychiatry*, Contemporary Literature Press, 2015; *El último aliento*, ediție bilingvă, Huerga&Fierro editores, Madrid, 2017.

A fost inclus în mai multe antologii și dicționare.

Operele sale au fost traduse în mai multe limbi.

Fondator al mai multor asociații și fundații culturale în Spania.

Meritul Cultural în Grad de Cavaler (2012).

Membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala București. A fost și în conducerea USR.

Membru al Uniunii Scriitorilor din Spania.

Cetățean de onoare al comunei Telciu.

„Aila/ e o lume/ și lumea asta/ e dincolo de lume/ când o îmbrățișez/
simt sfârșierea lumii/ încă nu știu dacă/ eu fac parte din lume/ sau lumea
face parte/ din mine/ dar o coplesitoare stare/ mă face să uit de toate/
când o îmbrățișez/ pe Aila/ o nouă lume/ se deschide/ în fața lumii”

Referințe critice:

După *Tratat la psihiatrie* (Vinea, 1999), volum recompensat cu premiul pentru debut al Asociației Scriitorilor din București, Gelu Vlașin promitea să devină inițiatorul unui curent poetic cunoscut în Franța sub numele de deprimism. Inserțiile biografice și „dansul” grafic al versurilor din pagină ritmau lectura, iar tonul resemnat-autoironic difuza o atmosferă ireal-nostalgică.

Diana Florea

Nehotărât între expansiune liricoidă, mimetism minimalist și filosofie înaltă, Gelu Vlașin are cu adevărat o voce proprie: melodramatismul. Pentru că, deși susține manifest că „starea despre care unii care scriu texte nici măcar n-au auzit, ce să mai spun de simțit” și că „fără suferință artistică poezia nu există, fără trăire un poem nu poate respira”, el se află cu adevărat în zonele pe care le acuza programatic. E destul de ușor de ghicit că simpla emoție nu-i poate fi suficientă unui poet pentru ca poezia lui să se ridice la cotele cele mai înalte. La fel cum e aproape ridicolă ipoteza cum că „abia apoi (adică abia după ce artistul a fost atins de suferință, subl. mea S.B.) se transformă la nivel de receptare într-un mai mult sau mai puțin instrument afectiv, care-și găsește cel puțin o formă de autentic”, dacă nu prin invaliditatea ei, pentru calitatea turistică a expresiei.

Ștefan Baghiu

Vorbind efectiv de poezia lui Gelu Vlașin din recentul volum, vom remarca foarte repede un limbaj direct, care nu ocolește însă câte-o metaforă spectaculoasă. Poezia nu este reflexivă, dubitativă, ci afirmativă, jubilantă, asemeni celei a unui Labiș adolescent, deși poetul nostru, împlinind recent 45 de primăveri, i-ar putea fi tată unui poet la vârsta „primelor iubiri”: „ayla/ e o lume/ și lumea asta/ e dincolo de lume/ când o îmbrățișez/ simt sfâșierea luminii/ încă nu știu dacă/ eu fac parte din lume/ sau lumea face parte/ din mine” ori „aș vrea atunci/ să prind buzele aylei/ într-o menghină/ a buzelor mele/ apoi să mă/ transform/ într-o libelulă/ sărutul meu/ să devină/ o limbă imensă de foc”. Aceste texte, cele din primul ciclu poetic intitulat chiar Ayla, comunică puțin, și relativ monocord. Ele se înscriu într-o reprezentare serială: ipostaze ale Aylei și ale adoratorului ei, universul este deliberat redus la cei doi îndrăgostiți, lumea în care ei baletează, ca Amor și Psyche, este un decor de contururi vagi. Numai că, invers decât în mitologie, Cupidon este cel care, cu opaițul poeziei, caută să o lumineze pe Ayla.

Al doilea ciclu al cărții – care nu are cuprins, fapt enervant pentru cronicarul care vrea să regăsească anumite pasaje – este un „calendarium” în care autorul își narează destul de simplu experiențe cotidiene care semnifică prea puțin pentru un neimplicat. De fapt e o

reverență în fața scriiturii directe, uneori argotice a ultimului val și a corifeilor acestuia ale căror nume sunt menționate uneori cu litere aldine, dar lipsite, cum e bon-tonul, de majusculă. Să reținem jucata indiferență, blazarea și limbajul mai frust, prin care Gelu Vlașin se aliază explicit douămiiștilor târzii. „încă din prima zi./ mi-am băgat picioarele./ cristinei nici nu-i pasă./ și poate nici manasia./ n-a fost în cea mai bună formă./ înjurând formele fixe./.../doboș nu mai vrea să scrie/... am văzut-o pe lolita./ volatilizându-se în brațele lui coman.”

Ultima secțiune, „sentire” se compune din fragmente pansive, reflecții care mobilizează concepte. Ea nu are nimic, dar absolut nimic, în comun cu cele anterioare Poetul filozofează, marcându-și cuvintele în două moduri: cu litere cursive pentru trăirile subiective, și cu litere aldine pentru termenii pe care probabil îi consideră consacrați drept termeni filosofici: gândire, trăire, înspre, dinspre, deși unii sunt simple prepoziții care nu au, intrinsec, nicio încărcătură semantică specială. Reflecțiile din această zonă, mai puțin simpatice, a volumului sunt uneori inutile prețioase, părând că ridică la rangul de dicton simple tautologii: „ești un călător dacă știi să călătorești”. „privesc mereu înspre și nu dinspre noțiunea de liber” etc.

Cred că un cititor lucid poate face abstracție de aceste ultime și, din fericire, puține texte, pentru a descoperi un poet viu, jubilent, un neo-neo-romantic ardent.

Horia Gârbea

Poetul a debutat în *România literară* (1999) cu câteva „depresii” personale și sugestive: notații discret-sentimentale dintr-o realitate cu site, internet, web, cielo, joyce lauren blanc, jacuzzi și telenovele. Postmodernistă este senzația de prozaic cotidian – nici transparentă cu totul, nici de tot opacă – peste care atârnă umbra unei femei pierdute. Cea mai mare calitate a acestei poezii, care nu pare a unui începător, este egalitatea cu sine, tonul neschimbat, nivelul pretutindeni înalt al emoției lirice.

Nicolae Manolescu

Poezia lui Gelu Vlaşin se dovedeşte a fi un corp unitar ce se mişcă între abstract şi concret, adică, face loc în poezia lui unei serii de concepte care aparent nu ar avea nicio legătură cu realitatea, dar în măsură în care pătrunzi lecturarea acestor versuri te duci fără să vrei să faci legătura cu binomul concept-realitate, în care descoperi unitatea în vers. După părerea mea, poetul român Vlaşin, o voce recunoscută în ambianţa literară spaniolă, căci trăieşte la Madrid, dovedeşte calitatea poetică a truvadorilor români, deoarece cultura românească se consolidează şi îşi deschide un drum în ţările de limbă spaniolă, datorită tocmai acestor poeţi tineri ce încearcă cu succes noile forme de exprimare şi îşi asumă răspunderea. Trebuie să spun de asemenea, că traducerea în spaniolă, ca oricare traducere, este meschină, încât nu reuşeşte sută la sută să oglindească conţinutul său în întregime, în unele poeme se reuşeşte o traducere fidelă, în altele nu chiar atâta, însă cum traducerea e necesară, am ales să traduc pe acest valoros poet şi mărturisesc că pentru un traducător i se uşurează foarte mult munca traducerii, când ai în faţa versuri frumoase şi care sunt pe placul tău.

Mario Castro, traducător

Când citeşti aceste poezii uimitoare, îţi aminteşti de poezia lui Juan Larrea şi cea a misticilor spanioli San Juan de la Cruz şi Fray Luís de León şi de Cântarea Cântărilor. Acestea sunt poezii care trag de corzile sufletului. În câteva cuvinte, ele acoperă o zonă enormă de experienţă umană, a ceea ce înseamnă a fi uman.

Robert Gurney

Citirea poetului român Gelu Vlaşin în această traducere spaniolă magnifică ne oferă numeroase referiri la ceea ce putem găsi în panorama poetică a acestei ţări. Dar cu siguranţă trebuie să menţionez viziunea modernă a artei poetice şi a originalităţii. Este un eşantion despre cât de eficient poate fi atins cuvântul în a ne lua dincolo de limita sensului şi de a ne întoarce la pas pe uscat ca fiinţe trecătoare în acest labirint sensibil.

Abdul Hadi Sadoun

Într-un moment hotărât să ne reducă vulnerabilitatea, cartea *Ultima suflare* ne amintește respirația fragilă a celor vii, inclusiv cea a acelor figuri îndrăgite, care dau sens ființei noastre. Confruntat cu delirul unei societăți care își ascunde poporul muribund, repetând mitul tinereții veșnice, cartea de poezie a lui Vlașin – așa cum spunea Paul Celan – se întâlnește cu întunericul, nu numai ca o modalitate de a trece la certitudinea morții, dar și ca o formă de rămas-bun, în fața căreia nu suntem niciodată suficient de pregătiți.

Arturo Borra

Gelu Vlașin este un poet excepțional, cu o intensitate emoțională și conceptuală uimitoare și o abilitate ritmică și muzicală admirabilă, înzestrat cu un sentiment de puternică transcendență care surprinde cititorul datorită capacității sale de selecție lexicală, lingvistică și de intensitatea efectelor sonore cauzate de fragmentarea lentă a versurilor, care uneori au oferit o adevărată „cursă de exigențe” care multiplică încărcătura lor semantică și declanșează o deviație conotativă, uneori o maree, uneori o furtună, cu care cititorul trebuie să se ocupe, intelectual și, mai presus de toate, emoțional. Cu asta am spus, cred, cam tot ceea ce aveam de spus.

Enrique Nogueras

Dincolo de capriciile semantice, poetica sa este o invitație care duce la o lectură diferită, profundă, atingând misterul interiorului. De la domeniile viscerale până la măduva osului. Deja în prima poezie ne dă o mână proprie, ca o instigare la vocea care se naște extraordinară, germinativă, semnalizatoare și uneori rotundă. Este ca întoarcerea veșnică sau, așa cum a spus și Paul Celan: poezia este un fel de revenire acasă. Așa este, Vlașin, poetul român care trăiește în Madrid, vine din țara unor mari autori precum Mihai Eminescu, poetul național sau Herta Müller, Premiul Nobel pentru literatură, dar influența lui Gelu vine din curenți mai avangardiști, cum ar fi linia marcată de Tristan Tzara, în anii cu Francis Picabia, Marcel Duchamp și André Bréton.

Theodoro Elssaca

Cartea *Ultima suflare*, scrisă de poetul român Gelu Vlașin, este un paradox antropomorfic concentrat asupra auto-reflecției filosofice. Poezie defulativă, cu aspect auto-contemplativ și auctorial. Există un minimalism expresiv reductiv reliefat între axa circulară reflectorizantă a unui poetic personalist și axa radială naturalistă care se luptă cu eternitatea naturală, istoria și prezentul.

Nicolás Hidrogo Navarro

Când penetrează, versurile lui Gelu Vlașin, dincolo de orice traducere – care poate fi în sine, sarcina fiecărui poet – depășesc incertitudinea de a penetra granițele unei alte țări și a unei alte limbi și permit să se simtă viu și plin de poezie cu toate posibilitățile unei moșteniri comune între limbile surori. Aceste versuri ne permit să realizăm un loc de întâlnire care coboară dintr-un genunchi la un ochi stâng, care deschide pieptul pe un cuțit, pe stradă sau pe lună și se instalează pe un buric comun într-un patrimoniu latin care oferă încă respirația pe pământ, care transformă sentimentul de a fi pierdut prin a fi în ochii care permit adăpost, o dragoste sau multe, de amintiri cusute în sufletul care va fi întotdeauna dus acasă.

Vannesa Torres

O parodie de Lucian Perța:

Contabilitate

Contabilul din mine vrea să facă/ un inventar al celor ce am scris,/ ieri
îl lăsam, dar astăzi numai dacă/ mi te aduce, muza mea, în vis.//
Dincolo de oglinda lui de flori/ ne vom lua de mână și-mpreună/
intra-vom în mileniul trei, sper, ori,/ tu vei pleca fără să-mi spui
noapte bună!// Cât iarba însă crește vertical,/ am de speranțe încă
picături,/ îmi cântă încă cerul, sunt pe val,/ scriu și pentru copii și la
maturi.// Cât despre cel contabil, iau măsuri!

Niculae VRĂȘMAȘ

(n. 3 noiembrie 1939, Prundu Bârgăului, Bistrița – Năsăud). Memorialist, publicist.

Facultatea de Geologie-Geografie, București, secția geologie (1964).

Întreprinderea de Prospekțiuni Geologice și geofizice București, până la pensionare. Locuiește la Prundu Bârgăului.

Debutează în revista *Vatra*, nr.9 din septembrie 1988, cu fragmente din *Memoria jurnalului: Radu Petrescu*.

A colaborat la următoarele publicații culturale: *Vatra*, *Revista Ilustrată*, *Mișcarea literară*, *Eco Terra*, *Arhiva Someșană* (seria a III-a, Cluj-Napoca), *Vatra veche*, *Dacia literară*, *Cuibul visurilor*, *Mesagerul literar și artistic*, *Răsunetul* și *Gazeta de Bârgău*.

A publicat următoarele volume: *Regele brazilor și folclorul*, Editura Europres, Bistrița, 2005; *Prundu Bârgăului, o vatră străveche*, vol.1, Editura Karuna, Bistrița, 2007 și *Jurnale paralele (Radu Petrescu văzut de un elev al său)*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2008 – Premiul la Concursul Național de Proză „Livu Rebreanu. Este fondatorul și coordonatorul *Anuarului Bârgăuan*.

Membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

Membru al Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România.

Cetățean de onoare al comunei Prundu Bârgăului.

„Scrișul meu nu este încă total definit, având în vedere multitudinea temelor abordate până acum, care pendulează între monografie, istorie literară și proză, dar și poezia ar putea deveni o perspectivă. Cred că oricare carte scrisă trebuie să aibă un anumit rost, care să acopere un gol al unor valori rămase în umbră și să aibă, evident, un rol educativ.

Mă dezgustă pornografia care a început să-și scoată colții, în detrimentul unor adevărate poeme.”

Referințe critice:

Radu Petrescu este văzut de fostul său elev în *Jurnalele paralele*: pe de o parte este jurnalul scriitorului, *Oceanul întors*, iar pe de altă parte propriul jurnal al elevului, pentru că profesorul îi îndemna să-și noteze într-un caiet impresiile personale despre oameni, profesori și colegi, prieteni și cunoscuți, despre natură, despre fapte și întâmplări....(...)... Cartea își sporește valoarea documentară prin numeroase imagini fotografice care-i conferă și caracterul de album, precum și prin pagini inedite de corespondență (cele mai interesante scrisori către Petru Creția sau Mircea Horia Simionescu, colegi și prieteni-scriitori din așa-numita Școală de la Târgoviște). Așa încât viitoarea monografie Radu Petrescu va beneficia de această contribuție istorico-literară, cu caracter documentar-memorialistic, pentru segmentul biografic bistrițean, profesoratul lui Radu Petrescu la Petriș și Prundu Bârgăului, între 1951-1954.

Ion Buzași

Alternând fragmente din *Oceanul întors* cu cele din propriul jurnal, apelând la documente, amintiri personale, Niculae Vrășmaș încearcă o reconstituire a ambianței în care au trăit aventura transilvană soții Adela și Radu Petrescu. Jurnalul fostului elev, scris la îndemnul profesorului Radu Petrescu, consemnează detalii interesante despre felul cum înțelegea autorul Oceanului întors să profeseze meseria de dascăl; de-a drept spectaculoasă e confuzia pe care o înregistrează elevul Niculae Vrășmaș: „încerc să cred că profesorul meu de limba română, Radu Petrescu, este, de fapt, George Călinescu, adică dânsul fiind din București scrie sub acest pseudonim”.

Mihai Dragolea

O încercare de a găsi, în însemnări de acum 55 de ani, în scrisori, în arhive sentimentale, semne și certitudini ale unor legături ce dau să

iasă din sfera afectivului și să intre în cea a spiritului. Iată-l pe scriitorul Radu Petrescu văzut prin ochii lui Niculiță Vrășmaș, elevul său din clasa a șaptea – „Părul mare, de poet, se revărsa peste gulerul imaculat al cămășii. Zâmbea și mi se părea foarte tânăr. De fapt abia a terminat facultatea acum doi sau trei ani. Oare cum am putut să cred că este aceeași persoană cu G. Călinescu?”

Eugenia Țarălungă

Este o întreprindere meritorie, de pionierat, întrucât până la N.V. nimeni nu a adunat într-un singur op tot ceea ce s-a scris despre aceste mari și reprezentative așezări ale țării noastre. Reluând efortul unor înaintași (...) Nicolae Vrășmaș reușește să ducă la bun sfârșit un travaliu deloc de neglijat, încurajator pentru noi inițiative de acest gen în viitor.

Gavril Moldovan

Cum Radu Petrescu de la 17 ani (din 1944) a început să țină un jurnal, i-a îndemnat și pe elevii săi să țină jurnale zilnice, bineînțeles învățându-i „ce și cum”. Așa a început un jurnal și Nicolae Vrășmaș, care i-a fost elev. Și de la o astfel de întâlnire, profesor-elev, începe această nouă carte despre remarcabilul scriitor Radu Petrescu.

Virgil Rațiu

Zi de zi, Vrășmaș scria, la îndemnul profesorului, într-un jurnal care a rămas mărturia proaspătă a unui copil despre clasă și Radu Petrescu, el însuși autor de jurnale. Cartea lui Nicolae Vrășmaș este o desfășurare „paralelă” a însemnărilor, așa cum se găsesc evenimentele în jurnalul elevului și cel al scriitorului.

Victor Știr

Ei, bine, un om cu jurnal început în timpul când a fost elev la școala elementară este istoricul literar Nicolae Vrășmaș care a publicat una din cele mai afective cărți dedicate scriitorului Radu Petrescu.

Icu Crăciun

Cu deosebită discreție și fără pretenția de a-și copleși interlocutorii, prin numărul articolelor, Niculae Vrășmaș intervine în repetate rânduri cu articole interesante ce completează sau fac legătura între conținutul articolelor propuse, intercalațiile sale, realizându-se din perspectiva moderatorului decât al redactorului ce-și dorește, în primul rând, să evidențieze calitatea contribuțiilor numeroșilor săi colaboratori. Reușitele sale sunt în această privință demne de subliniat în sensul că se remarcă ca un talentat scriitor, iubitor și cunoscător al istoriei.

Vasile Dobrescu

Esențial nu e să-ți iubești ținutul din care provii, ci să faci ceva pentru el ca semn al acestei iubiri. Îl respect pe dl. Vrășmaș pentru altruismul de a lucra mai mult pentru ceilalți, decât pentru el însuși. Totodată, îi admir pe constructori.

Ștefan Borbely

Volumul *Jurnale paralele* al scriitorului prundean Niculae Vrășmaș, reprezintă un omagiu adus fostului său profesor de limba română, care a devenit cu timpul un scriitor deosebit și în a cărui operă se vorbește și despre viața sa în timpul trecerii vremelnice prin școala din Prund.

Virginia Brănescu

Ion Radu ZĂGREANU

(n. 25 iulie 1950 în Sânmărtinu de Câmpie, comuna Râciu, județul Mureș). Poet, eseist.

Gimnaziul și liceul la Beclean. Facultatea de Limba și Literatura Română la Universitatea București. Locuiește la Beclean.

Debutează în 1988 în revista *Transilvania* cu poezie.

Colaborează cu poezie, cu articole de critică literară, cu publicistică, la publicațiile:

Tribuna, Transilvania, Luceafărul, Vatra, Minerva, Poesis, Adevărul literar și artistic, Citadela, Cuibul visurilor, Sinteze literare, Plaiuri năsăudene, Târgoviște, Mișcarea literară, Litera Nordului, Mesagerul de Bistrița-Năsăud, Discobolul, Răsunetul, Observatorul de Beclean, Tribuna învățământului, Didactica Nova, Viața creștină, Deșteptarea credinței, Cetatea Rodnei, Revista ilustrată etc.

A prefațat și a postfațat mai multe volume de versuri și de proză.

Prezent în mai multe dicționare și antologii.

Volume publicate: *Parva se opune dictaturii*, în colaborare cu M. I. Vlad, Editura Macarie, Târgoviște, 1994, memorialistică; *Dulcea povară*, Editura Macarie, Târgoviște, 1997, versuri; *Lecturi simpatetice*, Editura Macarie, Târgoviște, 1999, critică literară; *Când toamna cade în cuvinte*, *Antologie de versuri ale elevilor*, Editura Nova Didactica, Bistrița, 2008; *Printre cuvinte*, Editura Nova Didactica, Bistrița, 2011.

Este membru al Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud.

„Vei fi mare,/ când vei reuși/ să cioplești crucile noastre/ din aerul de lângă noi”.

Referințe critice:

Ion Radu Zăgreanu nu literaturizează, nu dramatizează, el rămâne de o constanță admirabilă în înregistrarea faptelor, cuvintelor, gesturilor care, toate prin acumulare dau imaginea emoționată a revoltei de la Parva....

Fără îndoială, fiecare frază (cel mai adesea lipsită de podoabe stilistice) e o rezumare a ceea ce ar fi putut fi dezvoltat pe pagini întregi. Zăgreanu n-o face; firește, cu bună știință. Numai așa efectul lecturii e cel scontat: emoție rapidă, semnificații limpezi, adevăr fără putința replicii.

Cornel Cotuțiu

Ion Radu Zăgreanu ne prezintă poezia ca pe un cântec din țeavă de trestie, minunându-se, bucurându-se de ecourile suave, în deplinătatea sensului cuvântului... Sensibilitatea este acoperită de un rafinat simț al verbului, de ambiții cărturărești cu un potențial puternic de deschidere către zărilor vaste ale creației.

Ion Machidon

Poezia lui cu versul cald și ferm, iscoditor sau ceremonios, circumscrisă unor teme ce-și mențin relevanța – satul, poetul sau durerea surdă prinsă în țesătura socială, poartă sigiliul unei trăiri sensibile și autentice, de care sinele poetului nu se dezvață niciodată.

Olimpiu Nușfelean

Ion Radu Zăgreanu scrie dens, concis și clar. Într-o vreme când publicistica literară își sperie și-și îndepărtează cititorii printr-un limbaj neologistic excesiv, autorul acestor „lecturi simpatetice” preia modelul „mențiunilor critice” ale lui Perpessicius scriind cu prețuire și înțelegere, cu prietenie și dragoste. Concizia și sinteza scrisului său pe marginea cărților sunt puse în evidență de titlurile articolelor care dau, fie o sugestie despre dominantă tematică și stilistică a cărții, fie linia de portret a unui scriitor prieten.

Ion Buzași

Un cuvânt din titlu, *simpatetice* este definitoriu pentru autor a cărui „simpatie” pentru carte și autorul acesteia se ivește dintr-o evaluare intelectuală sau morală a celui cuprins de simpatie, provocând un sentiment asemănător sau o relație similară în spectatorul atent (Adam Smith).

Muncit de *demonul* lecturii, Ion Radu Zăgreanu este un cititor atent, care simte acut nevoia să-și consemneze impresiile de lectură, fapt recunoscut și în înfrigurarea cu care sunt realizate *textele*, formulate în propoziții sau fraze definitorii, laconice, susținute de citate revelatorii, reduse la strictul necesar pentru ilustrarea și susținerea ideii.

Tit Liviu Pop

O parodie de Lucian Perța:

Lan de lucernă

Am lângă Beclean/ și un lan de lucernă./ Cosesc an de an.

Alți autori din Bistrița-Năsăud

1. AVRAM, Florin
2. AVRAM, Grigore
3. AVRAM, Lazăr
4. BACIU, Horațiu
5. BĂIEȘU, Radu
6. BERCENI, Romulus
7. BINDEA, Ioan
8. BINDEA, Tudorica
9. BRĂNESCU, Virginia
10. BUCUR, Lucreția
11. CATARIG, Sorin
12. CÂȚCĂUAN, Alexandru
13. CÎMPEAN, Emese
14. COSTEA, Sorina Gabriela
15. COTUL, Grigore
16. COVRIG-CUDREC, Valer
17. CUPȘA, Mircea
18. FERCANĂ, Rodica
19. FLOREA, Gavrilă
20. GABOR ȘAMȘUDEAN, Maria
21. GAVRILUȚIU, George
22. GĂUREAN, Timoftei
23. GUȘĂ, Iacob
24. HOZA, Ilie
25. IRIMIA, Mariana
26. IVAN, Radu
27. JIMBOREANU, Vasile
28. LAZĂR, Ioan
29. LĂPUȘNEANU, Ioana
30. LĂPUȘNEANU, Ioan
31. LITINSCHI, Mihai
32. LUȘCAN, Elisabeta
33. MACAVEI, Al. Macavei
34. MANU, Dorina
35. MARȚIAN, Grigore
36. MARȚIAN, Ieronim
37. MITITEAN, Lucreția
38. MITITEAN, Ioan
39. MUREȘAN, Ioan Silviu
40. NAIDIN, Jenița
41. NUȘFELEAN, Ionela Silvia
42. NUȘFELEAN, Virginia
43. ODĂGESCU, Bogdan
44. OLTEAN, Alexandru
45. OMETIȚĂ-BOICA, Victoria
46. ORBAN, Mirela
47. OSTACE, Augustin
48. PLAIANU, Valentin
49. PLEȘ, Gheorghe
50. PLEȘ, Mihai
51. POP, Tit-Liviu
52. POP, Valer
53. POP-BUIĂ, Damaschin
54. POPESCU, Dan
55. POPIȚAN, Dumitru
56. ROMANESCU, Alina Dora
57. PURCEL, Ioan
58. SENI, Ioan
59. SOMEȘAN, Ioan
60. ȘIMON, Grațian
61. TITIENI, Ioan
62. TOMA, Camelia
63. TOXIN, Marilena
64. ȚÂRA, George

65. URIAN, Nadia

66. VALEA, Mihai Lucian

67. VLAȘIN, Raveca

68. VRANĂU, Vasile

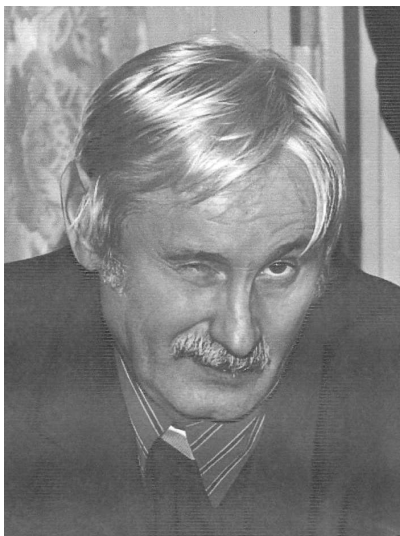
69. VRĂȘMAȘ, Teo

70. ZĂGREAN, Ana

71. ZĂGREAN, Eugenia

Postfață

Iată, iubite cititor...

*Iată, iubite cititor,
Ce poate face-un bistrițean,
Cum de pe-al scrisului ogor,
Sperând că nu muncește-n van,*

*I-a adunat pe cei ce-au scris
Măcar un rând în viața lor
Și într-o carte i-a închis,
El devenindu-i autor.*

*Și nu așa, un oarecare,
Ci unul (vezi bibliografia)
Ce pur și simplu e în stare
Să bulverseze armonia*

*Tratatelor de pân' acum,
Adică să le sur-claseze,
Deci sper să-ți afli timp și drum
Spre carte, să te-nterezeze.*

*Văd cufundându-se în ea
Elevi, profesori și studenți,
Dornici din roade să îi ia,
La farmecele ei atenți.*

*Posibil, la un ceas de noapte,
(Deși pare că-s vorbe mari)
Să rășfoiasc-această carte
Chiar și câțiva parlamentari,*

*Că-i pentru orice gust creată,
A. Moldovan și-a dat silință
Să facă artă pentru artă,
În corp de artă cu tendință.*

*Sunt scriitori, precum v-am zis,
Toți bistrițeni, contemporani,
Puși în valoare cu ce-au scris
Și au trecut scriind prin ani.*

*Iar eu, ca vajnic cititor,
Luând multora poezia,
Le-am semănat-o pe-alt ogor
De-unde crescut-a parodia.*

*Și-așa am recoltat cu spor
Cincizeci și cinci de-altfel de spice
Din care bunul cititor
Poate să-și facă, cum s-ar zice,*

*O altă turtă, mai sărată
Și cu piper și cu boia,
Atent doar să n-o facă lată
Tot înfruptându-se din ea.*

*Deci iartă, dragă cititor,
Dac-o fi prea condimentată,
Promit în fața tuturor,
S-o fac mai bună altă dată!*

Lucian Perța

Cuprins

Notă asupra ediției.....	7
Cristi ARDELEAN	11
Nicolae AVRAM	14
Adriana Rodica BARNA.....	18
Nicolae BĂCIUȚ	21
Emil BĂLĂI	25
Ion BORȘA	27
Nicolae BOSBICIU	31
Ioana BRADEA	34
Constantina Raveca BULEU	37
Mircea Gelu BUTA.....	39
Ion BUZAȘI.....	43
Constantin CATALANO	45
Vasile CIHEREAN.....	47
Ioan CIOBA	49
Călin Emilian CIRA	53
Elena M. CÎMPAN	57
Dan COMAN	60
Marius CONKAN	64
Alin CORDOȘ.....	66
Dorel COSMA	68
Cornel COTUȚIU	71
Călin CRĂCIUN	75
Icu CRĂCIUN	77
Melania CUC.....	81
Mircea DAROȘI	85
Vasile DÂNCU	89
Vasile George DÂNCU	92
Vasile Sebastian DÂNCU	97
Susana DEAC	100

Zorin DIACONESCU	103
David DORIAN	105
Ana DRAGU	109
Emil DREPTATE	111
Florica DURA	114
Valentin FALUB.....	115
Victoria FĂTU NALAȚIU	117
Vasile V. FILIP	121
Dinu FLĂMÂND.....	124
Daniela FULGA.....	129
Vasile GĂUREAN.....	130
Sorin GÂRJAN	132
Leon Iosif GRAPINI	136
Andrea HEDEȘ	139
Vasile LEAC	142
Vasile LECHINȚAN	146
Cleopatra LORINȚIU	149
Nastasia MANIU	152
Valentin MARICA.....	155
Menuț MAXIMINIAN	158
Marin MĂLAICU-HONDRARI	163
Mircea MĂLUȚ	167
Ioan MĂRGINEAN.....	172
Ștefan MIHUȚ	176
Alexandru Cristian MILOȘ	179
Alexandru MISIUGA	184
Gheorghe MIZGAN	185
Ion MOISE.....	189
Andrei MOLDOVAN	192
Gavril MOLDOVAN	200
Ioan V. MOLDOVAN	203
Dumitru MUNTEANU	208
Iacob NAROȘ	212
Ioana NICOLAE	214
Ovidiu NIMIGEAN.....	217

Olimpiu NUȘFELEAN.....	222
Ion OARCĂȘU.....	228
Maria OLTEANU	230
Aurel ONIȘOR	234
Adrian ONOFREIU.....	238
Luca ONUL.....	241
Veronica OȘORHEIAN.....	245
Viorel PARASCHIVOIU	248
Florin PARTENE	250
Traian PARVA SĂȘĂRMAN.....	254
Liviu PĂIUȘ	256
Domnița PETRI.....	260
Alexandru PETRIA.....	261
Ioan PINTEA.....	264
Adrian PODARU.....	270
Aurel PODARU	274
Ovidiu POJAR.....	278
Gavril POMPEI	280
Flore POP.....	282
Grigore POP.....	285
Grigore Traian POP.....	286
Mircea PRAHASE	290
Atila RACZ.....	294
Valentin F. RADU	297
George Vasile RAȚIU	300
Sandu Al. RAȚIU	302
Virgil RAȚIU	305
Valentin RAUS	309
Aurel RĂU	312
Vasile REBREANU	317
Radu SĂPLĂCAN	320
Gavril SCRIDON	325
Daniel SIDOR	328
Adrian SUCIU	331
Ioan ȘIMON	335

Veronica ŞTIR	338
Victor ŞTIR	341
David Dorian.....	343
Teodor TANCO	344
Călin TEUTIŞAN.....	349
Teodor TIHAN.....	352
Alexandru UIUIU	354
Ileana URCAN	356
Ion URCAN.....	358
Lazăr URECHE	362
Mihaela URSA.....	364
Sever URSA.....	369
Lucian VALEA.....	371
Valeriu VARVARI.....	373
Alex VĂSIEŞ.....	374
Ştefan VEŞCARI.....	379
Vasile VIDICAN	380
Dinu VIRGIL	383
Ion VLAD.....	385
Gelu VLAŞIN	390
Niculae VRĂŞMAŞ	397
Ion Radu ZĂGREANU	400
Alți autori din Bistrița-Năsăud.....	405
Postfață	407

Utilizarea acestei cărți electronice e permisă doar în scop strict personal.

Dreptul de folosință a cărții nu este transferabil.

Fără acceptul scris, în prealabil,
al S.C. Cartea Ardeleană S.R.L. din Cluj-Napoca,
este interzisă reproducerea parțială sau integrală, sub orice formă
și prin orice mijloc.

Pentru orice alt gen de utilizare, cu scop comercial sau necomercial,
vă rugăm să ne contactați.

www.scoalaardeleanacluj.ro

Dicționarul critic al scriitorilor din Bistrița-Năsăud, oricând perfectibil, acum, la aproape un veac de la unirea tuturor românilor într-un stat unitar (literatura i-a unit mult mai devreme!), reprezintă o dovadă vie a unei mari bogății și diversități spirituale ale acestui ținut din care nu vor înceta să apară mari valori ale nației noastre. Îl dăm la iveală cu gândul la cuvintele lui Liviu Rebreanu: „Cantitatea, indiferent de valoare, dovedește totuși bogăția râvnei creatoare. Înainte de a alege, trebuie să ai din ce anume să alegi. Cantitatea devine astfel premisa calității. Bogăția cantitativă permite o mai îngrijită selecție calitativă.”

Andrei Moldovan

Proiect editorial realizat de
Societatea Scriitorilor din Bistrița-Năsăud
și apărut sub egida
Bibliotecii Județene George Coșbuc Bistrița-Năsăud

www.scoalaardeleancluj.ro
ISBN 978-606-797-242-9

